

Riksdagens protokoll

2006/07:129

Tisdagen den 19 juni

Kl. 09.00 – 15.57

18.00 – 22.02

Protokoll
2006/07:129

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 13 juni.

2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Andre vice talmannen meddelade att *onsdagen den 20 juni* skulle avslutning äga rum efter voteringen efter debattens slut.

Meddelandet hade delats ut till kammarens ledamöter.

3 § Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden hösten 2007

Andre vice talmannen meddelade att en preliminär plan för kammarens sammanträden hösten 2007 delats ut till kammarens ledamöter.

4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2006/07:FPM93 Grönbok om marknadsbaserade styrmedel
KOM(2007)140 till skatteutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Näringsutskottets betänkande 2006/07:NU16

Finansutskottets betänkanden 2006/07:FiU19–FiU21

Konstitutionsutskottets betänkanden 2006/07:KU22 och KU24

Konstitutionsutskottets utlåtande 2006/07:KU23

Föredrogs
sammansatta konstitutions- och utrikesutskottets betänkande
2006/07:KUU1
EU:s fördrag (skr. 2006/07:85 delvis).

Anf. 1 PERNILLA ZETHRAEUS (v):

Fru talman! Det är roligt att få inleda denna stora och viktiga debatt om en stor och viktig fråga som tyvärr har diskuterats alldeles för lite och som egentligen har kommit till under en process som har varit alldeles för snabb och alldeles för sluten.

Ännu en gång står EU inför ett beslut om något som tidigare har kallats för en ny EU-konstitution, och den här gången tar processen tyvärr priset vad gäller bristen på demokrati, detta samtidigt som det har talats varmt om en dialog för att skapa ett EU närmare medborgarna från Sveriges regerings sida och från andra makthavare inom den europeiska unionen.

Det gamla fördraget avvisades efter folkomröstningar i Frankrike och Nederländerna. Ändå är det i det närmaste identiska förslag som nu förhandlas fram. Kosmetiska smärre förändringar har gjorts vad gäller ordval, symbolik och liknande för att nya folkomröstningar ska kunna undvikas. Men i övrigt kommer väldigt mycket att vara sig likt.

Signalen till folket i de länder som röstat nej är tydlig: Du röstade fel. Din röst var ingenting värd.

Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och försvarspolitiken, att medlemsländerna förbinder sig till militär upprustning, blir densamma. Den ökade överstatligheten inom det rättspolitiska området blir densamma. När det gäller skrivningarna om EMU och prisstabilitet, den gemensamma penningpolitiken och den gemensamma valutan är allt som förr.

Sverige har också tillsammans med Tyskland och många andra EU-länder bjudit hårdnackat motstånd mot förslag som skulle ha inneburit steg i riktning mot ökad demokrati. Det handlar om den omdiskuterade skrivningen om att EU-rätt alltid gäller över nationell lag, där Sverige tydligt hade kunnat markera att sådana skrivningar inte är acceptabla. Det handlar om att det borde införas en skrivning om att få till en stärkt möjlighet för de nationella parlamenten att avvisa lagförslag på EU-nivå. Det handlar om att EU skulle kunna bli flexibla genom så kallade *opt out*-klausuler. Om medlemsländerna fick möjlighet att ställa sig utanför valda delar av EU-samarbetet skulle folkets vilja och den demokratiska dialogen kunna spela en större roll. Sverige kanske skulle välja att ställa sig utanför försvarssamarbetet.

Om man driver denna princip lite längre till att också gälla tidigare samarbetsområden kanske ett nytt EU-land skulle välja att ställa sig utanför jordbrukspolitiken. England kanske skulle välja att ställa sig utanför det rättsliga och polisiära samarbetsområdet. Då skulle människors diskussioner och viljetryningar få betydelse. EU-mallen skulle inte automatiskt läggas över hela denna mångfald av länder på alla områden.

Men Sverige ville inte detta. Tillsammans med det tyska ordförandeskapet hävdade man i stället att alla ska vara med i allt. Varför?

Inte bara innehållet utan också processen kring fördragsfrågorna är närmast en parodi på demokrati, och jag tar inte i för mycket när jag säger det. Förslaget har förhandlats fram under bara några månader under det tyska ordförandeskapets ledning, och tyvärr genom bilaterala samtal bakom stängda dörrar.

När Sveriges riksdag här och nu som det enda av EU-ländernas parlament diskuterar och röstar om frågan sker det utan att vi ens har sett slutsatserna inför toppmötet. De har inte presenterats än. Vi fick ett brev från Angela Merkel för några dagar sedan där man listar vissa frågor som ska diskuteras inför toppmötet. Men även innan det kom var detta riksdagsbetänkande justerat. Betänkandet bygger alltså på muntliga rapporter och antaganden som vi har fått om förhandlingsläget. De ståndpunkter som riksdagen förväntas ställa sig bakom har Sverige drivit i månader. De nationella parlamenten och de folkomröstningar som har hållits fyller i praktiken ingen funktion i denna process. Redan till årsskiftet beräknas förslaget vara färdigt för underskrift.

Riksdagen har gjort det bästa möjliga av situationen och med kort varsel tagit fram ett betänkande och har en debatt och en omröstning om de svenska ställningstagandena. Och det är bra. Men varför regeringen och Socialdemokraterna har accepterat denna forcerade europeiska fördragsprocess är en gåta. Varför satte man inte klackarna i backen?

Det brukar sägas att människor struntar i EU-frågor, men det är inte sant. Människor hade nog velat ha en dialog och velat säga sitt om dessa frågor. Viljan att påverka EU:s framtidsfrågor är stor. De folkomröstningar som har hållits i Sverige om EU-frågor har haft ett mycket högt valdeltagande. Sverige har kokat av debatter, studiecirkel och temakvällar inför EU-omröstningen och EMU-omröstningen som hade ett närmast rekordstort valdeltagande. I andra EU-länder är engagemanget liknande. Mellan 64 och 75 procent av befolkningen i Storbritannien, Frankrike, Tyskland, Italien och Spanien vill ha en folkomröstning om de nya fördragsändringarna. I Sverige är siffran 56 procent enligt en färsk opinionsundersökning. Över 40 procent av de borgerliga väljarna vill ha en folkomröstning. Hela 70 procent av v-, mp- och s-väljarna vill ha en folkomröstning och 69 procent av LO-väljarna. Den folkomröstningsfientliga socialdemokratin är alltså ordentligt i otakt med sina väljare på den här punkten. Och även inom de borgerliga leden finns det alltså starka strömningar för att få avgöra denna fråga i en folkomröstning. Men man har tydligen föredragit förhandlingar bakom stängda dörrar. Man har föredragit att hålla människor på armlängds avstånd. Regeringen har inte sagt ett ljud om någon folkomröstning under förhandlingarna, trots att det självklara vore att klargöra för det tyska ordförandeskapet att en ratificering av ett eller två omförhandlade fördrag, hur det nu blir, inte kan ske med mindre än att frågan avgörs i en svensk folkomröstning.

Man borde också ha respekterat den tidigare EMU-omröstningen genom att kräva ett bindande svenskt undantag. Det vore självklart. Men det gör man inte. I stället höjs nu liberala röster för att euron ska införas i Sverige och att man ska rösta på nytt trots att folket har sagt nej. Även denna folkomröstning ska vi tydligen strunta i.

Fru talman! Förra gången EU-konstitutionen stod inför ett avgörande invände flera tunga svenska remissinstanser att ett riksdagsbeslut om att skriva under en EU-konstitution kanske stred mot svensk grundlag. Både

Justitiekanslern, Högsta domstolen och Regeringsrätten påpekade det i sina remissyttranden och ville ha en bättre belysning av frågan. Var finns dessa ståndpunkter i dag? Varför finns de inte med och beaktas när processen nu har tagit fart och frågan på nytt ska avgöras?

Nej, EU-politiken präglas i dag av mycket nonchalans. Signalerna är tydliga: Demokratiargument väger alltför lätt. Den mångmiljonhövdade opinion som vill se ett EU med en annan inriktning körs över och tigs ihjäl. Deras röster är inte något värda.

Men de signaler som sänds ut i demokratifrågor, när man gång på gång visar att man inte är beredd att på allvar lyssna in vad folket tycker, kommer att kosta. Och priset kommer att bli högt.

Redan nu är EU på kollisionskurs med många av sina invånare. Redan nu äger EU-toppmötena rum bakom murar av säkerhetsarrangemang. Men när frustrationen, de politiska och sociala spänningar som finns runt om i Europa bubblar upp till ytan har makthavarna ett val att göra. Man kan kalla folket slödder, som Sarkozy gjorde nyligen, eller man kan lyssna och inse att frustrationen står för något, en känsla av att inte bli tagen på allvar, att inte få vara med, att inte bli lyssnad på, att inte få del av andras tillväxt, att få betala för andras frihet med sin egen ofrihet och för andras välbefinnande med sin egen fattigdom.

Fru talman! En process kring ett nytt fördrag borde ha sett helt annorlunda ut än den nuvarande. Den demokratiska och sociala klyftan är ett huvudproblem i unionen som man måste utgå ifrån och inte kan nonchalera. EU måste bli mer mellanstatligt och mindre överstatligt. Supermaktambitionerna måste läggas på hyllan. Makt måste flyttas över från EU-institutioner till medlemsländernas parlament och befolkningar. Människors röst måste få en betydelse. EU måste bli flexiblare, så att samarbetet kan se olika ut i olika länder och på olika områden. Protesterna i de franska förorterna eller på den jämtländska landsbygden måste höras in i maktens boningar. Demokratin, folkväldet, måste få ett värde. Folkomröstningar måste hållas och respekteras.

Fru talman! Just nu står vi, som sagt, inför en möjlighet att påverka inriktningen inför EU-toppmötet nu i helgen. Det tyska ordförandeskapet har lyft upp ett antal punkter som kommer att tas upp till diskussion under helgens toppmöte.

- EU:s symboler och EU-lagarnas företrädare,
- förändringar av benämningar och namn,
- de grundläggande rättigheterna och stadgan om de mänskliga rättigheterna,
- EU:s utrikespolitik,
- maktfördelningen mellan EU och medlemsstaterna och
- de nationella parlamentens roll.

Det här är punkter där Sverige skulle kunna driva en linje för en ökad mellanstatlighet och en minskad överstatlighet, för en ökad demokrati, för att EU:s makt begränsas, tydligt definieras och att EU inte hela tiden lägger under sig nya områden för det politiska inflytandet.

Risken i dag är att vi inte får någon granskande, självkritisk debatt som utgår från att demokratin måste stärkas, att EU och medborgarna måste närma sig varandra. Risken är i stället att vi kommer att få se regeringsföreträdare och socialdemokrater stå här och hylla fördragsprocessen, hylla ingredienserna i de fördrag som nu ska modifieras på toppmötet och så småningom skrivs under, säga att vi är rörande överens, omfamna varandra i talarstolen och återigen tuga ihjäl den stora befolkning och den politiska opinion som vill se ett annat EU och som vill se att frågorna avgörs i en folkomröstning.

Sverige borde, slutligen, ha avvisat den snabba och slutna processen kring ett nytt fördrag till förmån för en demokratisk dialog. Sverige borde ha tagit en rad ställningstaganden för ett mer demokratiskt EU och tydligt markerat att en ratificering av fördragsförändringarna inte kan ske med mindre än att dessa först godkänns i en folkomröstning.

Fru talman! Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets och Miljöpartiets gemensamma reservation.

(Applåder)

I detta anförande instämde Marianne Berg och Jacob Johnson (båda v).

Anf. 2 MAX ANDERSSON (mp):

Fru talman! Jag får börja med att erkänna att jag hade fel. För två år sedan när det franska folket röstade nej till EU-konstitutionen trodde jag att EU skulle tvingas att lyssna. Jag vet visserligen att när danskarna röstade nej till Maastricht 1992 dröjde det bara ett år innan man kom tillbaka med samma förslag en gång till. Jag vet att när Irland röstade nej till Nicefördraget dröjde det bara ett år innan man kom tillbaka med samma fördrag en gång till.

Det är så man behandlar Irland och Danmark. Det är inte så man behandlar Frankrike – trodde jag. När Nederländerna också röstade nej trodde jag att det var säkert: De kan inte komma tillbaka med samma dåliga EU-konstitution en gång till. De måste göra någon form av förändring – annars kommer folket inte att acceptera det.

Lite rätt hade jag. Det dröjde inte ett år innan man kom tillbaka med samma fördrag en gång till. När två länder röstar nej till ett EU-fördrag väntar man två år innan man kommer tillbaka med exakt samma fördrag en gång till.

Det fördrag som Tyskland nu vill att vi ska anta skiljer sig inte på några avgörande punkter från den EU-konstitution som redan har fallit. Man gör en del omstuvningar i texten. Man döper om konstitutionen till fördrag. I stället för att slå ihop EU:s grundfördrag, Romfördraget och Maastrichtfördraget till en text och lägga till ytterligare en femtedel väljer man att lägga till den femtedelen till de två texter som redan finns.

I substans har ingenting förändrats. Det är en del saker som poleras lite grann, formuleringar som stryks och ändras. Att konstitutionen byter namn har jag redan sagt. Att utrikesministern föreslås få en annan titel är en annan sak. EU-flaggan kommer inte att skrivas in i fördraget, men den kommer att vaja över EU-toppmötet likväl. Det är den sortens små, kosmetiska förändringar som föreslås.

Det finns en enda förbättring som verkar vara på förslag. Det är att EG-rättens företrädare framför medlemsstaternas grundlagar och lagar inte ska skrivas in i fördraget. Det är en liten förbättring, men den vägrar de EU-positiva i Sverige att erkänna är en förändring.

Det är alltså fråga om samma fördrag en gång till. Det är inte ett nytt fördrag. Det är EU-konstitutionens nya kläder.

Jag tycker att det är lite underligt att vi står och debatterar fördraget här i riksdagen när den text som ska tas upp på toppmötet inte kommer förrän i kväll. Vi har visserligen fått förhandsinformation, men det är ändå en väldigt konstig ordning att vi står här och diskuterar ett förslag vi ännu inte har fått på papper.

Jag vet inte om jag ska vara ledsen över att processen har varit så otillfredsställande eller om jag ska vara glad över att Sverige tydligen är det enda landet i EU där parlamentet får diskutera den här frågan före toppmötet. Jag tror att jag väljer att vara glad. Bra jobbat!

Vi har nu en regering som gick till val på sloganen att man ville ha ett smalare men vassare EU. Det handlade alltså om att minska EU:s makt på de områden där regeringen tycker att EU bestämmer för mycket, lägger sig i, missköter sig, inte klarar av sitt uppdrag.

Har regeringen gjort någonting för att verkställa sitt löfte? Nej.

Vad regeringen har gjort är att man tidigt i processen har deklarerat att Sverige helst inte vill ha några förändringar i fördraget över huvud taget. Man har också kämpat mot ett antal försämringar. Man vill inte ha några förändringar.

Man har också sagt att man absolut inte vill arbeta för att förbättra fördraget. Är det att föra en aktiv EU-politik? Är det att vara en del av EU:s kärna – att inte ens vilja verka för förbättringar? Man vill inte ens verka för de förslag som Sverige faktiskt ville ha när konstitutionen förhandlades fram förra gången. Det är trist.

Ännu tristare är att Socialdemokraterna har ställt sig på samma linje. Man vill helst inte ha några förändringar, och Sverige ska absolut inte arbeta för några förbättringar. Det är Miljöpartiet och Vänsterpartiet som har fört en aktiv EU-politik. Det är vi som har jobbat för att förbättra EU-konstitutionen.

Frågan om EU-konstitutionen är en stor fråga. Den är fortfarande en stor fråga, även om man döper om den. Det handlar om att ta ett stort steg mot ett Europas förenta stater. Det handlar om att införa en EU-president. Det handlar om att flytta makt till EU. Det handlar om en massiv förflyttning av makt från de små länderna i EU till de stora.

Det ingår också ett principbeslut om att EU ska skaffa en gemensam armé. Frågan är inte i ett extremt skarpt läge än, men principbeslutet ingår i den konstitution som regeringen och Socialdemokraterna inte ens vill arbeta för att förbättra. Den formulering som fanns i Nicefördraget talar om att det skulle kunna bli ett gemensamt försvar. Den formulering som står i konstitutionen säger att det ska bli ett gemensamt försvar. Det är en klar försämring av det svenska förhandlingsläget.

Det förslag som står i EU-konstitutionen innehåller också en grundlagsfästning där vi förbinder oss till fortsatt militär upprustning. Det är uppriktigt sagt en vansinnig princip att skriva in i en grundlag. Återigen: Regeringen har inte velat förbättra fördraget. Socialdemokraterna har inte heller velat förbättra fördraget.

Inte heller har man velat skriva in ett grundmurat undantag för Sverige att delta i EMU, på samma sätt som Danmark och Storbritannien har. Inte heller har man arbetat för att förbättra röstfördelningen inom EU. Inte heller har man arbetat för att ge de nationella parlamenten rätt att säga nej till lagförslag som inte hör hemma på EU-nivå.

Så fort det kommer till förbättringar har regeringen varit helt passiv. Naturligtvis har man också motsatt sig förslag om att införa flexibilitet i båda riktningarna, som det heter. Det vill säga att eftersom det i dag finns en rätt för de länder som vill ha mer integration att gå före borde länder som vill ha mindre integration och dra sig tillbaka från områden som EU inte klarar av och inte sköter få rätten att göra det. De borde få rätten att dra sig tillbaka, återta makten och föra den närmare medborgarna.

Det här är en stor fråga. Svenska folket vill ha en folkomröstning. Det visar alla opinionsundersökningar. Även i andra länder finns en stor och stark opinion för folkomröstningar.

Regeringen säger ofta: Ja, vi vill gärna ha folkligt stöd för EU. Vi vill förankra EU bland medborgarna. Gör det då! Våga låta folket bestämma! Om ni inte gör det och inte låter folket få den folkomröstning det har rätt till, beror det då på ett principiellt motstånd mot folkomröstningar, eller beror det på att ni är rädda för att folket kommer att säga nej? Folket vill inte ha en EU-stat, och det är det som konstitutionen – även om man döper om den – är ett steg på vägen till.

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Anf. 3 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Nu har vi hört hur de två oppositionspartierna när det gäller EU-medlemskap vill se fördragsprocessen. Det är i enlighet med den tradition vi har i riksdagen att låta de oppositionella inleda debatterna. Jag säger detta för att jag vill markera att det är mycket stor enighet i vårt gemensamma utskott när det gäller att stå upp bakom de positioner som vi menar att Sverige ska ha i de fortsatta förhandlingarna. Det är fem partier med närmare 90 procent av riksdagens ledamöter som står bakom detta.

Det här är en osedvanligt öppen process. Den påbörjades för över fem år sedan, när konventet inleddes. Denna riksdag har haft tre tidigare betänkanden i samma fråga. Detta är fjärde gången som riksdagen som helhet behandlar detta med beslut i plenum. Därutöver har vi haft otaliga samråd inom ramen för den konstitutionella ordning vi har i Sverige, där riksdagen och regeringen samråder i fördragsprocesser och förhandlingsfrågor. Jag tror knappt man kan räkna alla samråd vi har haft genom åren med EU-nämnd och utskott i olika former.

Jag tycker att det är viktigt att observera att vi också har haft en reflektionsperiod sedan det konstitutionella fördraget skrevs under på hösten 2004. Det har gått över två år – snart två och ett halvt år. Det har onekligen funnits betänketid. Den som har velat fundera och tänka har haft gott om tid att reflektera över de olika förslag som finns framförhandlade.

Vad är då Sveriges position inför det toppmöte vi kan vänta och de förhandlingar som följer därpå? Själva grundbulten är att riksdagen skulle vilja ratificera det konstitutionella fördrag som ligger. Det är själva startpunkten i de resonemang som finns. Det innebär att vi uttryckligen

säger att vi inte vill ha ett förhandlingsresultat som innebär att man rubbar balansen och helhetslösningarna. Ska det vara förändringar så ska det vara begränsade justeringar. Det är en logisk hållning från den breda majoriteten – vi ville ju ursprungligen ratificera det förslag som nu ligger.

Mer specifikt säger vi att vi vill att det institutionella paketet, inklusive de två protokollen om nationella parlament och subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen inte ska öppnas. Vi menar att det vore oklokt att nu börja diskutera nya röstviktningar och nya sätt att arrangera de institutionella förhållandena i EU.

Vi säger också att man ska värna de värden och målsättningar som vi kom fram till både i konventet och i regeringskonferensen. Vi tycker också att texten om den sociala dimensionen bör behållas som den är och inte ändras i någon riktning.

Vi konstaterar dock att den överskådliga fördragsstrukturen nu går förlorad med det nya upplägget från det tyska ordförandeskapet. Det är lite ironiskt att två folkomröstningar i Holland och Frankrike ska innebära att hela idén om att göra fördragen lättförståeliga och lättillgängliga för intresserade medborgare i EU försvinner. Själva grundidén är att man ska göra det lättare att förstå och ha en överblick. Man ska inte behöva vara specialist i Europarätt för att förstå vad förslagen innehåller. Där går vi miste om ett väsentligt mål, ett väsentligt värde, med det konstitutionella fördraget.

Vi säger också att man inte ska behålla pelarstrukturen, utan EU ska vara en juridisk person. Vi kan acceptera att man när det gäller energi- och klimatfrågor formulerar sig tydligare, men vi vill inte att det ska innehålla kompetensförändringar.

Vi säger också nej till nya exklusiva former av samarbete. Det finns redan en mekanism som kallas fördjupat samarbete. Därutöver behöver vi inga nya mekanismer för att antingen några länder ska gå vidare eller för att man ska kunna friskriva sig från samarbetet.

Vi menar att stadgan om de grundläggande rättigheterna ska ha sin bindande karaktär. Hur man löser det rent tekniskt kan man diskutera. Men det är också viktigt att EU ansluter sig till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna som Europarådet förvaltar.

Det har varit en central målsättning för den svenska riksdagen. Och bakom detta ligger idén om att EU måste ha samma grundläggande skydd för mänskliga rättigheter som medlemsstaterna har. EU kan ju inte ha ett lägre skydd eller inget skydd alls i denna del.

Vi avvisar idén om att man ska föra in illegal invandring. Det finns ingen anledning att peka ut den illegala invandringen. Och vi är särskilt angelägna om att understyrka att vi inte vill att Köpenhamnskriterierna, det vill säga kriterierna för nya medlemmar, ska föras in i fördraget. Vi menar att vi har haft en debatt om utvidgningen. Vi vill inte ha en debatt om utvidgningen i samband med detta fördrag. Därför är vi från riksdagen och även regeringen mycket bestämda när det gäller att vi inte ska ha in Köpenhamnskriterierna i fördraget. Vi tycker dessutom att det är direkt omotiverat.

Fru talman! Det här var i korthet de positioner som riksdagen har. Därmed förväntar vi oss att regeringen ska följa de direktiv som riksdagen ger, och det finns ingen anledning att anta motsatsen, eftersom vi har

ett ganska harmoniskt förhållande mellan riksdag och regering i den här delen. Vi har samma syn på de här frågorna.

Vi kommer så småningom att få den ordningen att det, när det blir ett nytt fördrag, kommer att behöva godkännas i riksdagen. Vi har ju bestämt att vi ska ha den ordningen att det är riksdagen som godkänner fördragsändringar. Så har vi gjort alltsedan vi gick in i EU, och de olika fördragsändringarna har vi haft sedan dess.

Låt mig avsluta med att säga att orsaken till att det är så angeläget att få ett nytt fördrag i EU är att det ger en bättre balans i den centrala fråga som det handlar om: Vad ska EU göra, och vad ska vi göra hemma i medlemsländerna?

Konventet hade en majoritet av representanter för medlemsstaternas parlament. Det var naturligt i konventet att den centrala frågan var: Vad behöver vi göra gemensamt, och vad klarar vi bättre av hemma? Det var inte minst naturligt mot bakgrund av att många länder just hade blivit självständiga. Många länder i Central- och Östeuropa hade efter lång kamp återerövat och ibland till och med på nytt skapat sin självständighet. Det är klart att man då var noga med att överväga vad man klarar av hemmavid och vad som måste göras på gemensam nivå. Vad är det för frågor som är av den karaktären att vi behöver lösa dem tillsammans, där nationalstaten är för liten?

Man kan säga att det här fördraget innebär tre väsentliga förändringar.

Det första är att EU får en större kraft när det gäller utrikes- och säkerhetspolitiken. En del av oss har kanske tyckt att man kunde ha gått längre, men nu har vi kommit fram till en kompromiss som innebär att EU får förstärkta möjligheter att bedriva en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik. Det är bra, och det är viktigt.

Bakgrunden till det här var egentligen vad som hände i Srebrenica en gång för snart tolv år sedan, är det väl, där Europas förlamning och oförmåga att hantera katastrofer på den egna kontinenten blev så uppenbar.

Det andra är att vi får ett EU som blir bättre rustat att bekämpa grov gränsöverskridande brottslighet. Det är någonting som plågar alla medlemsländer. Därför är det viktigt att vi tar de här stegen. Även här kan man säga att man kanske kunde gå längre, men det viktiga är i alla fall att komma en bit på väg.

Det tredje är att vi får en bättre ordning för hur vi ska fatta beslut inom EU. Det blir inte begränsat till ett visst antal medlemsländer, utan det är öppet för så många medlemsländer som vill komma med bland de europeiska länderna. Och det är ett bra sätt för framtiden att ha en fast ordning för hur beslut ska fattas, oavsett om vi, som i dag, är 27 medlemsländer eller om vi kanske är 35 medlemsländer eller fler om 10–15 år.

Fru talman! Det här fördraget är viktigt. Och på tre punkter innebär det betydande framsteg för EU.

(Applåder)

Anf. 4 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag vill bara ställa en fråga till Göran Lennmarker. Det finns många frågor som kan ställas, förstås, men jag nöjer mig med en.

Du menar alltså att det faktum att Frankrike röstade nej och att Nederländerna röstade nej inte ska få några som helst konsekvenser vad gäller fördragets substans. Är det så du menar? Ska man strunta i nejen och anta samma fördrag i ny form, samma paket med nytt omslagspapper? Ska man strunta i folkens nej?

Anf. 5 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! För Sverige innebär det att vi naturligtvis ska vidhålla de ståndpunkter som vi har haft hela tiden. Vi ändrar inte ståndpunkt i Sverige, oavsett vad som sker i två andra medlemsländer, det vill säga vi framför de ståndpunkter som vi tycker ska vara styrande för hur vårt EU ska fungera.

När det sedan gäller om de förändringar som nu föreslås är tillräckliga för att få ett mer positivt genomslag i Frankrike och Nederländerna är det ju faktiskt inte Sveriges eller Sveriges riksdags uppdrag att avgöra detta.

Vi representerar vårt folk, och vi har anledning att med kraft föra fram de ståndpunkter som vi från svensk sida tycker är viktiga och centrala. Och vi vill ju värna det här samarbetet. Det är därför vi står upp bakom detta. Vi tycker att det är centrala frågor. Det handlar om att stärka utrikespolitiken. Vi tycker att det är centralt att stärka brottsbekämpningen och att få en bättre ordning för beslutsfattande, så att vi kan få ett EU som kan ha betydligt fler medlemmar. Då är det väl naturligt att vi står upp bakom det.

Anf. 6 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Fru talman! Men ni har ju inte ens vilja att stå upp för de ståndpunkter som riksdagen hade när fördraget förhandlades fram.

Vad ni nu gör är bara att ni säger: Ja, innehållet i det fördrag som det folkomröstades om i Frankrike och Holland och som röstades ned ska dras igenom i alla fall.

Jag har frågat er i riksdagen, i debattartiklar, i utskottet: Är ni beredda att kämpa för de ståndpunkter som Sverige hade innan Sverige vek sig på EU-toppmötet förra gången? Det har ni sagt nej till. Ni har inte ens velat kämpa för förbättringar, för saker som ni själva tycker.

Anf. 7 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Det är mycket enkelt. Vi har kämpat för svenska ståndpunkter tidigare i de förhandlingar som har varit. Vi har vunnit en hel del framgångar. På några punkter har vi haft bakslag. Så kommer man fram till en kompromiss. För de länder som tillsammans formar EU innebär det att man måste ta hänsyn till varandra. Man kan inte vinna allt. Man måste inse att andra måste få igenom ståndpunkter medan en del ibland säger att våra ståndpunkter är kloka.

Den här kompromissen har vi inte velat bryta upp. Man kan inte i varje ögonblick gå tillbaka till sina ursprungliga positioner. Har vi nu förhandlat fram en kompromiss som vi har tyckt varit bra och varit beredda att acceptera tycker vi att det är oklokt att nu gå tillbaka till dessa frågor för att igen kanske förhandla under åratal. Det är väl ganska logiskt. Hur ska samarbete annars gå framåt, om man ständigt ska gå tillbaka till startpunkten? Då blir det aldrig något.

Anf. 8 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Fru talman! Jag lyssnade under Göran Lennmarkers inlägg efter nyckelord som demokrati, efter en ambition att skapa ett EU som kommer närmare medborgarna, där medborgarna upplever mer av inflytande, mer av påverkansmöjlighet, där man sätter de sociala och politiska klyftorna i centrum för den förändringsprocess man är inne i.

I stället talade Göran Lennmarker om ett kraftfullt EU, ett EU med muskler mot omvärlden, ett EU med utrikes- och säkerhetspolitisk kompetens, bättre rustat för att bekämpa grov internationell brottslighet.

Jag hörde ingenting om hur man nu ska hantera det faktum att de holländska och franska väljarna känner sig överkörda och att många i EU står väldigt främmande inför unionens utveckling. Man deltar inte i EU-parlamentsvalen. Man deltar i de folkomröstningar som anordnas, och man har synpunkter på unionens utveckling, men man känner sig främmande inför den nuvarande utvecklingen, den nuvarande processen.

Jag har en konkret fråga, eftersom vi också har vårt eget svenska lilla arv. Det gäller EMU-frågan, där svenska folket i en folkomröstning med mycket stort valdeltagande och med ett mycket tydligt utslag, sade nej till ett deltagande i valutaunionen.

Då är min fråga till Göran Lennmarker: Varför driver inte Sverige att Sverige ska ha ett bindande undantag från EMU:s tredje steg? I stället har man låtit texterna om EMU och euron stå som de står, och under pågående förhandlingar har det höjts röster från ett av alliansens partier om en ny EMU-folkomröstning i Sverige och röster för att införa euron.

Varför har man inte drivit frågan om ett bindande svenskt undantag?

Anf. 9 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Låt mig först säga att jag beträffande demokratin har svårt att se annat än att detta är det kanske mest öppna och demokratiska vi någonsin har haft i Europas historia. Jag kan inte, om jag tittar tillbaka i Europas historia, se att vi någonsin på detta öppna sätt har diskuterat spelregler som gäller om inte hela kontinenten så ändå en stor del av kontinenten.

Vi har haft ett konvent med 28 länder varav ett ännu inte medlem, nämligen Turkiet. Vi har haft en reflexionsperiod som har varat snart två år – ett och ett halvt år i varje fall. Vi har haft diskussioner i många olika nationella parlament, liksom i riksdagen. Vi har behandlat frågorna om och om igen, diskuterat, vridit och vänt på dem. Vi har kommit fram till kompromisser.

Kan Pernilla Zethraeus se någon gång i Europas historia då vi har haft en öppnare, tydligare och klarare process? Jag kan inte komma på någon, men jag skulle vara intresserad av att höra det.

När det sedan gäller frågan om vi skulle ha ett permanent undantag för EMU måste jag fråga: Varför ska vi ha det? Vi kanske ska ha en folkomröstning i framtiden och vill vara med i den gemensamma valutan. Vi har sagt att det inte är aktuellt nu, denna valperiod, men för framtiden kan det bli aktuellt.

Vi ska samtidigt komma ihåg att EMU har gett stora fördelar inte minst för Sverige. Den finansiella stabiliseringen av Sverige tror jag hade varit omöjlig om vi inte hade haft det stöd som vi hade i stabilitetspakten

och en självständig riksbank. Det kanske är ett av de största bidragen till Sveriges ekonomiska utveckling.

Anf. 10 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Fru talman! Jag tror att vi är många som är glada att vi står utanför den gemensamma valutan i Sverige. Länderna utanför EMU har ju klarat sig väl så bra, i många fall bättre, än EMU-länderna. Framför allt bibehåller man en självständighet när man står utanför EMU som vi skulle vilja bygga vidare på. Vi skulle vilja avlägsna oss från de tvångströjor som EMU-inriktningen innebär.

Men just nu handlar det inte om det. Det handlar inte om vad Göran Lennmarker eller jag tycker om EMU-frågan. Det handlar om att frågan redan är avgjord av svenska folket i en folkomröstning, precis som svenska folket i en tidigare folkomröstning avgjorde frågan om EU-medlemskap. När riksdagen skulle följa upp det beslutet sedan tryckte Vänsterpartiets företrädare på ja-knapparna. Vi röstade för ett EU-medlemskap, inte därför att vi tycker att EU-medlemskapet var det bästa i världen utan därför att svenska folket hade avgjort frågan i en folkomröstning, och folkomröstningsresultat ska respekteras.

Det är oerhört viktigt, om nu regeringens partier och även Socialdemokraterna hade respekterat den hållna EMU-folkomröstningen genom att säga: Svenska folket – tycka vad vi tycka vill om det – har avgjort att Sverige ska stå utanför eurosamarbetet. Detta ska följas upp genom ett bindande undantag så att det är inskrivet i EU:s fördrag, precis som andra medlemsländer tidigare har haft undantag för delar som deras länder har ställt sig utanför.

Det vore fullständigt självklart att göra så och inte i stället skicka ut dubbla signaler om att vi kanske ska rösta igen och att vi kanske ska ha euron i framtiden. Nej, demokratin, människors möjlighet att påverka unionens framtid, är viktigare än vad Göran Lennmarker eller jag anser i EMU-frågan.

Slutligen fick jag frågan om jag kan hitta något exempel på mer öppna och demokratiska processer kring fördragsändringar. Ja, de flesta, faktiskt! Den här processen tar rekord i snabbhet och slutenhet – det är ingen tvekan om det.

Anf. 11 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Det sista var väl ändå inte korrekt. Tidigare har det varit regeringsförhandlingar, och sedan har man gått till beslut i de nationella parlamenten eller på vilket sätt man nu tar beslut i medlemsländerna. Här har vi haft en mycket öppnare process, som har tagit mycket längre tid, och denna riksdag har varit inblandad mycket mer och mer omfattande än tidigare. Så det Pernilla Zethraeus säger kan jag definitivt inte hålla med om.

När det gäller frågan om den gemensamma valutan har vi väl alla respekterat folkomröstningen. Det är väl inget parti som har föreslagit att Sverige skulle ansluta sig, på tvärs mot folkomröstningens resultat? Regeringen – denna regering liksom den förra regeringen – har förbundit sig att inte göra det. Det är väl okej?

Sedan kan det komma en tid i framtiden då det kanske blir så att man tycker att det vore klokt att ansluta sig, men då får man ju ta upp den

frågan då, och om man vill göra det så måste man väl rimligtvis ha en ny folkomröstning.

Om vi ändå tänker en smula på vad det innebär att ha en valutaunion så kanske en av orsakerna till att vi inte har valutastormar och valutaoro-ligheter på det sätt som vi hade i början av 1990-talet kan vara att vi har en stor, stabiliserande valuta i Europa, någonting som alla länder, både de som är med och de andra, tjänar på. För små valutor kan det vara oerhört känsligt om man får den här typen av snabba växelkursförändringar som vi har sett genom historien. Det är ju inte första gången det har varit valutastormar i världen. Jag tror att eurons roll som stabilisator i Europa nog kan ha bidragit till att vi har haft en oerhört lugn period på valutafronten, vilket betyder mycket för välståndet.

Anf. 12 BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Det här betänkandet innehåller riksdagens ståndpunkter inför de regeringsförhandlingar som kanske startar efter toppmötet i helgen eller som kommer att ske lite längre fram, där det handlar om att se till att den europeiska unionen får ett nytt fördrag.

Ibland blir EU-debatten väldigt svårbegriplig, tycker jag, trots att den i grunden egentligen handlar om ganska enkla saker. Det som är avgörande för Europas framtid är ju att EU förmår att fatta kloka politiska beslut som klarar av att tackla de svåra utmaningar som vi nu står inför. Det gäller till exempel klimatfrågan men också den gränsöverskridande brottsligheten.

Politiska problem kan bara lösas med politiska medel. Därför är det viktigt att de olika länderna i den europeiska unionen förmår att samlas kring en form och en organisation för hur det här arbetet ska kunna gå till. Det är egentligen det som det här betänkandet handlar om.

EU har liksom alla andra politiska organ och sammanslutningar flera olika dimensioner. En är den rent sakpolitiska, den som svarar på frågan om vad EU gör för att uppnå sina mål. Där finns det många olika viljor, och där har vi socialdemokrater ofta en annan uppfattning än den borgerliga regeringen. Vi har i grunden en annan syn på frågor som rör rättvisa och politikens möjligheter att påverka och förändra.

Men för att vi ska kunna föra den här sakpolitiska debatten behövs också ett regelverk och en grund att stå på som klarar ut formerna för hur EU ska fungera. Där finns det all anledning att försöka bli så överens som möjligt, på samma sätt som det finns en lång tradition av att söka samsyn när det gäller hur vi i Sverige via våra grundlagar hanterar gemensamma rättigheter och skyldigheter, formerna för maktindelning samt det politiska livet i övrigt.

Några saker som jag särskilt vill lyfta fram med det här betänkandet rör att det fördrag som vi nu diskuterar och som har legat vilande ett tag förhandlades fram under ganska lång tid. Det är en kompromiss, en kompromiss som i grunden är bra. Utgångspunkten för oss i betänkandet är att det ska göras så små förändringar som möjligt i denna kompromiss.

Jag vill också nämna vad vi säger när det gäller den sociala dimensionen. Där vill vi inte att det genomförs några förändringar. Den sociala dimensionen, med ett skydd för arbetstagare runt om i hela Europa, visar ju väldigt tydligt att vägen mot ökat välstånd ligger i att konkurrera med kunskap och kvalitet i stället för låga löner och social dumpning.

Det nya fördraget får inte heller stänga Europas gränser. Länder som i dag står utanför den europeiska unionen måste kunna ha en reell möjlighet att bli medlemmar. Därför är vi också i detta betänkande väldigt tydliga med att vi inte vill ha med de så kallade Köpenhamnskriterierna i fördraget.

Det är också viktigt att understryka att fördraget inte heller ska låsa fast ståndpunkter som rör dagsaktuella frågor. Det ska vara hållbart över tiden och vara den form vi behöver för att driva den sakpolitiska debatten vidare.

I och med detta betänkande lägger vi fast en ram inom vilken regeringen kan förhandla med de övriga medlemsstaternas regeringar. Innan ett nytt fördrag kan bli verklighet måste regeringen komma tillbaka till riksdagen och få godkännande för de förändringar som kan bli resultatet av förhandlingarna.

Detta kommer vi socialdemokrater naturligtvis att följa mycket noga för att se hur regeringen klarar av förhandlingarna. Hittills tycker vi inte att regeringens arbete kring det nya fördraget och det som har hänt under det senaste halvåret direkt har imponerat, men med detta mycket tydliga mandat finns det goda förutsättningar för att det kommer att fungera bra.

Jag har även några kommentarer om processen. Vi tycker att den process som vi har sett genomföras under det senaste halvåret för mycket har präglats av hemlighetsmakeri. Vi har allt att vinna på en öppen process. De slutna rummen utgör bara en jordmån för en berättigad kritik, och man spår på uppfattningen om att EU är ett elitens projekt. Öppenhet och delaktighet från så många som möjligt främjar däremot en intressant och nödvändig debatt. Slutenhet och stängda rum måste alltid avvisas.

Precis som Göran Lennmarker sade tidigare präglades konventet – regeringsförhandlingarna – av en mycket stor öppenhet och ett brett deltagande från många. Det var en process som var den rakt motsatta mot vad vi har sett under det senaste halvåret.

För oss socialdemokrater är det viktigt att riksdagen är involverad i arbetet när det tyska ordförandeskapet nu tagit nya tag med att försöka få fram ett fördrag för den europeiska unionen och nå en ny överenskommelse om fördraget. Det är en självklarhet att regeringens mandat ska beslutas i riksdagen. Detta var också bakgrunden till varför vi i början på detta år begärde en tillsättning av det sammansatta utskottet – utrikesutskottet och konstitutionsutskottet – och att vi i riksdagen i ett betänkande skulle lägga fast regeringens förhandlingsmandat. Det är en ordning som vi haft tidigare och som är en självklarhet. Därför är det också bra att vi i dag har ett betänkande där mandatet för regeringens kommande förhandlingar läggs fast.

Men öppenheten och deltagandet måste gå längre än så. När det gäller detta tycker vi inte att regeringen har levt upp till det ansvar man har. Genom att lägga ned Kommittén för EU-debatt och alltså ta bort de utomordentligt små resurser som har funnits för att folkrörelser och skolor ska få möjlighet att anordna debatter, studier och olika typer av projekt kring att skapa intresse och engagemang kring EU-relaterade frågor, försämrades möjligheten till en bred och ledande debatt och för att stärka den demokratiska processen.

Samma sak gäller de fackliga organisationernas möjligheter att följa och delta i EU-debatten. Även dessa har försämrats genom den borger-

liga regeringens nedskärning av resurser. Jag tycker att det är upprörande. Det är dessutom feltänkt och korttänkt.

Det kan inte nog betonas att regeringen här har ett stort ansvar för att förutsättningarna för öppenhet och debatt har försämrats. Jag utgår ifrån att vi efter den diskussion som vi haft vid ett flertal tillfällen, direkt i utskottet men också i denna kammare, kommer att få se regeringen tänka om och inse att den måste ta ansvar för debatten om EU så att den ges så goda möjligheter och förutsättningar som möjligt att utvecklas.

I detta anförande instämde Helene Petersson i Stockaryd (s).

Anf. 13 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag har alltid uppfattat Socialdemokraterna som ett maktparti, ett parti som gillar att bestämma och som faktiskt är ganska bra på det. Framför allt när ni får hjälp av partier som fortfarande kommer ihåg att makt inte är ett självändamål har ni en otrolig hantverksmässig skicklighet när det gäller utövandet av makt.

Men när det gäller EU är ni inte längre ett maktparti. Då har ni helt plötsligt förvandlats till ett ge-bort-makten-till-andra-parti. EU-konstitutionen innebär att man ger bort väldigt mycket makt från Sverige. Det innebär att Sveriges röststyrka och inflytande i ministerrådet nästan halveras. Socialdemokraterna är ett ge-bort-makten-till-andra-parti i EU-frågan. Det finner jag svårt att begripa.

Jag har en konkret fråga till Berit Andnor angående klimatfrågorna. EU jobbar redan med klimatfrågorna. De kunde jobba mycket bättre, men de jobbar ändå med klimatfrågorna. Var någonstans i EU-konstitutionen finns något som säger att de skulle göra ett bättre jobb om den antogs? Berit Andnor nämnde det i sitt anförande i inledningen, så därför frågar jag: Var någonstans står det? Jag har inte hittat det.

Anf. 14 BERIT ANDNOR (s) replik:

Fru talman! Låt mig för det första säga att makt är ett medel för att genomföra den politik som man strävar efter att genomföra. Det är en självklarhet att vi som har ett politiskt engagemang vill få ett genomslag för den politik vi företräder. För oss socialdemokrater handlar det om att skapa ett samhälle som präglas mer av rättvisa, jämlikhet och solidaritet. Det är det vi brinner för. I det perspektivet är det naturligtvis väldigt viktigt att se till att vi blir tillräckligt många i denna kammare så att vi får möjlighet att få en annan politik för Sverige.

När det gäller EU-fördraget innebär den kompromiss som nu finns att vi får en större effektivitet i själva beslutsfattandet. Som jag var väldigt noga med att understryka handlar detta om att hitta spelreglerna, formen, skelettet för hur EU-samarbetet ska fungera.

I sak har vi självfallet olika uppfattningar kring hur EU-politiken, den gemensamma politiken, ska bedrivas. Det är en självklarhet. Men det finns all anledning att se till att vi har en stor enighet när det gäller formerna för hur beslutsfattandet inom den europeiska unionen ska fungera, och då är det naturligtvis väldigt viktigt att vi slår vakt om den kompromiss som vi nu har nått, och att vi strävar efter att så små förändringar som möjligt ska genomföras i det fördrag som nu föreligger för diskussion.

I det ligger naturligtvis de väsentliga och viktiga frågor som rör till exempel klimatfrågorna. Där är det naturligtvis självklart att ett europeiskt samarbete är nödvändigt för att vi ska kunna uppnå de målsättningar vi har.

Anf. 15 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Fru talman! Berit Andnor svarade inte på frågan om vad i konstitutionen som skulle underlätta arbetet med klimatet.

Det har visserligen sagts på olika håll och kanter att man kanske ska göra ett tillägg om just klimatfrågorna för att sockra fördraget lite grann, men i utskottet har vi fått höra att detta inte ska innebära någon ytterligare överföring av makt. Det ska inte innebära några nya kompetenser till EU.

Det handlar om att lägga till några vackra ord. Vackra ord är inte betydelselösa. Ibland kan de faktiskt spela viss roll. Men det betyder inte så mycket som det lät när du talade om det.

Därför frågar jag: Var i fördraget finns det någonting som säger att det med EU-konstitutionen blir lättare att jobba för klimatet?

Anf. 16 BERIT ANDNOR (s) replik:

Fru talman! Max Andersson och Miljöpartiet måste någon gång bestämma sig. Antingen ska vi ha ett europeiskt samarbete kring väsentliga frågor, eller också ska vi inte ha det. Miljöpartiet vacklar ständigt fram och tillbaka i den här diskussionen.

Det är naturligtvis någonting som det är ganska intressant att iaktta. Men för oss som står upp för ett europeiskt samarbete är det givetvis väldigt viktigt att också se att vissa frågor löser vi inte ensamma, utan dem kan vi bara lösa tillsammans. Klimatet är en sådan fråga. Men också andra frågor är viktiga för att vi ska kunna skapa en bättre värld att leva i. Då är det europeiska samarbetet väsentligt.

Det ställningstagandet, Max Andersson, väntar vi fortfarande på att Miljöpartiet ska göra.

Anf. 17 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Fru talman! Jag tror att det ändå är viktigt att understryka att de skrivningar i klimatfrågan som diskuteras inför toppmötet är till intet förpliktande. De brukar nämnas som något slags legitimering av hela fördragsprocessen. Men låt oss kalla saker vid deras rätta namn! Det är till intet förpliktande skrivningar som diskuteras.

Jag skulle vilja ta upp frågan om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Generationer av fredskämpar – många av dem inom de socialdemokratiska leden – har under årtionden demonstrerat och kämpat för fred, för nedrustning, för neutralitet och för avspänning och också hävdat att man inte bygger världsfred genom stormaktsblock, kapprustning och så vidare.

Nu står vi inför en fördragsprocess där det återigen slås fast ett antal gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiska deviser. EU ska tala med en röst. Medlemsländerna förbinder sig att militärt upprusta. Man siktar också in sig på att så småningom bygga upp en gemensam EU-armé.

Min fråga blir då: På vilket sätt gynnar det här fred och avspänning i världen, och på vilket sätt harmonierar det med den tidigare tidvis mycket framgångsrika utrikespolitiska doktrin som en gång i världen byggde på neutralitet och alliansfrihet?

Prot. 2006/07:129

19 juni

EU:s fördrag

Anf. 18 BERIT ANDNOR (s) replik:

Fru talman! Ingenting av det som finns i fördraget innebär inskränkningar i Sveriges möjligheter att föra den utrikespolitik som vi för. Inte heller Pernilla Zethraeus beskrivning när det gäller skapandet av en EU-armé överensstämmer med den uppfattning som vi har om hur man ska tolka detta fördrag, utan det är en beskrivning som vid ett antal tillfällen återkommit från Vänsterpartiet och som egentligen inte har någonting med verkligheten att göra.

De skrivningar som finns i fördraget står vi bakom. Vår bedömning är att de mycket väl är förenliga med våra ställningstaganden och de grundläggande uppfattningar som vi socialdemokrater har när det gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Anf. 19 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Fru talman! Jag är inte säker på att Berit Andnors tolkning av fördragets innebörd stöds av till exempel Göran Lennmarker som tidigare här så varmt talat för ett EU med lite starkare utrikespolitiska muskler så att man kan agera i konflikter i omvärlden och så vidare.

Jag tror att man får ha ganska stor fantasi för att tolka fördragets skrivningar om den ömsesidiga lojaliteten och den tidigare skrivningen om en gemensam utrikesminister och om ett gemensamt EU-försvar som att man samtidigt skulle kunna bibehålla en självständig utrikes- och säkerhetspolitisk linje från svensk sida. Så är fördraget inte tänkt, inte heller dess innebörd. Jag tror att inte heller merparten av de politiker som är inblandade i den här processen skulle göra den tolkningen.

Anf. 20 BERIT ANDNOR (s) replik:

Fru talman! Enligt min uppfattning innebär det inte att det finns en motsatsställning i förhållande till den uppfattning som jag tidigare redogjort för och det fördrag som vi nu har framför oss. Den tolkning som Pernilla Zethraeus nu gör kan jag bara helt kort säga att jag inte delar.

Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Den fördragsdebatt som vi nu har här i kammaren skulle kunna handla bara om regelverk. Men regelverk handlar om förutsättningarna för någonting annat.

EU innebär möjligheter – möjligheter för medborgarna i Europa och möjligheter för stora och små länder i Europa att, fru talman, hitta gemensamma lösningar på våra gemensamma problem som inte någon av oss, inte ens i denna kammare hur mycket vi än skulle önska, har förmåga att själva lösa.

EU byggdes för att främja fred mellan gamla antagonister efter erfarenheterna av det första och det andra världskriget. I vår tid kan vi se hur EU verkat för att främja fred och mänskliga rättigheter på vår kontinent, hur gamla diktaturer såsom Spanien, Portugal och Grekland har byggts

starka som demokratier och hur, efter Berlinmurens fall, länder som under årtionden fått kämpa i kommunistdiktaturer har fått möjligheter att bygga demokrati och mänskliga rättigheter.

Mot den bakgrunden är det en viktig uppgift för vårt EU att skapa förutsättningar för att verka för öppenhet i hela Europa – för folk och länder – men också för öppenhet mot omvärlden där utanför. Det finns nämligen, fru talman, stora förväntningar på EU när det gäller att kunna spela en aktiv roll just därför att vi nämligen står för någonting annat. Just på grund av våra erfarenheter och just på grund av vår mångfald står vi för någonting annat jämfört med många andra stora makter i världen.

Centerpartiet välkomnade den process som startade i början av år 2002 när denna kammare utsåg delegater till det konvent som skulle diskutera fram förutsättningarna för EU:s framtida grundstomme.

Vi stod bakom tankarna också när man så att säga landade det fördrag som handlade om upprättandet av en konstitution för Europa. Det bygger på tanken om att den skulle vara öppen för hela Europa. Det skulle vara ett regelverk – det är ju vad konstitutionen handlar om – på den nivå till vilken vi väljer att delegera makt och där det skulle visa sig vara öppet för hela Europa att komma med. Det handlade alltså om att skapa förutsättningar för detta. Vi var, som sagt, inblandade då.

Precis som Göran Lennmarker tidigare sagt var det inte fråga bara om oss som var medlemmar, utan det har varit en mycket speciell process. Vi som parlament var med, men också länder som inte var medlemmar i Europeiska unionen hade möjlighet att vara med och diskutera spelreglerna för vår gemensamma union. Det måste man säga är en unik process. Jag håller helt med Göran Lennmarker om den beskrivning som han gjort i det sammanhanget.

Också när vi hade diskussionen här i kammaren – det betänkande som vi behandlar här i dag är det femte betänkandet – välkomnade vi ett smalare men vassare EU, ett mer maktdelat EU och det tydligare EU som vi ville se med smalare arbetsfält på vissa områden. Det handlar om regelboken så att säga, att man inte ska detaljreglera. Det handlar naturligtvis också om vilka arbetsfält man verkar inom. Vi tyckte då till exempel att rymden inte skulle vara på agendan.

Det handlade också om ett vassare EU. Vi ser ju det uppdrag som EU har att jobba med när det gäller miljö- och klimatfrågorna – klart gränsöverskridande verksamheter – där vi kan önska och fatta beslut men där vi inte får verkligheten att förändras om vi inte samverkar med andra.

Det handlar också om utrikes- och säkerhetspolitiken, där vi ville se ett vassare EU. EU har förväntningar, och EU kan spela en aktiv roll och måste göra så. Därför vill vi skapa förutsättningar för det.

Det handlar vidare om den gränsöverskridande brottsligheten, som måste bekämpas. Den känner inte heller några gränser.

Vi ville se inte bara ett smalare och vassare EU utan också ett tydligare EU genom just en maktdelning i konstitutionen enligt fördrag som gav kompetenser tydligt, för att komma ifrån att förhandlingar sköts i slutna rum och för att göra det tydligt för medborgare. I stället för att ha ett antal fördrag samlade skulle man försöka banta. Man lyckades åtminstone delvis att åstadkomma detta.

Vi var inte helt nöjda med det slutresultat som förhandlades fram i regeringskonferensen. Vi hade gärna sett att det hade varit några an-

norlunda punkter, mer maktdelning till exempel, om vi hade fått bestämma själva. Men vi vet att det handlar om kompromisser. Det handlar om respekt för andra länders önskemål. Då, fru talman, drog vi slutsatsen att det här är en god kompromiss. Det är en kompromiss som alla länder kan ställa sig bakom. Alla länder ställde sig bakom detta fördrag och skrev under i den regeringskonferens som avslutades i oktober 2004.

Sedan dess har vi i Sverige inte behandlat fördraget. Vi har haft en reflexionsperiod sedan hösten 2004. 18 länder har tagit ställning och sagt ja. Jag blir lite häpen när jag hör Pernilla Zethraeus tala om att man inte lyssnar till de nationella parlamenten. Jag undrar vem det är som inte lyssnar. Här har ett antal parlament sagt ja, men Pernilla Zethraeus verkar inte bry sig om det, för det är bara Holland och Frankrike som räknas.

Två länder, Holland och Frankrike, har sagt nej i folkomröstning. Bekymret i de folkomröstningarna, sett så här utifrån, är att det inte var riktigt klart vad folket i Holland och Frankrike sade nej till. Det är en modell som Vänstern och Miljöpartiet här i kammaren har tyckt vara en bra modell för just folkomröstningar, att inte veta riktigt vad man svarar på.

Det är inte vår sak i riksdagen i Sverige att tolka ut vad innebörden var i Hollands och Frankrikes nej. Inte heller Miljöpartiet eller Vänsterpartiet äger den rätten, utan det är naturligtvis Frankrike och Holland som själva gör den tolkningen. Vi ser nu hur man tolkar det i den diskussion som finns.

Efter två års reflexionsperiod kom man överens om en ordning för hur man skulle gå vidare. Vi har nu sett hur det har skett under tyskt ordförandeskap. Vi är framme vid en regeringskonferens som vi hoppas verkligen leder till att så mycket som möjligt av det här fördraget kan verkställas och att vi kan samla ihop oss. I dag och i morgon kommer vi att ta ställning, fru talman, för första gången i den här kammaren där vi tydligt säger att fördraget är bra. Det är första gången som vi också tydligt säger att så mycket som möjligt av det här fördraget vill vi se förverkligat.

Vi kan acceptera att det inte blir ett samlat fördrag, utan det blir ett tilläggsfördrag. Vi kan acceptera att man gör vissa förändringar. Det här med flaggan och symboler – ja, det är lite spännande om andra tycker att sådant ska tas bort från fördraget. För oss är det inget bekymmer. Vi har flagga, och vi har symboler i Centerpartiet, och jag utgår från att många andra har det också, även Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Jag vet inte om det står i stadgarna, men man har dem ändå. Det är väl detsamma med EU.

Vi tycker att det är viktigt att det blir en juridisk person. Vi tycker att det är viktigt att det blir det för att man ska kunna klara att ansluta till Europakonventionen. Vi tycker att det är viktigt att kunna klara stadgan för mänskliga rättigheter. Vi vill inte se ett EU à la carte därför att det är ett EU som blir svagare, ett EU som inte förmår att leva upp till människors förväntningar. Vi tycker inte, precis som en majoritet här i kammaren, att Köpenhamnskriterierna ska skrivas in.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till det förslag i betänkandet som ett antal partier här i kammaren förmodligen kommer att ställa sig bakom, KUU:s betänkande 1.

(Applåder)

Anf. 22 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Fru talman! Jag fick ett antal passningar och frågor från Kerstin Lundgren. Det gällde först och främst om man i den nuvarande fördragsprocessen lyssnar till nationella parlament eller tar hänsyn till nationella parlament. Jag konstaterar, fru talman, att den debatt som vi har här och nu i dag i Sveriges riksdag gäller ett betänkande som justerades innan förslaget till slutsatser från toppmötet ens hade sett dagens ljus. Den är ändå den mest demokratiska i sitt slag i den europeiska unionen, för mig veterligen är det den enda motsvarande debatt i något av EU-länderna. Det säger en del om själva processen. Man tar inte hänsyn till nationella parlament.

Förhandlingarna om det nya fördraget har pågått endast under ett fåtal månader. Merparten av dessa förhandlingar har skett bilateralt med ett land i taget bakom lyckta dörrar. Man hade kunnat välja en öppen process. Man hade kunnat blanda in de nationella parlamenten och be dem ange färdriktningen mycket tidigare, eller man hade kunnat, ännu bättre, starta en folklig och bred dialog.

Det är inte klart vad Frankrike och Holland sade nej till i sina folkomröstningar, säger Kerstin Lundgren. Jo, det är glasklart. Det var fördraget de sade nej till. Det är inte upp till Kerstin Lundgren eller mig eller någon annan att tolka innebörden av nej och säga att de nog egentligen menade att, och så vidare. Nej, har ett fördrag avvisats, om det så bara är av ett enda medlemsland, så har det fallit. Det är också kutym i internationella sammanhang och även inom EU att ett fördrag måste godkännas av samtliga länder för att vara giltigt. Säger ett enda land nej är det ogiltigt. Problemet var att nej inte blev ett nej utan omvandlades till en tankepaus och så småningom till en ny fördragsprocess.

Då är min fråga till Kerstin Lundgren: Anser inte Kerstin Lundgren att det är bekymmersamt för demokratin att det är så det har gått till?

Anf. 23 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Det är spännande att höra Pernilla Zethraeus från Vänsterpartiet prata om de nationella parlamenten, hon som egentligen inte vill ha det här fördraget som kommer att stärka de nationella parlamentens möjligheter att vara med och verka i en framtid. Vi kommer med det här fördraget, som Pernilla Zethraeus säger nej till, att få en röst som vi inte haft tidigare. Det vill uppenbarligen Pernilla Zethraeus inte ha.

Hon säger att vi inte får vara med i den sista processen, som om vi skulle bjuda in hela riksdagen och alla parlament till Berlin eller Bryssel på toppmötet för att sitta med. Inte hörde jag Pernilla Zethraeus eller någon annan från Vänsterpartiet när man var med i regeringsunderlag kräva det senast det begav sig, efter det att konventet hade lagt fram sitt förslag och efter det att riksdagen hade behandlat sitt betänkande och regeringskonferensen tog vid för att slutförhandla och så småningom skriva under. Inte hörde vi då här i kammaren Vänsterpartiet kräva att vi skulle sitta med. Jag undrar om det gick till så när Vänsterpartiet budgetförhandlade med regeringen, att hela partiet var med.

Som sagt är det lite spännande att höra det resonemanget. Inte heller hörde jag Vänsterpartiet kräva att riksdagen skulle vara med och tycka till när reflexionsrundan var över vad regeringen lämnade in för syn-

punkter från Sverige till EU-systemet. Då hörde vi inte heller Vänsterpartiet kräva att vi och de nationella parlamenten skulle få vara med.

När det gäller fördraget och folkomröstningen är det 18 länder som har sagt ja. Det räknas också. Det måste man också ta hänsyn till i ett sådant här läge. Vad Frankrikes och Hollands medborgare sade nej till är väl ytterst upp till Frankrikes och Hollands regering och parlament att tolka.

Anf. 24 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Fru talman! Kerstin Lundgren gör tolkningen att fördragsförslagen stärker de nationella parlamentens roll. Den tolkningen instämmer jag inte alls i. Sammantaget flyttas mer beslutsmakt över till EU och nya områden görs överstatliga, det vill säga de rättsliga och inrikespolitiska områdena bland annat.

Ville man verkligen stärka de nationella parlamentens roll, skulle man ju åka ned till toppmötet nu och förhandla om ett förslag om att införa ett så kallat rött kort för parlamenten. Det skulle ge de nationella parlamenten en möjlighet att avvisa lagförslag på EU-nivå, men det vill inte Centerpartiet, det vill inte regeringen och det vill inte heller Socialdemokraterna. Det vill Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Man hade kunnat diskutera att gränsa av unionens befogenheter. Man hade också kunnat diskutera att ge länder en möjlighet att ställa sig utanför samarbetsområden som man inte önskar delta i. Det skulle ha stärkt demokratin, det skulle ha stärkt det folkliga inflytandet, men detta kallas för ett EU à la carte av Kerstin Lundgren och hennes partikamrater.

Det viktiga för Kerstin Lundgren är inte att fördjupa och förstärka dialogen, att göra EU med sitt demokratiska underskott mer demokratiskt. Det viktiga är att EU ska bli effektivt. Det har tydligt framgått av både Kerstin Lundgrens och många andras inlägg. Jag blir bekymrad över att det är den frågan som hålls så högt i ett läge där det bevisligen finns stora demokratiska klyftor mellan EU och dess medborgare.

Vi har en fördragsprocess kring ett fallet fördrag som har varit sluten, som har varit forcerad, som har pågått bara under några månader och som har kritiserats från många håll, bland annat av Margot Wallström.

Anf. 25 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! De flesta av EU:s medlemsländer säger ja till fördraget. Två länder har haft folkomröstningar och avvisat fördraget, men exakt vad folket ville ändra i fördraget var inte givet. Ville de lämna EU, eller vad var slutsatsen? Ja, det är upp till parlamenten och regeringarna i Holland och Frankrike att själva dra slutsatser och komma med förslag och signaler till övriga. Det är så det måste gå till.

En folkomröstning som inte svarar på någon fråga utan bara blir ett försök att kasta en massa grus i maskineriet och sabotera utan att vara en aktiv del i en dialog för förändring och utveckling har inte den kraft som den annars skulle kunna ha. Vänstern och Miljöpartiet brukar ju vilja ha den typen av folkomröstningar, åtminstone när det gäller EU av någon konstig anledning.

Pernilla Zethraeus säger att de nationella parlamenten inte får ökad makt. Men så är det inte, Pernilla Zethraeus. Med det här fördraget får vi

i de nationella parlamenten faktiskt en möjlighet att säga vår mening och en möjlighet att agera på ett sätt som vi inte har haft hitintills.

Nu är inte Pernilla Zethraeus en vän av EU över huvud taget, för hon vill ju lämna unionen, så jag förstår naturligtvis att hon ser varje punkt som en försämring. Därför vill hon naturligtvis inte heller ge svenska folket en tydlig röst i EU.

Vi vill se ett maktdelat EU, där vi från denna kammare och andra parlament lämnar mandat till EU att verka. Vi vill också se ett tydligt parlamentariskt inflytande på EU-nivå, och vi vill stärka EU-parlamentet för att på det sättet också stärka demokratin på de områden där EU får exklusiv makt. Sedan är det en annan sak att Vänstern inte heller vill se detta. De vill ju helst låsa in rösterna inom nationsgränsen och inte se möjligheterna.

Anf. 26 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag får återigen erkänna att jag hade fel när jag för två år sedan sade och trodde att nej i Frankrike och Nederländerna skulle få konsekvenser. Tydligt anser väldigt många, däribland Centerpartiet, att det inte ska få några konsekvenser. Demokrati, enligt Centerpartiet, handlar om att hålla för ögonen – hålla för ögonen när folket röstar nej, hålla för ögonen när svenska folket kräver folkomröstning.

Vad ska Centerpartiet göra om det blir en folkomröstning i Nederländerna igen och den också resulterar i ett nej, om det blir ett nej i Frankrike, om det blir ett nej i Danmark och om det, som verkar troligt för ögonblicket, blir ett nej i Storbritannien? Ska man återigen säga att 18 länder har röstat ja, att det också måste ha någon betydelse och att man därför ska gå fram en gång till med samma fördrag?

Har ni ingen framförhållning? Varför vill ni inte lyssna? Har nej i Frankrike och Nederländerna ingen som helst betydelse?

Anf. 27 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jo, självklart har de betydelse. Det är det vi har sett, och det är därför som fördraget inte har undertecknats och slutligt börjat verka. Det är konsekvensen. Men Frankrike och Holland har inte sagt att de inte alls vill att fördraget ska leva, utan de har varit med på en reflexionsrunda, precis som övriga länder. Det har vi naturligtvis att leva med och hantera.

Frankrike och Holland framför sina synpunkter, och vi har hört dem också här. Holland och Frankrike är ju de som själva får tolka sitt nej, inte vi. Om de då tycker att det blir bättre om vi kallar det för ett tilläggsfördrag och gör vissa ändringar, så är det väl just det vi gör. Vi förändrar det fördrag som vi tyckte var bra och som vi gärna hade sett, därför att det hade varit tydligare, klarare, mer maktdelat och därmed lättare att följa. Fördraget hade också gjort det lättare för de nationella parlamenten att kontrollera regeringarnas ageranden.

Men vi får leva med dessa konsekvenser, därför att vi tycker i grunden att EU är bra och vill skapa spelregler för EU som gör att det fungerar. Det är bara när vi har bra spelregler som vi är överens om som vi kan lösa de problem som vi har till uppgift att lösa.

Anf. 28 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Fru talman! Som sagt, jag hade fel. Man ska aldrig underskatta EU:s oförmåga att lyssna på folken. Jag misstänker att de franska och de holländska väljare som röstade nej faktiskt vill se någon form av förändringar även i substansen, men det vill inte Centerpartiet.

Jag måste sedan utveckla resonemanget kring de nationella parlamentens roll i det nya fördraget. Kerstin Lundgren har talat mycket vackert om att de får mer makt. Men vad är det de får enligt fördraget? Det är väldigt lite. De får rätten att uttala sig om ifall ett nytt förslag hör hemma på EU-nivå. Om en tredjedel av alla parlament säger nej, att förslaget inte hör hemma på EU-nivå, att det här ska EU inte syssla med, vad blir konsekvensen då? Jo, EU-kommissionen måste titta på förslaget en gång till. Man har fullständig rättighet att lägga fram samma förslag oförändrat en gång till. Det ger inte mer makt åt de nationella parlamenten. Det är ett ynkligt, svagt förslag. Visst, det är en liten, liten förbättring att man kan tvinga kommissionen att titta på förslaget en gång till, men det ger inte mer makt åt de nationella parlamenten.

Jag förstår fullkomligt vad Centerpartiet menar när de säger att det blir ett vassare EU med konstitutionen. Ja, EU får mer makt på vissa områden. Det är bedrövligt. Men vad menar Centerpartiet när de påstår att det blir ett smalare EU? Det kan inte vara mycket.

Anf. 29 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Max Andersson talar om att Centerpartiet inte lyssnar. Men Centerpartiet är en folkrörelse, och vi har haft en diskussion hos oss och har tagit ställning för att vi ska vara med i den europeiska unionen. Vi har tagit ställning för att vi aktivt ska vara med och verka för att utveckla den europeiska unionen, så att EU får förutsättningar att fungera på ett bra sätt och lösa de uppgifter som vi anser att EU ska ha. Det är på den grunden och utifrån det mandat som vi har fått från väljarna som vi agerar här i riksdagen. Det är så demokratin fungerar både internt i Centerpartiet och i vårt land enligt vår konstitution, vår grundlag.

När det återigen gäller folkomröstningarna i Holland och Frankrike sade man där nej till fördraget. Är det någon här i kammaren som vet exakt vad det var som blev resultatet av nej, hur man tolkade det? Jag har läst, och det har säkert Max Andersson också, ett antal opinionsundersökningar som tolkar in både den ena och den andra grunden för detta nej. Men det är väl *en* sak. Frankrike och Holland har att hantera sitt resultat. Blir det nya folkomröstningar kommer vi att få möta det också eftersom det är en demokratisk struktur. Det är det som också visas i detta sammanhang.

Det handlar inte om att hålla för öronen, det handlar om att lyssna och agera enligt de demokratiska spelregler som gäller. Det är skillnaden mellan EU och en del av de öststater som vi har sett verka tidigare.

Visst, säger Max Andersson, det blir en liten förbättring för de nationella parlamenten. Ja, men det är ändå ett steg i rätt riktning. Miljöpartiet erkänner att de nationella parlamenten får en röst.

Man skulle kunna fundera på följande. Om vi skulle få ett större inflytande skulle Max Andersson då tycka att det var bra och helt plötsligt plädera för att vi skulle vara med i den europeiska unionen? För bakom alla argument som Max Andersson för fram ligger i grunden att han vill

lämna den europeiska unionen. Han vill lägga ut varje sten på vägen för att åstadkomma just detta. Det är viktigt att ha i bakhuvudet. Det handlar inte om att utveckla den europeiska unionen utan om att avveckla den. Och att lägga sten till sten i den riktningen är Max Anderssons och Miljöpartiets linje.

Anf. 30 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Det förra utkastet till EU-fördrag förkastades för två år sedan i nationella folkomröstningar i Frankrike och Nederländerna. Det var synd för övriga Europa, och det var negativt för EU:s östutvidgning, för Europas liberaler och för oss.

Riksdagen här i Sverige tyckte nämligen att det var ett bra förslag. Redan då var Miljöpartiet och Vänsterpartiet i minoritet och emot. Det var inte idealiskt, men det var en hygglig kompromiss. Det var ett bra resultat av flera års mycket öppna och omfattande förhandlingar som involverade hundratals folkvalda i hela Europeiska unionen och dessutom de länder som då ansökte om medlemskap, förutom naturligtvis våra demokratiskt valda regeringar i medlemsländerna.

Sveriges ambition den kommande helgen med det ny-nya fördraget bör vara att hålla kvar så mycket som möjligt av innehållet i det tidigare fördragsutkastet oförändrat. Det ska vi och andra länder åstadkomma genom att vara medgörliga och flexibla i fråga om det mindre viktiga, nämligen det exakta sättet och den exakta formen för hur texten kortas ned, organiseras om och ställs upp.

Kort sagt är det viktigaste inte att den konstitutionella midsommarstången är elegant utan att den är robust och rustad för ruskväder.

Vad är då viktigast att behålla? Jo, det är enligt min mening uppgörelsen om hur EU-besluten ska fattas i en större europeisk union med 27 eller ännu fler medlemsländer. Det är det som ger möjligheten att gå vidare och ta in ännu fler länder.

Vårt EU ska inte få fastna i beslutsförklamation och stormaktsdominans. Vårt EU med många medlemmar ska kunna styras både effektivt och demokratiskt. Mindre länder som Sverige, Estland och Finland, bara för att nämna några, ska inte få hamna i underläge. Reglerna ändras nu så att det blir lättare att fatta beslut även i ett större EU med många medlemsländer. Det kommer att krävas stöd av både 55 procent av antalet EU-länder och 65 procent av befolkningen i hela Europeiska unionen i de flesta fall. I särskilt känsliga frågor som skatter, utrikes- och säkerhetspolitik kommer enhällighet att krävas.

Europaparlamentets folkvalda får med detta förslag mer makt över besluten i EU-frågorna, liksom ledamöterna i Sveriges riksdag och andra nationella parlament.

EU-rätten har lika mycket företräde i dag och i morgon som den hade för tolv år sedan när Sverige 1995 blev medlem. Det är ingen förändring där alltså.

Herr talman! Jag har talat om behovet av flexibilitet i formfrågor, men man ska lägga märke till att vi i betänkandet inte är flexibla i ett antal sakfrågor. Jag ska nöja mig med att nämna två.

För det första accepterar Sverige inte bland annat Nederländernas önskan om att infoga en text som i praktiken skulle minska EU:s öppenhet för nya medlemsländer, motverka goda grannrelationer och ett stabiliserande samarbete som kan leda till EU-medlemskap.

För det andra accepterar inte Sverige en text som skulle begränsa asylrätten eller otydliggöra regelverket för människor som vill komma till Europeiska unionen för att arbeta. Vi accepterar inte hemsnickrade begrepp som ”illegal immigration” i introduktionen till det ny-nya fördraget. Sådana kan i praktiken ges lika många tolkningar som antalet medlemsländer.

Den nedkortning i fördraget som smärtar mig mest som liberal är att stadgan om mänskliga rättigheter nu sätts lite på undantag med en hänvisning även om den alltså kommer att vara juridiskt bindande. Det hade varit bra om den hade fått en mer framträdande och tydlig plats – för alla att läsa och begrunda.

Herr talman! Vänsterpartiet och Miljöpartiet sysslar i sin reservation i huvudsak med form och process men inte med Europas stora utmaningar och sakfrågor. Allt går för fort, fördolt och för folkomröstningsfritt. Det är inga förändringar och samma gamla fördrag, säger de. Men det är att luras lite med sanningen på en central punkt.

Det faktum att klimatfrågan nu lyfts fram av EU-länderna som ett särskilt viktigt område för EU-politik struntar Miljöpartiet i, liksom i att EU är den globala klimatpolitikens starkaste och mest dynamiska grupp av länder med störst beslutskraft tack vare sin överstatliga unionsrätt. Det säger Miljöpartiet inget om.

Sålunda betecknar Miljöpartiet och Vänstern det faktum att EU-länderna i detta ny-nya fördrag vill lyfta fram bland annat klimat- och energifrågorna som närmast kosmetiska förändringar. Max Andersson talade här föraktfullt om att sockra fördraget.

För Miljöpartiet är det uppenbarligen viktigare att bekämpa Europeiska unionen än att bekämpa det globala klimathotet. För Vänstern och Miljöpartiet är devisen ”Sverige ut ur EU” ett viktigare krav än att få ned världens koldioxidutsläpp. Att lämna EU är viktigare att slåss för än att slå vakt om EU:s hundratals rättsakter och internationella avtal på miljöområdet. Det är miljöpolitik för Vänsterpartiet och Miljöpartiet och miljö- och klimatpolitik i verkligheten.

Dessa två partier, herr talman, vill också i sin reservation ha fritt fram för ett Europa där var och en kan plocka ihop sin egen meny av samarbetsområden utan hänsyn till kostnaden i vid bemärkelse för övriga i sällskapet. Så lösligt och osolidariskt vill dessa två partier hantera det europeiska samarbetet.

Här går en fundamental och ohyggligt viktig skiljelinje gentemot övriga fem partier. Vi andra fem, bland andra Folkpartiet, anser att det inte skulle ligga i Sverige intresse med denna pyttipanna. Vi i Europa ska i stället sträva efter att gå framåt gemensamt, med lika rättigheter och skyldigheter för länder och medborgare, utan föregångare och eftersläntare. Det lyckas förvisso inte alltid, men vi ska alltid sträva efter att ha detta som vårt ideal.

(Applåder)

Anf. 31 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Frågan om klimatförändringen handlar i värsta fall om mänsklighetens överlevnad alternativt civilisationens fortlevnad. Frågan om Sveriges utträde ur EU handlar om demokratin, alliansfriheten och möjligheten att gå före med hårdare miljöregler. Måste man välja mellan mänsklighetens överlevnad och utträde ur EU är valet lätt.

EU är inte den fantastiska miljöorganisation som Carl B Hamilton utmålar den som. Världens viktigaste miljöorganisationer där besluten verkligen fattas är FN:s klimatkommission och G 8 som spelar en mycket stor roll framför allt när de samtalar med länder som Kina, Indien och USA.

EU har en klimatpolitik. Den gör bra och dåliga saker. Det går i rätt riktning, men man ska inte överdriva.

Det känns ganska mycket som att Carl B Hamilton överdriver när han i ett annat sammanhang, på sin hemsida, till och med påstår att Miljöpartiets inkonsekvens i klimatpolitiken är värre än klimatförändringen. Carl B Hamilton är lite av en alarmist, måste jag säga.

Jag har en stor fråga till Carl B Hamilton när det gäller EU-konstitutionen. Det är: Kan du svara på någon av de frågor som jag har ställt tidigare i dag? Du är ju ganska kunnig – om inte på klimat- så i alla fall på EU-frågorna. Kan du svara på frågorna? Var i fördraget finns det något som förbättrar EU:s förmåga att hantera klimatet? Kan du svara på den frågan?

Anf. 32 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! EU är, säger Max Andersson, inte en fantastisk miljöorganisation. I stället lyfter han fram G 8 och Förenta nationerna. Jo, men Europeiska unionen uppträder ju oftast som en enhet, som en stark aktör. Och ju starkare i klimatfrågan denna EU-aktör är, desto större inflytande får man i G 8, FN och andra sammanhang. Ni har en politik mot klimathotet men ni har inget verktyg i och med att ni säger nej till svenskt medlemskap i EU, och ni vill ju att Europeiska unionen ska vara svagare, inte starkare. Det är det som är er akilleshäla i dag, att ni har en klimatpolitik men inget sätt att förverkliga den. Ni tar avstånd från Europeiska unionen. Dess hundratals rättsakter på miljöområdet och dess ungefär 50 internationella avtal om klimat- och miljöfrågor internationellt, tar ni ju avstånd från eftersom ni tar avstånd från själva organisationen och det faktum att Sverige är medlem. Ni vill att Sverige ska ha samma roll som Norge: att stå utanför och titta på. Det är inte det som jag menar är den globala politiken för att hejda klimathotet.

Sedan frågar Max Andersson var i fördraget det kommer att stå. Jag kan ju inte säga exakt var det kommer att stå. Men det kommer att ha betydelse. Och att Max Andersson tar avstånd från den här fördragsändringen, som innehåller mer om klimatpolitiken, säger mer om Miljöpartiets klimat politik än något annat. När det kommer till kritan är det viktigare för er att bekämpa svenskt medlemskap i Europeiska unionen än att bekämpa det globala miljöhotet.

Anf. 33 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Det finns viss risk att det här håller på att bli en klimatdebatt, men jag måste ändå fråga Carl B Hamilton om Folkpartiets kli-

matpolitik innehåller någon annan åtgärd än att de kritiserar Miljöpartiets linje vad gäller utträde ur EU. Annars har ni avskaffade flygskatter. Ni skär ned järnvägsbyggen. Ni pratar väldigt högt om att någon annan någon annanstans ska göra något. Men själva gör ni väldigt lite när det gäller konkret handling på klimatpolitikens område. Jag föreslår att du skaffar dig lite trovärdighet på det området först. Vi har många förslag som du kan få titta på om du vill.

Den nya skrivningen pratas det om, den skrivning som vi ännu inte ens har fått se i fördraget om klimatpolitiken. Om det blir en juridiskt bindande text där det står att klimatpolitiken är viktig, den ska vi jobba med, det är bra om jorden inte går under – skriver man så i fördraget eller kanske med någon annan formulering kan det få en viss betydelse när EG-domstolen ska göra en juridisk tolkning på olika håll och kanter. Om man bara skriver det som en deklaration har det ingen juridisk giltighet. Carl B Hamilton vet precis lika väl som jag att det som har sagts från Tysklands håll, och det som har sagts från regeringens håll, är att det inte ska ges några nya befogenheter åt EU att hantera de här frågorna. Men han pratar ändå väldigt mycket om något som faktiskt inte är så mycket mer än, vad vi vet nu, vackra ord.

Anf. 34 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag tror att Miljöpartiet får välja vilket ben de ska stå på, ungefär som Berit Andnor tidigare sade. Nu säger Max Andersson att det är ”risk” för att det här blir en klimatdebatt. Jag ser det som en fördel, och jag trodde att Miljöpartiet skulle välkomna att ha en debatt om klimatet.

(MAX ANDERSSON (mp): Inte överallt och inte alltid.

TALMANNEN: Nu är det Carl B Hamilton som har ordet!)

Jag tror att det faktum att man skriver in klimatfrågan i det nya fördraget har den fördelen att när länder och andra tar upp den här frågan kan de stödja sig på fördraget. De kan säga: Det har vi skrivit in här. Det har alla länder blivit överens om. Det är numera en viktig fråga för Europeiska unionen – läs fördraget! Den möjligheten för länder, att hänvisa till detta fördrag på det sättet, vill Max Andersson inte ha, för han säger nej till det här fördraget.

Det andra är naturligtvis att EG-domstolen i vissa rättsliga sammanhang kommer att ta hänsyn till den här nya fördragstexten, och tvingas ta hänsyn till den, för detta är delvis en ny inriktning av den europeiska unionens samlade arbete på det rättsliga området. Det är ju alldeles klart.

Sedan har Folkpartiet lagt fram klimatpolitiska program, och jag välkomnar om Max Andersson vill ta del av dem. Det är en del andra miljöpartister som har både uppfattat och uppskattat det intresset.

Anf. 35 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Herr talman! De skrivningar som det talas om i fördragsdiskussionerna nu kommer ju att väga lätt jämfört med EU:s grundstrukturer. Här finns motorvägar. Här finns långa transporter. Här finns en jordbrukspolitik som gynnar storskalighet och missgynnar ekologiska jordbruk. Här

finns en fiskepolitik som missgynnar ekologiskt fiske. Här finns en handelspolitik som sätter käppar i hjulet när medlemsländerna vill gå före och hävda miljökriterier och klimatfrämjande åtgärder framför den fria konkurrensen. Det här är ett grundproblem. Vänsterpartiet har jobbat hårt på miljöområdet i EU-parlamentet under alla de år då Sverige har varit medlemmar i den europeiska unionen.

EU har också uppnått positiva saker på miljöområdet. Det avtal som handlar om en reducering av koldioxidutsläppen är ett exempel på det. Men i diskussionerna om ett nytt konstitutionellt fördrag har klimatfrågorna vägt lätt som en fjäder. Där har det diskuterats till intet förpliktande skrivningar i en allmän text. Det finns ingen ny beslutskompetens, ingenting som på allvar ingriper i de miljöförstörande strukturer som finns. Därför ska man inte övervärdera konstitutionens, det nya fördragets, betydelse på de här områdena.

Sedan nämnde Carl B Hamilton förslaget som har förts fram i förhandlingarna och som stöds i Miljöpartiets och Vänsterpartiets reservation om att låta medlemsländer ställa sig utanför områden i EU-samarbetet som man själv väljer. Det kallar Carl B Hamilton för lösligt och oansvarigt och ett förslag som inte tar hänsyn till kostnaderna för de övriga. Då skulle jag vilja fråga Carl B Hamilton: På vilket sätt är det svenska nej till EMU:s tredje steg lösligt och oansvarigt?

Anf. 36 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag tror att om de europeiska länderna i alltför stor utsträckning skulle välja att gå i olika takt och fördjupa sitt samarbete på vissa områden och inte på andra kommer det att leda till en fragmentering av det europeiska samarbetet. Det kommer att borga för att man får en återgång till den tid då det var stormakterna som bestämde i Europa och genom påtryckningar tvingade mindre länder, som Sverige, Estland och Finland, som jag nämnde i mitt anförande, att anpassa sig. Vi vill inte ha det. Vi vill ha ett Europa där länder är jämbördiga i så stor utsträckning som möjligt. Men konsekvensen av Vänsterpartiets politik är ett stormaktsdominerat Europa.

Låt mig sedan säga något om jordbruket. Det är inte bra i EU. Fiskepolitiken – det är utfiskning i EU. Handelspolitiken är inte heller idealisk. Men den politik som ni har är ju att vi ska vara helt utanför Europeiska unionen. Där ska inte Sveriges regering ha rösträtt över huvud taget. Ni vill ju att vi ska samma ställning som Norge. Ni vill inte att svenska parlamentariker vare sig de sitter i Europaparlamentet eller denna kammar ska ha något inflytande, för ni vill ju att Sverige ska vara utanför helt och hållet. Ni får ju välja spår. Ni kan inte samtidigt säga att det är något som är fel i EU och sedan låtsas som att ni kan göra något åt det. Er politik leder till att vi absolut inte kan göra något åt de här missförhållandena över huvud taget. Sverige kommer inte att vara representerat, varken genom Europaparlamentariker, nationella parlamentariker eller den svenska regeringen, i de sammanhang där ni vill genomföra förbättringar. Ni får välja spår. Är ni ute, är ni inne eller är ni i helvetet? Jag tror faktiskt att ni är närmast det senast nämnda.

Anf. 37 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Herr talman! Man måste se sanningen i vitögat. EU är inte uppbyggt för att göra något åt klimatfrågorna. EU är inte uppbyggt för att skapa en bättre miljö. EU är uppbyggt kring de handelspolitiska frågorna, ursprungligen en handelsunion och en del annat.

Klimatfrågorna och miljöengagemanget har kommit till så småningom, men det har hittills aldrig tillåtits utmana de grundläggande strukturerna. Vad man bör göra nu är naturligtvis inte att dra till med de gamla argumenten: Ni vill ju inte var med i EU alls. Vänsterpartiet och Miljöpartiet är emot det svenska EU-medlemskapet.

Den frågan står inte på dagordningen. Till skillnad från många liberala debattörer som talar för att införa euron i Sverige trots det svenska folkomröstningsnejt respekterar Vänsterpartiet folkomröstningsresultat. Frågan om ett svenskt EU-medlemskap har avgjorts i en folkomröstning och Sverige är medlem i EU. Det Sverige ska göra i dag är att agera för miljöpolitiken, för att enskilda medlemsländer ska kunna gå före på miljöområdet, för en reformering eller avveckling – vilket ju till och med har kommit från regeringshåll – av jordbrukspolitiken och för att det upprättas fler internationella klimat- och energiöverenskommelser där länderna åtar sig att reducera sina koldioxidutsläpp.

Det är de viktiga åtgärder man kan göra, inte att skriva till intet förpliktande skrivningar i ett fördrag och därmed legitimera detsamma.

Jag saknar fortfarande svar på min första fråga. På vilket sätt är det lösligt och oansvarigt att Sverige står utanför EMU:s tredje steg?

Anf. 38 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet säger så här: Vi ska inte överdriva EU:s intresse för klimatfrågorna. Vänsterpartiet säger så här: EU är inte uppbyggt för att hantera klimatfrågan.

Nu har ju Europeiska unionen ändrat sig. Angela Merkel hade en stor förhandlingsframgång för bara någon månad sedan. Vi bejakar det. Vi tycker att det är bra. Jag tycker att vi ska fänga det tillfället i flykten och se till att Europeiska unionen mycket mer än tidigare ägnar sig åt klimatfrågorna. Jag tror att det finns ett stöd för detta.

Vi som liberaler, och de flesta i den här kammaren, vill ju arbeta inom Europeiska unionen och stärka unionen och unionens förmåga att hantera det globala miljöhotet och det globala klimathotet. Ni vill ju inte det. På första maj har ni ju banderoller där det står: Sverige ut ur EU.

Pernilla Zethraeus kan inte förneka att det är så. Er grundläggande politik är att Europeiska unionen är för stark. Ni vill ha en svagare union och ni vill att Sverige ska vara någon annanstans än som medlem i Europeiska unionen. Jag tycker att det är dystert. Det visar att de båda partierna saknar verktyg för att genomföra en globalt effektiv miljö- och klimatpolitik.

Anf. 39 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Mycket klokt har sagts i debatten – då menar jag inte reservanternas anföranden.

EU-projektet är en fantastisk idé. Den har genomförts. Den bygger på en mycket genial tanke, nämligen: Hur skapar vi fred i Europa?

Jo, vi bygger ihop ekonomierna. Då ökar vi beroendet av varandra. När vi är beroende av varandra bekrigar vi inte varandra. Det är en mycket genial och enkel idé.

Det finns naturligtvis många problem inom EU, eller EG som vi ju också har som begrepp, men vi har ju problem i Sverige också. Det är mänskligt. Vi befinner oss ständigt i problemställningar.

Vi har en tendens att inte bara i EU-sammanhang se saker och ting ur ett grodperspektiv. Vi borde mer se saker och ting ur ett fågelperspektiv – med modernt språkbruk säger man helikopterperspektiv.

Det är fantastiskt att sex länder i Kol- och stålunionen har utvecklats till en mycket stor organisation med 27 medlemsstater. Kerstin Lundgren talade om den oerhörda betydelse som EU har haft för demokratins utbredning och uppbyggnad i Europa.

Herr talman! Under ett par års tid har vi alla mötts av att EU-konstitutionen är död och begravnen. Det har varit ett vanligt argument efter Frankrikes och Nederländernas nej i folkomröstningarna.

Jag skulle vilja travestera Galileo: Dock rör hon på sig.

I EU-processen befinner man sig ofta i olika nivåer och på plåtår. Man löser ett problem och befinner sig på en plåtå, så skapas nya problem och man skapar en ny plåtå i processen. Det fixar sig alltid efter hand på något sätt.

18 stater har ratificerat konstitutionen. Det finns ytterligare ett antal stater som betraktas som det konstitutionella fördragets vänner. Det är viktigt att komma ihåg i debatten att detta är ett fördrag och inte till sin karaktär en konstitution, även om man kallar det fördraget om en konstitution för Europa.

Det konstitutionella fördraget har naturligtvis skönhetsfläckar. Göran Lennmarker och jag deltog ju i konventsarbetet omkring de här frågorna en gång i tiden. Vi hade invändningar på ett antal punkter som att välja en permanent president för Europeiska rådet och den dubbelhattade utrikesministern. Jag hade också synpunkter på hur man skulle se på subsidiaritetsprincipen. Det är ingen judiciell princip, men det fastslås i det konstitutionella fördraget att den har judiciell verkan. Det är intressant att Grundlagsutredningen nu har fått en expertrapport om den kommunala självstyrelsen. Experterna konstaterar just att subsidiaritetsprincipen inte är en judiciell princip.

Det här fördraget är en kompromiss. Vad är kriteriet för en kompromiss? En mycket bra kompromiss är sådan att alla är lika missnöjda, men man kan leva med kompromissen. Det konstitutionella fördraget är en sådan kompromiss.

Nu gäller det att hitta lösningar på detta. Angela Merkel och Tysklands ordförandeskap har ett antal idéer om hur man ska kunna lösa upp problematiken. I det här betänkandet har vi, som har berörts tidigare, ett antal punkter om att vi kan acceptera mycket i det här upplägget.

Observera att förslagen i det betänkande som vi ska ställa oss bakom i riksdagen är styrande i någon mening, eller åtminstone inriktningsgivande för regeringen. I slutändan är det regeringen som har förhandlingsmandat. Man kan ju råka illa ut i riksdagen om man inte följer vad riksdagen säger. Det var precis vad som hände när det gäller det kon-

stitutionella fördraget. Sex partier var emot en vald ordförande i Europeiska rådet, men den svenska regeringen accepterade det ändå. Vid en sammanvägning har även de fem partierna accepterat kompromissen.

Herr talman! Klimatfrågan har redan diskuterats fram och tillbaka i dag. Det intressanta är att redan i dag ligger miljöfrågorna inom EU:s kompetensområde och en viss del av energipolitiken genom inre marknadsfrågorna.

I det konstitutionella fördraget säger man däremot att energi och miljö tillhör de delade befogenheterna. Därför är det inte så märkligt att man nämner klimatfrågorna. Det ska inte innebära någon ny kompetens. Redan det här fördraget kommer att innebära att man har energi som en kompetens i sammanhanget.

Herr talman! Jag ska också kort säga något om folkomröstningar. Det är väldigt problematiskt att ha en folkomröstning om en text av den här omfattningen. Det är väl ingen som skulle komma på idén att vi skulle ha en folkomröstning om hela brottsbalken.

Vi har tidigare i dag diskuterat att det är svårt att veta hur ett nej ska tolkas. Men det är inte heller okomplicerat om man förbinder sig vid att en folkomröstning ska vara vägledande för hur riksdagen beslutar. Blir det ett nej är det okomplicerat. Då tackar man nej. Men blir det ett ja återstår ändå riksdagens prövning av fördraget enligt 10 kap. regeringsformen. Den saken är inte helt enkel.

Det har talats om att EU ska bli ett Europas förenta stater. Nej, det kommer det inte att bli. EU ska aldrig få en egen autonom rättskompetens eller, som vi säger, kompetenskompetens. EU ska även fortsättningsvis bygga på tilldelade befogenheter. Det ska vara medlemsstaterna som äger fördraget.

Anf. 40 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Om något är dött och begravet men ändå rör på sig har man skäl att vara mycket orolig. Det finns de som säger att vigvatten skulle vara en bra lösning på problemet. Själv föredrar jag dock folkomröstningar.

Folkomröstningar är inte så svåra att tolka. Om det är ett nej, är det ett nej, inte ett ja. Ett nej betyder att någon form av förändring måste till.

Anf. 41 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag har för min del inte sagt att konstitutionen är död och begravet. Det är sådana som Max Andersson som har sagt detta. Jag har hört det intill leda. Jag har under tidens gång även fått frågan om jag tror att fördraget på något sätt kommer att genomföras i framtiden. Jag har sagt att jag tror det.

Att Frankrike och Nederländerna sade nej i processen är Frankrikes och Nederländernas sak. Det tänker jag inte lägga mig i.

Anf. 42 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Herr talman! Tack för att jag får delta i denna viktiga riksdagsdebatt om EU:s nya fördrag och det betänkande som det sammansatta utskottet har lagt fram. Eftersom jag är en varm anhängare av en europeisk union med en tydligare konstitutionell fördragsram är jag glad över att riksdagen har tydliga ambitioner i frågan.

Såväl jag som statsministern och statssekreterare Nicola Clase har vid upprepade tillfällen under våren haft överläggningar med det sammansatta utskottet om de pågående förhandlingarna med det tyska ordförandeskapet. Regeringens ambition har varit att ha ett tätt samarbete med hela riksdagen, EU-nämnden och naturligtvis särskilt med det sammansatta utskottet. Jag hoppas att utskottets ledamöter har upplevt vårt samarbete som produktivt.

Betänkandet från det sammansatta utskottet visar igen att en stor majoritet av Sveriges riksdag står bakom den position som Sverige har intagit i frågan om fördraget. Vi har tillsammans med en majoritet av de andra medlemsländerna varit tydliga med att vi värnar om det fördrag som EU-länderna tillsammans undertecknade i Rom 2004. I de diskussioner som har förts under våren, både med det tyska ordförandeskapet och i bilaterala kontakter med övriga medlemsländer, har den svenska utgångspunkten varit tydlig. De kompromisser och lösningar som nåddes under flera år av förhandlingar och samtal i konventet och under den påföljande regeringskonferensen är på det stora hela väl avvägda och balanserade.

Det konstitutionella fördraget skapar en mer överskådlig struktur i fördragen, och Sveriges uppfattning är därför att balansen och helhetslösningen i det liggande förslaget bör upprätthållas och att innehållet i sak inte bör öppnas för nya förhandlingar. Det är glädjande att konstatera att denna utgångspunkt är väl förankrad i riksdagen.

Det finns delar i förslaget som är särskilt viktiga för Sverige. Det går att gruppera dem i tre områden.

För det första: Det ger oss regler som gör beslutsfattandet effektivare. Om EU ska kunna hantera viktiga framtidsfrågor och inte stå handlingsförlamat inför frågor som rör till exempel internationell brottslighet och migration, måste beslut kunna fattas effektivare än i dag. Det sker genom att kvalificerad majoritet blir huvudregel och att pelarsystemet försvinner. Vi får också bättre möjlighet att föra en mer samordnad utrikespolitik. Dessutom införs regler om unionens institutioner, som innebär att EU kan fungera oavsett antalet medlemsländer. Det är helt nödvändigt för att utvidgningen ska kunna fortsätta.

För det andra: Ökad insyn och öppenhet. Det konstitutionella fördraget slår fast att rådets möten ska vara öppna när man debatterar och beslutar om lagstiftning. EU:s offentlighetsprincip som ska garantera medborgarna tillgång till institutionernas handlingar stadfästs i fördraget. Riksdagen får en tydligare roll i bevakningen av att subsidiaritetsprincipen respekteras.

För det tredje: Ett tydligare medborgarperspektiv. Stadgan för medborgarliga rättigheter, som har funnits sedan 2002, blir rättsligt bindande för medlemsstaterna när de tillämpar gemenskapsrätten. Dessutom ska EU ansluta sig till Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna.

Efter att först Frankrike och sedan Nederländerna röstat nej till det konstitutionella fördraget blev det tydligt att det måste ske förändringar i den text som fanns för att den skulle antas. Med detta sagt vill jag också poängtera att två andra länder, Spanien och Luxemburg, har röstat ja i sina folkomröstningar och att ytterligare 16 länder har ratificerat fördraget i sina parlament.

På Europeiska rådets möte i juni förra året fick det tyska ordförandeskapet i uppgift att lägga fram en rapport om läget i fördragsfrågan och förslag om hur den fortsatta processen ska hanteras. Det ska nu diskuteras på toppmötet på fredag.

Tyskland har som ordförandeland under våren skött uppgiften på ett ansvarsfullt sätt. Man har i diskussioner med varje medlemsland försökt att hitta frågor där enighet råder och också identifiera frågor där vi behöver nå en kompromiss. Målet har hela tiden varit att slå vakt om det institutionella paketet i det konstitutionella fördraget, alltså de delar som handlar om beslutsfattandet.

Jag är medveten om att det har framförts kritik mot att processen inte har varit tillräckligt öppen, särskilt med tanke på hur det konstitutionella fördraget mejslades fram i konventet på ett öppet och demokratiskt sätt. Jag kan delvis instämma i den kritiken, men det är uppenbart att det har krävts och kommer att krävas långa och omfattande bilaterala förhandlingar med vissa medlemsländer för att det ska gå att enas. Regeringen har försökt att vara så öppen som det någonsin är möjligt med riksdagen för att se till att man är informerad i alla avseenden.

Det tyska ordförandeskapets lägesrapport lades fram i förra veckan, och jag hade möjlighet att diskutera den med riksdagens EU-nämnd i fredags. Mycket av innehållet i rapporten känns igen från de diskussioner vi har haft under våren. Jag kan konstatera att rapporten bekräftar målet och inriktningen i fördragsfrågan och ligger i linje med vad den svenska regeringen och majoriteten i riksdagen önskar. Ordförandeskapets mål är att vid mötet på fredag försöka nå enighet om hur ett nytt fördrag ska se ut och mandatet till en regeringskonferens, som då i huvudsak blir mer teknisk. Tanken är att regeringskonferensen ska arbeta under sommaren och hösten och avsluta sitt arbete före årets slut. Då kan ett nytt fördrag ratificeras och förhoppningsvis finnas på plats i god tid innan valet till Europaparlamentet i juni 2009.

När det gäller utformningen av fördraget är avsikten att behålla de viktiga reformerna genom att göra tillägg i befintliga fördrag. I stället för en ny konstitution blir då lösningen att lägga fram ändringsförslag på samma sätt som tidigare i Maastrichtfördraget, Amsterdamfördraget och Nicefördraget. Det EU-fördrag som finns i dag ska bestå men justeras i enlighet med innehållet i det konstitutionella fördraget. Även EG-fördraget ska justeras och dessutom byta namn till fördrag om unionens funktionsätt. Detta namnbyte har att göra med att pelarstrukturen försvinner och unionen blir en enhetlig juridisk person. Därmed blir det ingen skillnad mellan EG och EU.

Idén bakom ändringsförslagen är också att undvika den symbolik som en konstitution innebär – det är ingen konstitution – och att också skära bort en del symboliska delar i texten, som har diskuterats här. Sverige har, precis som alla medlemsländer, accepterat denna kompromiss, men det ska noteras att en del av fördelarna med helheten i det konstitutionella fördraget går förlorade, vilket utskottet också säger i sitt betänkandet.

Det är väl känt att de medlemmar som har haft bekymmer med ratificeringen har väckt önskemål om förändringar av själva innehållet i det konstitutionella fördraget. Vi hade i söndags kväll en lång diskussion med utrikes- och EU-ministrarna från samtliga medlemsländer. Det var

klargörande på det sättet att vi kunde identifiera vilka frågor som återstår att lösa.

Frågan om symboler och att ta bort unionsrättens företråde framför nationell rätt förefaller det finnas enighet om. En del övrig terminologi i fördraget kommer också att förändras. Samtliga medlemsstater accepterar också att det blir en fördragsändring av det slag jag har talat om.

Samtidigt finns det en del frågor där ordförandeskapet fortfarande försöker hitta lösningar och som kommer att bli föremål för diskussion på toppmötet. Det handlar först och främst om stadgan för grundläggande rättigheter, som jag vet att utskottet och riksdagen lägger stor vikt vid. Vi vet att det finns ett motstånd mot att göra stadgan rättsligt bindande, men vi kommer från regeringens sida att tillsammans med likasinnade länder verka för att den får en rättsligt bindande karaktär. Vi bedömer att det finns goda chanser att nå framgång i den frågan.

En annan utestående fråga handlar om att avskaffa pelarstrukturen. Där är en del länder fortfarande tveksamma. En tredje fråga handlar om att EU blir en juridisk person. En del medlemsländer är tveksamma här också. Vi tycker att den reformen är viktig för att EU ska kunna uppträda samlat utåt och för att man ska kunna ingå internationella avtal. Även här finns det som sagt tveksamheter.

Även en del andra förslag till ändringar har förts fram under vårens diskussioner. En sådan är att föra in Köpenhamnskriterierna som en del av fördragstexten. Regeringen delar helt och hållet utskottets uppfattning att detta inte bör ske, eftersom beslut om och när ett land ska beviljas medlemskap naturligtvis i enlighet med de kriterier vi har satt upp ändå till slut är politiskt och inte juridiskt. En majoritet av medlemsländerna stöder vår ståndpunkt.

Nästa steg i processen är att medlemsstaternas kontaktpersoner, som kallas "sherpor" på EU-slang, träffas i kväll för att på nytt försöka hitta lösningar som är möjliga in i det sista. Inför mötet kommer det att presenteras ett tekniskt juridiskt förhandlingsförslag som ska behandlas av stats- och regeringscheferna på midsommarafton. Det är viktigt att de 27 medlemsländerna i vår union kan enas om ett nytt fördrag på fredag, eller möjligen på lördag eller söndag.

Samarbetet har stått och stampat på en del områden under en tid. Det är hög tid att vi löser frågan om ett EU-fördrag och hur EU ska fungera i framtiden. Vi behöver kunna lägga mycket mer kraft på att ta itu med de riktiga sakpolitiska frågorna. Klimatfrågorna har diskuterats mycket här. Det handlar också om förbättringen av den inre marknaden, kampen mot den gränsöverskridande brottsligheten, migration och kampen för en bättre värld.

Det är viktigt att kunna göra det här, och därför behöver vi naturligtvis ett nytt regelverk. Det är också helt nödvändigt med ett nytt regelverk för att utvidgningen av EU ska kunna fortsätta. Unionen måste kunna fungera oavsett antalet länder. Viktigast av allt är att medborgarnas förtroende för EU-samarbetet måste öka och att EU kan fortsätta att lösa de gemensamma problem som vi står inför.

Anf. 43 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag vill passa på att berömma regeringen för en sak som den faktiskt har gjort bra. Jag tyckte att ministern var alldeles för blyg-

sam när hon beskrev regeringens kamp för att Köpenhamnskriterierna, de regler som gäller för EU:s utvidgning, inte ska föras in i fördraget. Om man ska tro på det som regeringens representanter har berättat för oss i utskottet – och jag tror på det – är det till stor del den svenska regeringens förtjänst att så inte kommer att ske. Det är väldigt bra gjort.

Varför är det då så bra gjort att inte i fördraget föra in de regler som ändå gäller? Jo, för att om man för in dem får man en kraftigt försämrad förhandlingsposition vad gäller utvidgningen. Det skulle kunna äventyra eller åtminstone försvåra utvidgningen om man skrev in dem. Jag tycker att regeringen har gjort ett bra jobb på den här punkten.

Däremot har inte regeringen uteslutande gjort ett bra jobb. Jag tänker på frågan om det principbeslut om det gemensamma försvaret som ingår i konstitutionen. Det finns en skrivning i Nicefördraget som säger att den gemensamma försvarspolitiken ”skulle kunna” leda till ett gemensamt försvar. I konstitutionen ska den ersättas med en skrivning som säger att den gemensamma försvarspolitiken ”kommer att” leda till ett gemensamt försvar. Visserligen kommer detta att ske först när medlemsstaterna i enighet så beslutar, men detta innebär icke desto mindre en kraftig försämring av Sveriges förhandlingsposition.

Nu vet jag att ministern själv är motståndare till svensk alliansfrihet och kanske inte skulle motsätta sig att vi gick med i ett europeiskt försvar. Jag vill ändå fråga ministern: Innebär inte den skrivning som ligger på bordet en kraftig förstärkning av den förhandlingsposition som ministern själv önskar se?

Anf. 44 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag tackar Max Andersson för berömmet. Det var roligt att höra att vi gör någonting bra, och det är sant att vi kämpar intensivt i frågan och en del andra frågor. Det ska vi fortsätta att göra in i det sista.

Frågan om försvaret fanns med i kompromissen och har diskuterats i förra riksdagen och i denna riksdag. Det har inte funnits någon anledning att ändra den frågan. Det tyckte inte den förra riksdagen, och det tycker inte denna riksdag heller. Vi har därför inte fört in den, eftersom vi inte har fört in någon av de nya institutionella frågorna i förhandlingsfrågan.

Det innebär inte att EU kommer att utveckla ett försvar. Om det sker är det ett beslut som ska fattas enhälligt av medlemsländerna. Jag tycker att Berit Andnor svarade väldigt klokt på den frågan. Jag ser inga förutsättningar för att ett sådant beslut skulle kunna fattas i dag eller i morgon.

Däremot tycker vi att det är viktigt att EU utvecklar sin utrikespolitiska förmåga. Det tror jag att riksdagen också tycker, i alla fall dess majoritet. Jag tycker att det är jättebra att EU i dag finns närvarande på ett dussintal platser runt omkring i världen, där man – ibland tillsammans med FN, ibland på egen hand – både militärt och civilt försöker verka för att utveckla säkerheten, för att se till att val kan genomföras, kanske för första gången i ett land, och för att se till att underlätta i det nationsbyggande som krävs efter krigs- och konfliktsituationer. Att detta samarbete utvecklas och att Sverige ska ta ansvar för Nordic Battle Group från och med nästa år tycker jag är väldigt glädjande. Jag är stolt över det.

Men skrivningarna i fördraget ger som sagt inte anledning till någon annan tolkning än att beslutet fattas enhälligt. Jag har väldigt svårt att tro att ett sådant beslut kommer att fattas.

Anf. 45 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Beslutet om det gemensamma försvaret kommer inte att fattas i dag, i morgon eller ens nästa tisdag. Det kommer nog att dröja betydligt längre än så. Men är det ändå inte så att om man skriver in en paragraf där det står att det ”kommer att” bli ett gemensamt försvar, om man säger att det ”ska” bli så, om man går med på principen, har man då inte försvagat Sveriges förhandlingsposition för oss som inte vill ha detta?

Anf. 46 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Nej, det har man inte. De länder som har en utrikes- och säkerhetspolitik med vissa reservationer, till exempel Sverige, Finland och Irland, har gjort samma bedömning och tolkat det som att det är ett beslut som kräver total enhällighet. Det är Sveriges riksdag som i så fall skulle fatta ett sådant beslut. Jag ser inget sådant beslut komma.

Anf. 47 KENNETH G FORSLUND (s):

Herr talman! Vi socialdemokrater vill ha ett EU-fördrag som är så bra som möjligt. Vi tror inte att det går att få ett fördrag som är bättre än det tidigare framförhandlade förslaget. Däremot kan det bli sämre. Framför allt är det så att fördraget blir sämre ju tunnare det blir. Risken finns att det utvecklas ett slags minimalistiskt EU som bara inriktar sig på de ursprungliga kärnfunktionerna. I så fall blir det ett marknadens och kapitaltalets EU. Det vore en olycklig utveckling, tycker vi socialdemokrater.

Om den process som pågår just nu, en process i en egentligen lång rad processer i arbetet med fördraget, finns en del att säga. Det är beklagligt att det har varit slutna rum och en del mystik kring hur det här arbetas fram. Det tjänar inte EU och EU-arbetet på. Det bidrar bara till mytifieringen och mystifieringen av vad det här egentligen handlar om.

Ändå har riksdagen genom sitt sammansatta konstitutions- och utrikesutskott lyckats glänta lite grann på de slutna dörrarna och fått höra vad som diskuteras inne i de slutna rummen. I någon mån har det varit så. Jag har inte den totala överblicken över parlamenten i de 27 medlemsstaterna, men jag tror att vi åtminstone är ganska ensamma om den öppenhet och insyn som vi i riksdagen lyckats åstadkomma. Det tycker jag är bra, men det vore önskvärt att hela processen vore mer öppen.

Det troliga och möjliga resultatet är beklagligt, om det nu blir ett resultat på midsommarafton, vilket jag hyser stora tvivel om. Men Cecilia Malmström och andra i både den svenska regeringen och de andra medlemsstaternas regeringar får gärna överraska oss.

Slutresultatet kommer att vara mindre tydligt, mindre överskådligt och mindre pedagogiskt än det förslag som låg till ett nytt konstitutionellt fördrag.

Syftet var att det skulle vara ett tydligt, samlat och lättläst dokument. Den fördelen och pedagogiken kommer av allt att döma att gå förlorad när man nu går den väg som det tyska ordförandeskapet har stakat ut och följer.

Jag känner en viss ivrighet med att vi ändå ska komma till skott. Även om jag har kritik mot bristande öppenhet och att det kanske stundtals går lite väl fort har jag ändå en iver att vi ska bli klara med regelboken och spelplanen för EU.

Det är det nya EU, det EU som kan fortsätta att utvidga sig och att fördjupa sitt samarbete på de politikområden och med de verksamheter som medlemsstaterna är överens om att fördjupa sitt samarbete kring.

Det är ett EU som vi kan fortsätta att fylla med politiskt innehåll. Diskussionen i dag om formerna skymmer det viktiga att diskutera innehållet.

När man hör Vänstern och Miljöpartiet här och läser deras reservation är slutsatsen att de helst skulle vilja ha förslaget först och sedan att vi ska ta ställning till vad vi ska skriva i vårt betänkande. Det är ett bakvänt tänkande.

Vårt betänkande ger en förnyad förhandlingsposition för den svenska regeringen. Det är utifrån det betänkandet, den måttstocken, vi ska bedöma det som förhoppningsvis kommer fram på fredag.

Har vi inte den måttstocken, hur ska vi då bedöma förslaget? Det är en rimlig turordning vi har att vi antar betänkandet först, får förslaget sedan och då tar ställning till det.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag i det sammansatta konstitutions- och utrikesutskottets betänkande.

Anf. 48 MORGAN JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag tror inte att det är för mycket sagt att påstå att detta är en av vårens allra viktigaste frågor. Det är inte ofta som det förhandlas fram ett nytt EU-fördrag. Det är en ny beslutsordning för EU och ett dokument där EU:s uppgifter och befogenheter också ska preciseras. Vi vet vilka svårigheter det var förra gången och också hur det slutade med nej i Frankrike och Holland. Nu står vi inför en ny process. Låt oss hoppas att den blir framgångsrik.

Jag engagerade mig en gång i Europadebatten för nästan 20 år sedan. Det trodde ni inte, men så gammal är jag! Det var år 1988, och jag var 18 år. Jag fångades av tanken på att bygga ett Europa som var något mer än bara kapitalets och de kommersiella krafternas Europa. Det var inte bara marknadens och krämarnas Europa, utan de sociala värdenas Europa, folkens Europa.

Den drömmen fanns där. Vi var några stycken som drev kravet på svenskt medlemskap i dåvarande EG långt före det att Socialdemokraterna tog ställning för ett ja. Det var faktiskt också långt före att muren föll. När muren föll var vi ett gäng som for till Berlin för att bokstavligen hjälpa till att montera ned den.

När muren föll föddes också en annan vision, visionen om ett europeiskt samarbete som sträckte sig över hela kontinenten från öst till väst. EU kunde befästa demokratin i de gamla kommuniststaterna på samma sätt som den en gång hade befäst demokratin i Sydeuropa när militärdiktatorerna hade fallit.

Där är vi nu. Med den process som vi nu går in i förbereder vi ännu ett steg i den utvidgningen. Det är det som kanske ska kunna bryta igenom militärens makt i Turkiet, säkra mänskliga rättigheter där och skapa ett EU där man kan röra sig fritt från Degerfors till Diyarbakir.

Det är omöjligt, säger en del. Det är ofta samma personer som inte trodde att det skulle gå att fånga in hela Europa med de östeuropeiska staterna i EG-medlemskap i början av 90-talet. Det är klart att vi kommer att kunna klara att få med också Turkiet i EU. Det är klart att vi också

kommer att kunna klara att få med Balkanländerna i EU. Norge får vi väl vänta på en stund, antar jag. Man kan ju inte få allt. Men det är klart att vi kommer att klara det breda samarbetet över hela Europa.

Vi kan vara varma Europavänner. Det är grunden. Men vi kan aldrig bli religiösa. Tvärtom måste vi samtidigt vara sakliga och ta varje sak för sig. Varje steg i Europasamarbetet måste alltid bedömas efter sina egna argument. Vi kan inte säga att bara för att jag är för EU är jag också för allting som EU hittar på. Vi kan heller inte säga att bara för att jag är emot EU är jag också alltid emot allt det som EU hittar på. Vi får tvärtom inte vara så enkelspåriga. Vi måste utifrån partipolitiska överväganden och nationella intressen värdera varje ny EU-fråga för sig och inte fastna i de enkla schablonerna.

Jag deltog på ja-sidan i EU-folkomröstningen år 1994. Jag menade att ett EU-medlemskap vore bra för Sverige. När man ser till helheten som den har blivit under de här åren får man nog säga att medlemskapet har varit bra för Sverige. Jag har aldrig ångrat det ställningstagandet, även om jag har varit bra nära ibland.

Återigen: Varje sak ska bedömas för sig. När EMU-frågan blev aktuell första gången i slutet av 1990-talet engagerade jag mig emot den. Min uppfattning var och är att den monetära unionen var skadlig för Europa och Sverige. För ett litet exportberoende land med stort dollarutbyte är det bättre att ha en flytande växelkurs.

Jag var självklart inte nöjd med hur Riksbanken skötte sitt uppdrag. Men jag befärade att den europeiska centralbanken skulle föra en penningpolitik som till och med var ännu sämre än den som Riksbanken förde. Jag resonerade som så att det är bättre med en dålig svensk riksbank som i alla fall ser till svenska intressen än en ännu sämre europeisk centralbank som bara skulle se till de stora ländernas intressen.

Nu blev det ett mycket tydligt nej i folkomröstningen. Det var en stor majoritet av svenska folket som sade nej. Därmed är den frågan enligt min uppfattning död för överskådlig tid, även om jag såg hur folkpartisten Birgitta Ohlsson försökte skaka liv i liket för någon vecka sedan och få det att dansa. Det gick inte så bra.

Jag såg en opinionsundersökning som kom i dag och visar att 54 procent av svenska folket skulle rösta nej till en EMU och 33 procent skulle rösta ja. Det finns ett mycket stort motstånd mot EMU.

Det är inte så konstigt. Vi som sade nej har ju fått rätt. Det går bättre för Sverige än för EMU-länderna. Det finns inga tecken alls som tyder på att svensk ekonomi hämmas utav att vi inte är med i den monetära unionen, tvärtom.

Med detta vill jag illustrera den pragmatiska hållning som jag tycker att man ska ha. Varje EU-fråga måste fördomsfritt bedömas utifrån sina argument. Det gäller också det vilande fördragsförslaget.

I det vilande förslaget fanns det bra saker och dåliga saker. På det stora hela var det acceptabelt. Det är därför som utskottet så tydligt markerar att vi står fast vid detta förslag och att all förhandling ska utgå från det.

Vad var det då som var bra? Det viktigaste som var bra med det vilande förslaget är att det förberedde för utvidgning och för att skapa ett EU för hela kontinenten. Men det underlättade också för brottsbekämp-

ning. Det skulle ske till priset av kvalificerad majoritet i stället för enhällighet, javisst. Men jag tror att det finns en god motivering till det.

Det vilande förslaget var också tydligt när det gällde den sociala dimensionen. Det gäller inte minst sociala och fackliga rättigheter, till exempel strejkrätten. Folkhälsofrågorna lyftes också fram för första gången någonsin.

Jag jobbade som minister under den här tiden bland annat hårt för att få in smittskydd, alkoholpolitik och tobaksfrågor i texten, och så blev det också. För första gången erkände EU alkohol som ett folkhälsoproblem. Tidigare betraktades det bara som en vara vilken som helst, eller i värsta fall som en ren jordbruksfråga.

Med det nya fördraget hade vi fått en annan ordning, och kanske är det så att Sverige inte hade förlorat målet om Internetalkohol på det sätt som vi gjorde häromveckan om detta vilande förslag hade trätt i kraft. Det är inte omöjligt.

I fördragsförslaget befästes EU:s karaktär av mellanstatligt samarbete. Det handlar inte om någon superstat, utan beslutsrätten finns där den ska vara – hos medlemsländerna och i ministerrådet. Det är i medlemsländerna och i de nationella parlamenten som den folkliga legitimiteten finns, och inte i Europaparlamentet.

Det där var bra. Det var bra delar av fördraget. Men det fanns också sådant som var dåligt. En dålig sak var den så kallade plattläggningsparagrafen, det vill säga bestämmelsen om att unionsrätten alltid ska ha företräde framför nationell rätt. Frågan tarvar ett resonemang innan man går in i den.

Sverige har varit medlem i tolv år nu. En del saker har vi gjort bra. Annat har vi gjort dåligt. En sak som vi har gjort dåligt både under medlemskapsförhandlingarna och under Sveriges år som medlem är att vi har varit naiva när det gäller EG-domstolens roll. Våra förhandlare trodde nog en gång att EG-domstolen skulle bestämma över sådant som låg inom de snäva inreklamningsramarna. Men vad de inte hade räknat med är att dessa ramar skulle kunna töjas ut på det politiska fältet för att omfatta snart sagt alla stora politikområden. Det är det vi har sett under de här åren.

Vi börjar med alkoholpolitiken. Det Ulf Dinkelspiel gjorde 1993–1994 utan att egentligen förstå det själv, tror jag, var att överlåta bestämmanderätten av en stor del av alkoholpolitiken till EG-domstolen.

Vi har sett prövningarna under de här åren. Först prövades Systembolaget. Då vann Sverige i princip, men vi fick ändra om den ordning som vi hade haft tidigare. Sedan diskuteras införselreglerna. Under hotet att få frågan prövad av EG-domstolen fick den svenska regeringen göra upp med EU-kommissionen. Därför har vi nu, som jag tycker, fullständigt groteska införselkvoter till Sverige. Sedan prövade EG-domstolen alkoholreklamen vilket fick till följd att alkoholreklam numera, från och med 2003, är tillåten. Alldeles nu, för bara någon vecka sedan, prövade man också Internethandel. Domen innebar att Sverige förlorade processen.

I praktiken har bestämmanderätten över centrala delar av svensk alkoholpolitik överlåtits till EG-domstolen, tvärtemot vad som sades 1994.

Man kan undra om detta är demokratiskt. Om man med demokrati menar att man måste ha en ordning där medborgarna kan ställa de ansvariga till svars för beslut som fattas är det inte demokratiskt. Folket har

inte valt de där slängkapporna i EG-domstolen. De kan inte ställas till svars för de beslut som fattas. Men de kan fatta beslut som till exempel innebär att tillgängligheten till alkohol för ungdomar blir mycket större än den har varit tidigare. Om jag som medborgare ska ställa dem till svars – vad ska jag då göra? Vem ska jag vända mig till? Hur ska det gå till? De är oavsättliga. Domstolen deltar inte i något offentligt samtal. Juristerna fattar beslut, och sedan är det locket på. Makten har talat.

Det här är i grunden politiska beslut. Det är inte juridiska beslut. Men besluten fattas av jurister. Då är frågan: Är detta demokrati? Svaret är nej. Men vad är det då? Är det kanske ”juridokrati”? Jag vet inte vad man ska kalla det. Det låter som *Jurassic Park*, och det har sina likheter. Detta är ett fördemokratiskt sätt att fatta beslut på.

Så långt handlade det om alkoholpolitiken. Men det stannar inte där. Nu ligger hela ordningen för svensk arbetsmarknad på EG-domstolens bord. Har man rätt att vidta fackliga stridsåtgärder för att hävda svenska kollektivavtal? Det ska domstolen nu pröva. Den ordning som växte fram under 20- och 30-talen med arbetsdomstol och Saltsjöbadsavtal ska nu några jurister i Bryssel sitta och döma över. Det är inte klokt egentligen, när man tänker på det.

Snart har vi kanske hela mediepolitiken i domstolen. EU-kommissionen bråkar ju om presstödet. Det kan mycket väl sluta i domstolen. Då ska de här juristerna sitta och bestämma över vilka tidningar som ska få leva och vilka som ska få dö. Inte undra på att Bonniers redan har börjat lobba gentemot både domstol och kommission för att kunna få bort presstödet och därmed sina konkurrenter.

Det har handlat om alkoholpolitiken, de fackliga stridsrättigheterna och mediepolitiken. Vad kommer näst? Blir det bostadspolitik eller någon av våra grundlagar?

Det är här plattläggningsparagrafen kommer in. Den ger grönt ljus för att fortsätta att utvidga EG-domstolens sfär. Men om vi tar bort den sänder vi helt motsatt signal. Då säger vi: Det här är vi inte nöjda med. Då har vi begränsat domstolens möjligheter. Det blir i så fall nästa steg – att kunna begränsa EG-domstolens politiska beslutsrättigheter.

En del säger att paragrafen inte har någon betydelse eftersom den bara kodifierar gällande rätt. Då ska man ställa sig följande fråga: Om denna paragraf inte har någon betydelse – varför vill då EU-kommissionen till varje pris ha in den? Finns det ändå inte någonting som ligger bakom att kommissionen driver detta argument?

Så långt plattläggningsparagrafen. Då är frågan: Kan vi inte lita på att EG-domstolen och EU-kommissionen vill oss väl? Mitt enkla svar är nej. Det kan vi inte. Då talar jag av erfarenhet, för jag har stångats med EU-kommissionen och EG-domstolen under nästan fyra års tid i just alkoholpolitiken.

Min erfarenhet är att om du tar EU-kommissionen i hand får du räkna fingrarna efteråt för att veta om de verkligen är kvar. Har de tagit ett lillfinger så tar de hela handen. Sedan tar de hela armbågen och klättrar upp över axlarna också.

Vi får inte vara naiva när vi förhandlar för svenska intressen. Vi måste kunna hävda svenska intressen, och vi måste förstå att det i bakgrunden finns mycket starka kapitalintressen som använder EU-kommissionen och EG-domstolen för sina syften. Och de kapitalintressena vill oss inte något gott.

Nu har tyskarna sagt att de är beredda att stryka paragrafen. Utskottet ansluter sig till det. Det är bra. Då utgår vi också från att regeringen agerar i frågan.

Den andra frågan som inte är bra i det vilande förslaget är flyttcirkusen. Jag noterar att statsrådet inte använde ett enda ord till att prata om flyttcirkusen, det vill säga det absurda i att EU-parlamentet varje månad flyttar till Strasbourg. Där ska man häcka en vecka. Sedan flyttar man tillbaka igen. Detta görs helt i onödan. Det kostar stora pengar och drar ett löjets skimmer över parlamentet. Det är som om riksdagen skulle flytta till Göteborg eller till Malmö en vecka i månaden. Malmö vore kanske inte så dumt, när man tänker efter! Detta är naturligtvis fullständigt bisarrt. Så kan det inte gå till. Det sker helt i onödan.

Europaministern har byggt halva sin karriär på frågan om att verka emot flyttcirkusen. Nu sitter du där. Nu har du möjlighet att verkligen påverka. Nu har du fått ett gyllene tillfälle. Du är ansvarig minister just nu, när fördraget revideras. Det är då man måste agera. Nu har du makt! På vilket sätt tänker du driva frågan om att få stopp på den eländiga flyttcirkusen?

Statsministern får riktlinjer för sitt förhandlingsarbete. Kan vi då räkna med att han orkar stå upp för svenska ståndpunkter? Vi får hoppas det, men jag måste säga att jag inte är överdrivet optimistiskt. Fredrik Reinfeldt har hittills visat sig vara förfärligt konfliktradd. Det går väl an här i Sverige att ge sig på svaga grupper som inte kan slå tillbaka – arbetslösa, sjukpensionärer och sjukskrivna. Statsministern har inte rygгат för att slå på dem som är svaga. Men när det gäller att stå upp för svenska intressen ute i världen gentemot stormakterna och gentemot dem som är lite starkare har han krupit ihop som en liten mus. Det har han gjort inför George Bush och inför den kinesiske presidenten. Reinfeldts *record* hittills är att man gärna slår på de svaga, men man vågar inte sätta sig upp mot de starka.

Vi kan mycket väl få en situation där han kommer att åka till Bryssel och vika sig för Polens maktanspråk, för britternas krav, för Frankrike eller för andra länder som driver sina krav. Vi får se hur det går. Det där ligger i korten.

Regeringspolitiken i förhållande till EU hittills verkar gå i den riktningen. Se bara på presstödet! Det tog tre dagar för regeringen att vika sig när det gäller presstödet. Statsrådet Cecilia Stegö Chilò hade fått veta att en EU-tjänsteman hade ringt till Regeringskansliet och sagt: Vi gillar inte presstödet! Då körde hon omedelbart över en bred majoritet i riksdagen i den frågan utan att ens fråga sina kolleger och än mindre riksdagen. Det enda underlaget var ett telefonsamtal. Detta gjorde hon på sin tredje dag.

Sedan tog det någon månad innan tv-direktivet kom. Ståndpunkter som vår regering hade hävdad, bland annat hårdare regler för reklam riktad till barn, övergavs fullständigt och man lade sig platt för EU-kommissionen.

Sedan kom Internethandeln med alkohol. Så länge vi drev det målet vann vi, men när vi lämnade över stafettpippen till den nya regeringen snubblade man på mållinjen och förlorade.

Så förlåt mig om jag säger att den här regeringen inte är särskilt bra på att hävda svenska intressen gentemot EU. Det räcker att EU-kommissionen hostar i Bryssel så faller positionerna ihop som ett korthus, platt till marken.

Vi får se vad Reinfeldt kommer hem med. Vi har en bred majoritet bakom huvuddragen i förhandlingsupplägget, men vi lämnar inga garantier för fortsatt socialdemokratiskt stöd. Allt beror på vad resultatet blir. Ett fördrag utan tydlig social dimension, tydliga fackliga rättigheter, tydliga skrivningar i folkhälsofrågorna, med bevarad plattläggningsparagraf, bevarad flyttcirkus, mer makt till Polen och mindre möjligheter för Turkiet att komma in i EU vore inte särskilt smakligt utifrån våra utgångspunkter. Då kommer vi att reagera. Men vi kommer att spänt se på resultatet, och sedan kommer vi att värdera det enligt den princip som jag redogjorde för tidigare, det vill säga att varje del i EU-samarbetet ska bedömas utifrån sina egna argument, oberoende av andra frågor eller tidigare ställningstaganden. Sedan får vi se var denna process landar.

Anf. 49 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Låt mig, med tanke på Morgan Johanssons något ödesmättade avslutning efter 18 minuter, börja med att säga att Morgan Johansson faktisk står bakom det här betänkandet. Jag vill bara att vi ska vara helt överens om det. Jag skulle kunna citera Göran Persson och säga att jag läser in till protokollet att Morgan Johansson står bakom texten i betänkandet. På slutet fick man nämligen ett intryck av att så inte var fallet.

Morgan Johansson hyllar den här pragmatismen, men jag gör inte det. Jag tror att man måste ha visioner, inte minst i Europapolitiken. Man måste ha en tanke om var man ska hamna, var man vill vara vid dagens slut eller decenniets slut i olika frågor, annars kommer man inte framåt i Europapolitiken. Det är möjligt att Morgan Johansson vill gå betydligt långsammare och kanske inte alls framåt i många fall, medan jag vill göra det. Jag tror att har man väl bestämt sig för att man vill någonting med Europa måste man också ha en vision och inte stappla från en pragmatisk hållning till nästa situation.

Jag debatterade också plattläggningsparagrafen för 15 år sedan. I fråga om alkoholpolitiken tror jag att det är väldigt viktigt att betona att det inte var Ulf Dinkelspiel med stöd av Mats Hellström som gjorde detta, utan det skedde under Bosse Ringholms tid som finansminister när han inte, trots Bo Könbergs protester, deklarerade att införselkvoterna är ett vitalt nationellt svenskt intresse. Hade Sverige använt orden "vitalt intresse" hade den gamla kompromissen från de Gaulles tid trätt i kraft. Då hade Sverige sannolikt kunnat behålla sina införselkvoter.

Jag tycker att Morgan Johansson ska vara väldigt ödmjuk i fråga om att kritisera den utveckling av alkoholpolitiken som har varit. Jag bekla-

gar den lika mycket som Morgan Johansson, men den är faktiskt inte en följd av det ursprungliga förhandlingsresultatet 1994–1995, utan den är en senare socialdemokratisk eftergift. Jag tror ärligt talat att det beror på att Bosse Ringholm och regeringen ville vara populära.

Prot. 2006/07:129
19 juni

EU:s fördrag

Anf. 50 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag står självfallet bakom betänkandet, och jag sade det också. Det här betänkandet utgår ifrån att den överenskommelse som vi hade om det vilande fördraget står fast. Därför står det också i betänkandet väldigt tydligt att detta är det förhandlingsmandat som utgår, och sedan markerar man vissa frågor.

Men det får naturligtvis inte låsas fast inför all framtid. Allt hänger på vad som nu kommer ut av detta. Om Reinfeldt kommer tillbaka med ett förslag som bryter mot vitala delar av denna kompromiss och som innebär att man helt faller ur ramen är det klart att vi måste göra en ny bedömning. Vi kan inte skriva på en in blanko-överenskommelse. Det kan inte vara så att oavsett vad Reinfeldt kommer fram till och vad han kommer hem med från Bryssel ska vi ställa upp på det. Så är det självfallet inte. Vi måste försäkra oss om att han faktiskt verkar för vitala svenska intressen, som man säger. Om det resultat som han kommer fram med uppfyller detta finns det inga bekymmer alls med vår position, men vi kommer inte att osett, utan att ett resultat är framme, skriva ut någon in blanko-check på detta eller garantera någonting framöver. Betänkandet är en del. Det är förhandlingsstarten, men det är resultatet som räknas.

Sedan hyllar inte Carl B Hamilton pragmatismen. Jag gör nog det. Jag tror att det är viktigt att kunna säga att även om man är för EU behöver man inte vara för allting som EU hittar på. För varje nytt steg i EU:s utveckling måste man värdera det steget utifrån argument för eller emot. Man kan vara för själva medlemskapet, men man kan vara emot olika delar i samarbetet. Man kan också påpeka brister eller slå larm om man är på väg åt fel håll.

Vi kan gärna diskutera vad alkoholpolitiken har varit, men jag pekade på riskerna för att EG-domstolen hela tiden tar sig mer och mer makt på större och större områden. Alkoholpolitiken var ett exempel på det, men jag nämnde flera andra, till exempel mediepolitiken och arbetsmarknadsfrågorna.

Anf. 51 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag ska koncentrera mig på en sak som faktiskt är väldigt viktig i det här sammanhanget. Morgan Johansson använder ordet ”vi”, och då uppfattade jag det som Socialdemokraterna. Han säger att vi inte kan ta det här osett och in blanko eftersom Reinfeldt kan komma tillbaka och ha brutit mot det här betänkandets instruktioner.

Regeringen agerar under konstitutionellt ansvar. Efter det beslut som fattas i denna kammare fortsätter processen nu i EU-nämnden. Socialdemokraterna och alliansen i EU-nämnden har rätt och skyldighet att ändra det som står som en instruktion till den svenska regeringen i det här betänkandet. Det gjordes förra gången, och det kan göras igen. Det är möjligt att Reinfeldt kommer tillbaka med EU-nämndens stöd och inte till punkt och pricka har följt de instruktioner som står i betänkandet.

Men vi måste vara överens om det som också står på slutet i betänkandet, nämligen att det i nästa fas är EU-nämnden – i det operativa skedet på midsommarafton – som ger det slutliga godkännandet till regeringens position vid de här förhandlingarna. Jag hoppas att Morgan Johansson och jag är överens på den punkten.

Anf. 52 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Det kommer två processer. EU-nämnden kommer i det mer akuta läget, och sedan kommer en process till, det vill säga ratificeringsprocessen. Det är under ratificeringsprocessen som man går igenom vad man egentligen har gått med på och om det finns några svagheter i det. Jag tycker att det vore väldigt olyckligt att låsa fast en sådan här stor fråga i en akut situation i en förhandling utan att ge utrymme för någon vidare diskussion under ratificeringsprocessen. Då blir ratificeringen bara något slags skådespel. Ta ratificeringsprocessen också på allvar! Det tycker jag att vi är skyldiga svenska folket att göra.

Anf. 53 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag begärde ordet dels för att jag fick två konkreta frågor av Morgan Johansson, dels för att jag blev lite betänksam över vad det egentligen är vi diskuterar i dag. Under det långa anförande som Morgan Johansson höll lyftes en mängd frågor fram som är jätteintressanta men som kanske inte berör dagens debatt när vi ska debattera utskottets betänkande och hur vi ska hantera det.

Morgan Johansson kommer att få möjlighet att hoppa på statsministern och kritisera honom i EU-nämnden på onsdag om han vill det. Själv är jag helt övertygad om att statsministern på allra bästa sätt kommer att föra Sveriges talan enligt vad som indikeras i utskottets betänkande. Jag känner mig väldigt trygg på det området.

Låt mig övergå till frågan om flyttcirkusen. Vi har diskuterat den i kammaren i frågor och interpellationer och nu senast i EU-nämnden. Jag nämnde inte detta för att det inte ingår i betänkandet. Det finns en bred enighet som Socialdemokraterna står bakom om att denna fråga inte ska lyftas fram därför att de institutionella frågorna inte ska lyftas fram utan paketet ska bestå.

Om Morgan Johansson då insinuerar att Socialdemokraterna inte skulle stå bakom detta är det en häpnadsväckande slutsats av denna diskussion på morgonen, och jag måste be om ett klagörande.

Vi är helt eniga i sak när det gäller flyttcirkusen. Jag tycker att det är otillständigt. Med all respekt vill jag säga att jag faktiskt har ägnat mina sju år i Europaparlamentet åt en del andra frågor, men den här frågan är vi helt överens om. Jag hoppas att detta en gång kan upphöra av precis de skäl som Morgan Johansson anger, men det kommer inte att komma upp på toppmötet.

Jag har varit väldigt tydlig med detta i flera omgångar: Det kommer inte att komma upp på toppmötet! Om det är en förutsättning för att Socialdemokraterna ska godkänna detta blir jag väldigt betänksam.

Sedan kan det naturligtvis uppstå ett förhandlingsläge där Sverige på en eller annan punkt är tveksamt om det kommer någon ny fråga. Då kommer vi naturligtvis, precis som den förra regeringen, att kontakta

EU-nämnden, som jag förstår ska ha beredskap hela midsommarhelgen, och samtala och rådgöra med dem precis som man alltid har gjort.

Den då borgerliga oppositionen tog ansvar för EU-nämndens kontakter i de här lägena, och jag hoppas att även Socialdemokraterna kommer att göra det under midsommarhelgen.

Prot. 2006/07:129
19 juni

EU:s fördrag

Anf. 54 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Cecilia Malmström knyter detta till de institutionella frågorna och det institutionella paketet. Men det kommer ju att komma upp till förhandling! Vår position är att vi inte vill ha det, men det är ju huvudfrågan. Polackerna driver detta. De vill ha mer röster i förhållande till sin folkmängd än vad de tidigare har haft. Därför kommer det institutionella paketet att ligga på bordet som förhandlingspunkt. Sedan kan vi egentligen säga vad vi vill om själva grundfrågan, men vår uppfattning är att detta helst inte skulle röras.

Om det dock rörs och det institutionella paketet kommer upp till förhandling, vilket allt talar för att det kommer att göra, finns det alla möjligheter för Sverige att också driva andra institutionella frågor. Ståndpunkten har varit att vi faktiskt vill göra slut på flyttcirkusen. Det har gått igenom tidigare betänkanden i riksdagen.

Om det läget uppkommer under förhandlingarna borde väl Cecilia Malmström driva på i det som ska vara hennes hjärtefråga!

Min konkreta fråga är: Om det institutionella paketet kommer upp som förhandlingspunkt, kommer hon då att lyfta fram frågan om flyttcirkusen eller kommer hon bara att lägga sig platt där också?

Anf. 55 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Det handlar inte om att lägga sig platt, för frågan finns inte på bordet! Morgan Johansson som har varit med i EU-sammanhang i flera år och har stor erfarenhet av detta vet att denna typ av frågor som är mycket känsliga och som kräver en fördragsändring kräver ett mycket noggrant fotarbete för att det ska hamna på agendan över huvud taget och för att man sedan ska driva igenom det. Ett sådant fotarbete är ingenting man gör på en kvart, och framför allt inte fem minuter innan toppmötet hålls!

Jag för samtal med de andra regeringarna och andra representanter i denna fråga. Det finns en stor uppslutning kring att denna flyttcirkus bör upphöra, men det finns inte ett enda land som är berett att lyfta fram frågan nu på toppmötet.

Det är sant att polackerna vill få upp frågan om röstviktningen. Det är också sant att Sverige och 22 andra medlemsländer står bakom att man inte vill röra den institutionella balansen. Jag har tolkat det som att riksdagen inte vill att Sverige ska gå in i detta. Om hela det institutionella paketet öppnas är vi naturligtvis i en helt ny situation. Då är min bedömning att toppmötet i midsommar bryter samman och att den regeringskonferens som är tänkt att utlysas kommer att senareläggas, och då är det helt nya frågor som ligger på bordet. Det skulle vara regeringen fullkomligt främmande att gå in i något sådant utan att ha ett klart mandat från riksdagen.

Anf. 56 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Det jag vet om EU-arbetet är att om man inte driver sina ståndpunkter vinner man aldrig. Så är det i EU, och så är det i politiken i övrigt. Om man ligger tyst som en liten mus och inte driver sina frågor kommer man aldrig att ro hem dem över huvud taget.

Nu säger Cecilia Malmström att man inte kan göra detta på en kvart. Nej, men processen har ju varit i gång i nästan ett halvår! Under den tiden har Cecilia Malmström varit minister. Vad har hon gjort under den tiden? Om hon verkligen hade känt för frågan hade hon faktiskt försökt få den i ett sådant läge att man hade kunnat flytta fakta. Men det har hon inte! I stället säger hon nu att det inte finns någon möjlighet att över huvud taget röra den.

Då säger jag att om det institutionella paketet öppnas – och det gör det om polackerna driver sin fråga – är det naturligtvis öppet för alla länder att driva sina frågor. Riksdagens uppfattning har tidigare varit att denna fråga är viktig, och i så fall ska den lyftas in. Men vad jag förstår av svaret är ministern inte beredd att göra det, även om den möjligheten öppnar sig.

Anf. 57 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Herr talman! Det är en lite märklig situation att debattera EU:s fördrag när vi inte med säkerhet vet hur det kommer att se ut. Dock, som många redan har påpekat, ställde vi oss bakom det fördrag som varit vilande sedan undertecknandet i Rom. Den processen stoppades dock.

Det var ett bakslag för oss som vill ha ett EU där vi kan använda ett mellanstatligt samarbete som huvudregel. Framför allt skulle det nya fördraget ge de nya medlemsstaterna möjligheter att påverka EU-arbetet.

Nu har processen väckts på nytt av ordförandelandet Tyskland. Ambitionen är att nå fram till ett nytt fördrag inom kort. Vi i EU-nämnden kommer att vara standby kommande helg.

För oss socialdemokrater gäller att vi vill ha tydliga och rättssäkra regler för EU-arbetet. Vi vill alltså se så få ändringar som möjligt i det vilande fördraget.

Den svenska socialdemokratiska EU-dagordningen tar sin utgångspunkt i de klassiska socialdemokratiska värderingarna. Vi vill använda EU för att genomföra en progressiv socialdemokratisk politik för mer rättvisa och solidaritet i hela Europa.

Vi socialdemokrater vill öka politikens verkningsgrad. Vi vill jobba för att öka svenska folkets förståelse för vad EU betyder. Vi vill satsa mer av EU:s gemensamma resurser på att främja den hållbara tillväxten, få fler i arbete, stärka EU:s sociala dimension och gemensamt bekämpa den organiserade brottsligheten.

Vi arbetar för att sänka jordbrukssubventionerna och att regionalstöden ska koncentreras till de nya länderna där man mest behöver pengarna.

För oss socialdemokrater är EU i grunden en kraft för demokrati. Det europeiska samarbetet har öppnat möjligheter att tillsammans med andra skapa en motkraft till globaliseringens negativa sidor. Vi vill fortsätta att föra en aktiv politik för Europas folk där människovärde sätts framför marknadsvärde. Det kan vi göra tillsammans med socialdemokrater runt om i Europa.

Rött eller blått, vänster eller höger – det spelar stor roll i Europa och i EU-arbetet. Inte bara i Sverige. Samarbetet i Europa blir allt viktigare, och det som behandlas på EU-nivå påverkar villkoren för människorna i Sverige och i EU. Vilka regeringar medborgarna väljer i medlemsländerna påverkar dagordningen i EU. EU:s framtida utveckling avgörs alltså i de allmänna nationella valen.

Herr talman! Att ha ett fungerande fördrag för EU-arbetet är viktigt. Men det som styr utvecklingen i Europa är medlemsländernas politiska ledningar. Det är viktigt vilken politisk färg den svenska regeringen har, och det är viktigt vilka som styr i övriga medlemsländer.

Vi socialdemokrater vill ge människor makt genom politiska beslut, och tillsammans med andra goda krafter i Europa kommer vi att nå långt i det arbetet.

Anf. 58 ANNA KINBERG BATRA (m):

Herr talman! Jag vill börja med att läsa ur en gammal partimotion från häromåret: Hur nationer drabbas av klimateffekter är inte avhängigt av landets klimatpolitik, eftersom klimateffekterna är globala. Detta ger dåliga nationella incitament till en stark nationell klimatpolitik.

Det är fina ord, tycker jag. Det kommer ur en partimotion som väcktes efter orkanen Gudruns härjningar häromåret. Motionärerna kräver mot bakgrund av den att EU ska agera, både politiskt och ekonomiskt, för att hjälpa till att lösa internationella miljöproblem. Det håller jag helt med om.

Det hade kunnat vara en moderat motion eller någon från något av allianspartierna, men det var en miljöpartimotion. Tyvärr kan jag konstatera, efter dagens debatt, att det fortfarande är så att vi är överens om problemet men inte om lösningen. Det beklagar jag. Man får nämligen, precis som Miljöpartiet skriver i sin egen partimotion, begränsade möjligheter att lösa gemensamma problem om man inte är med på gemensamma lösningar.

Jag vill ta upp två aspekter, för att inte upprepa för mycket av det som har sagts i dag. Men jag vill återkomma till dels demokratifrågan, dels klimatfrågan.

Vi tar demokratifrågan först. Det refererades framför allt i början av debatten rätt mycket till olika uppfattningar om folkviljor, undersökningar och så vidare. Jag kan mot bakgrund av det konstatera att svenska folkets stöd för EU inte har varit större under medlemskapet än vad det är ungefär nu den här våren. Enligt en mycket intressant undersökning som publicerades i maj i år ville 85 procent av ett riksrepresentativt urval svenskar över 16 år – 85 procent – att EU-samarbetet ska fördjupas i miljö-, klimat- och energifrågor.

Varför det? undrar till och med jag. För att det är tydligt internationella problem. Varje människa kan förstå att luften vi andas och havet vi försöker bada i på somrarna inte är saker som man kan påverka alldeles själv som ett parti, som en kommun eller som ett land. Då efterfrågar människor också gemensamma lösningar, när det är konkreta problem vi pratar om. Det kan vi stå här och säga vad vi vill om, men det har begränsad effekt.

Miljöfrågan visar varför vi måste ha verktyg för internationellt samarbete. Det inser 85 procent av svenska folket i den här undersökningen

liksom motsvarande nio av tio ledamöter ungefär här i kammaren som står bakom det sammansatta utskottets betänkande. Det är därför som vi driver på inom, genom och därmed även utanför EU för att minska utsläpp i hela världen. Det är ett exempel på hur vi använder EU för att nå konkreta resultat.

Det är sådant ni är emot. Jag beklagar att ni inte har kommit längre i er position när ni ser hur samarbetet faktiskt fungerar.

Jag vill återkomma till demokratifrågan och kan bara konstatera att om vi ska kunna gå vidare i till exempel miljöfrågan behöver vi effektiva beslutsprocesser, och vi behöver spelregler som går att läsa och begripa som möjliggör utvidgningen. Det tänker inte jag orda så mycket mer om, för det är rätt mycket sagt. Men jag kan konstatera för er som ifrågasätter demokratin att EU är fullständigt världsunikt i demokratiskt samarbete mellan självständiga stater.

Det finns inget liknande i hela världen. Det har ni efterlyst sedan vi hade folkomröstningsdebatt. Det har efterlysts i alla möjliga debatter att man ska göra något annat än EU. Jag kan verkligen beklaga efter tre timmar i dag att de alternativen fortfarande saknas. Samtidigt är EU större, starkare och bättre rustat för att lösa gemensamma problem än kanske någonsin. Där hjälper fördraget till. Det gläder mig att vi har en så bred majoritet kring det.

Det är mot den bakgrunden också väldigt konstigt att Miljöpartiet ibland vill att EU ska vara lite starkt när det är favoritfrågor, och ibland vill Miljöpartiet och Vänsterpartiet att vi ska lyssna på franska och holländska väljare plötsligt när ni annars brukar hävda att EU inte ska ha en massa överstatliga beslut och att man ska respektera länder och inte sätta sig på varandra. Men när det passar er då passar det tydligen med både överstatlighet och att andra väljare ger sig på oss. Det är ganska inkonsekvent.

Jag vill markera och upprepa lite grann det som Göran Lennmarker nämnde. Vi går i täten för öppenhet och insyn. Det tål att upprepas i den här debatten mot bakgrund bland annat av debatten om processen under våren.

Vi har, som flera talare redan har påpekat, påverkat och påverkar fortfarande i öppenhetsriktning. Vi slår vakt om det demokratiska samarbetet, om insynen i det för vår del. Det är självklart viktigt att vi ska fortsätta att göra det, både här i riksdagen och i övriga EU-institutioner.

Det gör vi i dag här i kammaren, det gör vi i det sammansatta utskottet och har gjort i flera år. Det gör vi i EU-nämnden före, under och efter toppmötet. Till och med när övriga ledamöter av denna kammare vill gå på olika sorters grönbeta eller ägna sig åt sill och nubbe i stället bevakar vi självklart den här frågan. Det tycker jag är viktigt. Det är vi överens om. Såvitt vi har lyckats utröna är vi bland de allra bästa i hela unionen på både parlamentarisk förankring och öppenhet i den processen. Det är jag stolt över.

Ni som säger att vi inte har någon demokratisk debatt har ju varit här hela förmiddagen, och ni har sett det här hända under flera år. Det som är relativt unikt är inte bara att vi har många olika sammanträden och debatter utan också kvaliteten i det, att vi faktiskt ger ett tydligt mandat till en regering. Dessutom kan vi glädjas åt – det gör jag i alla fall – att vi har en

majoritetsregering, vilket också säkerställer parlamentarisk förankring även när denna agerar under sitt konstitutionella ansvar.

Så ett par ord om klimatfrågan. Där vill jag säga att i befintliga fördrag och även i det liggande förslaget till fördrag finns verktyg som ännu inte använts. Jag skulle önska att vi blev ännu bättre på att använda EU-samarbetet. Det syns till exempel i de strävanden som regeringen har gjort hittills i att komma överens om att minska utsläpp, i att driva på EU för att komma överens med andra länder och världsdelar för att minska utsläpp. Mycket av de strävanden som har framförts i debatten om att det borde vara mer med miljö och energi tror jag är uttryck just för att människor bryr sig om miljöfrågan på allvar. Då vill man, som sagt, ha gemensamma lösningar och använda EU.

Debatten om det förtydligar att vi vill att EU ägnar sig åt att lösa viktiga sakfrågor och problem men också att det låter bli sådant som EU inte har med att göra. Det är ganska tydligt uttryckt i förslaget till fördrag såsom det ligger. Där står det tydligt att det är viktigt för unionen att satsa på förnybara energikällor till exempel, att länderna ska uppmuntras att göra det, att miljön förbättras av teknikutveckling och forskning.

Det är typiska exempel på sådant som unionen behöver underlätta att länderna gör tillsammans. Sådant som vi inte kan göra själva behöver vi verktyg för att göra bättre tillsammans. Men det står också tydligt att vad man har för sorts kraftverk hemma i sitt hemland, för att ta ett nationellt kärt tvisteämne, är typiskt sådant som måste få vara nationellt och som unionen inte ska hålla på med i onödan. Det tycker jag är viktigt och bra.

Av det skälet är det viktigt med tydliga kompetenser, att det står tydligt vad EU ska göra och inte göra, att samarbetet bygger på självständiga stater som faktiskt bestämmer sig för att det här ska vi göra ihop men inte det här. Det förtydligas i förslaget till fördrag. Det möjliggör ett större EU, och det möjliggör för oss att lösa internationella problem.

Många debattörer har under förmiddagen här efterlyst tydliga befogenheter och kompetenser, starka nationella parlament, öppenhet, insyn, att fördraget ändras med hänsyn till vad de länder som har sagt nej har sagt. Allt det har ni ju fått. Fokus på klimatet har ni fått. Det är det fördraget möjliggör, och det får ni inte genom att lämna EU. Jag beklagar att vi inte har hört mer om alternativen till detta rätt världsunika samarbete som förhoppningsvis snart omfattar en hel kontinent.

Om bara två år ska vi välja ett nytt Europaparlament, och vi blir ordförandeland i EU. Då om inte förr hoppas jag att vi kan leverera det som nästan nio av tio väljare efterlyser, nämligen att bli bättre på att bekämpa internationella problem. Jag vill att vi ska kunna leverera det som över hälften av väljarna i den här undersökningen efterlyser, nämligen att börja prata sakfrågor i stället för paragrafer och spelregler. Då vill jag ha spelregler på plats som möjliggör att till exempel bli osams med Morgan Johansson i sakfrågor men veta hur det ska gå till.

Vi har tyvärr inte sett något seriöst alternativ till det i dagens debatt. Jag hoppas förstås att vi får göra det under mandatperioden. Till dess yrkar jag bifall till förslaget i det sammansatta utskottets betänkande. (Applåder)

Anf. 59 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Herr talman! Allt det där har ni fått, säger Anna Kinberg Batra, när det gäller de nationella parlamentens inflytande och liknande. Men riktigt så är det inte. Det har snarare förts fram förslag om att ge de nationella parlamenten en starkare ställning att kunna avvisa lagförslag från EU-nivå och inte bara ha den lite skendemokratiska symboliska förstärkta ställning som finns i det nuvarande förslaget. Det har verkligen förts fram en linje om att man ska ge parlamenten ett avgörande. Men det har regeringen tillsammans med merparten av EU-länderna gått emot.

Sedan säger Anna Kinberg Batra att vi är överens om att lösa problemet med klimatfrågan men inte om lösningarna. Det har gjorts en massa saker på mellanstatlig basis i klimatfrågan. Man har gjort en överenskommelse om att reducera koldioxidutsläppen. Det hade varit ännu bättre om man också vågade vara lite tuffare när det gäller att låta medlemsländerna gå före på miljöområdet och också ge sig på de strukturer som i dag innebär både stora klimatförstörande utsläpp och annan miljöförstöring. Men låt oss diskutera dessa frågor.

Vad denna diskussion handlar om är några skrivningar i fördragstexten om att man ska skriva in några ord om huruvida klimatfrågan är ett gemensamt problem och att det är viktigt med förnybara energikällor och liknande. Det är den frågan som Anna Kinberg Batra hakar upp sig på. Låt oss komma överens om handfasta överenskommelser i stället när det gäller klimat- och miljöfrågorna.

Sedan säger Anna Kinberg Batra att folkets stöd för EU är större än någonsin. Det finns fortfarande en stor kritik också. Men det är inte den frågan som står på dagordningen nu. Den fråga som nu står på dagordningen är: Hur ska människor kunna påverka EU:s framtidsfrågor? 56 procent av befolkningen vill ha en folkomröstning. Vad säger Anna Kinberg Batra till den opinionen?

Anf. 60 ANNA KINBERG BATRA (m) replik:

Herr talman! Vad gäller nationella parlament tycker jag att det har blivit ganska väl belyst under förmiddagen var vi i den breda majoriteten i det sammansatta utskottet står i fråga om röda och gula kort. Nu skulle vi inte stå här och vara institutionella nördar, men vi får väl bli det för några sekunder. Och det är nog väl känt att vi tycker att den gula kortvarianten är ganska lagom. Vi vill inte rubba den viktiga balans som finns mellan institutionerna. De nationella parlamenten har sin roll. Det är bra att vi agerar öppet och att vi kan säga ifrån. Men det är också bra att kommissionen är motorn i samarbetet. Det gillar vi, och det är bra att rådet har den yttersta beslutande makten. Därför avvisar vi det så kallade röda kortet och förespråkar ett lagom starkt gult kort, vilket framgår väl.

Jag vill i detta sammanhang också gärna säga att jag gillar Europaparlamentet, ibland kanske mer än vissa andra. Jag tycker att det ser bra ut i det sammanhanget av det skälet att fördraget öppnar för mer medbeslutande när det gäller Europaparlamentet eftersom detta också agerar rätt öppet. Man har öppna utskottssammanträden och folkvalda ledamöter, och det ger ytterligare en arena för människor att faktiskt ha egen kontakt med parlamentariker. De kan säga: Det här var bra, och det här var dåligt.

Sådant vill jag gärna se mer av.

Vad gäller klimatet tackar jag för Pernilla Zethraeus implicita förtroende för statsministern. Jag har ett mycket stort sådant. Men tror ni verkligen att han skulle ha kunnat prata allvar om utsläppsätter med USA och Kina på presidentnivå och få gehör för sådana synpunkter om det hade varit bara lilla Sverige? Nej, det är självklart så att det är genom EU-samarbetet som vi kan stärka Sveriges röst i världen och driva på i vår riktning, vilket klimatarbetet och arbetet med att minska utsläppen är ett utmärkt exempel på.

Anf. 61 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Herr talman! Det är inte det som frågan handlar om. Och det finns många goda exempel på internationella mellanstatliga överenskommelser både på miljöområdet och på andra områden. Men det är inte det som diskussionen handlar om nu, utan den handlar om några skrivningar i fördragstexten. Det finns inget förslag om att flytta över beslutskompetens eller liknande, utan klimatfrågans betydelse ska beskrivas i fördragstexten. Och det är kanske inte den viktigaste åtgärden för att komma till rätta med miljöförstörelsen, utsläppen och den globala uppvärmningen.

Att det gula kortet är lagom är väl en svensk medelväg. Jag hade önskat att det hade funnits en vilja att demokratisera EU, att frågan om att föra unionen närmare medborgarna och att ge medborgarna en större känsla av att de faktiskt är med och påverkar EU:s framtidsfrågor skulle stå högst av alla frågor på dagordningen och att EU:s ledare och Sveriges regering och merparten av de politiska partierna i Sverige åtminstone var något bekymrade över den gigantiska demokratiklyfta som har vuxit fram i unionen mellan maktavarna och invånarna.

Då måste de visen vara att vi måste återföra makt från EU:s institutioner till de nationella parlamenten och att vi också måste återföra makt direkt till medborgarna. Att anordna och att respektera folkomröstningar är ett steg i den riktningen. Att införa ett rött kort för de nationella parlamenten är ett förslag som har diskuterats, och det är också ett steg i den riktningen.

Återigen vill jag säga att 56 procent av den svenska befolkningen vill ha en folkomröstning om det nya framförhandlade fördraget. Vad vill Anna Kinberg Batra säga till den opinionen?

Anf. 62 ANNA KINBERG BATRA (m) replik:

Herr talman! Vad gäller miljöfrågan finns det en hel del om klimatet redan i det föreliggande fördragsförslaget. Det har i debatten framkommit önskemål om att det ska skrivas lite tydligare. Det ska nog förstås, vilket också står i det sammansatta utskottets betänkande, som tydliga folkliga uttryck för att vi tycker att klimatfrågan är jätteviktig. Det är en överlevnadsfråga. Och det är sådant som EU borde ägna sig mer åt. Om det kommer fler sådana skrivningar är vi därför öppna för det, vilket också framgår här. Jag tycker att det är bra. Jag tycker att det är bra att vi använder EU för att minska utsläppen. Det hör visst hit. Det är nämligen därför, för att lösa gemensamma problem, som vi vill ha ett starkt, effektivt och väl fungerande EU-samarbete där man ägnar sig åt rätt saker. Det är klimatfrågan ett alldeles utmärkt exempel på. Jag tror också att det är därför som det har kommit upp i debatten om fördraget. Det är ett inter-

nationellt problem som man kan ta på, och då vill man ha internationella verktyg.

Jag ska gärna svara på frågor om demokratisering av EU och om folkomröstning. Först och främst vill jag upprepa att vi kanske har unionens mest demokratiska och mest öppna förankringsprocess nu. Jag kan också beklaga vissa tyska turer under våren. Men nog har vi gjort vad vi har kunnat göra här, och nog har vi fört en debatt i många år om denna fråga. Det är inte så att den kom från ingenstans häromveckan.

Nästan nio av tio väljare vill fördjupa EU-samarbetet för att lösa till exempel klimatproblemen. Det visar att man vill börja tala om sakfrågor. Det vill en majoritet av svenska folket att vi gör. Därför är jag trygg i fråga om att en stor majoritet av Sveriges riksdags ledamöter också är för att faktiskt gå i mål med denna process nu. Det är nästan alla av oss i det sammansatta utskottet överens om.

Anf. 63 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Det har blivit lite grann som jag förutspådde. Vi har i dag sett hur moderater och andra borgare lyfter fram den skrivning om klimatet som vi ännu inte har sett som ett stort skäl att rösta ja till EU-konstitutionen.

Då vill jag bara påminna om en sak som sades väldigt tydligt i utskottet – man kan gå tillbaka till de stenografiska uppteckningarna och läsa om detta – från regeringens sida, nämligen att man helst inte ville ha den skrivning som man nu talar så mycket om. Man ville helst inte ha den. Man ville helst inte ha några förändringar.

Nu lyfter man fram den eftersom det passar bra i debatten att säga att vi ska rösta ja till EU-konstitutionen för klimatets skull. Men man ville helst inte ha den. Varför gör man denna helomvändning? Är det för att det passar? Om denna förklaring eller skrivning innebär något positivt är det bra. Men det är en liten sak, och den har inte alls den gigantiska betydelse som alliansen försöker framställa. Varför var ni emot den? Det får du gärna svara på.

Jag diskuterar väldigt gärna frågan om Sveriges utträde ur EU nästan överallt och nästan hela tiden. Men talmannen kanske skulle uppskatta om vi inte tar den debatten just här och nu.

Men jag märker på Anna Kinberg Batras inlägg att hon inte vill diskutera fördelarna med EU-konstitutionen. Hon vill diskutera utträde, och hon vill diskutera klimat. Men EU-konstitutionen vill hon helst inte diskutera. Och det som hon säger om klimatet och om påståendet att det skulle bli tydligare stämmer inte. Varför säger hon så?

Anf. 64 ANNA KINBERG BATRA (m) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att läsa högt för Max Andersson ur den här lilla boken. Jag beklagar att delar av den kanske är under borttagande, för jag tycker att den är rätt bra. Bland annat är ordet konstitution under borttagande, med största sannolikhet.

På s. 153 kan man läsa om unionens miljöpolitik, där det bland annat står hur viktigt det är att främja åtgärder på internationell nivå för att lösa regionala eller globala miljöproblem. Jag tycker att det är bra. Jag tycker att det är välkommet om det finns de som vill ha ytterligare skrivningar.

Skälet till att vi i majoriteten skriver som vi gör är, som sagt, att EU redan har ganska många verktyg för att lösa gemensamma miljöproblem och inte använder dem så mycket som man skulle kunna göra. Jag tycker att vi ska börja där. Vill någon skriva dit lite mer om att miljön är viktig så gärna för mig – miljön är viktig. Det viktiga för mig är att vi använder EU-samarbetet för att lösa de här problemen – precis som det stod i Miljöpartiets egen partimotion. Men det kanske inte var riktigt meningen.

Det är ingen konspiration i det där. Tvärtom är det vårt sätt att visa hur vi vill använda EU-samarbetet för att lösa människors vardagsproblem.

Men vad vill du, Max Andersson? Vad vill ni? Om vi nu är överens om att internationella problem behöver lösas, att man inte kan lösa dem själv – inte här, inte lokalt, inte genom något litet avtal ibland – utan måste påverka till exempel USA och Kina och få en stark svensk röst i världen: Hur vill du lösa det i stället?

Anf. 65 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag noterar att Anna Kinberg Batra inte förklarade varför regeringen ursprungligen var mot att göra tillägget med den klimatdeklaration som man nu hyllar och lyfter fram. Jag noterar att det var tystnad på den punkten.

Miljöpartiet är ett pragmatiskt parti. Så länge vi är med i EU är det självklart att vi ska använda det verktyget för att göra bra saker. Det är också självklart att de flesta svenskar tycker att så länge vi är med i EU ska EU göra vad man kan för att möta klimathotet. Det är inget konstigt med det.

Man ska inte göra det riktigt så enkelt för sig som Anna Kinberg Batra gör. EU är inte bara till nytta för miljön. I många fall är EU ett hinder. EU förbjuder Sverige att gå före på miljöområdet, framför allt när det gäller regler om vilka varor som ska tillåtas.

EU:s klimatpolitik hittills har inte varit någon direkt succé. Våldigt många säger att systemet med handel med utsläppsrätter har varit ett stort fiasko, även om det finns människor som är av annan åsikt. En utsläppsrätt kostar i dag 3 kronor för ett ton, och det är inte direkt någon succé.

Vi såg i helgen att det kom en undersökning från Danmark som visade att EU:s handel med utsläppsrätter har bidragit till att det byggs fler nya kolkraftverk i stället för kraftverk som sysslar med ekologiskt hållbar produktion.

EU:s miljöpolitik är inte en succé. Det finns fördelar, och det finns nackdelar. Vi har en politik för miljön inom EU. Lyckas vi få ut Sverige ur EU – vilket den här debatten inte handlar om; den ska handla om konstitutionen, som sagt – har vi en bra politik där också.

Återigen: Så fort moderater känner att de inte lyckas debattera om det som frågan egentligen handlar om – den handlar om konstitutionen, vägen mot att bygga en EU-stat, deras vägran att lyssna på folket – byter de ämne.

Anf. 66 ANNA KINBERG BATRA (m) replik:

Herr talman! Jag ska gärna ge Max Andersson ett lästips. Det är den här lilla röda, som vi skulle kunna kalla den. Under avsnitt 10 om energi, med början på s. 165, står det att ett av unionens mål just är att främja bland annat energibesparingar och utveckling av nya och förnybara energikällor – med respekt för enskilda staters energimix och vad de nu gör.

Det här betyder att vi kan använda EU för att påverka andra att minska sina utsläpp. Det betyder att vi vill att många andra slutar elda vad som helst men också att vi vill kunna fatta egna nationella beslut om vad vi till exempel gör i våra kraftverk.

Så är det. Inte vill vi att unionen ska köra över oss på alla områden. Det vill i alla fall inte jag. Det är möjligt att Max Andersson vill det.

Om Max Andersson tycker att det har varit tyst om klimatfrågan från regeringen och majoriteten läser han nog tidningen ganska dåligt. Vi kan titta tillbaka på regeringsförklaringen. Vi kan titta tillbaka på toppmötet i mars. Vi kan titta tillbaka på mötena med USA:s och Kinas presidenter. Vi kan titta på kommande toppmöten, där Sverige stenhårt driver kravet att minska utsläppen. Vi vill gå ännu längre än vad toppmötet hittills har kommit överens om. Vi vill få med oss fler länder och regioner i världen. Vi vill dessutom allra helst gå i mål med ett post-Kyotoavtal.

Jag tycker att det är ett exempel, som Max Andersson själv uttryckte det, på att man självklart ska använda EU för att göra bra saker.

Om Max Andersson nu håller med mig om det, kan vi då inte bli överens om att trots att det i fördraget införs en utträdesparagraf – det som ni länge har önskat – ska vi inte använda den utan använda just EU-samarbetet för bra saker, som han själv sade, till exempel för att minska utsläpp och ligga på andra länder? Då kan vi nå resultat i frågor som en enorm majoritet av väljarna vill att vi ska nå resultat i.

Anf. 67 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Det är angeläget med ett nytt, kompletterat och utvecklat fördrag. Framför allt behöver vi ökad överskådlighet och effektivare beslutsregler inom EU. Det förbättrar demokratin, och det förbättrar framför allt verkställigheten av en politik som många efterfrågar.

Många uppgifter väntar på EU och de 27 medlemsländerna. Låt mig nämna, som många har nämnt här tidigare i dag, miljö- och klimatpolitiska åtgärder, där omvärlden väntar på aktiviteter just från EU.

Det är likadant med säkerhetspolitiken, både internt i Europa och inte minst externt, där det finns mycket stora behov av insatser.

Det är också en reformerad jordbrukspolitik.

Eller varför inte peka på Lissabonprocessen för ökad sysselsättning i Europa, där en ökad aktivitet också behöver komma?

Kampen mot internationell brottslighet och inte minst människohandel måste vi föra tillsammans, där vi inte förmår åstadkomma någonting på egen hand.

EU måste ges förutsättningar att gå från process till genomförande och till leverans av en önskad politik. Det är egentligen det som fördragsdiskussionen i dag handlar om.

Den svenska vänstern har just fastnat i processen och talar mer om behovet av en folkomröstning än om innehållet i politiken. Jag kan inte se det som annat än ett rop på ett tillfälle då man ytterligare ska mobilisera de grupper i det svenska samhället som inte inser behovet av internationell samverkan och gemensamma tag på de här politiska områdena.

Vi får i debatten lyssna i hela 19 minuter och 15 sekunder på dubbelheten och tveågheten inom socialdemokratin. Det är inte undra på att Morgan Johansson får räkna fingrarna när han har träffat kommissionen.

Jag tror att det är viktigt att vi får en icke-tvekan, ett engagemang för Europapolitiken i Sverige. Det kan ett förändrat och justerat fördrag bidra till.

Herr talman! EU behöver alltså en ökad beslutseffektivitet. Jag vill understryka detta särskilt. Vi är 27 medlemsländer, och kompromisskvarnen – det handlar väldigt mycket om det – måste mala effektivare, för Europas och för Europas folks skull.

Det har här framstått som att öppenheten är begränsad. Men vem som har lite insikt om förhandlingar begär att förhandlingarna mellan 27 medlemsländer ska ske i tv-rutan eller på torgen i Europa? Det måste nog hanteras på annat sätt om man ska nå fram till resultat. Det gör svenska fackföreningar och andra organisationer som vill nå resultat – inte kan man stå på torget med sina förhandlingar. Jag tror att vi allesammans inser det.

Det är många i världen som väntar på en effektuerad EU-politik.

Principerna i det vilande fördraget är väl avvägda och bör skyddas av alliansregeringen i kommande överläggningar. Det är precis det vi säger i detta betänkande.

Ett antal paragrafer kommer att utgå jämfört med i tidigare förslag. Det är en anpassning till medlemsländerna och ett utslag av demokratins funktion inom EU att man försöker anpassa sig och hitta nya vägar framåt.

Herr talman! Det som måste prioriteras är de fördragsdelar som ökar förutsättningarna för bättre demokrati, större öppenhet och ökad beslutseffektivitet. Detta bör vara uppmaningen till vår regering och till övriga regeringar i EU. Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 68 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Herr talman! Jag kunde inte låta bli att begära replik när jag hörde de raljerande penseldragen om vad debatten sades handla om. Det var jordbrukspolitik, människohandel och internationellt samarbete, och Holger Gustafsson menade att Vänstern är emot internationellt samarbete och så vidare.

Jag trodde att vi diskuterade processen kring det nya konstitutionella fördraget och innehållet i detta och KUU:s betänkande, som anger svenska ståndpunkter i denna fråga. När det gäller miljö- och klimatpolitiken, där Holger Gustafsson sade att det behövs internationellt samarbete och talade om att det var så många åtaganden på det området, är egentligen det enda som diskuteras i kammaren i dag de tre rader i KUU:s betänkande som beskriver den här frågan. Där står: ”Dock kan ett

tydligare sätt att beskriva uppgifter som unionen redan i dag kan ägna sig åt accepteras. Därmed skulle medborgerliga önskemål om ett starkare engagemang för t.ex. klimat- och energifrågor kunna tillgodoses.”

Det handlar alltså om ett tydligare sätt att beskriva befintliga uppgifter. Därmed tillgodoser man den opinion som vill ha ett starkare engagemang i klimatfrågan. Det var väl en lite mindre och lite mer begränsad skrivning än de stora penseldrag som Holger Gustafsson målade upp här i talarstolen?

Jag efterlyser också en vision för ett demokratiserat EU från alla de partier som hyllar den här processen och till och med lyckas med konststycket att beskriva den som naturlig eller demokratisk. Det är en rekordsnabb process – en förhandlingsprocess på bara några månader – som har varit exceptionellt sluten och pågått nästan helt bakom lyckta dörrar i bilaterala samtal.

Det skulle ändå vara intressant att höra ett uns av självreflexion om hur kd och regeringspartierna vill demokratisera den europeiska unionen.

Anf. 69 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag beklagar om min pensel är lite för stor för Vänsterpartiet. Det här fördraget ska ju vara ett verktyg för att genomföra och få till stånd den politik som vi efterfrågar från EU, vi som tror att EU är ett bra verktyg. Men jag förstår att det blir problem, för Vänsterpartiet vill ju inte ha det här verktyget. Ni vill ju inte vara med. Ni vill vara hemma och säga att vi klarar det bäst själva. Slutenhet är er modell. Då passar det förstås inte bra att diskutera ett verktyg, som vi gör här i dag, som ska vara effektivare för Europapolitiken.

Jag är inte bekymrad för demokratin inom EU. Det är det största demokratiprojekt vi har bevittnat i modern tid. Det är så många länder som sitter och samarbetar. Det finns demokratiskt valda regeringar, och det finns ett parlament som ständigt representerar folket. Det finns inget bättre exempel på en god demokrati än detta. Varför ska man hacka just på detta? Det är en fråga tillbaka till Zethraeus.

Anf. 70 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Herr talman! Det handlar inte om att hacka på ett demokratiprojekt. Frågan om internationellt samarbete eller huruvida unionen ska finnas eller inte står inte på dagordningen för dagens diskussion. Det som däremot skulle vara värdefullt är att höra Holger Gustafsson reflektera över vad han tänker säga till den opinion som inte vänder EU ryggen men vill delta i diskussionen och påverka EU:s framtidsfrågor. Det handlar om mellan 64 och 75 procent av befolkningarna i Storbritannien, Frankrike, Tyskland, Italien och Spanien som vill ha en folkomröstning om ett nytt, omförhandlat fördrag. Det är 56 procent av den svenska befolkningen som vill ha en folkomröstning om ett framförhandlat fördrag. Det handlar om de tidigare mycket starka opinioner som har funnits för en folkomröstning i den här frågan. Där har Holger Gustafssons partikamrater varit pådrivande. Det har funnits en mycket stark opinion i kd för en folkomröstning.

Återigen: Det skulle vara intressant att höra vad Holger Gustafsson vill säga till den här opinionen? På vilket sätt ska människor få vara med och påverka EU:s viktiga framtidsfrågor, som finns med i det konstitut-

ionella fördraget och som punkter i den riksdagsdebatt som vi i dag har haft under några timmar?

Prot. 2006/07:129
19 juni

EU:s fördrag

Anf. 71 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tror inte att vi ska underskatta verkligheten – att både du och jag är valda att hantera de här frågorna löpande och att EU är en del av vardagspolitiken i dag och inte kan bli föremål för folkomröstning vid varje tillfälle.

Jag har inget motstånd mot folkomröstningar, men det ska vara vid kardinaltillfällen där det verkligen är stora skillnader som ska avgöras. Då ska vi gå till folket för att avgöra det. Men vi ska inte låta välja oss till riksdagen och sedan lämna walk over och säga att vi så fort det blir problem eller diskussion ska gå ut på gator och torg och fråga folket. Vi har ett mandat, och det ska vi bära, tycker jag. Det är vår uppgift.

Anf. 72 BJÖRN VON SYDOW (s):

Herr talman! Jag är anhängare av Europeiska unionen. Jag är anhängare av vårt medlemskap. Jag är anhängare av fler länders medlemskap i Europeiska unionen.

Jag är positiv till fördragsförslaget i alla väsentligheter. Bland annat vill jag lyfta fram – kanske mot bakgrund av min erfarenhet som försvarsminister – förtydligandena i inriktningen på en gemensam säkerhets- och försvarspolitik, omgivna som de är av absoluta klargöranden av att det är nationerna som fattar de avgörande besluten.

Jag är positiv och avser naturligtvis att rösta med utskottet när vi tar beslutet. Jag är positiv till att det ges en möjlighet för Europeiska rådet att få ett reglerat system där man i huvudsak ska ha konsensus. Man ska ändå kunna fatta viktiga inriktande beslut som ska förverkligas både genom EU:s egna institutioner och av medlemsstaterna.

Det jag vill ta upp är hur denna genomförandeprocess ska gå till. I det förslag som finns är en europeisk lag en lagstiftningsakt med allmän giltighet. En europeisk ramlag är en lagstiftningsakt som ska rikta sig till de nationella myndigheterna, som får beställa form och tillvägagångssätt.

Jag anser att det är mycket betydelsefullt att de nationella parlamenten – i vårt fall riksdagen – företar ordentliga granskningar och dialoger, särskilt när det gäller lagstiftningsakterna. Det vill jag vara tydlig om. Vi har för övrigt en bra reglering av hur de stora initiativen ska tas. Vi har samråd i EU-nämnden. Vi har våra utskott, som arbetar med förberedande processer och grönböcker. Det ligger just nu flera grönböcker på riksdagens bord som vi ska ta ställning till. Men just när det gäller hur den konkreta lagen eller ramlagen ska utläggas anser jag att vi nationella parlament har en större uppgift än i det förslag som ligger på vårt bord.

Europaparlamentet är ingen riktigt effektiv granskare av subsidiariteten och proportionaliteten. I Europaparlamentet är ledamöterna i långa stycken ute efter att vara en motvikt mot ministerrådet och på sätt och vis ibland mot regeringarna. Det kan betyda att man egentligen inte tar så skarpt på frågan om regleringen i den form den föreslås från kommissionen är rimlig, sedd ur subsidiaritets- och proportionalitetssynpunkt.

Ministerrådet självt, med regeringarna, är kanske inte heller någon särskilt bra värnare när det gäller att avväga om det är nödvändigt med

den och den utformningen i lagstiftningen – det vågar jag säga med mina erfarenheter från tiden som statsråd.

I kommissionen finns det goda ambitioner. Inte minst har vi sedan flera år en kommissionär, Margot Wallström, som syftar till att skapa delaktighet. Och det har skett saker. Vi får material till Sveriges riksdag från kommissionen. Men det är klart att kommissionen är ledaren för en stor förvaltningsapparat. Jag skulle nästan vilja säga att det är en byråkrati. Om att kommissionen på egen kraft ska vara en värnare av subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen säger jag: hm.

Jag menar att det som ligger i det föreslagna protokollet om subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen och om de nationella parlamenten är en bra uppläggnings. Men den borde kunna gå lite längre.

Sveriges riksdag har bara de senaste månaderna, sedan riksdagsordningen har ändrats och så vidare, visat sig vara i stånd att gå mer på djupet i EU:s detaljerade beslutsprocesser. Det är bra. Så är säkert fallet i parlament efter parlament, och det finns samarbetsmöjligheter mellan parlamenten som kan göra detta tydligare och effektivare.

Ska man verka demokratiserande och övertygande när det gäller att den europeiska visionen ska kunna förverkligas genom Europeiska unionen tror jag att det är här som vi kan göra mer.

Utskottets betänkande är ett bra betänkande, men jag vill ändå ställa en fråga till utskottet och kanske också till EU-nämndens företrädare här i dag. Det finns en skrivning som lyder så här: Om en förnyad prövning av frågan om de nationella parlamentens roll likväl sker får protokollen om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen och om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna inte urholkas. Enbart marginella ändringar av deras innebörd skulle kunna vara förenliga med ett svenskt intresse.

Då har jag en fråga till utskottets företrädare och nämndens företrädare här i debatten. Anta att Nederländerna eller det tyska ordförandeskapet vill flytta positionerna något mer i riktning mot det som brukar kallas för rött kort! Anser det sammansatta utskottet och EU-nämnden att det i så fall är förenligt med Sveriges intresse att en sådan förändring eller justering eller kompromiss kan äga rum vid toppmötet?

Anf. 73 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! Egentligen handlar det här om två diskussioner.

Den första gäller om vi ska ha nuvarande fördrag, exakt så som det är i dag med alla fel och brister, eller om vi ska göra förbättringar och förändringar. Det är den ena frågan. Och då får man ju överväga vilket som är bäst, nuvarande fördrag eller det nya. Det är klart att det på båda håll finns fel och brister, men man får ändå överväga vilket som är bäst. Detta är den ena diskussionen.

Den andra diskussionen gäller det nya läge som har kommit upp där man har öppnat för en ny förhandlingsposition. Man kunde bland annat se att det redan i samband med det franska presidentvalet fanns två olika förhandlingspositioner.

Ségolène Royal stod fast vid den sociala dimensionen och de medborgerliga rättigheterna, som låses fast i det nya konstitutionsförslaget, medan Sarkozy som vann valet talade om att banta det nya fördraget och ta bort den sociala dimensionen och medborgerliga rättigheter eller i alla

fall försvaga det. Och vem är det som nu sitter och förhandlar? Jo, det är Sarkozy.

Jag tror att det är väldigt viktigt att komma ihåg i den här diskussionen att det nu kan bli en dragkramp, och då tror jag att det är väldigt viktigt att vi håller fast vid de framgångar som vi ändå har haft i förhandlingarna.

Det första viktiga är naturligtvis utvidgningen. Vi måste ha en förändring av fördraget så att det tillåts mer än 27 medlemsländer, som i nuvarande fördrag. Annars stoppar vi upp utvidgningsprocessen. Det här är en fråga där det finns enighet i Sveriges riksdag. Vi måste släppa in fler medlemsländer.

Den andra frågan gäller öppenheten, och det här är en av de frågor som engagerar svenska folket allra mest. Kommittén för EU-debatt – den är tyvärr nedlagd nu – gjorde, när den fortfarande fanns, en undersökning. Över hundratusen människor svarade att öppenheten är den absolut viktigaste frågan för EU att göra någonting åt.

I det här fördraget, det nya förslaget, tar man ett steg i rätt riktning för att komma till rätta med det hemlighetsmakeri som många medborgare upplever. Det handlar om att ge ökad insyn för både journalister och medborgare. Det är väldigt viktigt att vi står fast vid det här. Annars är risken att vi förlorar det här viktiga framsteget.

Folkhälsan läses fast som en viktig fråga. Det kan bli till hjälp för oss i framtiden när vi försöker komma till rätta med alkoholpolitiken, där vi har stora problem.

Man läser fast tre väldigt viktiga mål. Det är nästan så att det kunde ha varit Sveriges riksdag som hade fattat beslut om de här tre målen: full sysselsättning, jämställdhet, barns rättigheter.

Jag tycker att detta är någonting som är väldigt viktigt att värna, att vi får in det här i fördraget och att det är viktiga mål för EU.

Sedan gäller det skyddet för de medborgerliga rättigheterna. Det här är någonting väldigt dramatiskt, måste jag säga. Nu ges varje EU-medborgare rättigheter gentemot både EU och det land man bor i. Det innebär att man, om de här grundläggande rättigheterna kränks, har rätt att gå till domstol och få sin sak prövad.

Det handlar om rätten till utbildning och till och med jämställdhet. Det handlar om rätt till social trygghet, yttrandefrihet, strejkrätt och rätt till opartisk domstol. Det som är speciellt revolutionerande är rätten till utbildning och social trygghet. Det är unikt att man faktiskt får ett medborgerligt skydd när det gäller de rättigheterna.

När det gäller jordbrukspolitiken går man tyvärr inte tillräckligt långt. Men man ger i alla fall möjlighet för Europaparlamentet att tycka till. Europaparlamentet har hittills utmärkt sig genom att inte vara fullt lika skyddande när det gäller de nationella jordbruken, utan det är lite mer gränsöverskridande tänkande. Jag tror att vi skulle kunna få lite mer radikala förändringar i jordbrukspolitiken om Europaparlamentet får tycka till.

Man ska även ta större hänsyn till miljön och djurens hälsa i jordbrukspolitiken. Det är också viktiga mål för Sverige.

De nationella parlamenten ska också få rätt att tycka till. Även om det inte ger en absolut vetorätt är det ett väldigt viktigt steg framåt, och det ökar så klart den nationella debatten i EU-frågor.

Bland annat hade vi en debatt här i Sveriges riksdag om järnvägar. Vi kom fram till att vi skulle ha gemensamma regler när det gällde järnvägs-transporter över landgränserna i EU, däremot inte inom länderna. Den här frågan är inte klar än, men det verkar som att den svenska linjen håller på att få gehör.

Jag tror att man, om man kommer med bra argument i ett tidigt skede av förhandlingarna, har mycket större chans att få gehör för sina förslag. Så det är viktigt att slå vakt om det här.

Sedan handlar det givetvis om kampen mot knark, vapenhandel och sexslavhandel. Där måste vi göra mer.

Skulle det bli ett nytt avsnitt om klimat, så inte mig emot. Och även om det inte är tillräckligt långtgående är det i alla fall ett väldigt viktigt steg framåt.

Om nu alltihop skulle bryta samman och man skulle börja med en ny förhandling tycker jag att det är väldigt viktigt att föra fram det som bland annat Morgan Johansson tidigare i dag har sagt och som jag vet att Leif Pagrotsky har sagt i andra sammanhang. Låt oss få ett slut på flytt-cirkusen! Då är det ju ett guldläge för regeringen att föra fram det här kravet, som vår EU-minister Cecilia Malmström dessutom har drivit på ett väldigt bra sätt som Europaparlamentariker tidigare. Låt oss inte fega inför att då lyfta fram den frågan! Den är faktiskt reglerad i fördraget, och det är alltså här vi måste gå in och ändra.

Låt oss se till att Europaparlamentet bara sammanträder på ett ställe, till nytta för medborgarnas förtroende för EU, för miljön och naturligtvis för Europaparlamentarikernas arbetssituation!

Anf. 74 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Om man är missnöjd med ett beslut i sin kommun, till exempel om var en park ska ligga eller en vägstump ska dras, så vet man att man i nästa val kan rösta bort dem som fattat beslutet och rösta på dem som ville ha någonting annat. Samma sak gäller riksdagsvalet. Är man missnöjd med en majoritet så kan man rösta bort den. Det är grunden för demokrati: Man ska kunna utkräva ansvar.

Men hur är det på EU-nivå? Om man är missnöjd med ett beslut om EU-mopparna, vem är det man ska belöna eller bestraffa i ett val? Den svenska regeringen kan ju ha röstat rätt i ministerrådet men blivit nedröstad av andra länder. EU-parlamentarikerna har inte ensamt ansvar, och Sverige har bara ett fåtal ledamöter av de sammanlagt 785. I vilken församling och i vilket val ska man utkräva ansvar för den politik som förs? Det är det som är grundproblemet med demokratin i EU: Man kan inte utkräva ansvar för de beslut som fattas.

Då är det bekymmersamt, till exempel med tanke på en undersökning från Sveriges Kommuner och Landsting förra året, som visar att 60 procent av alla beslut som fattas på kommunal nivå har kopplingar till EU-beslut. Detta redovisades i LO-tidningen den 15 september förra året. Det är ju ett demokratiskt problem om 60 procent av de beslut som man fattar på lokal nivå har bäring på EU-frågan. När ska man utkräva ansvar för de besluten? Det är ett stort demokratiskt problem, och det är det vi diskuterar i dag.

Frågan som finns i EU-konstitutionen är: Ska vi lämna över mer makt till EU i frågor som egentligen ligger här på nationell nivå i riksdagen? Majoriteten här anser att det inte är några problem. Demokratin i EU fungerar ju så bra!

Gör den verkligen det? Mitt svar på den frågan är: Nej, det gör den inte! Vi har ett stort demokratiskt underskott, och det är flera beslut de senaste åren som har gått Sverige emot, alltifrån monopolet på alkohol till andra frågor. De intyg vi fick i EU-medlemskapsförhandlingarna visar sig nu inte ha någon bäring alls.

Det var därför, enligt mig, en stor demokratisk seger när två folk, det holländska och det franska, faktiskt sade nej till EU-konstitutionen och man fick en tankepaus. Det gav ett hopp om att vi kanske skulle kunna se en förändring. Kanske skulle vi se ett tillnyktrat EU som funderade lite mer på vilka beslut som ska ligga på nationell nivå och vilka beslut som ska ligga på EU-nivå och på hur makten ska användas.

Tyvär har vi inte använt den reflexionstiden till att diskutera EU:s framtid. Vad vill vi ha EU till? Vilka frågor vill vi ska beslutas på EU-nivå? Det har det varit tyst om.

För ett halvår sedan fick EU ett nytt ordförandeskap med Angela Merkel och Tyskland i spetsen. Hon var snabbt framme och sade: Nu måste vi förnya EU! Nu måste vi väcka liv i den avsovnade EU-konstitutionen!

Hon började ett stort och snabbt fotarbete för att få igenom en förändring det närmaste halvåret.

Den svenska regering som sitter nu gick till val på ett smalare men vassare EU. Öppenheten var en stor fråga, inte minst för den person som blev EU-minister i Sverige, Cecilia Malmström, som jobbat i flera år i bland annat EU-parlamentet med att påtala att öppenheten är viktig i EU-frågor och för att vi ska kunna diskutera EU-frågor.

Har det hänt någonting då, sedan det tyska ordförandeskapet sade: Nu ska vi börja en process om EU:s framtid?

Ingenting. Det första den svenska regeringen gör när man får ett brev från Angela Merkel om vilka frågor som bör lyftas fram är att hemligstämpla detta papper direkt. Ingen i Sverige ska få veta vad som diskuteras om EU:s framtid. Är det verkligen så man ska bedöma öppenheten när man diskuterar EU:s framtid, när 60 procent av de beslut som fattas på kommunal nivå har direkt bäring på EU-frågor? Mitt svar på den frågan är nej.

Bakgrunden till EU-konstitutionen får man inte glömma. Det var att EU-ledarna i Laeken ville att EU skulle komma närmare folket. Då är det ingen bra idé att den svenska regeringen börjar med att hemligstämpla det underlag som ska ligga till grund för en diskussion om EU.

Medan Angela Merkel har visat ett fantastiskt fotarbete för att få igenom sina åsikter har den svenska regeringen suttit totalt tyst. Inte en enda fråga har man velat lyfta fram för att förändra den konstitution som har legat till grund för detta, och inga prov.

Man vill inte ta upp införselkvoterna för alkohol. Det sade Maria Larsson i en interpellationsdebatt i förra veckan: Nej, det tänker vi inte ta upp.

Den 11 maj sade Cecilia Malmström: Nej, flyttcirkusen mellan Bryssel och Strasbourg ska vi inte lyfta fram.

Den 22 maj svarade Cecilia Malmström igen att när det gäller klimatfrågorna har vi inga förslag på vad som skulle kunna stå i konstitutionen. Vi ska låta andra göra jobbet.

Därför fick vi läsa i DN den 1 juni att Reinfeldt fick beröm i Berlin, för att han inte tog upp några egna svenska intressen själv. Då får man beröm och en klapp på axeln från det tyska ordförandeskapet, för man har inga egna förslag. Det är bara andra som ska lägga fram förslag om vår gemensamma framtid.

Vi är en del av EU. Jag gillar det inte, men majoriteten här gillar det. Men när det gäller en statsminister som inte vågar lyfta fram en enda fråga av svenskt intresse till den nya EU-konstitutionen, då duckar han. Det är att inte göra något viktigt i den här frågan.

Det viktigaste är kanske inte beröm och en klapp på axeln av Angela Merkel. Det viktigaste är kanske att lyfta fram frågor. Om till exempel klimatfrågan är den viktiga, varför har då inte Sveriges EU-minister ett enda förslag på hur man skulle kunna ändra EU-konstitutionen? Det är tyskarna som lägger fram förslag på att klimatfrågorna ska lyftas fram. Det sägs inte ett ord om på vilket sätt de ska lyftas fram, utan bara att de ska lyftas fram.

Var finns det svenska förslaget? Vilka punkter är det i EU-konstitutionen som ska tas bort? Vilka är det som ska lyftas fram? Inte ett enda konkret förslag från den svenska regeringen har kommit i den här frågan. Det är beklagligt.

Det finns ett antal punkter i EU-konstitutionen som direkt motverkar aktiv klimat- och energipolitik. Euratomfördraget är en punkt, men det finns också andra. Utbyggnad av kolkraft får man med hjälp av EU-bidrag.

Det finns mycket att göra för att förbättra EU, och det är beklagansvärt att den svenska regeringen inte vill göra någonting.

I stället är man bekymrad över att det är så få som vill diskutera EU-frågan och att det inte finns något engagemang. Men det spelar ju ingen roll. Oavsett vad man säger så spelar det ingen roll här. Den svenska regeringen vill inte lyfta upp några frågor på EU-nivå, och framför allt: Den svenska regeringen vill inte lyssna på vad svenska folket har att säga. Man lägger ned EU 2006-kommittén, och i stället ska EU-ministern fara ut till kommun- och landstingspolitiker och diskutera EU. Det är jättebra, men det finns kanske andra sätt om man ska väcka en diskussion.

Ett av de bästa förslagen som finns om att väcka en allmän diskussion i ett land i en viktig fråga är att arrangera en folkomröstning. Då får man en debatt om för- och nackdelar, och man får också engagerade väljare som vill veta mer, som vill sätta sig in i frågan och som vill lära sig någonting om vad EU-konstruktionen ska handla om. Därför är det beklagansvärt att den svenska regeringen inte ens i den frågan vill ha en folkomröstning, utan man vill fortsätta att hemligstämpla och smussla med EU.

Men kom då inte och säg att ingen vill diskutera EU-frågorna och att det inte finns något stöd i Sverige. Den svenska regeringen och majoriteten här har bidragit till just den utvecklingen.

Anf. 75 ANNA KINBERG BATRA (m) replik:

Herr talman! Jag bestämde mig för att begära replik, men det var inte när jag såg Ulf Holm gå upp i talarstolen, för då tänkte jag: Nu kommer ett par gamla favoriter som jag säkert har hört förut.

Men när talet om det kommunala missnöjet kom – det har vi i och för sig också hört förut – begärde jag ändå replik.

Nu är det ju faktiskt så här, som Ulf Holm väl känner till, att om man är missnöjd med sin kommun så kan man, som Ulf Holm mycket riktigt sade, rösta. Om man är missnöjd med sitt landsting, sin riksstyrelse, sin regering, sin riksdagsmajoritet eller sitt Europaparlament så kan man numera rösta på fyra nivåer. Det tycker jag räcker ganska bra.

Jag tycker dessutom att det är bra, särskilt för ett litet land som Sverige, att ha inflytande över alla EU:s institutioner, vilket är hela poängen. Ju mer delad makt dessa har, desto fler arenor finns det också för oss att både utkräva ansvar och att utöva detsamma. Nu har vi fler val än vad vi hade innan vi gick med, och vi påverkar EU inifrån.

Jag vill ta två konkreta exempel härifrån Sveriges riksdag. Sedan årsskiftet är fackutskotten, som Ulf Holm väl vet, betydligt mer engagerade i EU-frågor. Vi driver på till exempel i miljö- och öppenhetsfrågor – klassiska miljöpartistiska och moderata käpphästar. Senare i dag när vi är klara ska kammaren anta ett utlåtande om grönboken om öppenhet som Sverige har varit pådrivande för. Där ska vi befästa svenska positioner och fortsätta driva på för öppenhet.

Det är bara ett par exempel av flera under kammardebatten denna förmiddag, men frågan kvarstår till Ulf Holm: Hur löser man gemensamma problem genom att gå ur ett samarbete?

Anf. 76 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Det viktigaste är inflytande. Det säger Anna Kinberg Batra flera gånger. Vi måste ha inflytande på flera nivåer. Men vilket inflytande har vi då i EU när vi har en svensk regering som Anna Kinberg Batra stöder till hundra procent och som inte vill säga någonting om det konstitutionsförslag som är framlagt? Inte på en enda punkt finns det något förslag om vad som skulle kunna göras bättre. Man sitter still i båten för att få en klapp på axeln av Angela Merkel. Är det att företräda de svenska väljarna? Jag tror inte det. Är det att företräda de moderata väljarna? Nej, inte ens det, för även bland de moderata väljarna finns åsikter om vilken riktning EU ska ta framöver.

Grönböckerna behandlas nu i riksdagen på ett mycket bättre sätt än tidigare. Det är förstås en fördel. Men det är en nackdel att man beslutar att lägga dem till handlingarna. Man ska inte ens skicka dem till EU-kommissionen för att berätta att riksdagen har behandlat dem, utan de läggs till handlingarna. Vi diskuterar dem här – jättebra. Men det måste gå vidare till EU-processen.

Det finns frågor som måste lösas på överstatlig nivå. Jag håller med om detta. Men det betyder inte att alla frågor måste lösas på överstatlig nivå. Alla är inte till sin natur gränsöverskridande.

Skulle jag eller Anna Kinberg Batra ha uppfunnit EU om det inte redan hade funnits? Svaret är nej. Vi skulle ha uppfunnit något annat som bättre motsvarar de förutsättningar man har när det gäller att utforma politiken. Jag hade kanske startat ett alleuropeiskt samarbete med alla

Europas länder inom vissa klart begränsade områden, till exempel koldioxidbekämpning. Men jag hade inte startat ett EU som ser ut som EU i dag, som ska bestämma jordbrukspolitiken eller som ska ha parlament med en beslutande församling med tre olika beslutsställen – Bryssel, Strasbourg och dessutom med tjänstemän i Luxemburg. Jag hade inte gjort det, Anna Kinberg Batra.

Anf. 77 ANNA KINBERG BATRA (m) replik:

Herr talman! Först har jag glädjen, och det är inte så vanligt ska jag säga, att kunna korrigera Ulf Holm i en sakfråga. Skickar utlåtanden gör vi ju. Sveriges riksdag skickar utlåtanden till kommissionen om än inte i skrivelseform. Rätt ska vara rätt. Vi har säkert ändå anledning att följa upp vad som händer med skrivelserna och de här breven, eller vad det blir, när de väl kommer fram. Men nog hör vi av oss och berättar vad vi har gjort. Andra parlamentsföreträdare som jag har träffat och även många andra ledamöter är lite smått nyfikna på och snart kanske till och med lite imponerade av vårt nya sätt att engagera fackutskotten. Jag tycker att det är bra.

När jag kom in i riksdagen första gången sade man: Nej, det här är en EU-fråga. Det får man ta i EU-nämnden. Man tog inte sitt ansvar som fackpolitiker. Det gör nästan alla nu, och det förbättrar förutsättningarna för en demokratisk och öppen debatt i de berörda sakfrågorna, till exempel om klimatet.

Att regeringen inte säger någonting är att ta i, tycker jag. Vad tror du själv ligger bakom att man på toppmötet i mars kom överens om att minska utsläppen? Varför tror Ulf Holm att den amerikanska och den kinesiska presidenten lyssnar på Fredrik Reinfeldt? Är det bara för att han är en sjyst kille från Täby med goda idéer? Jag önskar att det vore så, men så är det faktiskt inte. Det handlar om att vi lyckas påverka EU genom att använda de verktyg som redan finns. De kan förstärkas ytterligare, men vi vill använda EU-samarbetet för att påverka och lösa gemensamma problem. Om detta är nästan nio av tio riksdagsledamöter, vi som står bakom majoritetsskrivningen, överens. Du är välkommen, Ulf Holm, i vår trygga europeiska famn för att fortsätta att påverka i till exempel klimatfrågor. Men du löser inte detta genom att gå ur EU, eller för den delen genom att gå ur Sverige eller Lunds kommun. Då står du bara utanför.

Anf. 78 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Det är väl skrivelsen som ska skickas ned till EU-kommissionen. Det är alltid bra om man skickar ned skrivelser, om vi behandlar dem i riksdagen. Men det gör vi fortfarande inte. Det är där grundproblemet ligger, och det är detta riksdagen borde göra med grönböckerna.

Det var inte Sveriges förslag inför EU-toppmötet i mars, Anna Kinberg Batra, att vi skulle få ned koldioxidutsläppen. Det var Tyskland som lade fram det förslaget. Sveriges miljöminister Andreas Carlgren ådrog sig en KU-anmälan eftersom han inte informerade om det inför EU-nämnden. Anmälan ska behandlas senare i eftermiddag och handlar om regeringens bristande information till riksdagen i EU-frågor.

Fredrik Reinfeldt var i USA på det som brukar kallas Reinfeldts studiebesök i USA i klimatfrågan. USA är ett av de länder som inte har skrivit under Kyotoavtalet och ett av de länder som ligger väldigt långt bak när det gäller hur man ska tackla koldioxidutsläppen. Det här var inga bra exempel från Anna Kinberg Batra på hur regeringen driver EU-frågorna.

Jag håller faktiskt med Moderaterna och alliansen om det man gick till val på: ett smalare men vassare EU. Jag kan som miljöpartist delvis hålla med om att man i alla fall ska ha en mindre beslutsmakt på EU-nivå. Men frågan är hur man lever upp till detta i konstitutionen med en statsminister som får en klapp på axeln av Angela Merkel för att han inte säger någonting när det gäller EU-konstitutionen. Det är det vi debatterar i dag. Det viktiga för den svenska regeringen verkar vara att inte ha några åsikter om EU-konstitutionen utan låta andra länder sköta EU:s framtid.

Anf. 79 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag hörde bara de sista orden, Ulf Holm: låta andra länder sköta EU-politiken. Men det är ju det ni i Miljöpartiet står för. Ni vill att Sverige ska bli som Norge och stå utanför. Den svenska regeringen ska inte vara med i de här diskussionerna över huvud taget, inte heller några svenska parlamentariker eller Europaparlamentariker. Det är er linje. Sverige ut ur EU. Det ger inget inflytande över huvud taget.

Detta är en gammal, ologisk ståndpunkt från Miljöpartiets sida, men det som förvånar mig är att vi på senare tid har fått en ännu mera ologisk, dubbel ståndpunkt från Miljöpartiets sida – nämligen bagatellisera skrivningarna om klimat och energi i det nya fördraget. Vi vet inte exakt hur det är. Vi vet att de inte kommer att innebära kompetensöverföring. Men vi andra bejakar det. Vi tycker att det är bra och lyfter fram det, medan huvudintresset för Miljöpartiet i denna debatt är att bagatellisera detta och säga att det här är ingenting värt. Glöm bort det! Det påverkar ingenting, säger man.

Hur är det, Ulf Holm? Är ni för eller emot att bekämpa klimathotet? Vilket är viktigast, att bekämpa den europeiska unionen eller att bekämpa det globala klimathotet? Svara på det!

Tar man klimathotet på allvar ska man gå med i den europeiska unionen och skaffa sig de verktyg och det samarbete som där finns. Finns det ett svar på frågan om vad som är viktigast, Ulf Holm – klimathotet eller att bekämpa den europeiska unionen?

Anf. 80 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Jag har aldrig bagatelliserat EU-toppmötets beslut i mars om att ta ett första steg för att minska klimatpåverkan. Jag tycker att det är ett bra första steg, men nu gäller det också att man lever upp till detta. Det är där frågetecknen finns.

Vad är det som ska stå i EU-konstitutionen när det gäller klimatfrågan? Att klimatfrågan ska bekämpas är jättebra. Det kan ingen vara emot. Men samtidigt finns det i EU-konstitutionen flera skrivningar som direkt motverkar en aktiv klimatpolitik. Vi har jordbrukspolitiken. Vi har till exempel flyttcirkusen mellan Bryssel och Strasbourg. Inte ens den frågan vill Sveriges EU-minister lyfta fram, trots att hon kämpat för det i flera år

som EU-parlamentariker. Det finns väldigt mycket i EU-konstitutionen som motsäger en aktiv miljöpolitik, och det är där grundproblemet ligger.

Vi vet också att alliansregeringen de senaste månaderna har tagit beslut om att till exempel förlänga lastbilarna. Det är en fråga man numera driver i EU, vilket aktivt skulle motverka en bättre klimatpolitik.

Bidrag ges fortfarande till kolutvinning i Tyskland. Jag tror att EU årligen stöder detta med 9 miljarder. Är det en aktiv klimatpolitik?

Det jag har efterfrågat är en aktiv skrivning om vad Sveriges regering kommer att driva när det gäller vad som ska stå om klimat- och energifrågorna. Jag tycker att det där är jättebra och jätteviktigt. Men det måste vara något mer konkret, inte bara allmänt svepande formuleringar om att man om man är för en aktiv klimatpolitik måste vara för EU. Det är inte sant. Det finns en motsägelse där.

Anf. 81 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jo, det är sant.

Ulf Holm säger att det nu gäller att leva upp till åtagandena från G 8-mötet. Men om Ulf Holm och hans parti vill vara en blåslampa i Sverige och, framför allt, i Europa går det inte att kräva att Sverige ska lämna Europeiska unionen. Då kan ni sitta som Norge, eller också kan ni sitta på Svalbard och vara blåslampa. Men den värmen kommer aldrig att nå ned till Europeiska unionens huvudstäder.

Om det finns ett missnöje med EU:s jordbrukspolitik är ert svar att vi ska gå ur EU. Svaret är inte att vi ska stanna kvar och reformera jordbrukspolitiken.

Om lastbilarna är för långa eller för korta lämnar ni EU.

Om brunkol och stenkol utvinns i Tyskland med hjälp av statliga subventioner är ert svar inte att bekämpa detta och att argumentera emot det i Europeiska unionen och i europeiska sammanhang. Svaret är i stället att vi ska lämna Europeiska unionen. Det är ju er rekommendation.

Det finns en grundläggande motsättning här, Ulf Holm! Jag påminner dig om denna, precis som jag många gånger har gjort. Jag kommer att förfölja dig under denna mandatperiod och under alla andra mandatperioder som vi eventuellt sitter i samma parlament. Det går nämligen inte ihop att säga att man är *för* att bekämpa det globala klimathotet och att man är *för* en bättre europeisk miljö och att i nästa ögonblick säga: Ut ur EU! Då har man skurit av den lina till beslut och inflytande som i dag finns och som vi ska vårda och utvidga.

Anf. 82 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Till skillnad från Carl B Hamilton har jag och Miljöpartiet en vision. Visionen är inte att vi om EU inte fanns i dag skulle ha byggt upp exakt samma EU.

Jag har alltså inte den visionen. Jag har en vision om ett alleuropeiskt samarbete där man kan ha överstatliga beslut i vissa gränsöverskridande miljöfrågor som kräver gränsöverskridande beslut. Jag är helt för det. Men jag skulle *aldrig*, Carl B Hamilton, starta ett EU som ser ut som det EU vi i dag har.

Det är just det som är Carl B Hamiltons problem. Han har ett EU som han inte gillar. Då borde han egentligen, herr talman, agera för att förändra detta EU som han egentligen inte gillar men som han visionärt är

för. Carl B Hamiltons regering har inte ett enda förslag inför EU-toppmötet nu i helgen om hur man kan göra EU bättre. Man sitter bara still och säger: Det är bra som det är. Vill andra länder göra någonting får det väl lyftas fram det till diskussion.

Men vad är de svenska förslagen? Vad är Folkpartiets förslag för att göra EU bättre? Det finns inga sådana förslag när statsministern åker till EU-toppmötet nu i helgen. Man är nöjd med det EU som finns i dag. Det är inte jag, Carl B Hamilton! Jag kommer att fortsätta att kämpa i riksdagen för en annan sorts EU där miljöfrågorna tas på allvar och där vi jobbar för mänskliga rättigheter för alla Europas länder, inte bara EU:s 27 länder.

Jag har en vision om ett bättre samhälle och tänker kämpa för det samhället så länge jag sitter i riksdagen. Så länge jag inte har en majoritet i riksdagen bakom mig tänker jag också kämpa för att den som företräder oss i Bryssel även lyfter fram för Sverige viktiga frågor. Det gäller då allt från klimatfrågor till frågor om införselkvoter för alkohol och om skattepolitiken. Jag kommer att fortsätta med det, för jag har en vision, Carl B Hamilton, om ett annat Europa!

Anf. 83 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Jag tänker bidra med lite kompletterande synpunkter på den debatt som vi nu haft här i kammaren i mer än fyra timmar. Det känns angeläget att i protokollet få markerat att det finns ledamöter också bland allianspartierna som *inte* är odelat positiva till allt som anförs i betänkandet här i dag.

Jämfört med det förslag till konstitutionellt fördrag som föll i och med att två medlemsländer gjorde tummen ned i folkomröstningar finns det en del notabla förbättringar i det som ska diskuteras på toppmötet nu under midsommarhelgen.

Man är uppenbarligen på väg att banta omfattningen. Man lämnar den olyckliga benämningen "konstitution". Nu lyfts miljö- och klimatfrågorna fram, och man avstår från att formalisera symboler som flagga och gemensam hymn. Det är bra.

EU behöver bli smalare men vassare, som vi från Centerpartiet länge har argumenterat för. Kraftsamla i de verkligt gränsöverskridande frågorna, men håll fingrarna borta från det som varje nation är bättre lämpad att besluta om!

Det som i början av denna månad hände på alkoholpolitikens område är verkligen inte ägnat att stärka förtroendet för EU-systemet. Men, herr talman, så avser man uppenbarligen att fortsatt gapa över både stort och smått i en salig blandning även när det gäller det nya fördraget.

I debatten här i dag har många talare betonat vikten av en fördjupad debatt om EU-frågorna. Men vi är obenägna att på allvar släppa in folket i debatten. Varför annars denna rädsla för att låta folket också i Sverige komma till tals i en folkomröstning om EU-fördraget?

Och vad gjorde våra partier i valrörelsen i höstas? Inte var det många som ute på torgmöten och i pressmeddelanden tog upp en diskussion om aktuella EU-frågor.

Det kan väl inte vara så att vi är lite rädda för att få i gång en dialog på djupet med svenska folket och för att lyssna till vad folk i allmänhet

tycker om hur EU bör utvecklas och om hur Sverige som nation bör uppträda i EU-samarbetet.

I morse kom det en ny SCB-undersökning om svenska folkets inställning till euron. Glädjande nog har motståndet mot euron stärkts. Man mätte också sympatierna för EU. Fortfarande är mer än 50 procent av svenska folket mot EU eller tveksamt till EU. Hur har vi då lyckats med förankringen av det här projektet?

Det hade varit klädsamt om alla de som ivrigt återigen vill ta fram ett nytt fördrag med så små ändringar som möjligt hade visat en något större respekt för EU-opinionen i Sverige och för folkomröstningarna i två tunga medlemsländer.

Den svenska riksdagen tar i dag ställning bara till allmänna synpunkter inför de förhandlingar som förestår i helgen under det tyska ordförandeskapets ledning. Vi får möjlighet att slutligt ta ställning till ett nytt fördrag när ett sådant blir färdigt. Först då får vi möjlighet att ta ställning till helheten. Det är bra.

För egen del skulle jag gärna se att vi också i Sverige kunde få fart på den folkliga debatt som alla efterlyser och att vi kunde låta engagemanget slå igenom genom att låta folket vara med och på allvar ta del i detta. Bästa sättet att åstadkomma det är utan tvekan att ha en folkomröstning. Det vet vi av erfarenhet från EU-omröstningen 1994 och från omröstningen om euron 2003. Då var valdeltagandet högt. Nu närmar sig nivån för det svenska deltagandet i val till EU-parlamentet kyrkovoalsnivån. Det är pinsamt för alla oss som tycker att de här frågorna är värda ett större engagemang.

Med detta, herr talman, hoppas jag att jag har nyanserat debatten något även från allianspartiernas sida.

Anf. 84 MAX ANDERSSON (mp):

Herr talman! Den som har lyssnat på hela denna debatt skulle mycket lätt kunna få ett intryck av att klimatfrågorna är något av det mest väsentliga i EU-konstitutionen. Det är dock inte den debatt som vi kunnat följa i utskottet som har förekommit i Europa.

Vi har här hört företrädare för alliansen göra mycket stor sak av den deklARATION, det förslag, som Tyskland eventuellt kommer att presentera i kväll och som vi ännu inte har läst. Jag tror att det blir mycket pinsamt för alliansen om Tysklands förslag inte ens har en juridiskt bindande skrivning om att klimatet är viktigt och att vi ska jobba för det.

Om det kommer en juridiskt bindande skrivning om att klimatet är viktigt och att vi ska jobba för det är det en liten förbättring – inte en så gigantisk förbättring som framställs här från allianshåll.

Jag reagerade på det som Anna Kinberg Batra sade när hon inte kunde svara på frågan om varför alliansen ursprungligen var mot den tyska skrivning som nu lyfts fram. Hon hänvisade till artikel 233 i EU-konstitutionen, i den röda boken. Där står det om att utnyttja naturresurser varsamt och rationellt och om att främja åtgärder på internationell nivå för att lösa regionala eller globala miljöproblem.

Det lyfter Anna Kinberg Batra fram som en skrivning som utgör ett skäl till att rösta ja till EU-konstitutionen.

Men det räcker inte, Anna Kinberg Batra, med att läsa bara den röda boken, nuvarande förslaget till EU-konstitution. Man måste läsa också det nuvarande fördraget, Nicefördraget. Där står precis samma sak, exakt de orden står där. Det är inget argument för att gå med.

Anf. 85 ANNA KINBERG BATRA (m) replik:

Herr talman! Jag börjar också bli hungrig, och då kan man riskera att bli lite grinig. Det är inte meningen.

Men Max Andersson får bestämma sig om han ska vara med eller inte i Europasamarbetet. Som jag sade i mitt anförande tidigare har EU redan verktyg för att lösa gemensamma problem. Det tycker jag är bra i unions-samarbetet. Jag tycker att det är bra att det också förs en debatt i Europa. Där har vi uppfattat läget lite olika i tidningar, plenisalar, artiklar, på Internetsidor och annat. I Sverige är det till exempel 85 procent av väljarna enligt den undersökning som jag refererade till som tycker att EU-samarbetet ska fördjupas för att lösa gemensamma problem med miljö och energi.

Jag tycker att det är bra, och jag tycker att det är ett argument för att använda EU-samarbetet inom nuvarande ramar. Jag tycker att det är ett argument för att kanske också släppa in ytterligare skrivningar, precis så som vi skriver i den väldigt breda majoritet som vi hade i det samman-satta utskottet.

Jag noterade att Miljöpartiet har en vision om ett alleuropeiskt samarbete med överstatliga beslut i vissa viktiga fråga, till exempel miljöfrågor. Om det inte framgått hittills på dessa 4 ½ timmar som vi har haft till förfogande finns det ett jättebra sådant i EU. Det vill vi använda, det vill vi förbättra och använda till bland annat klimatfrågan. Det hoppas jag att Miljöpartiet inser att vi kan ha nytta av och slutar driva att vi ska lämna EU. Då löser man inga problem alls, Max Andersson.

Anf. 86 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Med viss risk för att jag låter fruktansvärt dryg: Man kan inte använda skrivningar som redan finns i det gällande fördraget som ett argument för att skriva på ett annat fördrag. Den logiken, Anna Kinberg Batra, hänger inte ihop.

Anf. 87 ANNA KINBERG BATRA (m) replik:

Herr talman! Jag säger en sista gång: Det finns ett förslag till ett nytt fördrag som en bred majoritet, motsvarande ungefär nio av tio riksdags-ledamöter, står bakom. Det finns en europeisk union med 27 medlems-stater som jag hoppas kan bli fler. Inom den finns det verktyg nu och förhoppningsvis även i morgon för att bekämpa gemensamma problem med kraft. De finns beskrivna i målen här. Jag önskar att EU kunde få lite mer tänder för att lösa problem. Det finns inte något alternativ som Max Andersson eller någon av hans kolleger har beskrivit under dagen för att göra det här på något annat sätt.

EU funkar bra, särskilt i miljöfrågor, och kan bli ännu bättre. Det bekämpar Miljöpartiet, och det beklagar jag djupt.

Anf. 88 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! I dag är det fråga om EU:s konstitution, eller vad det nu kommer att heta från och med midsommarhelgens toppmöte. Man kan inte använda de formuleringar som redan står i dagens gällande EU-fördrag och den politik som bedrivs i dagens EU som ett argument för att gå med på någonting helt annat. Det visar vidden av Moderaternas engagemang i miljöfrågan.

Sedan finns en sak till, och det är att Miljöpartiet är för överstatliga beslut vad gäller miljöskatter inom EU. Vi vill använda EU som ett verktyg på den punkten, inte för att vi älskar EU – det är det väl ingen som tror – men därför att vi tycker att det är nödvändigt att förbättra verktyget som är långt ifrån tillräckligt bra. Men vi vill ha överstatliga beslut vad gäller miljöskatter på koldioxid. Det är Moderaterna emot. Sedan får de fortsätta att älska EU hur mycket de vill, men de är mot förslaget om att göra EU vassare på en punkt där det faktiskt skulle kunna bli en förbättring.

Anf. 89 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Jag hade hoppats att någon klok människa skulle ta upp den handske som Björn von Sydow kastade när det gäller rött kort och nationella parlament, men i brist på bröd får man äta limpå.

Det här med det röda kortet diskuterades flitigt i konventet. Utskottet som sådant har inte tagit ställning till den här typen av spekulationer, men ska vi tolka utskottets betänkande kan vi säga att man nöjer sig med det gula kortet och de regler som finns i det sammanhanget. Rött kort innebär att man stoppar en beslutsprocess helt och hållet. Dessutom kan det användas i utpressningssituationer.

Det gula kortet innebär att man återförvisar frågan till kommissionen, och den kan bli föremål för nya överväganden och prövas på nytt. Skulle kommissionen ändå vara framhårdande i detta finns det en möjlighet för de nationella parlamenten enligt artikel 8 i subsidiaritetsprotokollet att via sin regering hemställa om en prövning hos domstolen när det gäller subsidiaritetsprincipen och aktuella frågeställningar. Möjligheten att en dag göra något åt den här frågan finns kvar i det nationella parlamentet även om det, som jag sade tidigare, finns judiciella problem med tolkningen av subsidiaritetsprincipen.

KU var för två tre år sedan i Bryssel och träffade bland annat en domare i EG-domstolen. Han hade precis samma åsikt som jag om den judiciella innebörden, men han sade att om det skrivs in i fördraget kommer vi att på något sätt ge subsidiaritetsprincipen en judiciell innebörd.

Anf. 90 BJÖRN VON SYDOW (s) replik:

Herr talman! Jag är tacksam för att Ingvar Svensson ville ta upp frågeställningen. Jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på att vi i det nya förslaget har den förändringen att kommissionen år 2014 kommer att bestå av två tredjedelar av medlemsstaterna. Är det inte rimligt att man då också säger att en tredjedel av medlemsstaterna skulle kunna hissa – jag vill inte gå så långt som att säga ett slutgiltigt rött kort – ett rödare kort än det gula kort som finns i dag? Det finns en balans här – en kommission som är reducerad till två tredjedelar, möjligheterna för nationella parlament, en tredjedel, att gå hela vägen ut.

Min frågeställning var, och jag är tacksam för att Ingvar Svensson har gett mig möjligheten att upprepa den: Skulle ordförandeskapet eller Nederländerna ändå vilja röra formuleringarna något mer? Jag vet inte vad som händer när gult övergår i rött, om det är någon sorts blandfärg. Vad är utskottets och EU-nämndens reaktion när det gäller att hantera en sådan eventuell förskjutning?

Anf. 91 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag kan inte företräda EU-nämnden eller utskottet som helhet, utan det blir personliga synpunkter.

Jag tror att det är väldigt svårt att hitta en sådan lösning. När det gäller kommissionens storlek håller jag med dig. Det är ett problem. Det är en av de skönhetsfläckar som finns i det fördrag som tidigare godkänts av regeringscheferna.

Men när det gäller förhandlingssituationen är regeringen oförhindrad att delta i förhandlingsprocessen oavsett vad riksdagen har sagt. Regeringen är inte rättsligt bunden av riksdagens beslut även om det är ett slags inriktning som riksdagen anger i och med detta betänkande.

Anf. 92 BJÖRN VON SYDOW (s) replik:

Herr talman! Jag är positiv till att det sammansatta utskottet tar upp subsidiaritetsprincipen och har formuleringar som visar hur viktigt det är. Min fråga var ändå: Det ska väl inte vara så att vi bara ska kunna reagera på en inskränkning av subsidiaritetsprincipen? Vi ska väl också kunna reagera för en eventuell rörelse för att få ihop en stor kompromiss, inklusive till exempel Nederländerna som mig veterligt har drivit det här.

Jag är väldigt tacksam för det ställningstagande som Ingvar Svensson gör för sig personligen i talarstolen. Jag hoppas att det skulle kunna vinna fotfäste, därest frågeställningen kommer upp.

Anf. 93 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Skulle en sådan frågeställning komma upp kommer EU-nämnden att befinna sig i ett beslutssamråd under processen och kan öppna möjligheter för regeringen i det sammanhanget.

Anf. 94 ANNA KINBERG BATRA (m):

Herr talman! Eftersom Björn von Sydow ställer frågan igen hur EU-nämnden ställer sig till detta vill jag kort svara på frågan. Då kan jag först och främst svara att jag håller med Ingvar Svensson i sak. Jag står bakom det sammansatta utskottets majoritet. Och för EU-nämndens del kan jag säga en sista gång att vi sammanträder även när kammarens övriga ledamöter äter sill och dricker nubbe, springer på grönbete, tar skydd från regnet eller vad de nu gör. Vi bevakar toppmötet under och efter detsamma.

Jag uppfattar skrivningen i det sammansatta utskottets betänkande så att vi vill hålla oss till ett kanske lite starkare gult kort och att vi inte vill urholka de nationella parlamentens roll. Det är därför som skrivningen ska ses åt bägge håll.

Jag uppfattar det holländska förslaget som rätt holländskt, det vill säga att det är hypotetiskt att det vinner majoritet eller enhällighet.

Anf. 95 BJÖRN VON SYDOW (s) replik:

Herr talman! Jag är tacksam för att även Anna Kinberg Batra tar upp min frågeställning. Jag är i allt väsentligt nöjd med hur EU-nämnden enligt EU-nämndens ordförandes bedömning torde kunna agera.

Får jag göra ett medskick så är det just detta att det ligger en logik i att den kommission som vi kommer att ha från 2014, bestående av två tredjedelar, ger motsvarande möjlighet för minoriteten, en tredjedel av parlamenten, att gå linan ytterligare några tum.

Anf. 96 ANNA KINBERG BATRA (m) replik:

Herr talman! Jag tackar förre talmannen för det medskicket och kan bara försäkra honom och kammaren i övrigt att EU-nämnden följer den här processen noggrant och ser till att regeringen samråder ordentligt även om småförskjutningar, om sådana skulle bli aktuella.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 juni.)

7 § Granskningsbetänkande

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2006/07:KU20
Granskningsbetänkande.

Inledning (allmänna synpunkter)

Anf. 97 BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Regeringen styr riket. Så står det i regeringsformen. Men den får inte göra det hur som helst. Därför finns det en väl utvecklad kontrollmakt där riksdagens konstitutionsutskott utgör ett av de bärande elementen.

Jag vill därför, herr talman, för konstitutionsutskottets räkning anmäla den årliga granskning som konstitutionsutskottet gör enligt regeringsformens 12 kap. 1 § av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning.

Jag vill också anmäla att i de ärenden som rör den tidigare socialdemokratiska regeringen har inte jag och inte heller Morgan Johansson deltagit eftersom vi själva satt i den regeringen.

Konstitutionsutskottets granskning ska inte utgöra någon politisk revision. Vi har bara att granska formen, hur regeringen arbetat, inte sakinnehållet i de politiska besluten. Konstitutionsutskottet ska granska alla statsråd efter samma måttstock, inte efter vilken partibok man har. Det är viktigt att komma ihåg för alla som lyssnar på den här debatten och kanske ibland också för oss själva i konstitutionsutskottet, för vi är många som är nya i granskningsarbetet. Bland de borgerliga ledamöter som undertecknade fjolårets betänkande finns det bara en enda kvar i utskottet i år. Bland oppositionen finns det två kvar. Därför blir det en lärotid för ledamöterna, då granskningsuppdragets innehåll efter hand

klarnar i alla detaljer och våra arbetsformer ständigt förfinas och förbättras.

Det finns en mänsklig aspekt i att man efter tolv år i opposition, när man plötsligt får se den politik man önskat så länge också bli genomförd, inte riktigt orkar ända fram med att kritiskt granska formerna för den och omständigheterna under vilken den blivit genomförd. Icke desto mindre är det detta som alla vi ledamöter i konstitutionsutskottet ska göra, oavsett om vi tillhör de partier som tillsatt regeringen eller om vi tillhör oppositionen.

Vårt granskningsuppdrag kommer från samma grundlag som regeringens uppdrag. Likväl som denna kammare tillsatt statsminister har den tillsatt oss för att granska statsministern och de statsråd som han har utsett.

När konstitutionsutskottet samlar så breda majoriteter som möjligt kring sina uttalanden får de också tyngd. Det är då som vi med stolthet kan gå tillbaka till kammaren och presentera vårt fullgjorda uppdrag – detta oavsett om vi har funnit något att anmärka på eller inte. Då blir också konstitutionsutskottets betänkande en vägledning för framtiden, inte bara för statsråd utan också för statliga myndigheter och organisationer.

Den tolkning som konstitutionsutskottet gör av de ibland knapphändiga skrivningarna i grundlagen utvecklas då också till praxis. Men praxis kan ju inte se olika ut beroende på vilka partier statsråden representerar. Det är därför olyckligt, precis som jag tidigare konstaterat, att den borgerliga majoriteten i konstitutionsutskottet inte riktigt orkat ända fram i granskningen av den egna majoritetsregeringen.

Jag har ändå en förhoppning om att de borgerliga ledamöternas insikt om vikten, djupet och tyngden i det granskningsuppdrag de fått växer med tiden och om att vi därför nästa år kanske kan nå en större enighet om hur den borgerliga regeringen sköter sina åtaganden enligt grundlagen.

Betänkandet som vi nu diskuterar innehåller 23 ärenden som är baserade på 34 anmälningar. Det finns sex reservationer som samtliga, utom en, rör den nuvarande regeringen. Bland dessa ärenden är det några som jag vill ta upp i min inledning.

Det är inte så ofta som Sveriges riksdag ger någon i uppdrag att bilda en ny regering. Det har hänt fyra gånger de senaste 20 åren. Det finns inga formella krav i regeringsformen på hur en regeringsbildning ska gå till, utan stor frihet lämnas till statsministern att själv bestämma processen. Det här kan naturligtvis göras med olika stort engagemang.

Det finaste uppdrag som någon kan få av riksdagen är att utses till regeringsbildare. Det är ett uppdrag som man därför måste ta på största allvar och gripa sig an med största noggrannhet. Därför var det häpnadsväckande när det i vårt granskningsarbete uppdagades att Fredrik Reinfeldt inte ens hade bemödat sig om att tala personligen med alla dem han utsåg till statsråd. Det är därför inte så konstigt att hans regeringsbildning blev ett misslyckande. Nu talar jag inte om de politiska resultaten med sänkt a-kassa för att finansiera stora skattelättnader för de rikaste.

När två statsråd avgår inom tio dagar från det att de utsetts, tre statsråd polisanmäls och andra misstänks för mutbrott och skattebrott är det ett misslyckande för den beredningsprocess som Fredrik Reinfeldt använt

sig av. Han har inte tillräckligt seriöst tagit på sig uppgiften som regeringsbildare. Vi socialdemokrater vill se att framtida regeringsbildningar inte sker på lika lättvindigt sätt.

Även om inte regeringsbildningen omfattas av beredningskravet gör alla andra regeringsärenden som ska vidare till riksdagen det. Även här har vi från oppositionens sida kunnat notera hur den nya regeringen tar lättvindigt på det här. Sju gånger på lika många månader har den borgerliga regeringen blivit anmäld till konstitutionsutskottet för just bristande beredning.

Även riksrevisorn har gjort det helt unika att under pågående riksdagsprocess konstatera att regeringens beredning inte fyller kraven i grundlagen.

Detta ärende, som finns i konstitutionsutskottet, kommer att behandlas först nästa år. Tyvärr får riksdagen mot oppositionens vilja inte någon möjlighet att veta vad vi anser i frågan innan beslut ska fattas här i kammaren.

Detta pekar på ett mönster för hur ärenden hanteras i den borgerliga regeringen. Det som finns beskrivet som undantag i hur ärenden ska beredas börjar nu bli regel. Som främsta försvar sägs att man så snabbt som möjligt vill genomföra sin politik. Men grundlagarnas bestämmelser är bland annat till för att undvika politiska hastverk. De ska i stället se till att konsekvenserna av lagstiftning och andra beslut är väl kända vid beslutstillfället.

Slutligen: När det gäller ärendet om utrikesminister Carl Bildts ekonomiska intressen finns det många principiellt viktiga saker att fundera på.

Utrikesministern har uppenbarligen brustit i redovisningen av sina intressen. Han har varit tydligt ointresserad av eventuella jävsförhållanden utan överlåtelse på andra att bedöma dem. Han har gjort uttalanden i medierna som är om än inte direkta lögner så i alla fall vilseledande. Han har vägrat att svara på skriftliga frågor från utskottet, och han anser inte att det är ett problem att han med sitt namn figurerar som rådgivare i organisationer när han, enligt vad han säger själv, inte är det.

Allt detta stärker inte bilden av en svensk utrikesminister som tar sitt uppdrag att företräda Sverige på allvar. Det handlar inte så mycket om vad Carl Bildt personligen anser sig behöva göra utan vad ämbetet som svensk utrikesminister kräver i form av säkerhetsavstånd och klara besked om att inget annat än svenska intressen styr agerandet.

Och två centrala frågor i svensk utrikespolitik kvarstår obesvarade: Varför anser inte den borgerliga regeringen att situationen i Darfur är ett folkmord? Varför uppmärksammar inte Sverige starkare den utveckling i Ryssland som minskar möjligheterna till tryck- och yttrandefrihet.

När det gäller Sudan och Darfur har utrikesministern under sin regeringstid haft ekonomiska intressen i ett oljebolag som bedriver verksamhet tillsammans med den sudanesiska staten.

När det gäller Ryssland har utrikesministern under sin regeringstid haft ekonomiska intressen i ett bolag vars värde nästan enbart består av aktier i ett statligt ryskt bolag.

Dessa förhållanden viftas bort av konstitutionsutskottets vice ordförande Per Bill med att Carl Bildt är en stjärna. Det är klart att granskningen inte riktigt håller en hög kvalitativ nivå när man som Per Bill är

satt att granska någon som är ens idol. Men det finns ingen särskild grundlag för stjärnor. Alla ska bedömas efter samma måttstock.

Det står helt klart att i denna granskning har de fördomar, i positiv bemärkelse, som finns om Carl Bildt hos de borgerliga konstitutionsutskottsledamöterna fått stå i vägen för en saklig bedömning. Det är också mot den bakgrunden som man ska betrakta den stora indignation som visats och som finns över att vi socialdemokrater ens en gång vågat ställa besvärliga frågor till deras så kallade stjärna.

Jag yrkar, herr talman, på godkännande av anmälan i reservationerna 2, 3, 4 och 5.

Anf. 98 PER BILL (m):

Herr talman! Vi ska i dag debattera KU:s granskningsbetänkande.

Konstitutionsutskottet har, precis som dess ordförande sade, en mycket viktig roll. Vi är kontrollorganet. Det är vi som ska granska statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning. Detta är inget som vi själva har tagit på oss, utan detta åligger oss enligt grundlag i 12 kap. 1 § regeringsformen.

Utgångspunkten för oss i alliansen är att KU har en central roll när det gäller att granska regeringen och att statsråden följer de regler och rutiner som finns. Denna normprövning är tänkt att i förlängningen utveckla regeringsarbetet. Vi får lite grann rollen av den gode revisorn som kommer till företaget och påtalar vissa brister i företagets arbete. De rättas sedan till, och arbetet fungerar därefter bättre.

Vad vi däremot inte gör är vad man i medierna kallar att pricka ministrar. Vi försöker i stället att tydligt och klart med utgångspunkt i de lagar och bestämmelser som finns se till att granska hur arbetet har gått till. Vi försöker vara objektiva, stringenta och relevanta.

Denna gång har vi, herr talman, fått en extra god chans. Vi har två regeringar att granska samtidigt. Det kommer vi att ha även en bit in på nästa år, ja kanske hela nästa år, och vem vet hur det går därefter? Det ger oss en möjlighet att sätta upp ribban på samma nivå och påtala dem som river.

Så långt som möjligt har vi eftersträvat att hitta konsensus i utskottet. Vi hade 42 anmälningar; några av dem är bordlagda. Vi slutar med fem reservationer från minoriteten och en reservation från Folkpartiet. Det är inte fler än normalt. Jag ser det som ett gott första försök att göra denna granskning.

Herr talman! Jag hoppas verkligen att vi steg för steg kan göra granskningen ännu bättre. Tänk vad tråkigt livet vore i alla dess former om vi inte ständigt försökte bli lite bättre! Det är det japanerna kallar *kaizen*, de små stegens förbättringar.

När vi gör dessa granskningar måste vi ändå titta på de regler som finns och om vi ska ändra på dem eller försöka att ändra lite på innebörden av dem. Jag tycker till exempel att de jävsregler som finns i dag är bra. Att man skulle vara jävig för att man äger aktier i ett bolag som i tredje ledet är kopplat till ett bolag som är föremål för ett regeringsbeslut leder för långt.

Samtidigt kan jag tycka, eftersom jag har satt ribban på samma nivå, att det är mindre rimligt att man får ministerstyra statliga bolag och inte

myndigheter. Där finns en skillnad i lagstiftningen. Om det är en lucka eller om det är medvetet må vara osagt.

Jag kan som politiker ogilla det som Thomas Östros gjorde när det gällde Vattenfall, men jag måste inse att de lagar, regler och normer som finns inte räckte för att KU skulle kunna vara kritiskt till detta.

Däremot kunde vi göra randanteckningar om att man borde ha uppfört sig på ett mer professionellt sätt sett ur ägarsynpunkt. Vill jag, herr talman, täppa till den här luckan i lagen, eller om det är en medveten skillnad mellan hur man styr bolag och hur man styr myndigheter, får jag ju gå den vanliga vägen via motioner eller att påverka regeringen att lägga en proposition så att vi får ett lagstiftningsärende här i kammaren. Jag kan inte börja använda lagar och regler som inte finns för att göra någonting politiskt, en politisk markering.

Herr talman! Jag skulle ändå vilja ta upp något lite av det som ordföranden Berit Andnor sade. Ja, jag hoppas att det här är en lärotid och att vi kan bli bättre och bättre. De enskilda ärendena tänkte jag inte gå in på i sak. Vi har god tid att gå igenom varje ärende för sig under kvällen. Däremot kan jag säga, Berit Andnor, att oavsett om ett statsråd är en stjärna eller inte, och oavsett om en fotbollsspelare är en stjärna eller inte, lever de på planen på exakt samma villkor. Det blir inte färre gula kort eller röda kort beroende på om man är en stjärna eller inte. I mina ögon finns det många stjärnor i vår regering, men det innebär inte att jag tänker sänka ribban för dem.

När jag satt och tittade på det här stora, blå betänkandet funderade jag: Är det någonstans där vi inte kom fram? Är det någonstans där jag hade velat att vi jobbade mer, att vi hittade en politisk konsensus och kunde komma lite längre i vår normativa roll? Det fanns två saker som jag tyckte var konstitutionellt spännande.

Den ena var notifieringar och avnotifieringar. Ska alla sådana notifieringar och avnotifieringar göras på samma sätt? Är det någon skillnad mellan dem? Här tycker jag att vi skulle ha kunnat borra djupare. Men vi får en fantastisk möjlighet. KU är så fiffigt konstruerat att vi kan komma tillbaka till själva frågan om notifiering och avnotifiering i en höstgranskning, en administrativ höstgranskning, och verkligen gå på djupet i detta. Även om man har gjort någonting fyra gånger kanske KU i fortsättningen kommer att påtala för regeringen eller någon annan att man faktiskt bör tänka igenom det här lite mer, att man kanske ska dela in de här notifieringarna och avnotifieringarna i olika klasser eller något sådant. Dit hann vi inte den här gången.

Likadant, herr talman, är det ju så att vi har haft en väldigt, väldigt lång tradition av socialdemokratiska minoritetsregeringar. Det gör att vi faktiskt har ganska dålig koll på det här med expeditionsministärer. Det är också ett ämne som vi nu faktiskt har goda möjligheter att i en höstgranskning komma tillbaka till och där vi får fundera över vad en avgående regering ska göra eller inte göra. Ska det övergå i någon typ av tjänstemannavälde? Ska man använda de sista dagarna till att genomföra massor av saker som är impopulära med kort beslutstid eller ska man använda den här tiden till att försöka göra saker där det finns bred politisk enighet? Det finns mycket att fundera på när det gäller den här typen av expeditionsministärer.

Med det, herr talman, är jag färdig med inledningen.

Anf. 99 BERIT ANDNOR (s) replik:

Herr talman! Nej det är ju så, Per Bill, att det inte finns någon särskild grundlag för stjärnor. Det ska inte heller finnas någon särskild nivå på ribban för så kallade stjärnor utan måttstocken ska vara densamma. Det är en bedömning som utskottet gör utifrån den konstitution som vi har. Det kräver självfallet integritet, självständighet, från de ledamöter som har det uppdrag som vi har.

Jag tycker att det är allvarligt att de borgerliga ledamöterna i utskottet inte förmår att kritiskt granska den borgerliga majoritetsregeringen. Jag beklagar det här, för det underminerar auktoriteten, legitimiteten, i vad utskottet säger i sitt betänkande. Den grundlagsfästa granskning som vi ska göra ska ju ske oavsett om det är en majoritetsregering som ska granskas eller inte. Jag beklagar att ni utnyttjar majoritetssituationen på det sätt som ni gör.

Nu är det inte bara vi socialdemokrater som har reagerat på den uppvisning i undfallenhet som de borgerliga ledamöterna har gett prov på när det gäller granskningen. Jag kan gå till en borgerlig tidning, Expressen. Den säger att Per Bill har givit undfallenheten ett ansikte, att man visserligen inte ska räkna med att riksdagsledamöter ur regeringsunderlaget står upp mot statsråd som är från sin egen sida men att lite mer ryggrad hade varit bra. Per Bill, är det inte så att ribban ligger olika och att den sätts olika från de borgerliga ledamöternas sida i den granskning som vi just nu har genomfört?

Anf. 100 PER BILL (m) replik:

Herr talman! Nej, vi använder samma måttstock. Vi kan naturligtvis fundera på om det är alliansen som är dålig på att vara kritisk eller om det är minoriteten som är dålig på att kompromissa när det gäller den nya regeringen. Jag skulle naturligtvis ha kunnat ta med mig ett klipp från den andra kvällstidningen här i Stockholm, den socialdemokratiska. Om jag kommer ihåg rätt stod det där ”surpupper” – med socialdemokratiskt ”S” – så jag skulle vilja påstå att det har varit en ganska blandad kritik av det arbete som vi har gjort. Om jag har i huvudet vad det stod i Dagens Nyheter var det väl att KU kritiserar sig självt mest. Det är naturligtvis något som vi kanske ska reflektera över senare. Som jag säger tycker jag att vi har lagt ribban på samma nivå, men jag kommer ständigt att arbeta för att vi steg för steg ska bli bättre. Det gör jag alltid, varje gång. Det skulle ju vara otroligt tråkigt att arbeta om man inte kunde bli bättre. Och jag lovar att det gäller alla på planen oavsett om de är stjärnor, ganska stora stjärnor eller om det nu skulle finnas någon medelmåttig spelare.

Anf. 101 BERIT ANDNOR (s) replik:

Herr talman! Så det är en tillfällighet, eller ska vi säga ett utslag av dåligt humör, som ligger till grund för de reservationer som har lämnats från oppositionens sida? Är det detta Per Bill står här och säger? Jag måste säga att jag tycker att det är anmärkningsvärt med den typen av uttalanden, särskilt mot den bakgrund som finns. Var och en som lyssnar på den här debatten kan ju gå in och läsa det underlag som finns för bedömningarna, allt det omfattande utredningsmaterial som finns, de utfrågningar som har genomförts och de analyser som har gjorts av handlandet från den nuvarande regeringens statsråd. Jag tror inte, Per Bill, att

vi i oppositionen är ensamma om att ha uppfattat den mycket tydliga undfallenhet, för att inte säga rena kryperiet emellanåt, som de borgerliga ledamöterna har gjort sig skyldiga till i denna granskning. Jag tycker att det är upprörande. Jag beklagar det, för det underminerar utskottets arbete och den stora vikt som ju ligger i att vi har förmågan att upprätthålla vår integritet och självständighet i vårt granskningsarbete.

Utskottet har vid tidigare granskningar gjort ett ganska omfattande arbete. Mycket svåra granskningar har genomförts där utskottet har kunnat komma fram till gemensamma ståndpunkter.

Det borde vara självklart, Per Bill och övriga borgerliga ledamöter av detta utskott, att vi skulle ha kunnat det även i en del ärenden där vi har reservationer om det inte hade varit så att de borgerliga statsråd som nu sitter i regeringen kan göra nästan vad som helst. Någon kritik från utskottet är icke att vänta.

Vad, Per Bill, skulle de borgerliga statsråden kunna göra sig skyldiga till för att det skulle rendera någon form av kritik?

Anf. 102 PER BILL (m) replik:

Fru talman! Jag kan ge ett exempel. Vi är tydligt kritiska mot det slarv som Carl Bildt gjorde sig skyldig till när det gäller det antal optioner som han äger i Legg Mason. Det är ett tydligt exempel på att en regel var överträd – en viktig regel för oss som tror på att man ska kunna komma och gå i politiken.

Jag har svårt att se att vi inte skulle kunna vara kritiska i våra ställningstaganden.

Jag har gått tillbaka och tittat på de fem reservationerna. Jag skulle inte vilja skriva under någon av dem i dag heller. Jag tror inte att vi skulle kunna komma särskilt mycket längre i att kompromissa oss mot en lösning.

Det stora problemet med de fem reservationerna är, som jag ser det, att de inte är upphängda på en tydlig regel som man kan visa har överträtts.

Anf. 103 STEFAN TORNBERG (c):

Fru talman! Jag hade tänkt inleda med att säga att detta är den första granskningsdebatten under mandatperioden. Men det stämmer ju inte. Vi har haft en utifrån det betänkande som vi lade i december om vissa arbetsgivarfrågor och Regeringskansliets handläggning. Men detta är den mest uppmärksammade debatten om KU:s granskning. Det är viktigt att komma ihåg att även den höstgranskning som KU genomför är mycket viktig. Båda granskningarna fyller ju en roll i att utveckla kvalitet och effektivitet i den offentliga förvaltningen.

Som Berit Andnor var inne på är det den första granskningsdebatten för flertalet av deltagarna. Det är ju en speciell utmaning. Så är det också för min egen del.

Den period som nu har varit är, som både Berit Andnor och Per Bill var inne på, en ny period för ett i huvudsak nytt utskott. Vi har självklart mycket att lära av den process som har varit. Det är viktigt att vi som personer och KU som helhet tittar tillbaka och ser vad vi kan lära av de granskningar som har varit – både höstgranskningen och vårgranskningen.

Det har också varit en speciell period med statsråd från två olika regeringar att granska. Det har påverkat processen. Det ger också en särskild spänst i debatten.

Särskilt konstitutionsutskottet måste kunna klara regeringsskiften. Det är mycket viktigt att man klarar det och har samma nivå på ribban i bedömningarna.

Vi ska också komma ihåg att KU inte är någon domstol. KU är satt att granska statsrådets tjänsteutövning från en konstitutionell utgångspunkt. Vi ska bidra till en konstitutionell utveckling som förhoppningsvis ska leda till effektivitet och kvalitet och undvikande av maktmissbruk. Vår roll är att granska makten.

KU har i debatten, både nu och tidigare, blivit kritiserat för partipolitiserings. Även där har vi anledning till självkritik. Jag har svårt att tänka mig att det under tidigare granskningsdebatter har förekommit helt eniga betänkanden från konstitutionsutskottet. Det har alltid förekommit reservationer.

Den naturliga spänning som finns mellan opposition och majoritet i konstitutionsutskottet bidrar till en utvecklad granskning. Den dialog som sker i utskottet där det handlar om att ge och ha synpunkter och om att tänka efter och reflektera bidrar också till att stärka konstitutionsutskottets betänkande och höja kvaliteten i det. Både majoritet och opposition ges tillfälle att reflektera över de skrivningar som finns.

Det är viktigt att det är tydligt att konstitutionsutskottets roll inte är att pröva om politiken är den rätta utan att pröva om agerandet har förbättrats och utförts på ett konstitutionellt riktigt sätt. Det måste vi alltid ha med oss.

KU har en viktig uppgift. Uppgiften är inte den partipolitiska granskningen utan den parlamentariska granskningen och att se till att vi utgår från den uppgift vi har av kammaren att granska makten och bidra till den konstitutionella utvecklingen.

Det är självklart viktigt att eftersträva samsyn. De enhälliga betänkanden som kan bidra till en konstitutionell utveckling har en särskild tyngd. Det är en viktig drivkraft, men det kan inte vara ett självändamål.

Vi kan diskutera utifrån KU:s roll som massmedial språngbräda. En hel del av de anmälningar som har lämnats till konstitutionsutskottet kan enkelt avfärdas med att de inte har en konstitutionell grund.

Jag tror att det är viktigt att ledamöterna i kammaren funderar över på vilket sätt vi använder anmälningsinstrumentet när det gäller konstitutionsutskottet. På vilket sätt bidrar det till att stärka såväl kammarens som konstitutionsutskottets roll? Är nyhetsinslaget i nyhetssändningen eller TT-programmet värt det undergrävande av KU:s auktoritet och på sikt kammarens auktoritet som det kan innebära?

Det är viktigt att utvärdera KU:s arbete. Jag välkomnar att vi nu har tillsatt en referensgrupp som ska se över KU:s arbete, utvärdera det och komma tillbaka.

Årets granskningar har en bredd i innehållet. I vissa granskningar har vi också gått på djupet. Det är framför allt två områden som vi kommer att diskutera vidare inom speciella områden. Det gäller statsrådets tjänsteutövning där det handlar om dåvarande utrikesminister Laila Freivalds roll vid stängning av en hemsida. Det gäller förordnande av statsråd och utrikesminister Carl Bildts uppdrag och finansiella intressen.

Det gäller också handläggningen av vissa regeringsärenden. Där är det speciellt spännande att diskutera handläggningen av riksdagens beslut om ändringar i presstödet eftersom vi har att granska statsråd från två olika regeringar.

Det finns också anledning att uppmärksamma att man inte får glömma bort de ärenden som inte kommer upp som en särskild debattpunkt. Jag tänker bland annat på regeringens förhållande till riksdagen. Jag tycker att man kan diskutera formerna för kontakten mellan regering och riksdag och hur regeringen meddelar sig till riksdagen.

När det gäller regeringens styrning av statliga bolag finns det en tydlig skillnad mellan hur man kan styra statliga verk – där det är förbjudet med ett ministerstyre – och de statliga bolagen där det är öppet för en dialog. Vilka komplikationer och indikationer blir det då? Det viktiga är också de krav på affärsmässighet som vi ställer på de statligt ägda bolagen. Det är också viktigt ställa samma krav på professionalitet, affärsmässighet och ägande, det vill säga på regeringens agerande gentemot de statliga bolagen. Allt som är tillåtet är inte lämpligt.

Fru talman! Jag yrkar på godkännande av utskottets anmälan.

Anf. 104 MAURICIO ROJAS (fp):

Fru talman! Det granskningsbetänkande vi debatterar i dag innehåller ett stort antal viktiga ärenden som jag kommer att få tillfälle att återvända till. I detta inledningsanförande vill jag i stället koncentrera mig på det som jag under granskningsarbetets gång har uppfattat som ett allvarligt hot mot konstitutionsutskottets anseende och viktiga ställning.

Fru talman! Som en del av arbetet med de ärenden som debatteras i dag har flera offentliga utfrågningar hållits. Under utfrågningarnas gång har det konstaterats en mycket oroväckande tendens från socialdemokratiskt håll att omvandla konstitutionsutskottet till ett slags politisk domstol, där inte minst företagsledare ställs inför skranket och behandlas på ett kränkande sätt. Om en sådan utveckling får fortsätta kommer konstitutionsutskottets trovärdighet och viktiga konstitutionella ställning att skadas på ett allvarligt sätt.

Fru talman! Enligt regeringsformen ska konstitutionsutskottet ”granska statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning”, det vill säga om ministrarna och regeringen i sitt arbete håller sig till de regler som slås fast i grundlagen. Konstitutionsutskottet är inte en domstol och än mindre en politisk sådan. Inte någon annan än ett statsråd får granskas av konstitutionsutskottet, varken personer eller organisationer. Inte heller är statsrådets tidigare historia föremål för konstitutionsutskottets granskning utan enbart vad de gör som en del av tjänsteutövningen som statsråd.

Det är mycket viktiga principer som inte minst ledamöterna i konstitutionsutskottet måste respektera så att inte utskottets roll som konstitutionellt kontrollorgan urholkas eller missbrukas. Det kräver en avhållsamhet från politiserande utspel och från att använda den mycket publika arenan som konstitutionsutskottets offentliga utfrågningar är för att leka folkdomstol mot dem som en viss ledamot av olika anledningar ogillar. Att vara ledamot av konstitutionsutskottet medför, med andra ord, ett stort ansvar. Det är precis det ansvaret som vi har sett brista, särskilt i utfrågningen av Ian Lundin, styrelseordförande i Lundin Petroleum, men

också i utfrågningen av Vostok Naftas vd Per Brilioth. Situationen gick så långt att jag känner mig tvungen att i denna debatt uppmärksamma det som har inträffat.

Fru talman! Den 16 april deltog Ian Lundin helt frivilligt i en KU-utfrågning. Anledningen var att utskottets ledamöter ville få information om eventuella kopplingar mellan Lundin Petroleum och utrikesminister Carl Bildt, så att statsrådets oberoende i hans tjänsteutövning kunde bedömas. Egentligen fanns det bara en fråga av konstitutionell relevans i detta sammanhang, nämligen om någon koppling fanns kvar mellan utrikesministern och detta företag i vars styrelse han hade suttit till dess att han i oktober 2006 blev utsedd till statsråd. Att granska vad privatpersonen Carl Bildt gjorde före är inte konstitutionsutskottets sak, inte heller vad Lundin Petroleum sysslar med eller har sysslat med. Det finns andra helt legitima arenor för det, dock inte konstitutionsutskottet.

Denna fråga hade kunnat ställas skriftligen till Ian Lundin i stället för att man kallade honom till utfrågning. För att tillmötesgå oppositionen gick emellertid majoriteten tyvärr med på en utfrågning utan att ana att den skulle urarta till en bisarr tillställning där socialdemokratins företrädare, partistyrelseledamoten Morgan Johansson, fick förvandla konstitutionsutskottet till en politisk domstol där en företagsledare ställdes mot vägen med KU-ordförande och partivännen Berit Andnors goda minne.

Insinuationer om att bolaget stödde folkmord blandades med grundlösa ifrågasättanden av Ian Lundins svar på utskottets frågor. Trots att det var helt utan relevans för ärendet – som uteslutande gällde Carl Bildts eventuella kopplingar till bolaget under hans tid som statsråd – uppehöll sig Morgan Johansson långa stunder vid Lundin Petroleums historia i rent misstänkliggörande syfte.

Fru talman! Det hela gick så långt att utskottets vice ordförande Per Bill kände sig tvingad att göra något så ovanligt som att under pågående möte be den utfrågade om ursäkt ifall han hade fått intrycket att han var tillkallad till konstitutionsutskottet för att ”ställas till svars”.

Vid utfrågningen av Vostok Naftas vd Per Brilioth återupprepade sig historien. Morgan Johansson använde återigen kraftfullt insinuanta påståenden i syfte att ge tv-publiken en nidbild av företaget och, inte minst, av Carl Bildts agerande. Bolaget utmålades som ett föga seriöst företag, ett slags rövarföretag, utan godtagbara regler trots att, som Morgan Johansson förmodligen visste, bolaget följer svensk bolagskod. Per Brilioth utmålades i sin tur som en lurendrejare som på olika sätt försökte vilseleda utskottet.

(ANDRE VICE TALMANNEN: Jag vill bara påminna Mauricio Rojas om att Morgan Johansson inte har möjlighet att begära replik på dig just nu eftersom han inte har haft något anförande. Det är lite orättvist mot honom att bli angripen flera gånger utan att kunna försvara sig direkt.)

Han kan begära ordet.

(ANDRE VICE TALMANNEN: Han har möjligheten att begära ordet.)

Prot. 2006/07:129
19 juni

*Gransknings-
betänkande*

Inledning

Absolut. Det är självklart. Jag antar att han gör det också. Tack, fru talman.

Taktiken från Morgan Johanssons sida har varit uppenbar. Det ska kastas så mycket dynga som möjligt på företagsledare och andra i hopp om att en del även ska fastna på alliansregeringen. Tyvärr kladdar dyngan som kastas av sig inte bara på Morgan Johanssons egna händer utan den fastnar även på konstitutionsutskottets väggar.

Fru talman! Med tanke på att konstitutionsutskottets utfrågningar tv-sänds riskerar ett sådant uppförande att föra med sig grova missuppfattningar hos svenska folket om konstitutionsutskottets roll och funktion i vår demokrati. Dessa missuppfattningar riskerar också att urholka förtroendet för vår rättsstat. I de frågor som har ställts under konstitutionsutskottets utfrågningar har man kommit farligt nära att överpröva och ifrågasätta rättsstatens beslut och utredningar gjorda av polis och åklagare. Det är något som folkvalda församlingar måste förhålla sig till med arm-längds avstånd så att den maktindelning som är vår demokratis grundval inte urholkas.

Fru talman! Det är inte utan en viss bävan jag ser fram emot KU:s arbete under de kommande åren. Det vore sorgligt om några ledamöter tillåts urholka hela KU:s trovärdighet. Fortsätter det som nu kommer ingen att ta konstitutionsutskottet på allvar. Dessutom lär det dröja länge innan en företagsledare frivilligt deltar för att bistå utskottet med information. Det skulle inte vara svårt att förstå, men ansvaret för det skulle helt ligga hos de KU-ledamöter som missbrukat utskottets befogenheter.

Fru talman! Socialdemokratin har givetvis all rätt, och till och med en skyldighet skulle jag säga, att spela en aktiv roll som ledande oppositionsparti. Men det gäller att göra det på ett sätt som inte komprometterar eller försvagar vår demokratis viktigaste institutioner i syfte att vinna kortsiktiga politiska poäng.

Anf. 105 BERIT ANDNOR (s) replik:

Fru talman! Av Mauricio Rojas inlägg kan man dra slutsatsen att både jag och Morgan Johansson utgör allvarliga hot mot utskottets arbete. Jag utgår från att den bedömningen enbart står för Mauricio Rojas.

När det gäller utfrågningarna har vi i utskottet varit överens om vem som ska kallas och vad utfrågningarna ska handla om. Syftet bakom utfrågningarna när det gäller företrädare för Vostok Nafta och Lundin Petroleum är att granska utrikesminister Carl Bildt. Det är inte vilket uppdrag som helst att vara utrikesminister. Man ska företräda Sverige och Sveriges intressen internationellt.

De frågor som många har ställt sig och som också ligger till grund för denna granskning är hur det kan komma sig att den borgerliga regeringen inte anser att situationen i Darfur är ett folkmord och varför Sverige inte starkare uppmärksammar utvecklingen i Ryssland, som minskar möjligheterna till tryck- och yttrandefrihet. Utrikesministern har under sin regeringstid haft ekonomiska intressen i ett oljebolag som bedriver verksamhet tillsammans med den sudanesiska staten. Han har också under sin regeringstid haft ekonomiska intressen i bolag vars värde nästan enbart består av aktier i ett statligt ryskt bolag. Det är fullt rimligt att det ställs frågor till företrädare för dessa företag, eftersom det handlar om att bedöma opartiskheten och integriteten hos Sveriges utrikesminister.

Skadligt för utskottets arbete är däremot att efterfråga det Mauricio Rojas har gjort, nämligen privata relationer – vem man har varit på fest tillsammans med, om man pratade med varandra, om man bodde grannar med varandra och om hur man umgicks med varandra för 10–20 år sedan. Det, Mauricio Rojas, är ett allvarligt hot mot utskottets arbete, och jag hoppas verkligen att vi slipper se det i fortsättningen.

Anf. 106 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Det där med fester förstod jag inte riktigt. Jag är inte så bra på fester, varken med Carl Bildt eller med någon annan. Det får du förklara sedan.

Jag ska ge Berit Andnor, som är ordförande i utskottet, ett exempel på hur vårt arbete skadas av den iver som ni socialdemokrater visar för att smutskasta den nya regeringen.

Vid utfrågningen av Ian Lundin använde Morgan Johansson oanmälda dokument som grund. Du vet som ordförande mycket väl att man inte gör så. Det finns en praxis att man i förväg anmäler de dokument man ska använda. Jag förväntade mig att du som ordförande skulle säga till socialdemokratins företrädare att det finns regler som är viktiga.

Varför är då dessa regler viktiga? Jo, därför att när mannen står där med Vostok Naftas årsredovisning och läser har vi andra ingen möjlighet att kontrollera vad som står där. Det är så allvarligt att man så småningom kunnat konstatera att de citat som Morgan Johansson använde var fel angivna, för att inte säga förfälskade. Jag har här ett konkret exempel på att Morgan Johansson läste en del av Vostok Naftas årsredovisning och sedan lade till en slutsats som inte finns på den sidan som vi trodde Morgan Johansson läste, nämligen s. 14 i årsredovisningen.

(ANDRE VICE TALMANNEN: Repliken gäller Berit Andnors frågor.)

Ja, men jag svarar på varför det här är problematiskt.

(ANDRE VICE TALMANNEN: Det talas mycket om Morgan Johansson.)

Ja, men ordföranden i utskottet lät det här hända. Vi hade inte det här underlaget. Nu har jag underlaget och kan visa konsekvenserna av ett sätt att arbeta som inte är bra.

Anf. 107 BERIT ANDNOR (s) replik:

Fru talman! Hur vore det, Mauricio Rojas, att ta ansvar för ditt eget arbete i utskottet? Det är Mauricio Rojas som har trätt gränsen väldigt mycket för nära, skulle jag vilja säga, genom att efterfråga privata uppgifter i samband med ett granskningsärende. Det efterfrågades vem som umgicks med vem, vem som hade relationer med vem och till och med om man hade varit på samma privata fester. Då finns det helt plötsligt inga gränser för Mauricio Rojas vilja att ställa frågor. Då är det inga regler som gäller. Då träder man för nära gränser som vi inte ens en gång har varit i närheten av att nå tidigare i utskottets historia. Då är det inga problem.

Mauricio Rojas, lite sans och balans i debatten borde man kunna kräva av dig som ledamot i konstitutionsutskottet. Jag vill dessutom säga att vi har varit överens om att vi skulle genomföra utfrågningen. När vi väl hade bestämt oss för vem som skulle kallas och vilka områden frågorna skulle beröra skedde ingen diskussion om detta.

Att officiella dokument inte hade anmälts tidigare är bara att beklaga. De tillställdes utskottets ledamöter efteråt. Men det var officiella dokument som var och en hade kunnat ta del av.

Det viktiga är att kunna genomföra en granskning av Sveriges utrikesminister mot bakgrund av de bestämmelser som finns i våra grundlagar om att det icke på något sätt och vis ska finnas någonting som kan rubba förtroendet för Sveriges utrikesminister i hans arbete med att företräda Sverige internationellt. Det är det som det handlar om. I det arbetet måste jag säga att vi förbehåller oss rätten att ställa de frågor vi tycker är viktiga och reella att ställa i samband med utfrågningar. Det ska inte Mauricio Rojas stå här som något slags överpolis och kommentera och besluta om.

Anf. 108 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Jag ser att ordföranden i konstitutionsutskottet inte ens har vänligheten att lyssna till vad jag har att säga. Det är mycket ovanligt, fru talman. Hur gör vi då? Det är inte meningen att jag ska tala till en tom bänk.

(ANDRE VICE TALMANNEN: Berit Andnor! Replikomgången håller fortfarande på. Av kutym brukar vi stå kvar under replikomgångarna.)

Fru talman! Jag ska återkomma till Carl Bildt när vi diskuterar det ärendet.

Ordföranden i utskottet måste tillstå att när man överger en praxis och ordföranden inte påpekar det är det ganska allvarligt. Du borde också ha insett att det är allvarligt att det som i dag står i vårt betänkande på s. 210, det så kallade citatet från årsredovisningen, inte stämmer. Att vi inte kunde kontrollera det är något som inte borde inträffa. Sådana saker inträffar när man har en politisk drivkraft som tar över också de former som vi måste respektera.

Vi har ett mycket viktigt uppdrag. Vi kan inte låta våra kortsiktiga partipolitiska intressen av att vinna några poäng ta över. I det här fallet har det hänt. Jag har fler exempel. Dem kommer jag att ge under debatten. Det är det här vi noggrant måste överväga. Hur mycket ska vi låta den partipolitiska iveren ta över konstitutionsutskottets arbete?

Tack så mycket för att du väntade lite till, Berit Andnor.

Anf. 109 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Konstitutionsutskottet är inte vilket organ som helst, även om man skulle kunna tro det när man lyssnar på det senaste replikskiftet. Det har en speciell uppgift, inte minst som granskare av statsrådets tjänsteutövning och regeringsbesluten. Det kräver sin tribut. Fråga mig!

Mer än i många andra sammanhang krävs det överblick och en känsla för kontext, det vill säga att se saker i sin helhet. Utskottet har en historia, och den är inte helt ointressant, för att göra ett understatement.

Fru talman! Konstitutionsutskottet har ofta kritiserats av olika människor, till exempel opinionsbildare och statsvetare som befinner sig utanför utskottet. Den granskning som vi gör framställs som en partipolitiserad ryggmärksreflex.

Många är de förståsigpåare som inte har en aning om utskottets funktionalitet. Det kan väsnas en hel del under processens gång. Men när vi sedan ska se sanningen i vitögat brukar vi kunna samla ihop oss. Det allra bästa exemplet på det i modern tid är tsunamigranskningen som vi gjorde år 2006.

Fru talman! Ibland kommer vi i utskottet fram till olika uppfattningar. Det är inte så konstigt. Skiljaktiga meningar finns även i våra domstolar.

Vår uppgift är, som det heter i grundlagskommentaren, inriktad på en rättslig kontroll. Vi ska granska regeringen utifrån grundlagsperspektiv och gällande lagar och föreskrifter.

När vi är som bäst har KU en preventiv funktion på regeringen. Är vi tydliga och skarpa låter en förständig regering sig vägledas i sitt handlings sätt. Men eftersom alla människor är ofullkomliga finns det inga perfekta regeringar. Därför lär vi fortsatt få en del att göra i utskottet.

Fru talman! Årets granskningsarbete har klart delvis präglats av att utskottet är ungt och nytt. Det har förstås krävt en extra insats från vårt kansli. Därför vill jag här och nu framföra ett varmt tack till vår kanslichef Bertil Wennberg och hela kansliet. Utan kansliet hade vi klarat oss väldigt slätt i processen.

Mina partikamrater brukar säga att jag är väldigt sparsam när det gäller berömmande ordalag. De har den tolkningen att när jag säger att de har gjort en hyfsad insats så handlar det om att den är mycket bra. Jag får väl då säga att kansliet har gjort en hyfsad insats.

Fru talman! På tal om vår kanslichef fällde han häromdagen några ord i utskottet. Vi brukar annars inte tala om vad som sägs på utskottets sammanträden. Det var ett intressant uttalande om vårt utskotts betydelse, och det är därför som jag tar upp det.

Han sade: Konstitutionsutskottet är en institutionell auktoritet. Han gjorde det med hänvisning till att han, om jag inte minns fel, hade läst en doktorsavhandling om de frågeställningarna.

Det finns förstås många institutionella auktoriteter i vårt samhällsliv. Men är man en institutionell auktoritet är det viktigt att man vårdar sitt anseende. Annars är man bara institutionell och inte en auktoritet.

Det är viktigt, för att använda en analogi, att inte ropa ”Vargen kommer!” i ett kör, i synnerhet om det inte finns någon varg över huvud taget.

Fru talman! Jag har en optimistisk människosyn. Jag hoppas att arbetet i det unga, nya utskottet ska sätta sig och att vi kan utvecklas i positiv riktning. Man får väl säga som alltid i sådana sammanhang: Alla är vi barn i början.

Fru talman! Det betänkande vi här debatterar innehåller flera intressanta frågeställningar, och vi kommer att debattera vissa delområden senare.

En intressant fråga som jag själv anmält för granskning är om hyresråden i de mindre hyresnämnderna är att betrakta som ordinarie domare. Det är väl kanske inte en fråga som betraktas som en kioskvältare i den allmänna opinionen.

Skulle det vara så hade vi troligen kunnat kritisera regeringen på grund av den handläggning som har varit. Troligen är den här granskningen en av de svåraste som utskottet i modern tid ägnat sig åt. Själv har jag fått gräva ned mig mycket i lagstiftningen.

Nog kan man efter den granskningen säga att man får betrakta hyresråden som domare. Men fråga är om de är ordinarie. Den frågan har inte varit lätt att besvara.

Därför hade vi att ta ställning till om tolkningen att de inte var ordinarie genom att pröva om en sådan tolkning låg inom ramen för bestämmelserna i fråga, som det heter i grundlagskommentarerna.

Eftersom regeringen enligt gällande rätt har rätt att göra en sådan bedömning kunde vi inte kritisera regeringens handläggning. Man kan alltså inte utesluta implicita fel, men det var inte uppenbart för oss i utskottet.

Jag tänker också kommentera ett ärende som är föranlett av att Marianne Berg har ett särskilt yttrande om just statsrådets ekonomiska intressen. Det är intressant.

Hon ansluter sig i och för sig till utskottets betänkandetext när det gäller granskningen av Mats Odell. Men hon säger att det finns en gråzon när det gäller statsrådets ekonomiska intressen som är ett demokratiskt problem. Man kan väl diskutera om det är ett demokratiskt problem eller inte. Det är i vilket fall som helst ett avgränsningsproblem som kan uppstå. Det är intressanta frågeställningar som vi kanske får anledning att återkomma till.

Det gäller just detta: Kan en jordbrukare bli jordbruksminister? Kan en lärare bli skolminister? Kan en officer bli försvarsminister och så vidare? Man kan också fråga sig om ett statsråd som har ansvar för barnbidragen: Kan vederbörande ha barn? Befinner man sig inte då i en jävsituation? Kan en LO-företrädare bli arbetslivsminister? Det är också en intressant frågeställning? Det är möjligt att vi i olika sammanhang får anledning att återkomma till den frågeställningen.

Fru talman! I helgen satt jag och hade hyfsat roligt, skulle jag vilja säga, när jag läste de olika reservationerna. Det ska bli intressant att se med vilka argument de försvaras. Vi ska återkomma till dem under debatten så småningom.

Utskottets ordförande Berit Andnor talar om att utskottsmajoriteten inte orkat ända fram. Frågan är förstås vem som har orkat. Där kan man klart analysera de olika reservationerna utifrån de grunder vi har att utgå från i vår granskning. Då kan man också fundera på vem som har orkat vad.

Anf. 110 MARIANNE BERG (v):

Fru talman! I dag har vi att debattera konstitutionsutskottets betänkande som handlar om beredning av regeringsärenden, statsrådets förhållanden, deras finansiella intressen och deras trovärdighet med mera.

Fru talman! Detta är mitt första år i vår riksdag, och det är naturligtvis också mitt första år i konstitutionsutskottet. Året har präglats av mycket arbete.

Det granskningsbetänkande som vi nu har på bordet har milt sagt tagit en hel del tid i anspråk, i varje fall för mig. Det är heller inte ett lätt förtroendeuppdrag att sitta i konstitutionsutskottet.

Det är ett utskott där vi granskar ärendena ur ett konstitutionellt perspektiv och där vi inte ska bedriva partipolitik, till skillnad mot i andra utskott. Det är tufft och många gånger frustrerande. Att mellan varven och i vissa lägen vara partipolitisk tycker jag är helt mänskligt. Konstigt vore det väl annars.

Granskningsarbetet är i många perioder mycket tufft och slitsamt. Men det är också mycket lärorikt. Det är ett spännande arbete där vi söker, där vi letar, där vi frågar, där vi läser, där vi klurar och där vi tänker till.

Vi vill föra fram och ta upp saker i ljuset. Vi vill kontrollera att ministrarna följt reglerna för regeringens arbete och i sina ageranden handlat på ett trovärdigt och lämpligt sätt.

Granskningsarbetet är viktigt. Det måste jag poängtera. Det är viktigt ur många aspekter. Men viktigast tycker jag är att medborgarna ska kunna få reda på hur vi folkvalda sköter våra uppgifter och använder våra gemensamma resurser. Att förhindra maktmissbruk och kontrollera att maktmissbruk inte sker är en kontrollfunktion som är ett måste i en demokrati.

Fru talman! Jag kommer nu lite in på det Ingvar Svensson kallade gråzoner, och jag kommer att benämna det på samma sätt.

I många av de ärenden vi har granskat återkommer några ord som jag anser vara mycket svårtolkade. De orden är betryggande eller betydande säkerhetsavstånd. Orden i sig är inte svårtolkade, men de är svårtolkade i ett sammanhang när det gäller bland annat statsrådets deltagande i beslut och när det gäller deras värdepappersinnehav och andra ekonomiska intressen.

I KU:s betänkande som ligger på bordet i dag finns några frågor om statsrådets uppdrag och finansiella intressen. Jag kan till exempel nämna utrikesminister Carl Bildts uppdrag och finansiella intressen som kommer att debatteras senare här i dag i kammaren. Ett annat ärende är statsrådet Mats Odells uppdrag och finansiella intressen. Det sistnämnda ärendet kommer vi troligtvis inte att debattera eftersom utskottet var enigt i sitt ställningstagande om det.

Fru talman! I ställningstagandet konstaterade utskottet att en fullständig redovisning av Mats Odells situation i ett jävshänseende saknas. Men man förutsätter också att det finns en insikt i Regeringskansliet om betydelsen av säkerhetsavstånd i ärendet som kan aktualisera privatekonomiska intressen.

Då är jag tillbaka vid säkerhetsavstånd. Jag anser att det inte är helt uppenbart vad det i praktiken innebär. Vänsterpartiet, som har lämnat in ett särskilt yttrande, anser att det är problematiskt att det i dag finns vad vi kan kalla för en gråzon där uppenbart jäv inte föreligger men där ett statsråds ekonomiska intressen ändå skulle kunna innebära sådana kopplingar till det egna ansvarsområdet som riskerar att påverka förtroendet

*Gransknings-
betänkande*

Inledning

för honom eller henne. Men de kan ändå inte med självklarhet anses strida mot regeringsformen 6 kap. 9 § andra stycket.

Vart vill jag då komma med detta? Det vore mycket önskvärt med en mer stringent praxis, fru talman, eller ett tydligare regelverk. Är det möjligt att få säkerhetsavståndet mer begripligt, mer tydligt och mer stringent? Det får tiden utvisa. Vänsterpartiet har för avsikt att senare återkomma med förslag i just denna fråga.

Avslutningsvis vill jag säga att detta för mig har varit ett lärorikt år. Jag ska passa på att här i detta första anförande tacka ledamöterna i utskottet för ett gott samarbete och för ett bra samarbete.

Ingvar Svensson har allaredan hunnit före mig med att tacka kansliet, men jag gör det ändå. Vad skulle vi ha åstadkommit utan kansliet? Inte hade det blivit mycket av det. Jag är verkligen imponerad av er alla och av er enorma kompetens. Jag är också mycket imponerad av ert stora tålmod. Jag tänker speciellt på alla de ändringar av ord och meningar i ärenden som har förts fram av oss ledamöter. I dessa situationer gäller det om inte annat att ha den egenskapen – tålmod. Ett stort tack till er alla för detta år! Vi syns till hösten igen.

Fru talman! Jag yrkar på godkännande av anmälan i reservationerna 2, 3, 4 och 5.

Anf. 111 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Fru talman! Jag börjar med att yrka på godkännande av anmälan i reservation 2. Självfallet står jag bakom också övriga reservationer där Miljöpartiet de gröna finns med men för tids vinnande avstår jag från att yrka på godkännande av dessa.

Inledningsvis tänkte jag ta upp lite grann om hur vi partirepresentanter har agerat i utskottet. Speciellt med arbetet i detta utskott är att vi enligt regeringsformen, det vill säga en av våra grundlagar, bör ha en granskande roll. Jag vill ge en liten bild av hur jag tycker att detta klarades av under denna mandatperiods första granskningsbetänkande.

Vi har att granska de anmälningar som riksdagsledamöterna gör. Denna gång har det inneburit granskning av både den tidigare och den nuvarande, borgerliga, regeringen. En liten reflexion blir för min del att jämföra agerandet från de borgerliga ledamöterna i utskottet med de socialdemokratiska.

Det är märkligt men kanske inte förvånande att jag ganska snabbt upptäckte att ett mönster kunde skönjas. De borgerliga försökte till stor del skydda den nuvarande, moderatledda, regeringen från kritik mot, anmärkningar på – eller hur vi nu ska uttrycka oss – dess agerande. Motsvarande skedde från de socialdemokratiska ledamöterna i utskottet när det gäller den förra regeringen. Jag tänkte belysa detta med några exempel från de utfrågningar som utskottet har haft, fru talman.

Jag börjar med utfrågningen av Leif Pagrotsky, där Mauricio Rojas enligt de stenografiska uppteckningarna säger följande: ”Jag vill först göra ett litet påpekande. Vi pratar inte om någon Sifundersökning i det här fallet. Bagatellisera inte kommissionens meddelande om att man skulle granska hela presstödet! Det är inte rimligt. Min sista fråga gäller det som Leif Pagrotsky sade den 21 november 2006 i en interpellationsdebatt med Lena Adelsohn Liljeroth. Där kommenterar Leif Pagrotsky samtalet från den 20 september tre gånger och på ett lite raljerande sätt.”

Jag ska fortsätta med att citera vad Per Bill sade under en utfrågning av Carl Bildt. Per Bill går in och säger: "Fru ordförande! Det är lite svårt för mig att ställa frågor utan att först göra en kommentar. Den första kommentaren är att jag ju inte alls ställer upp på grundidén som framför allt Morgan Johansson har att Carl Bildt befinner sig i någon jävssituation och att man ska titta igenom vad Carl Bildt har gjort sedan han började i styrelsen. Mitt sätt att se det är att man ska titta på vad Carl Bildt har gjort som utrikesminister, och att det är det vi ska granska. Jag ville bara säga det först, så att det är klart.

Den andra kommentaren är att jag skulle vilja be om ursäkt om du på något sätt får intrycket av att du är här för att ställas till svars. Det är så här att du är här därför att du ska kunna ge KU ökade kunskaper om vad som har hänt och skett. Det är inte så att vi kallar in människor från gatan eller verkställande direktörer för att ställa dem till svars i KU. Så går det inte till i Sverige." Detta var från det specifika ärende då Ian Lundin utfrågades.

Jag tänkte även belysa de socialdemokratiska ledamöternas agerande. Kammaren får naturligtvis inte ta det här som att det är de här personerna och deras frågeställningar som ska kritiseras. Det visar snarare en tendens till att det kan finnas något slags mönster. Jag tror möjligtvis att historikerna får titta på detta i efterhand och ta detta i sitt sammanhang.

Jag ska citera ur en utfrågning av Thomas Östros där Yilmaz Kerimo säger: "Herr ordförande! Jag tackar för en mycket bra redogörelse. Jag har för att tydliggöra ett par frågor att ställa. Utifrån din roll som minister har du ansvar för både myndigheter och statliga bolag. Vilka principiella skillnader ser du i din roll som minister mellan styrningarna av bolag och myndigheter?"

Jag ska avsluta med ett exempel på ett annat sätt att hantera detta från socialdemokratiskt håll när det gäller den borgerliga regeringen. Det är från utfrågningen av utrikesminister Carl Bildt av den tidigare i debatten nämnde Morgan Johansson. I en frågeställning avslutar han med att säga: "Min fråga är: När du i höstas hävdade att du inte hade kunnat avstå från detta, ljög du då eller var det bara det att du inte visste vad du pratade om?"

Jag ska naturligtvis inte recensera mig själv i de frågeställningarna. Det får andra göra. Men en liten hänvisning till hur vi i Miljöpartiet har agerat kan möjligtvis de anmälningar som vi dag behandlar vara. De är ungefär fifty-fifty. Vi har själva eller tillsammans med andra sex anmälningar mot den föregående socialdemokratiska regeringen och fyra anmälningar mot den nuvarande.

Jag skulle möjligtvis kunna instämna i det Per Bill sade om att det fanns ett försök från borgarna att nå fram och hitta konsensus. Jag upplevde det under den tid då de ärendena behandlades.

Fru talman! Till sist tänkte jag ge en beskrivning till lyssnare, åhörare och tv-tittare av hur KU:s roll ser ut utifrån en konkret anmälan. Det gäller miljöminister Andreas Carlgrens agerande i EU-nämnden. Där finns det två separata anmälningar där man menar att Andreas Carlgren i EU-nämnden den 15 december 2006 inför ministerrådsmötet den 18 december, alltså några dagar senare, inte svarar på frågan om Sverige delar det tyska målet för koldioxidutsläpp inom EU. På måndagen den 18 december gick Andreas Carlgren ut i en debattartikel och bekände sig till

den utsläppsnivå som Tyskland hade lagt fram inför det här EU-toppmötet. Då anser anmälarna att det agerandet inte står i överensstämmelse med samrådsbestämmelserna i riksdagsordning.

Under EU-nämndens möte utspann sig följande diskussion, som är basen för anmälan. Ulf Holm från Miljöpartiet säger: ”Miljöministern säger att vi i Sverige ska ta på oss ledarrollen i EU så att EU kan ta på sig ledartröjan i världen, som jag förstod det. Miljöministern sade också att det kommer regeringen att göra. Men det som vi efterfrågar är ju hur. Det är ju nu diskussionen förs fram. Det är på måndag som miljöministrarna träffas och diskuterar detta. Det är i februari mars nästa år som EU-toppmötet ska anta slutsatser om klimatförändringarna. Då har vi efterfrågat: Vad är den svenska positionen? Vilka frågor kommer man att driva gentemot andra EU-länder för att påverka dessa? Jag noterar att miljöministern fortfarande inte vill svara på om Sverige kommer att driva, precis som Tyskland och Storbritannien, målet om att vi ska minska utsläppen med 30 % till 2020, som ett förslag till toppmötet.”

På detta svarar alltså inte miljöminister Andreas Carlgren. Utskottet konstaterar att det nämnda miljöministermötet skulle handla om en uppföljning av en konferens mellan parterna inom FN:s ramkonvention om klimatförändringar i Nairobi. Eftersom frågan om EU-mål för koldioxidutsläpp inte fanns på dagordningen föreligger inget krav på samråd med EU-nämnden. Det är dock rimligt att anta att Andreas Carlgren hade en uppfattning den 15 december, men det fanns inte på dagordningen, och därför behövde han formellt sett inte kommentera det. Däremot hade han naturligtvis i anständighetens tecken kunnat svara Ulf Holm vad hans uppfattning var även om det inte hörde till samrådet inom EU-nämnden.

Sådana typer av ärenden handlar mycket av konstitutionsutskottets arbete om.

Anf. 112 MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag hade inte tänkt delta i den här diskussionen. Det är inte min debatt så att säga. Men jag blev angripen av Mauricio Rojas under nästan tio minuter. Därför tycker jag att det kanske är lika bra att jag svarar på något sätt eftersom jag inte hade möjlighet att ta replik vid den tidpunkten. Jag visste inte heller att det var jag som skulle granskas i det här läget. Jag sitter inte i regeringen längre, även om man skulle kunna tro det när man hör Mauricio Rojas.

Jag tycker att vi ska sikta in oss på sakfrågan. Jag tycker att Rojas sätt att föra den här debatten visar att han inte vill diskutera sakfrågan. I stället vill han prata tonläge. Han vill tala form i stället. Varför? Jo, därför att det finns en desperation tror jag, inte bara hos Rojas utan i det borgerliga lägret över huvud taget, över att den här processen nog inte har varit särskilt bra för dem som man är satt att skydda, nämligen den borgerliga regeringen. Då vill man inte prata sakfrågor, utan då vill man prata någonting annat i stället. Man vill gärna prata formfrågor och hur utfrågningarna har gått till.

Jag vill gärna sikta in mig på sakfrågan i det här korta första inlägget jag har. Jag fick frågan varför jag vid utfrågningarna frågade om Lundin Oil och deras verksamhet. Ja, det var naturligtvis därför att jag ville veta följande: Ska en utrikesminister ha aktier i detta företag? Det var därför jag frågade om anklagelserna när det gällde folkfördrivning från det

område där Lundin Oil borrade efter olja. Jag ville veta hur Ian Lundin svarade på det.

Det finns faktiskt ekonomiska intressen som ministrar inte ska ha, som man ska dra sig för. Vi skulle till exempel aldrig acceptera att en finansminister har aktier i en bank. Vi skulle aldrig acceptera att en försvarsminister har aktier i Bofors. Då skulle vi säga: Stopp och belägg! Det är inte lämpligt. Det rubbar förtroendet.

Det var på precis samma sätt här. Hur skulle vi se på att utrikesministern hade aktier i Lundin Oil? För att kunna reda ut det måste jag fråga om den verksamhet som Lundin hade haft i Sudan under den tid som Carl Bildt satt i Lundins styrelse.

Det är riktigt att jag hänvisade till ett dokument. Det var det här dokumentet, Human Rights Watch-rapporten från 2003. Human Rights Watch är en av världens mest ansedda organisationer för mänskliga rättigheter. De gav ut en hel rapport som handlade om just Lundins inblandning i de bekymmer som fanns i Sudan vid den här tiden. Den är mycket kritisk mot Lundin Oil och också mot Carl Bildt och hans verksamhet där. Det var det dokumentet jag hänvisade till och som jag också frågade om. Det är klart att jag borde ha anmält det tidigare till KU så att Rojas, om han nu kände sig nödsakad att skydda Ian Lundin i den utfrågningen, hade haft en chans att läsa på. Vi gjorde det direkt efter. Då anmälde vi detta dokument. I den fortsatta processen hade alla möjlighet att ta ställning till det.

Vostok Nafta-utfrågningen gällde grundfrågan: Var det delikatessjäv eller intressejäv? För att det skulle vara intressejäv måste man knyta frågan om Vostok Naftas aktier direkt till gasledningsbeslutet, det vill säga om det skulle få en direkt effekt på Vostok Naftas aktier om man bestämde sig för att bygga den här gasledningen. Det var den frågeställningen som vi tog upp där. Där hänvisade jag också till årsredovisningen med de citat som jag hade. Jag visade då att man från Vostok Nafta sade en sak i sin årsredovisning och en annan sak vid utfrågningen. Vi kom inte längre i den processen. Därför fastnade vi också, vilket alla har kunnat se i vår reservation, för att vi i alla fall kunde säga att det är ett delikatessjäv. Vi vet inte om det är ett intressejäv, men det är ett solklart delikatessjäv.

Anf. 113 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Formerna är viktiga i konstitutionsutskottets arbete. Vi kan inte bortse från dem eftersom de anger ramarna för det vi får göra eller inte göra. Du vet lika väl som jag att det är en praxis att anmäla de dokument som vi ska använda. Det är en viktig praxis för att vi ska ha ett underlag där vi kan granska vad du eller jag säger. Det är ganska naturligt. Du gjorde inte det, som du erkänner nu vad gäller utfrågningen av Ian Lundin. Men du gjorde det inte heller senare när det gäller Per Brilioth. En gång är okej. Man förstår att man lär sig. Men två gånger är lite för mycket.

Det här får konsekvenser som jag vill att vi klarar ut. Det står ett citat på s. 210 i tredje bandet i det betänkande som vi debatterar i dag. Du säger att du läser högt från Vostok Naftas årsredovisning, som jag har här. Du läser ett stycke som finns på s. 14. Men bara hälften av det du säger att du läser högt finns med. Resten finns inte.

Det du läser avbryts efter det om att det var de största uppgifterna från Gazprom, som du sade när du frågade Brilioth. Sedan kommer slutsatsen, och du fortsätter att citera. Men här finns ingen slutsats, vare sig på s. 14 eller någonstans i hela rapporten. Detta är allvarligt, för vad hade vi för möjlighet att säga till Morgan Johansson att detta inte stämde?

Formerna är viktiga för att vi ska kunna vara seriösa. Utan formerna faller mycket av vårt arbete.

Sedan ska vi diskutera innehållet och Bildtfallet utan problem.

Anf. 114 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag måste säga att jag är förvånad. Här pratar Mauricio Rojas i tio minuter med ett oerhört högt tonläge mot mig vad gäller mina frågor under utfrågningen. När han sedan får möjlighet till replik rinner hela frågeställningen ned till att handla om ett citat som han inte hittat i Vostok Naftas rapport. Jag ska hjälpa dig att leta efter det citatet sedan.

Är det allt han har att komma med efter detta frontalangrepp som han riktar mot mig? Han har kvar en frågeställning om var citatet stod i rapporten och var han kan hitta det. Du hade kunnat komma till mig tidigare så skulle jag ha hjälpt dig med det!

Fly inte sakfrågorna, Mauricio Rojas, in i något slags formfrågediskussion! Jag förstår att du känner dig tillbakatryckt och desperat i detta läge. Det är klart att det inte är roligt att hamna i den situation som ni är i, men fly inte sakfrågorna. Ta det granskande uppdrag som du har på allvar!

Tonläget som Rojas använde tidigare var oerhört högt. Jag har ingen anledning att tuffas med honom, utan jag kan bara konstatera att han inte mer att komma med och syftet var att återupprätta KU:s anseende tror jag inte att han har gjort någon större insats i dag.

Anf. 115 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! I det inledande anförandet ville jag ta upp mycket viktiga saker angående hur vi använder konstitutionsutskottet, för jag tycker att detta är bekymmersamt. Jag pekade på en politisering och en omvandling av KU till ett slags domstol, till och med en politisk domstol. Detta har konsekvensen att man bryter mot etablerade former, till och med så att man felciterar eller bygger utfrågningen på ett citat. Det var centralt i din utfrågning, för du sade att det i årsredovisningen stod att aktievärdet på Vostok Nafta skulle fördubblas. Men det står inte här i årsredovisningen.

Den utfrågade satt där med ett sådant påstående som du läste högt, och han visste inte att det som du läste inte fanns i rapporten.

Hur ska detta gå till? Seriositeten i KU:s arbete är mycket viktig, och därför har jag för alla oss som sitter där rätt att kräva att du åtminstone ska citera rätt, inte minst om vi bygger mycket av en utfrågning på just dessa påståenden och vi andra inte har möjlighet att kontrollera dem.

Detta försök att använda utfrågningar som är mycket publika på ett sätt som inte är bra är en följd av politiseringen. Det är det som jag vill att inte minst du, Morgan Johansson, tänker på. Detta sätt att bryta mot formerna har konsekvenser för hur svenska folket ser på vårt arbete, och det kommer också att drabba innehållet i de frågor som vi hanterar. Hur ska man kunna tro på innehållet om vi inte håller oss till formerna? Hur

ska vi kunna vara trovärdiga? Det är detta som du sätter på spel, Morgan Johansson!

Prot. 2006/07:129
19 juni

Anf. 116 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Citatet finns ju, det är bara det att du inte har hittat det. Låt oss dock ta den diskussionen sedan! Det kan vi mycket väl göra, så ska jag visa dig.

Grundfrågan gällde ju om det var delikatessjäv eller intressejäv. I den diskussion och utfrågning som fanns sade Vostok Naftas vd att gasledningen hade en obefintlig betydelse. Samtidigt vände man sig till sina aktieägare och sade att Gazprom var på väg att göra stora nyinvesteringar, bland annat i Ukraina och med gasledningen Northstream. De målade upp en helt annan bild för sina aktieägare, och den bilden kontrasterade mot allt annat.

Ärligt talat, om detta är det enda som Mauricio Rojas har att komma med – det vill säga att han inte kan hitta ett citat i årsredovisningen – får jag säga att det nog var ett lite för högt tonläge som han använde inledningsvis i denna diskussion. Jag tycker också att det i sig sänker KU:s anseende. Man kan inte gå ut som Hulken i ett angrepp och sedan när man väl känner vad det handlar om låta det rinna ned till att bli en citeringsfråga. Då får man ha någonting mer att komma med också, tycker jag.

Vi kommer att föra diskussionen vidare när vi diskuterar Bildtutlåtandet och den reservationen, men ta det lite lugnt i debatten framöver, Rojas!

Utrikesminister Laila Freivalds och regeringens roll vid stängningen av en hemsida (avsnitt 1.1)

*Utrikesminister
Laila Freivalds och
regeringens roll vid
stängningen av en
hemsida*

Anf. 117 MAURICIO ROJAS (fp):

Fru talman! Granskningen av utrikesminister Laila Freivalds roll vid stängningen av Sverigedemokraternas nättidning SD-Kuriren har en särställning bland de ärenden som vi behandlar i dag. Detta ärende berör två av våra mest fundamentala friheter, nämligen yttrande- och tryckfriheten. Med dessa friheter står och faller vår demokrati, och därför är det så viktigt att statsmaktens agerande inte på något sätt kränker dem eller hotar dess existens.

Fru talman! Jag vill inleda med att påminna om de mycket allvarliga omständigheter som bildar bakgrunden till det agerande från utrikesministerns sida som enligt Folkpartiets mening förtjänar skarp kritik.

De första månaderna 2006 präglades av det som ibland har kallats karikatyrkrisen. Då utsattes vårt grannland Danmark för våldsamma angrepp från olika antidemokratiska krafter i den muslimska världen. Det var krafter som inte kunde acceptera att en dansk tidning begagnade sig av samma tryck- och yttrandefrihet som vi i Sverige anser är grunden för vårt öppna och demokratiska samhälle.

Därför var angreppet mot Danmark också ett angrepp mot Sverige. Angreppet mot de danska friheterna var helt enkelt ett angrepp mot själva demokratin som idé och som system. Det var det som till syvende och sist stod på spel under dessa dramatiska månader.

Detta betyder inte att man skulle ignorera eller nonchalera de känslor av obehag och kränkning som många muslimer upplevde då. Det betyder inte heller att man skulle gilla de karikatyrer som Jyllands-Posten publicerade eller den karikatyrävling som Sverigedemokraterna utlyste den 10 januari 2006.

Dock bygger demokratin – och det är den avgörande skillnaden gentemot icke-demokratiska regimer – på att vi också respekterar rätten att uttrycka uppfattningar som vi inte gillar eller som vi till och med starkt ogillar.

Just därför har vi i våra grundlagar på det mest bestämda sättet bannlyst censuren. Yttrande- och tryckfriheten är med andra ord absoluta, till och med oavsett den nationella säkerheten. Så viktiga anser vi att dessa friheter är. Detta bör nogsnamt betonas.

Vår nuvarande tryckfrihetsgrundlag tillkom 1948 på grund av erfarenheterna från andra världskriget. Vi vet att under kriget användes censur, både direkt och indirekt, flitigt av statsmakten med hänvisning just till landets utsatta läge. Det var många andra grundläggande fri- och rättigheter som av samma anledning åsidosattes under dessa dramatiska år.

Av detta lärde vi oss att det aldrig är rätt att försvara demokratin med odemokratiska metoder. Därför tillkom det absoluta censurförbudet som i dag är en så omistlig del av våra grundlagar. Vi skulle aldrig mer tillåta oss att offra våra mest grundläggande friheter för att rädda vårt skinn.

Därför var det så uppseendeväckande och så allvarligt när vår högsta utrikespolitiska ledning i februari 2006 föll för frestelsen att i nationens intresse ta på sig censurens svarta handske i syfte att stoppa Sverigedemokraternas teckningstävling om profeten Muhammed. Därför är det också så anmärkningsvärt att konstitutionsutskottets övriga partier inte har kunnat enas kring ett tydligare fördömande av Laila Freivalds agerande.

Fru talman! Det agerande som vi i Folkpartiet tycker borde ha föranlett konstitutionsutskottets explicita kritik är en del av ett förlopp som kort kan sammanfattas på följande sätt:

Den 3 februari 2006 publicerades en första Muhammedteckning på SD-Kurirens hemsida. De följande dagarna uppmärksammades tävlingen i Mellanöstern, med hot och våldsamma reaktioner riktade mot Sverige och svenska intressen som följd.

Den 7 februari träffade Laila Freivalds ett antal representanter för muslimska länder som tog upp teckningstävlingen. Det var så utrikesministern, enligt egen utsago, verkar ha fått kännedom om tävlingen.

Direkt efter detta möte sammanträffade Freivalds med UD-personalen för att se vilka åtgärder som kunde vidtas för att se till att tävlingen stoppades. Enligt Freivalds gjordes då bedömningen att det inte var meningsfullt att kontakta Sverigedemokraterna i det syftet. Den enda framkomliga vägen var att i stället kontakta webbhotellet Levonline, som tillhandahöll länken till hemsidan, för att erbjuda företaget information om tävlingens konsekvenser med förhoppning att Levonline självmant skulle stoppa hemsidan.

Den 8 februari togs kontakten med Levonline, och Freivalds politiskt sakkunnige, Stefan Amér, besökte företaget. Den 9 februari tog Säpo

initiativet att kontakta Levonline, och samma dag lades länken till Sverigedemokraternas hemsida ned.

Samma dag skickade Utrikesdepartementet ett brev undertecknat av Laila Freivalds till Jemens utrikesminister där hon ursäktar sig för att karikatyr tävlingen äger rum i Sverige och säger att såväl polis som riksåklagaren följer utvecklingen på nära håll. I ett ambassadörsbrev som följde med meddelades att hemsidan hade lagts ned. Samma budskap gavs till representanter för andra muslimska länder som hade deltagit i mötet den 7 februari.

Den 15 februari, slutligen, kommenterades Freivalds brev i Yemen Observer. Nyhetsrubriken blev: Svenskar skriver till Jemen efter att ha stängt en hemsida som visade karikatyrer.

Fru talman! Enligt utrikesministern var kontakten med webbhotellet Levonline en del av de åtgärder från Utrikesdepartementets sida ”för att motverka de negativa konsekvenserna av situationen i sin helhet men också situationen med att det fanns en nättidning i Sverige som hade denna tävling”. Det fanns alltså ett klart syfte med att informera webbhotellet och på det viset lägga en del av ansvaret för den fortsatta säkerhetspolitiska utvecklingen på företaget.

Det kan vidare konstateras att webbhotellet inte hade några som helst möjligheter att påverka den utrikespolitiska situationen och därmed begagna sig av den information som gavs på utrikesministerns uppdrag på annat sätt än genom att hindra publiceringen av SD-Kurirens webbsidor. Denna omständighet kunde givetvis inte ha undgått utrikesministern. Annars hade utrikesministerns initiativ varit helt meningslöst.

Fru talman! Justitiekanslern har bedömt att detta agerande ligger inom ramen för vad grundlagen tillåter, men olämpligheten i ett sådant agerande måste enligt min och Folkpartiets mening på skarpast tänkbara sätt understrykas. Det torde vara uppenbart att utrikesministern genom ett sådant agerande upprätthöll ett minimalt säkerhetsavstånd till censurförbudet.

Laila Freivalds agerande kan i allt väsentligt jämföras med avancerad skatteplanering, där brott i teknisk mening inte begås men där agerandets förkastliga syfte, i detta fall att stoppa en publicering genom att påverka dem som tillhandahåller publiceringens tekniska förutsättningar, ingen kan betvivla. Ett sådant agerande är oförsvarligt, och därför är det högst förvånande att utskottsmajoriteten inte ville ta ordet kritik i sin mun och vara tydligare i fördömandet av Laila Freivalds agerande.

I detta sammanhang vill jag betona att det aldrig kan vara försvarbart att direkt eller indirekt försöka påverka eller stoppa en publicering genom att kringgå den som uppbär det publicistiska ansvaret och i stället rikta sig mot tryckerier, webbhotell, pappersleverantörer, distributörer, och så vidare. Detta framkommer tydligt av förarbetena till vår nuvarande tryckfrihetsförordning.

Fru talman! Folkpartiet är också starkt kritiskt avseende det budskap som då framfördes via, bland annat, Laila Freivalds brev från den 9 februari 2006 till Jemens utrikesminister. I detta sammanhang bör det påpekas att det är oacceptabelt att utrikesministern eller de svenska utlandsmyndigheterna sänder ut budskap som över huvud taget är möjliga att tolka på annat sätt än att Sveriges regering odelat och fullständigt respekterar den grundlagsskyddade tryck- och yttrandefriheten.

Prot. 2006/07:129
19 juni

*Gransknings-
betänkande*

*Utrikesminister
Laila Freivalds och
regeringens roll vid
stängningen av en
hemsida*

I det budskap som kommunicerades via bland annat Freivalds brev borde större försiktighet ha iakttagits särskilt i fråga om hänsyftningar på missbruk av yttrandefriheten samt åklagar- och polismyndigheters bevakning av Sverigedemokraternas hemsida. Inte minst tillsammans med uppgiften i det samtidigt överlämnade ambassadörsbrevet att hemsidan stängts kunde budskapet i den miljö det framfördes lätt leda till den tolkning som Yemen Observer gav uttryck för, nämligen att den svenska regeringen låtit stänga hemsidan. Som hon själv framhållit var Laila Freivalds som utrikesminister ytterst ansvarig för vad som skedde inom Utrikesdepartementet i hennes namn.

Det budskap som sändes ut från utrikesministern via utlandsmyndigheterna blir ännu mer oförsvarligt om det ses i sitt sammanhang tillsammans med utrikesministerns övriga agerande. I denna helhetsbedömning ingår även dialogen med webbhotellet Levonline samt det faktum att kontakten med webbhotellet togs dagen efter att utrikesministern diskuterat SD-Kurirens tävling med ambassadörerna från de länder vilka senare kontaktades via utlandsmyndigheterna.

Fru talman! Folkpartiet ser mycket allvarligt på att utrikesministern och Utrikesdepartementet agerat på ett sådant sätt att det vid en samlad bedömning kunnat ge intrycket av att Sveriges regering givit efter för påtryckningar syftande till censur från andra stater eller extremistiska våldsverkare.

Fru talman! Min sammanfattande slutsats kan inte vara någon annan än att utrikesministern under dessa kritiska dagar inte levde upp till de krav som rimligen bör kunna ställas när det gäller statsrådets agerande. Laila Freivalds förtjänar därför tydlig och skarp kritik.

I dag är det tyvärr bara Folkpartiet som står bakom en sådan kritik. Enligt vår uppfattning ska konstitutionsutskottet vara grundlagens vakthund, inte en instans som mjukar upp befogad kritik av ageranden som är oförenliga med grundlagen.

Jag yrkar därför på godkännande av anmälan i Folkpartiets reservation 1 och hoppas att alla ledamöter av denna kammare, oavsett partipolitisk tillhörighet, vid morgondagens votering ansluter sig till detta klara och tydliga försvar av våra mest grundläggande fri- och rättigheter.

Anf. 118 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Som vi har hört är detta en granskning som avser den dåvarande utrikesministerns uppmärksammade agerande under de två första månaderna 2006, det som ibland kallas för Muhammedkarikatyrkrisen. Detta är, som vi också har hört, en granskning som är mycket viktig och mycket uppmärksam, och det finns förväntningar på utskottets uttalande. Det berör våra centrala grundlagar i tryck- och yttrandefrihetslagstiftningen och deras ställning i vår demokrati i en tid av osäkerhet och i en tid där händelser i andra delar av världen kommer att påverka och återkoppla till respekten i Sverige för våra egna grundlagar.

Det finns egentligen två frågeställningar i utskottets granskning. Den första frågeställningen berör formerna för kontakten och besöket från en politisk tjänsteman hos företaget och webbhotellet Levonline. Den andra frågeställningen berör det budskap som i den dåvarande utrikesministerns namn framfördes till regeringen i ett antal muslimska länder. Beträffande båda dessa delar i vår granskning gäller att ansvaret för vad

som har gjorts ytterst ligger hos den dåvarande utrikesministern. Det är två inslag där konstitutionsutskottet kommer fram till att den dåvarande utrikesministerns agerande inte kan anses lämpligt och att agerandet borde ha undvikits.

Kontakterna med Levonline aktualiserar den helt centrala frågan om förbud mot censur och andra hindrande åtgärder. Tryckfrihetsförordningen är ett konstitutionellt skydd för den medborgerliga friheten att begagna sig av skrifter som medel för ett fritt meningsutbyte i vilket ämne som helst. Det måste noteras och strykas under, som också görs i betänkandet, att detta skydd för våra medborgerliga friheter gäller utan inskränkning, oavsett det säkerhetspolitiska läge som Sverige befinner sig i.

Vad gäller kontakterna mellan myndigheter och medier slår utskottet fast att man ska avhålla sig från att försöka påverka grundlagsskyddade mediers publiceringsbeslut eftersom påverkan lätt kan uppfattas som en påtryckning och en påtryckning lätt kan leda till att publiceringar stoppas, hindras eller näst intill hindras.

Konstitutionsutskottet skriver att ett betryggande säkerhetsavstånd måste upprätthållas. Särskilt känsligt får det anses vara om den som agerar företräder regeringen eller ett departement. Enligt utskottets uppfattning innebär den kontakt som i detta fall en UD-tjänsteman tog med Levonline att det säkerhetsavstånd som en myndighet bör hålla trädde för när.

Den andra delen av konstitutionsutskottets granskning görs utifrån det brev eller personliga meddelande som är daterat den 9 februari, där den förra utrikesministern ger sina kommentarer till teckningstävlingen, och som sedan via den svenska ambassaden i Riyadh sändes till utrikesministern i Yemen.

I brevet skriver den dåvarande utrikesministern: Jag står alltid upp för yttrandefriheten. Men i det här fallet tar jag avstånd.

Vidare skriver hon att polis och åklagare följer utvecklingen.

Sedan släcks hemsidan ned.

Detta brev kommer till kännedom genom en artikel i Yemen Observer den 15 februari. Det uppmärksammas där, och innehållet i brevet beskrivs som att den svenska regeringen har förklarat att man stängt hemsidan.

Den fråga som utskottet har haft att ta ställning till är om utrikesministern genom budskap och formuleringar har gett ett intryck som kan försvåra Sveriges möjligheter att slå vakt om och främja yttrandefriheten. Detta är en allvarlig frågeställning. Om vår omvärld får föreställningen att den svenska regeringen har möjlighet att stänga hemsidor riskerar vår svenska tryck- och yttrandefrihetslagstiftning att förvandlas till en förhandlingsfråga gentemot utländska intressen och i värsta fall gentemot utländska utpressare.

Dåvarande utrikesministern har inte vidkänts de formuleringar som i hennes namn använts i brevet till den jemenitiska utrikesministern. Översättningar har förorsakat missförstånd. Och det är naturligtvis självklart att även om utrikesministern inte heller kan lastas för hur utländska medier tolkar hennes budskap borde hanteringen av ärendet ha skett på ett sådant sätt att man undvikit feltolkningar av det svenska budskapet.

På en direkt fråga vid utskottets utfrågning har den förra utrikesministern själv framhållit att hon som utrikesminister är ytterst ansvarig för vad som skedde inom Utrikesdepartementet i hennes namn. Med hänsyn till tryck- och yttrandefrihetens grundläggande ställning i vårt samhälle anser utskottet att agerandet borde ha undvikits.

Anf. 119 ANNIE JOHANSSON (c):

Fru talman! Det som nu är i fokus under denna granskningsdebatt ägde rum för ett och ett halvt år sedan. Då var jag inte riksdagsledamot utan en vanlig samhällsintresserad medborgare som i medierna följde utvecklingen i Mellanöstern efter Muhammedkarikatyrerna men också den inrikespolitiska bevakningen av dåvarande utrikesminister Laila Freivalds, såväl i Sverige som utomlands.

Granskningsärendena 1 och 2, som rör Laila Freivalds under denna tid, har varit föremål för skriftlig kommunikation med Statsrådsberedningen. Men det har också varit offentliga utfrågningar av dåvarande utrikesministern och dåvarande statssekreteraren på Justitiedepartementet för att de skulle orientera oss i konstitutionsutskottet närmare och ge oss svar på frågor som krävdes för vår granskning.

Granskningen har resulterat i att konstitutionsutskottet, förutom ett särskilt yttrande, bestämt sig för att Laila Freivalds agerande var olämpligt och att hon med hänvisning till vår grundlagsfästa tryck- och yttrandefrihet borde ha undvikit sitt handlande våren 2006.

Jag ställer mig därför, trots vår enighet i utskottet, frågande till att Socialdemokraterna, som har varit positivt aktiva i samtalet, inte ställer upp i denna debatt.

Ärendet rör två frågor, dels vilket budskap som det så kallade Jemenbrevet, undertecknat med Freivalds namn, signalerade i Mellanöstern, dels de kontakter som togs med webbhotellet Levonline. I båda dessa frågor bär utrikesminister Freivalds som minister det yttersta ansvaret. Jag skulle vilja påstå att detta är det konstitutionellt mest spännande granskningsärendet då frågor som tryckfrihet, yttrandefrihet, censur och säkerhetsavstånd till dessa lagar, när framför allt regering och myndigheter är inblandade, kommer under granskningslampan.

Det handlar framför allt om hur man förhåller sig till dessa grundbulvar i svensk demokrati i kristider, som det var under våren 2006 efter det att Jyllands-Posten hade publicerat karikatyrer på profeten Muhammed. Här noterar konstitutionsutskottet i sitt ställningstagande att yttrandefrihetsgrundlagen och tryckfrihetsförordningen gäller oavsett vilket säkerhetspolitiskt läge som Sverige befinner sig i.

Det är förbjudet för regeringen och en myndighet att hindra en grundlagsskyddad publicering. En tjänsteman får inte vidta åtgärder som har, eller med fog kan uppfattas ha, ett sådant syfte. Om statliga myndigheter eller tjänstemän går in och försöker styra mediernas innehåll eller försöker hindra tal eller yttrande är det ett brott mot våra grundlagar och vår tryckfrihetslagstiftning.

Det är utifrån denna bakgrund som vi har granskat ärendet och har kommit fram till att utrikeministern, som ytterst ansvarig, har agerat olämpligt.

Sverigedemokraterna arrangerade i anslutning till det oroliga läget en teckningstävling på sin nättidning SD-Kuriren som webbhotellet Levon-

line tillhandahöll. Hade det varit en papperstidning hade kontakten troligtvis tagits med den ansvarige utgivaren. Med den nya tidens tidningar på nätet togs kontakten inte med den ansvarige utgivaren utan med dem som tillhandahöll själva platsen för sidan. I det läget är agerandet att ses som att man vid tryckta medier skulle ha gått till självaste tryckeriet – vilket också utgör en intressant reaktion från Utrikesdepartementets sida.

Fru talman! Konstitutionsutskottets uppgift är att granska bakåt i tiden, men också att vara normerande inför framtiden. Konstitutionsutskottet granskar inte tjänstemän utan statsråd. Vi granskar också utifrån hur man agerat från våra grundlagar, och därför är det av yttersta vikt att hålla sig konstitutionellt stringent. Vår granskning är att ses som ett komplement till den prövning som Justitiekanslern har gjort. JK bedömer inte ministerns agerande, utan det är en uppgift för oss i konstitutionsutskottet. JK lyfter fram precis det som vi i utskottet också har med i vårt ställningstagande, att agerandet hos Levonline inte varit ämnat att överträda förbudet utan enbart varit för information om det kritiska läget efter teckningstävlingen.

Företaget Levonline har också vidhållit att de inte kände sig tvingade att stänga SD-Kurirens hemsida utan menar att de fattade ett självständigt beslut i fråga om nedstängning. Däremot anser konstitutionsutskottet att det är viktigt att man från departementets sida upprätthöll ett betryggande säkerhetsavstånd. Det säkerhetsavstånd som man bör hålla trädde här för när, och kontakten som tjänstemännen, med Freivalds godkännande, tog kan ha varit ägnad att uppfattas som en påtryckning. Det kan inte anses vara ett lämpligt agerande.

Den andra frågan gällde det brev som skickades till de svenska beskickningarna utomlands för att förmedlas till varje lands regeringar på ett sätt som beskickningarna själva valde. Utskottet konstaterar att utrikesministern inte kan lastas för de tolkningar som utländska medier har gjort men att feltolkningar av det svenska budskapet hade undvikits om man iakttagit större försiktighet. Här är ministern ytterst ansvarig.

Med dessa ord om att agerandet borde ha undvikits, fru talman, vill jag yrka på godkännande av anmälan i konstitutionsutskottets granskningsbetänkande KU20.

Anf. 120 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Henrik von Sydow och Annie Johansson har ganska väl beskrivit ärendet, så jag ska inte fördjupa mig alltför mycket i detta. Det finns också en ambition att spara lite tid för utskottet, så att vi inte behöver ägna oss åt ett alltför långt nattplenum.

Det grundläggande här är att Justitiekanslern har prövat om det har förekommit grundlagsbrott eller inte. Han konstaterar att det inte har förekommit. Däremot överlåter han åt utskottet att bedöma lämpligheten när det gäller säkerhetsavstånd och så vidare.

Det finns ganska tydliga regler i olika förarbeten och beskrivningar av vår tryckfrihetsförordning och yttrandefrihetslagstiftning, att om det uppkommer en tveksamhet ska man vara extra försiktig. Då kan man säga att utrikesministern inte har uppträtt på ett lämpligt sätt.

Det gäller också det intressanta med det brev som skickades till vissa länder i hennes namn där hon godkänt uttryck som missbruk av yttrandefriheten, vilket i yttrandefrihetsgrundlagen är att betrakta som någonting

som måste beivras. Det är lite bekymmersamt, eftersom man utan vidare konstaterar att det inte har förelegat något brott från dem som publicerade detta på hemsidan.

Jag skulle också något vilja kommentera Mauricio Rojas reservation.

Mauricio Rojas har bidragit med konstruktiva meningar i majoritetstexten men har sedan inte nöjt sig med detta utan velat ha starkare skrivningar. Man kan säga att han har använt lite mer förstärkningsord men egentligen inte tillfört så mycket.

Sedan använder han begreppet kritik, vilket vi i utskottet sedan en tid har försökt undvika. Det blir så kallade formella prickningar, och det blir ett väldigt mediefokus omkring detta. Vi vill i stället använda argument som kritik i dessa olika sammanhang. Det kan man ha olika åsikter om. Vi kan givetvis ha respekt för att man vill ha den här typen av skrivningar.

Vad som är lite bekymmersamt i reservationen är när Mauricio Rojas skriver följande: ”Kontakten var med andra ord ägnad att uppfattas som en påtryckning oavsett hur företaget faktiskt uppfattade kontakten.”

Där har utskottets majoritet en annan, mer öppen skrivning, där vi säger att kontakten ”kan anses” ägnad att uppfattas som en påtryckning.

Det problematiska med Mauricio Rojas text är att man kan uppfatta den som ett försök att bevisa uppsåt. Finns det ett uppsåt är det en medveten, hindrande åtgärd och därmed ett brott. Det är lite bekymmersamt, eftersom Justitiekanslern har fastslagit att något brott faktiskt inte föreligger.

Anf. 121 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Tack för kommentarerna, Ingvar!

Det första gällde ordet kritik, som är ett ord som betyder mycket. Det är det hårdaste ord som konstitutionsutskottet använder. Det har använts många gånger tidigare. När man inte gör det just i det här fallet, som jag tycker är så allvarligt – vi kanske är överens om att det är mycket allvarligt – när ska man då använda ordet kritik? Är ordet bannlyst? Det är svårt att tänka sig ett sammanhang där så grundläggande värden hotas och man inte använder ordet kritik. När ska man då använda det ordet?

Vad är det för signal vi ger när majoriteten inte använder det ordet? De vill inte bli tolkade som att kritiken var av den kalibern att ordet var befogat. Sänder inte detta en signal som säger att det egentligen inte var så allvarligt?

Sedan var det frågan om påtryckningar. Det är en nyansskillnad i de två skrivningarna. Jag vet inte om vi båda skulle kunna betrakta dem som suspekta. Men vi kan säga att det fanns ett syfte med besöket. Och jag tror att du och jag är överens om att det fanns ett syfte med besöket. Det var inte bara ett besök, utan man ville åstadkomma någonting. Det hade att göra med att sidan inte skulle finnas tillgänglig.

För mig var informationen bara ett sätt att trycka på, att lägga ett ansvar och en information på tryckeriet som de inte kunde hantera på ett annat sätt. Eller gör du en annan bedömning av denna typ av kontakt?

Anf. 122 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Det här med kritiska meningar är givetvis omdebatterat. Jag har full respekt för att Mauricio Rojas vill använda detta. Det är möjligt att vi i framtiden kommer att använda det i något sammanhang.

Men det har lett till en olycklig debatt om prickningar hit och prickningar dit. I stället har vi försökt fokusera på de sakliga synpunkterna. Det betyder inte att vi inte är kritiska, men vi använder oss inte av detta, som i medierna uppfattas som ett prickningssyndrom.

Den intressanta frågeställningen gäller syftet – och det är det som är skillnaden mellan Mauricio Rojas text, bortsett från kritikmeningarna, och utskottsmajoritetens text. Han skriver så här i sin reservation: ”Denna omständighet kunde givetvis inte ha undgått utrikesministern, annars hade utrikesministerns initiativ varit helt meningslöst.” Och just detta: ”Kontakten var med andra ord ägnad att uppfattas som en påtryckning ...” Där säger man att det finns ett bestämt syfte, ett uppsåt. Men utskottsmajoriteten säger att det ”kan anses”, och då är det en öppen skrivning och inte ett bevisat uppsåt.

Det är det som är problemet med reservationen. Eftersom JK har friat och sagt att det inte finns något bevisat uppsåt att bryta mot grundlagen är det lite allvarligt att överpröva JK i en reservation på det här sättet.

Anf. 123 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Det här är egentligen ett väldigt intressant juridiskt läge. JK har alldeles rätt. Jag vill inte på något sätt ifrågasätta den slutsats som JK, Justitiekanslern, drar. Men här har vi en situation som kanske inte var tänkt när man lagstiftade om detta. Man lägger ett ansvar på tryckeriet, webbhotellet eller pappersdistributören genom att man informerar om vilka följder tidningen, hemsidan eller något liknande som man ska publicera eller trycka, får, så att de självmant, när de inser att följderna kommer att vara förfärliga, tar beslutet att stänga ned eller hindra publiceringen.

Här finns ett förlopp som jag tror är alldeles uppenbart. Jag vill fråga dig, Ingvar, om du ifrågasätter min beskrivning av förloppet. Vilket annat syfte hade då besöket? Varför ger man information som inte hade med företaget att göra utan med den utrikespolitiska situationen i Mellanöstern? Detta säger man till ett webbhotell, som plötsligt får besök av viktiga tjänstemän som säger att det här kan orsaka otroliga problem för landet. Vad kan det vara för syfte med det? Kan det finnas något annat?

Utrikesministern erkänner själv att detta var en del av Utrikesdepartementets åtgärder för att förändra situationen, som var hotande. Hur kan vi beskriva det? Är det då en påtryckning om man gör på det här viset? Jag tycker att det är ett försök till påtryckning – inte på det sätt man hade i åtanke när man stiftade lagen utan indirekt. Det har vi kanske inte reglerat. Detta är en intressant sak att diskutera vidare.

Anf. 124 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Vi har sagt att det i båda dessa fall är ett olämpligt agerande. Men det är en oerhörd skillnad mellan meningarna. Vad utskottets majoritet säger är att det finns ett möjligt uppsåt, alltså att det inte är uppenbart bevisat, medan Rojas för ett resonemang om att det inte finns någon annan slutsats att dra än att det finns ett uppsåt med i det hela.

Jag har varit med ganska länge i utskottets historia. Många gånger kan man misstänka ett uppsåt, misstänka ett visst syfte, men om man inte kan frilägga det och bevisa det kan man inte komma vidare. Då måste man hålla sig till ganska öppna beskrivningar i sammanhanget.

Det är ganska intressant att vi konstaterar att det finns ett antal likartade ärenden där Berit Andnor har varit inblandad, liksom en reservation som gäller Thomas Bodström och Sveriges Television, där man säger att åtgärderna eller agerandet borde ha undvikits. Där har man en ganska kraftfull markering även om man inte kan bevisa att det är ett grundlagsbrott.

Anf. 125 MARIANNE BERG (v):

Fru talman! I detta ärende har det mesta sagts. Så är det för den som kommer sent på talarlistan. Men detta granskningsärende har figurerat flitigt i medierna det senaste året. Konstitutionsutskottet har också haft många långa diskussioner. Det har varit intressanta och viktiga diskussioner utifrån tryckfriheten och yttrandefriheten.

Det har också varit mycket diskussioner om syftet. Jag vill poängtera att både UD och Säkerhetspolisen har tagit upp vad syftet var. Syftet var just att informera om den rådande situationen – inte att påverka eller utöva påtryckningar på företaget som på sin server hade hemsidan med teckningstävlingen med karikatyrer av profeten Muhammed.

Det är också väl känt att just dessa förlöjliganden av en profet skapade mycket oro runt omkring i världen, med min förståelse. Under krisens gång riktades också ett flertal hot mot svenska beskickningar och intressen. Det kulminerade den 4 februari 2006 med att Sveriges ambasad i Damaskus förstördes. Det är dessa bilder som tjänstemännen från UD och Säkerhetspolisen tog upp och informerade företaget om. Jag vill poängtera att det var företaget Levonline som på eget bevåg tog bort hemsidan från servern.

Sedan kommer vi in på det brev som har gått ut till olika länder i världen och på tolkningen av Laila Freivalds budskap. Hon har själv i KU-utfrågningar bestämt uppgett att hon inte känns vid det uttryckssätt som används i brevet i hennes namn. Den feltolkning av budskapet som man gav uttryck för i tidningen Yemen Observer kan naturligtvis inte Laila Freivalds lastas för. Det tar vi också upp i utskottets ställningstagande. Men hanteringen av ärendet borde enligt utskottet ha skett på ett mer noggrant och försiktigt sätt för att undvika feltolkningar. Där är vi överens.

Med facit i hand kommer förhoppningsvis andra budskap som går ut i världen från Sveriges regering att hanteras varsamt och insiktsfullt just för att man ska undvika feltolkningar.

Laila Freivalds hade naturligtvis, vilket också kommer fram i utskottets ställningstagande, det yttersta ansvaret för vad som skedde i Utrikesdepartementet. Det går inte på något sätt att bortse från. Utskottet skriver i sista meningen i sitt ställningstagande: ”Med hänsyn till tryck- och yttrandefrihetens grundläggande roll i samhället anser utskottet att det i ärendet behandlade agerandet borde ha undvikits.”

Jag har en fråga. Jag ställer mig till fullo bakom utskottets ställningstagande. Men man kan inte låta bli att fundera när ett sådant här ärende kommer upp – alla ärenden är känsliga, men detta är ett av de mest känsliga.

liga – över en sak som jag nästan är säker på. Hur Laila Freivalds än hade agerat hade det, tror jag, med största sannolikhet väckt kritik. Jag vill sammanfatta mitt anförande i ärendet: *Damned if you do, damned if you don't*. Med detta vill jag inte ha sagt att jag inte ställer mig bakom utskottets ställningstagande.

Anf. 126 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Jag vill ta upp två punkter i Marianne Bergs anförande.

Först säger du att syftet med den kontakt som togs den 8 februari från Utrikesdepartementet enbart var att informera. Då är min fråga: Vad var syftet med det? Vad ville man åstadkomma? Jag tror inte att man går runt och informerar bara för att informera i en krissituation. Laila Freivalds har i utfrågningen sagt att det var en del av Utrikesdepartementets åtgärder för att ändra på en situation som betraktades som mycket ofördelaktig för landet.

Det är klart att det fanns ett syfte. Annars måste vi anta att utrikesministern agerar på ett fullständigt obegripligt sätt. Det kan inte vara fallet.

Jag kan utmåla samma scenario. Expressen eller Aftonbladet kommer att publicera en artikel som bedöms som skadlig för något land, ett lands intresse. Det är en krissituation. Då går man till tryckeriet och berättar att det här just kommer att leda till de här problemen. Är inte den informationen på något sätt ett försök att påverka? Varför ges annars informationen?

Jag skulle vilja att du tar upp det här.

På slutet tyckte jag att du var väldigt ursäktande när det gällde Laila Freivalds agerande. Du sade: Hon skulle få kritik hur som helst. Det har du rätt i. Men hon skulle inte få konstitutionell kritik, och det är det vi ägnar oss åt. Jag är säker på att många till och med tyckte att det var rätt att göra det hon gjorde. Men vi måste vakta grundlagen och våra fri- och rättigheter. Det är det som våra grundlagar finns till för. Och det kan vi inte blanda med en annan kritik, som du gör på slutet av ditt anförande.

Anf. 127 MARIANNE BERG (v) replik:

Fru talman! Mauricio Rojas avslutar med att prata om vad hon gjorde.

Hon har i detta ärende, som vi också har tagit upp, det yttersta ansvaret. Men om Mauricio Rojas menar att Laila Freivalds stängde hemsidan på Levonline håller jag inte med. Levonline är väl ett företag som kan svara för sig självt. De tog bort hemsidan från sina servrar på eget bevåg.

Mauricio Rojas tar också upp frågan: Vad var syftet med kontakten med företaget? Jo, syftet var, som de har uppgivit själva, att informera om den rådande situationen, vad denna hemsida hade fört med sig och hur läget var efter det att Jyllands-Posten i Danmark hade startat detta hösten 2005.

Det kan kanske inte tänkas vara försvarbart. Men i den rådande situationen förstördes en svensk ambassad i Damaskus. Det fanns hot mot svenska beskickningar, och otroligt många människor världen över, kanske 40–50 personer, hade dött på grund av, i början, Jyllands-Postens karikatyrer där profeten Muhammed förlöjligades.

Syftet var att informera om det rådande läget. Syftet var inte att påverka i fråga om en stängning av en hemsida. Syftet var rent informellt, och Levonline tog självt beslutet att ta bort hemsidan från sin server.

Anf. 128 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Ingen har påstått att Laila Freivalds stängde hemsidan. Det är inte det vi diskuterar. Det hon gjorde var att ge den här informationen med ett syfte, att påverka företaget. Det skulle vara obegripligt om hon skickade ut sina främsta politiska tjänstemän för att informera utan något syfte. Syftet var uppenbarligen att företaget självmant skulle fatta ett beslut.

Hur benämner vi det här förloppet? Det är det som är intressant. Justitiekanslern säger att det här inte är ett brott. Det är korrekt. Men vad är det här? Vi har här en situation som är väldigt oklar ur konstitutionell synpunkt, men detta förtjänar kritik. Att vi måste försvara de grundläggande friheterna är för mig självklart.

Du säger: Det var en kritisk situation. Men det är just för sådana situationer våra grundlagar finns. Man ska inte falla för frestelsen att göra saker som man gjorde under andra världskriget. Det gjorde man dessutom, Marianne, väldigt mycket när det gällde dem som var med i det som ditt parti kallades då. Du känner till detta mycket väl. Det var transportförbud för tidningar som hade kommunistisk anknytning. Tusentals samtal avlyssnades. Det var över 300 ingrepp mot artiklar och mycket annat som gjordes under den tiden. Per Albin Hansson beklagade givetvis detta, men accepterade det i namn av just läget.

Jag tror att våra grundlagar finns till för att hindra just den här argumenteringen, att vi får kränka våra friheter för att landet är utsatt. Så får vi inte göra. Vi får inte försvara demokratin med odemokratiska metoder. Det är vad jag tror att vi har lärt oss från andra världskriget.

Anf. 129 MARIANNE BERG (v) replik:

Fru talman! Jag får vidhålla det här med syftet. Då får jag återigen ta upp vad som har tagits upp förut. Det är att JK konstaterar att någon överträdelse av förbudet mot censur eller andra hindrande åtgärder inte kan anses ha skett genom den kontakt som Utrikesdepartementet och Säkerhetspolisen tog med företaget.

Jag undrar också – för det är samma frågeställningar – om inte Mauricio Rojas har tittat på utskottets ställningstagande, som jag ställer mig bakom. Där säger vi klart och tydligt att Laila Freivalds som utrikesminister hade det yttersta ansvaret för vad som skedde inom Utrikesdepartementet. Det går inte att bortse från.

Och innan jag lämnade talarstolen tog jag upp det som står i den sista meningen i utskottets ställningstagande: Med hänsyn till tryck- och yttrandefrihetens, som Mauricio Rojas har tagit upp, roll i samhället anser utskottet att det i ärendet behandlade agerandet borde ha undvikits.

Det är mitt svar till Mauricio Rojas. Titta mer på utskottets ställningstagande och återkom senare!

Anf. 130 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Fru talman! Jag vill bara få fört till protokollet att jag instämmer i den argumentering som tidigare har framförts av Henrik von Sydow, Annie Johansson, Ingvar Svensson och Marianne Berg.

(forts.)

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

7 § (forts.) Granskningsbetänkande (forts. KU20)

*Gransknings-
betänkande*

Anf. 131 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Mikael Johansson fattade sig väldigt kort och ställde sig bakom allt som de andra sagt i majoritetsförslaget. De har sagt en hel del som jag tycker är ganska betänkligt. Jag vill fråga vad du, Mikael, tycker. Det är helt enkelt viktigt att varje parti manifesterar sin ståndpunkt i ett så här viktigt ärende.

Vi har diskuterat vad som var syftet med besöket hos Levonline. Varför informerades företaget? Vad ville utrikesministern åstadkomma?

Jag hävdar att det bara finns en rimlig tolkning, nämligen att det handlar om att påverka företaget i en riktning som jag menar kommer att visa sig vara mycket problematisk från tryckfrihetssynpunkt.

Sedan har vi den andra frågan. I förslaget och det du, Mikael, säger används inte ordet ”kritik” som är det etablerade ordet för att markera att det fel som begåtts är allvarligt. Jag vill därför ha en förklaring. Man måste ta ansvar också för att ordet ”kritik” inte används, inte minst i det här fallet.

Till sist: I slutet av ett av de senaste anförandena framhövdes det att Laila Freivalds skulle ha fått kritik hur hon än gjorde. Jag menar att det är något som inte kan accepteras, för då blandar man ihop kritik från allmänheten med den konstitutionella kritik som vi så att säga är skyldiga att leverera. Jag vill att du uttrycker dig om detta, för det är ett ursäkande sätt som jag ser det.

Anf. 132 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Först vill jag säga några ord om vokabulären. Under inledningsrundan här i dag hörde vi ett antal olika exempel, till exempel ”att sätta ribban”. Jag tror att någon också använde ordet ”klura” när det gäller vårt uttryckssätt, hur vi ska beskriva. Mauricio försöker få det till att vi i det här fallet skulle ha använt ordet ”kritik”.

Jag uppfattar inte att KU:s roll är att vi i KU ska komma med kritik. Vi lyfter fram frågorna för kammaren, i ett sakperspektiv. Sedan är det upp till kammaren att till syvende och sist via ett misstroende entlediga ett statsråd på grund av hur statsrådet agerat. Därför är valet av vokabulär inte så viktigt som det kan tyckas i den debatt som varit om just det föregående statsrådet Laila Freivalds.

*Utrikesminister
Laila Freivalds och
regeringens roll vid
stängningen av en
hemsida*

När det gäller syftet med kontakten i fråga uttrycker vi i majoritetstexten att den här kontakten kan ha varit ägnad att uppfattas som en påtryckning. Det är det viktigaste. Oavsett hur företaget har uppfattat kontakten kan den uppfattas som och vara en påtryckning.

Det är alltid svårt när vi går in och granskar – när vi frågar och tar reda på mer material – att exakt se vad som är orsaken till folks agerande, oavsett om det i det här fallet var en tjänstemans eller ett före detta statsråds agerande. Sådant är alltid väldigt svårt.

Båda sätten att agera – antingen att avstå från kontakten eller att inte avstå från kontakten – kunde ha lett till kritik. Det kan vara ganska relevant eftersom det handlar om en bedömning av det hela. Kritiken är likväl kraftig i majoritetstexten.

Anf. 133 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! I det här fallet har Laila Freivalds själv förklarat varför man gjorde det man gjorde. Hon säger att hon direkt efter mötet med ambassadörer och andra representanter från länder i Mellanöstern sammanträffade med personal från UD för att se hur man skulle ta itu med den hemsida som redan ställt till ganska stora problem.

Det är klart att det här besöket och den information som gavs till företaget var en del av något som syftade till att åstadkomma någonting.

Jag är mycket förvånad över att de i majoriteten som inte vill använda ordet ”kritik” inte erkänner detta när Laila Freivalds själv har gjort det. Det är för mig ett slags överslätande av någonting som borde sägas klart och tydligt. Jag tror att detta är viktigt, för det är så påfallande. Laila Freivalds har ju också sagt det.

När det gäller valet av vokabulär säger du plötsligt om allt vad KU tidigare gjort att användningen av ordet ”kritik” otaliga gånger på något sätt var felaktigt och att man skulle låta kammaren göra något via missstroende votum. Men så har det inte alls fungerat.

Det är egentligen ni som vill introducera en innovation genom att nästan förbjuda ordet ”kritik” därför att det skulle innebära en prickning eller något sådant – ord som ni, inte vi, har använt. Ni måste förstå att ta ansvar för att ni ändrar på praxis i konstitutionsutskottet. Det gör ni med anledning av Laila Freivalds-fallet – ett fall som gäller våra grundläggande friheter. Det måste man ta ansvar för. Man måste förklara varför en praxis som har funnits i väldigt många år just nu och just här ska ändras.

Anf. 134 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Oavsett hur länge en praxis har använts kan den uppenbarligen trots allt vara fel. Det har inte varit mer rätt förut att använda ordet ”kritik”, lika lite som det från Mauricio Rojas sida nu skulle vara rätt att använda ordet ”kritik” när det gäller de granskningsbetänkanden som vi förelägger riksdagen.

KU:s granskningsarbete syftar till att för kammarens ledamöter belysa förhållandena och till att se om de anser att det skulle kunna finnas fog för att rikta misstroende mot ett enskilt statsråd. Det är grunden för konstitutionsutskottets roll.

Att Laila Freivalds har redovisat syftet och svarat på frågorna tar vi fasta på. Vi uttrycker oss ju om att det agerandet borde ha undvikits. Vi är väldigt tydliga om det.

Om du använder ordet ”kritik” eller talar om ”borde ha undvikits” till exempel så är det – praxis eller inte – ledamöterna i denna kammare som till syvende och sist ska avgöra huruvida det ska vara fortsatt förtroende för det enskilda statsrådet eller inte. Det har tidigare varit konstitutionsutskottets rimliga roll och uppgift.

Vi har inte gjort något avsteg utifrån det här enskilda ärendet – uppfattar jag – i utskottsarbetet, utan i varje ärende har vi gemensamt pratat om att vi ska undvika ordet ”kritik”. Risken finns ju att medierna fokuserar på just det ordvalet i stället för att se till sakförhållandet som jag tycker att det är mer rimligt att tittare, lyssnare och medier mer ordentligt får studera. Vad i agerandet har varit bra eller dåligt? Sedan kan var och en – såväl läsare som tittare – dra slutsatser av det.

Anf. 135 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp):

Herr talman! Vad debatten i dag handlar om är dåvarande utrikesminister Laila Freivalds och hennes agerande i samband med en kris som kommit att kallas för Muhammedkrisen, alltså den kris som uppstod efter det att Muhammedkarikatyrerna publicerats i Jyllands-Posten.

Men när det gäller Muhammedkarikatyrerna och det som hände efter det att dessa publicerats var det inte första gången som religions- och yttrandefriheten hamnat på kollisionskurs i Sverige.

Med min yrkesbakgrund som präst finner jag att det är mycket viktigt att föra en diskussion om distinktionen mellan religionsfrihet och yttrandefrihet och att den diskussionen förs också i dag.

För nio år sedan, herr talman, rådde det stor upprördhet i min hemstad Uppsala. Den upprördheten hade sitt ursprung i utställningen *Ecce Homo*, en bildmeditation av konstnären Elisabeth Ohlson Wallin som under kulturnatten 1998 visades i Uppsala domkyrka. Protesterna framfördes med stor frenesi, och de handlade om att Jesus framställdes på ett för många människor kränkande sätt. Det var religionsargumentet som framfördes. Man menade att religionsfriheten kränktes av några.

Chockvågen gick genom vårt land och spreds också till andra länder. Känsloerna var så upprörda att polis inkallades, och utställningsdagen gick polisen med bombhundar genom kyrkan. Flera av oss präster som tjänstgjorde hotades till livet.

Herr talman! Den här djupgående egna personliga erfarenheten har lärt mig hur ont det kan göra för den enskilda människan när värden som man håller heliga upplevs som hotade eller utsätts för kränkning. Jag har tjänstgjort i just Uppsala domkyrka, och i mitt arbete efter *Ecce Homo*-utställningen mötte jag många gånger människor som återkom till bilderna och hur bilderna påverkat dem inför framtiden.

Även om jag kunde leva mig in i och delvis kanske också förstå upprördheten är jag i dag glad att utställningen inte stoppades, utan den kom till stånd och genomfördes. Slutsatsen var att yttrandefrihet och den konstnärliga friheten vann över den svaga och vaga argumentation som kunde rubriceras som subjektiv kränkning hos somliga individer.

*Gransknings-
betänkande*

*Utrikesminister
Laila Freivalds och
regeringens roll vid
stängningen av en
hemsida*

Utställningen kom att leda till en dialog som pågår än i dag inom kyrkor och samfund men också på olika arenor ute i samhället, inte minst politiskt. Det handlar om utanförskap, homosexualitet och ytterst människosyn och människovärde.

Förra året spreds världen över en storm av vrede på nytt. Det handlade igen om yttrandefrihet och religion. Vi fick åter uppleva hur religiösa bilder upprörde hela världen, och mina minnen från Ecce Homo blev tydliga och kom tillbaka. Återigen ser vi, herr talman, att bilder talar till de djupaste skikten hos en människa och att bilder kan betyda mer än talade eller skrivna ord, provocera och frammana de mest primitiva instinkter och handlingar.

Det som skedde var i den muslimska världen, avlägsen från oss. Man såg hur ambassader stacks i brand, hur man brände flaggor, hur man skändade svenska vapensköldar och så vidare, hur handelsbojkotter kom till stånd. Det känns avlägset för oss som bor i Sverige, men vi ska komma ihåg att under förra året sattes yttrandefriheten ur spel också här hemma då den konstnärliga friheten sattes på undantag när man monterade ned en tavla på Museum för världskultur i Göteborg. Det fanns ett annat exempel på Berliner Staatsoper där Mozartoperan Idomeneo ställdes in därför att den kunde upplevas som kränkande av somliga, läs muslimer. Senare har den spelats, och det har gått mycket bra. Det har inte hänt någonting, inte en enda incident.

Upprördheten som vissa människor känner får inte leda till att vi som har grundlagsskyddad yttrandefrihet bara vagt lägger oss platta och agerar dörrmatta för de mörka krafter som förnekar den andres rätt att tänka fritt, publicera sig fritt. Protestyttringar och våld tystar mycket effektivt de röster hos muslimer som kämpar för fria, öppna, demokratiska och toleranta samhällen.

Faktum är, herr talman, att den svenska regeringen misslyckades fullständigt i hanteringen av Muhammedkrisen. Men till skillnad från andra länders regeringar reagerade statsministern genom att läxa upp sin danske kollega i tv på bästa sändningstid, och utrikesministern valde att agera på ett sådant sätt att en hemsidesleverantör släckte ned en hemsida. Som kronan på verket var det när UD med Laila Freivalds medgivande agerade för att släcka ned den hemsida som publicerade de här bilderna. BBC rapporterade: "It is believed to be the first time a Western government has intervened to block a publication in the growing row." Det är ord och inga visor. Yttrandefriheten sattes på undantag, och det av en svensk utrikesminister.

Under mina år som präst har jag inte någon gång, 13 år är det, varit med om en påsk eller en jul när man inte har sett karikatyrer av Jesus i krubban eller på ett kors, ganska provocerande kanske för somliga människor, men det är ett led i yttrandefriheten. Varje religion och varje livsåskådning tål granskning, tål att prövas och klarar till och med av den kränkning som det kan innebära att fördomsfulla bilder visas eller trycks. Det kan vara fula bilder, de kan vara anstötliga, men i yttrandefrihetens namn måste de få visas.

Varje demokrati måste hålla fast vid tryckfriheten och yttrandefriheten oaktat vilken konstnärlig eller intellektuell kvalitet materialet håller så länge som bilderna eller texten inte manar till våld eller till övergrepp

mot människor eller grupper. Om så sker i detta land Sverige träder lagen om hets mot folkgrupp in, och man kan lagföras.

Herr talman! Vi får inte ge avkall på demokratiska värden bara för att protesterna mot Muhammedkarikatyrerna tog sig extrema och våldsamma uttryck. Varje dag måste vi i stället stå upp och försvara yttrandefriheten och kräva att också medborgare i andra länder ska kunna uppnå och åtnjuta samma demokratiska friheter som vi äger. Jag är övertygad om att den muslimska världen behöver mer frihet och inte mindre. Vi i Sverige måste påminna oss gång på gång att vi äger en grundlagsskyddad yttrandefrihet och bär ett ansvar för att förvalta denna yttrandefrihet och sprida budskapet om storheten i friheten över världen.

Utrikesminister Laila Freivalds agerade på ett sätt som enligt min mening förtjänar kritik. Jag är förvånad över att konstitutionsutskottet inte har valt att kalla kritik för kritik utan gör vissa omskrivningar. Finns det någon i utskottet som tycker att agerandet förtjänar beröm?

Med detta yrkar jag på godkännande av anmälan i Folkpartiets reservation i konstitutionsutskottets granskningsbetänkande 20.

I detta anförande instämde Mauricio Rojas (fp).

Anf. 136 TOMMY WAIDELICH (s):

Herr talman! Jag hade inte tänkt ta till orda i den här debatten eftersom vi är sex partier som är överens. Men jag blev efterlyst tidigare i debatten. Jag tycker också att det finns en sak som inte fått tillräckligt mycket utrymme i debatten så här långt och som jag gärna vill lyfta fram, nämligen att regeringen i det här fallet har ett dubbelt uppdrag. Statsledningen ska värna hotade svenska intressen samtidigt som man ska följa grundlagen. Det slås också fast i KU:s betänkande. Jag tycker att det är viktigt att komma ihåg det. Regeringen hade faktiskt ett dubbelt uppdrag.

KU:s viktigaste slutsats är att det inte skedde någon överträdelse av yttrandefrihetsgrundlagens censurförbud i kontakterna med Levonline. Regeringen kan inte lastas för något grundlagsbrott, precis som Ingvar Svensson tidigare påpekat här i debatten.

Däremot för KU ett problematiserande resonemang om säkerhetsavstånd när det gäller kontakterna mellan UD-tjänstemannen och Levonline. KU konstaterar att det å ena sidan är viktigt med säkerhetsavstånd, å andra sidan inte får leda till att myndigheter alltid avhåller sig från att kontakta medieföretag för att erbjuda information, vilket var syftet i det här fallet.

I det här fallet anser KU att UD-tjänstemannen har kommit säkerhetsavståndet för när i kontakterna med Levonline även om Levonline inte uppfattat kontakterna som påtryckning. Det är vi alla överens om.

Om detta har flera ledamöter talat här i dag liksom om hur utrikesministerns uttalande feltolkats i utländska medier. Däremot har det i dagens debatt varit mer tyst om regeringens dubbla uppdrag, det vill säga att statsledningen ska värna hotade svenska intressen samtidigt som man ska följa grundlagen. Detta slås också fast i KU:s betänkande, vilket är viktigt att komma ihåg.

Anf. 137 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Det vore mycket anmärkningsvärt om ingen företrädare för det socialdemokratiska partiet skulle vara med i debatten. Det var ni socialdemokrater som regerade landet. Det handlar om en före detta minister som är socialdemokrat. Då är det klart att det största partiet i landet måste säga sitt i kammaren och inför det svenska folket om det här ärendet. Det är ett så otroligt viktigt ärende.

Jag tackar dig Tommy för att du tänkte om och anmälde dig till talarlistan. Men att partiet över huvud taget hade övervägt att inte vara med i debatten är mycket märkligt.

Du pratar om det dubbla uppdrag som regeringen och statsledningen har att försvara landet och svenska intressen och att följa grundlagen. Man får intrycket att regeringen ska göra en viss avvägning. Hur mycket följer vi grundlagen? Hur mycket försvarar vi landets intressen? Hur mycket censur är påkallat i det här fallet? Under andra världskriget hade vi transiteringen av tyska divisioner och 300 beslag av tidningar. Det är klart att med Hitler på andra sidan låter avvägningen korrekt.

Men 1948 ändrade vi grundlagen just för att den här avvägningen betraktades som problematisk, just för att vi tyckte att våra grundläggande rättigheter aldrig får offras, att de är absoluta och ovillkorliga. Statsledningen ska försvara våra intressen och allt som har med våra intressen att göra, men inte till priset att våra grundläggande rättigheter utsätts för hot. Detta övervägande får man inte göra.

Anf. 138 TOMMY WAIDELICH (s) replik:

Herr talman! Till att börja med vill jag verkligen tacka Mauricio Rojas för den betydelse han tillmäter mitt eget parti.

Jag är betydligt mer ödmjuk än så. I det här fallet har vi en majoritet av sex partier. Då tycker jag inte att alla sex partier behöver gå upp i debatten. Men nu har jag ändå gått upp och redogjort för hur jag ser på debatten. I princip har vi haft samma vinklingar.

Jag har valt att bara fokusera på det dubbla uppdraget. Det innebär att statsledningen ska värna hotade svenska intressen samtidigt som man ska följa grundlagen. Det finns ju ingen som ifrågasätter grundlagen i det här fallet. Justitiekanslern och KU har också slagit fast att det inte föreligger något grundlagsbrott.

Däremot förs ett resonemang om att man kommit säkerhetsavståndet för när. Men majoritetens liksom Justitiekanslerns slutsats är att det inte föreligger något grundlagsbrott. Grundlagen har respekterats, och det är viktigt att komma ihåg.

Anf. 139 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Då är vi överens om att grundlagen gäller i krissituationer, också om landets intressen är hotade. Statsmakten ska inte göra något övervägande och ställa det ena mot det andra, utan det finns en absolut plikt för oss alla att följa vår grundlag.

Jag tycker att det känns mycket bättre nu, men i början kändes det som att det här fanns möjlighet till en viss kohandel mellan det ena och det andra, eftersom detta har inträffat. Och det är begripligt. Vi behövde en lag, tryckfrihetsförordningen, för att stoppa det här. Reaktionen är begriplig när våra intressen hotas.

Jag förstår Laila Freivalds – tro inget annat – och alla dem som tycker att hon antagligen agerade rätt. Men det måste finnas en absolut gräns som gör att inte det begripliga blir ett övergrepp på grundlagen.

Under andra världskriget agerade inte något av partierna från höger till vänster, åtminstone inte Socialdemokraterna, på ett bra sätt. Vi är alla överens om att det inte får upprepas. Därför är en absolut klarhet, inte minst från det största partiet i vår riksdag, så oerhört viktig. Var inte så blyga! Ni tillhör det största partiet, och då har vi rätt att kräva ett klart och tydligt besked av er.

Vad menar du var syftet med att den högsta politiska rådgivaren till Laila Freivalds besökte webhotellet? Om det inte var att påverka, varför lämnades då informationen? Vad ville utrikesministern åstadkomma? Hon säger själv att det var en förändring i en tävling som inte betraktades som bra för svenska intressen. Det är inte acceptabelt att agera på det viset, att ge en information som förväntas leda till att man förhindrar en publikation.

Anf. 140 TOMMY WAIDELICH (s) replik:

Herr talman! Syftet får de personer som varit inblandade stå för. Men det framgår av handlingarna att syftet var att erbjuda information om det utrikespolitiska läget. Och slutsatsen är från KU:s och Justitiekanslerns sida att inget grundlagsbrott har begåtts.

Jag tycker att det är viktigt att vi är sex partier som har kunnat nå en enighet om detta. När jag hör Mauricio Rojas sista inlägg tycker jag kanske att den här reservationen verkar onödig, med tanke på hur nöjd Mauricio verkar vara med mitt svar. Men det är förmodligen en feltolkning som vi kan återkomma till i ett annat sammanhang.

Det viktiga att komma ihåg är att regeringen i detta fall har ett dubbelt uppdrag, att statsledningen ska värna hotade svenska intressen samtidigt som man ska följa grundlagen. Det slås fast i KU:s betänkande. Och liksom Justitiekanslern kommer KU fram till att inget grundlagsbrott har skett.

Statsminister Fredrik Reinfeldts förordnande av statsråd (avsnitt 1.2)

Anf. 141 BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Enligt 6 kap. 1 § andra stycket regeringsformen tillsätter statsministern övriga statsråd.

Utifrån den granskning som vi har genomfört i utskottet anser vi från oppositionens sida – socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister – att Fredrik Reinfeldt inte levt upp till de krav som måste ställas när det gäller uppgiften att utse statsråd. Däremot kan vi konstatera att den borgerliga majoriteten i utskottet inte har några som helst synpunkter på hur statsministern har skött sitt arbete när det gäller att utse statsråd.

Sant är att regeringsformen ger en stor frihet åt regeringsbildaren när det gäller vem som ska utses, men det innebär inte att det ska utläsas som att det ska få gå på vilka lösa boliner som helst. Så kan man naturligtvis inte tolka regeringsformen.

Det är ett utomordentligt stort ansvar som riksdagen ger statsministern att utse statsråd, det kanske viktigaste uppdrag som vi ger någon. Det är ett stort förtroende som måste förvaltas väl. Det är en både central

*Gransknings-
betänkande*

*Utrikesminister
Laila Freivalds och
regeringens roll vid
stängningen av en
hemsida*

*Statsminister
Fredrik Reinfeldts
förordnande av
statsråd*

och mycket grannliga uppgift där statsministern naturligtvis måste ta ansvar för att han inte utser statsråd som har en bakgrund som inte går att försvara. Det kräver noggranna förberedelser.

Hur det ska gå till i detalj är naturligtvis ingenting som riksdagen eller någon av oss som står här egentligen har någonting att säga om. Men det kräver naturligtvis förberedelser, och det krävs en beredning av ärendet. Det hoppas jag att de allra flesta håller med om.

Därför tycker jag att det är häpnadsväckande att höra att statsministern inte ens hade ett personligt samtal med de statsråd som han utsåg och som representerade ett annat parti än hans eget. Han ägnade inte en enda minut åt samtal med dem som han skulle utse att sitta i Sveriges regering och som skulle få det ansvar som det innebär att vara statsråd. Mycket tunga och viktiga uppdrag delades lättvindigt ut utan att statsministern ens en gång ansåg sig behöva prata med dem som skulle utses.

Nu gick det ju som det gick med regeringsbildningen. Det måste ändå påminnas om det stora misslyckande som den resulterade i. Två av ministrarna avgick inom tio dagar. Tre statsråd polisanmäldes. Andra har misstänkts för både mutbrott och skattebrott. Det är allvarligt eftersom detta handlar om Sveriges regering och Sveriges anseende i omvärlden.

Utifrån den granskning som vi har gjort är det helt klart att det inte går att dra någon annan slutsats än den som vi socialdemokrater har gjort tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, nämligen att statsministern inte har levt upp till de krav som jag anser att vi rimligen måste ställa på en regeringsbildare när det gäller förberedelser för uppgiften att utse statsråd.

Med det, herr talman, yrkar jag på godkännande av anmälan i reservation nr 2.

Anf. 142 MARIANNE BERG (v):

Herr talman! Som Berit Andnor så väl framförde är processen att utse statsråd en otroligt viktig del av statsministerns uppgift att bilda en ny regering.

Torsdagen den 19 april utfrågades statsministern av konstitutionsutskottet om hans förberedelser vid tillsättandet av statsråd. Statsministern tog i sin inledning upp något mycket viktigt, nämligen att det vid sidan av de formella kraven givetvis också finns en rad informella krav. Det handlar om att försäkra sig om att det tilltänkta statsrådet är införstådd med lagar och regler och att försäkra sig om att statsrådet har kvalifikationer nog att axla det ansvar som följer med uppdraget, liksom att inhämta referenser eller annat av värde som behövs för en grund för att göra den bästa möjliga statsrådsutnämningen.

Jag håller med statsministern. Det är av största vikt att försäkra sig om det tilltänkta statsrådets kunskaper om lagar och regler. Men vad var det då som gick så fel?

Som Berit Andnor tidigare sade var det ett par ministrar som inom en vecka, plus minus några dagar, fick lämna sina poster. Då anser jag att man måste ha brustit i förberedelserna.

Statsministern påpekade också under utfrågningen att det enligt hans uppfattning skulle vara helt orimligt att man ska ha inställningen att man inte ska få ha gjort något klandervärt över huvud taget under ett långt liv för att kunna bli statsråd. Jag håller med om det också. Man kan inte

börja planera sitt liv långt innan i tron eller med insikten om att man inte ska bli statsråd en dag. Det är naturligtvis inte rimligt.

Men det klandervärda som kanske gick tillbaka långt i tiden visade sig vara helt dagsfärskt hos de ministrar som efter en vecka, plus minus några dagar, fick avgå.

Detta viktiga uppdrag som statsministern har finns, som jag sade i mitt tidigare anförande, klart och tydligt angivet i regeringsformen 6 kap. 1 § andra stycket.

För att statsministern ska kunna leva upp till det anser jag att det är en självklarhet att statsministern före utnämningen varit i personlig kontakt med de tilltänkta statsråden. Det var häpnadsväckande att höra statsminister Fredrik Reinfeldt svara nej på det. Han hade överlåtit det på partiledarna i de andra partierna. Det är inte rimligt eftersom det klart och tydligt står att det är statsministern som ska tillsätta statsråden. Då krävs det väl mer – i alla fall att man har haft en personlig kontakt.

Jag blir lite fundersam när utskottsmajoriteten i sitt ställningstagande anser att det inte finns någon anledning till något särskilt uttalande om statsministerns hantering vid tillsättningen av statsråd. Det är anmärkningsvärt, speciellt med tanke på att han överlät till de andra partiledarna att i sina respektive partier sköta samtalen.

Är det så det ska gå till när statsministern är den person som ska tillsätta kvinnor och män på så viktiga poster? Mitt svar måste bli nej. Ett så tungt, viktigt, stort och ansvarsfullt uppdrag som att utse statsråd ska skötas med noggrannare förberedelser än vad som nu har visat sig gördes. Statsministern har i efterhand, med facit i hand, sagt att han kanske borde ha ställt fler och annorlunda frågor. Det är positivt.

Jag får tacka talmannen och yrkar på godkännande av anmälan i reservation nr 2.

Anf. 143 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Herr talman! Ärendet om Fredrik Reinfeldts sätt att utse regering innehåller några förvånande och märkliga saker. Ännu märkligare ter det sig, herr talman, när Reinfeldt förklarar att han har stött sig på tidigare erfarenheter hos regeringsbildare när han arbetade för att utse nya statsråd.

Det finns ingen praxis för hur en regering och enskilda statsråd ska utses, men jag tänkte ta hjälp av sporttermer när jag ska försöka förklara hur märkligt det kan te sig.

Låt mig jämföra denna situation med hur svenska herrfotbollslandslaget hade det i början av september förra hösten när förbundskaptenen Lars Lagerbäck helt enkelt skickade hem tre av landslagsspelarna på grund av att de har uppträtt olämpligt och inte följt reglerna. Det var en av Sport-Sveriges största händelser under många månader. Vad var det som kom fram med anledning av Zlatans uteblivna landslagsspel under dessa månader?

Det var mycket tydligt att det saknades personligt samtal mellan vår förbundskapten och nyss nämnda Zlatan. Det skrevs oerhört mycket i de sportbilagor som fanns, och jag tror att vår i viss mån sportintresserade statsminister skulle kunna ha uppfattat denna situation i början av september förra året när han i sin egen roll som statsminister skulle utse egna statsråd.

*Gransknings-
betänkande*

*Statsminister
Fredrik Reinfeldts
förordnande av
statsråd*

Direktkontakt är A och O när det gäller att bygga ett lag. Det duger inte att skicka några centermittfältare för att prata med Zlatan. Det duger inte att skicka några försiktiga kd-backar för att försöka få ordning på laget och få in de spelare som önskas. Det är oerhört viktigt att den som är förbundskapten och lagledare tar direktkontakt.

Denna fotbollsliknelse blir ännu mer uppenbar i ljuset av det orange-färgade lagets förlust mot det rödgröna laget i den årliga fotbollsmatchen förra tisdagen. Efter en intensiv punktmarkering av tjejrerna i det rödgröna laget – särskilt tack till Monica Green, Eva-Lena Jansson och Ros-sana Dinamarca – tvingades statsministern att konstatera att var och en av de rödgröna ledamöterna fick in bollen i mål vid tre tillfällen. Det var en bra fördelning, ett per parti som ingick. Regeringen fick bara in en enda boll. Det är möjligt att om statsministern valt att själv prata direkt med sina spelare, herr talman, hade resultatet kanske sett annorlunda ut.

Jag måste återkomma till de statsråd som i höstas avgick efter bara några dagar. Det var trots allt dem som han själv hade pratat med som avgick.

Anf. 144 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! Konstitutionsutskottet har gjort sin granskning av statsminister Fredrik Reinfeldts förordnanden av statsråd utifrån en anmälan dels om huruvida statsministerns beslut att förordna statsråd kan anses falla under beredningstvånget i regeringsformen, dels om i vilken omfattning och i vilka former förordnanden av statsråd har skett. Konstitutionsutskottets avsnitt i betänkandet som handlar just om gällande regler ger ett förhållandevis klart svar på de frågor som är ställda i anmälan. I grundlagspropositionen från 1973 framhålls att statsministerns beslut om regeringens sammansättning till skillnad från hur det fungerade tidigare inte blir ett regeringsbeslut. Beredningstvånget framgår av 7:2 i regeringsformen, och enligt den paragrafen ska vid beredning av regeringsärendena behövliga yttranden och upplysningar hämtas från berörda myndigheter. Av det här framgår att statsministerns förordnanden inte kan falla under något beredningstvång.

KU redogör också i sitt betänkande för tidigare statsministrars överväganden och praxisen kring förordnande av statsråd. Det är en överblick som absolut är intressant. Från öppna källor som memoarer, intervjuer och festskrifter lämnas redogörelser för hur tidigare statsministrar som Ingvar Carlsson och Göran Persson gjort avvägningar och resonerat kring utnämningar och sammansättningen av regeringen. Betänkandet redogör också för KU:s tidigare utfrågningar i ämnet så långt tillbaka i tiden som av Tage Erlander, Thorbjörn Fälldin och Ola Ullsten om deras erfarenheter som just regeringsbildare. Slutsatsen efter att en sådan genomgång är klar är att det inte finns någon enhetlig modell för tillsättning av statsråd. Det finns tvärtom många olika hänsyn att förhålla sig till.

Herr talman! Det är klart att förordnande av statsråd är en viktig, ansvarsfylld och grannliga uppgift. Statsministern har under nästan en hel förmiddag, en halv förmiddag, en lång förmiddag, redogjort för de omfattande förberedelser som fanns inför regeringsskiftet. Han har redogjort för de långvariga gemensamma förberedelserna i Allians för Sverige kring den politiska fördjupningen och för hur förtroendet och kännedomen mellan de ledande politikerna i Allians för Sverige växte fram till

den särskilda arbetsgrupp som hade uppdraget att ta fram aspekter på hur en regeringsbildning skulle genomföras. Han redogjorde för hur erfarenheterna från de borgerliga regeringsbildningarna 1991 och på 1970-talet sammanställdes och togs till vara.

Till det, att det är statsministerns stora ansvar och viktiga uppgift att förordna statsråd, måste det kopplas ett förtroende genom ömsesidig tillit för att bygga ett lag med starka statsråd som också fungerar som ett lag med kollektivt ansvar för politiken.

Herr talman! Regeringsformen slår kort fast att det är statsministern som tillsätter statsråd. Den slår också fast att det är statsministerns ansvar att se till att de delar av regeringsformen som styr över de formella kraven på statsråd uppfylls. Utskottets betänkande har som sagt enkelt klarlagt att utnämning av statsråd inte är regeringsärenden och därför inte heller omfattas av bestämmelsen om beredningsskyldighet. Vårt betänkande visar som sagt att någon särskild praxis inte heller har utvecklats för hur utnämningar ska förberedas.

Jag vill påminna om, och det är viktigt, att vår granskning är just av en konstitutionell karaktär, en rättslig karaktär. Och några regler har inte överträtts. I och med detta ser vi ingen anledning till någon särskilt uttalande från konstitutionsutskottets sida.

Anf. 145 BERIT ANDNOR (s) replik:

Herr talman! Jag har bara en enkel fråga till Henrik von Sydow. Anser den borgerliga majoriteten i konstitutionsutskottet att regeringsformens krav på statsministern om ansvar för att utse statsråd verkligen kan tolkas på så sätt att det inte kräver några som helst förberedelser?

Anf. 146 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Herr talman! Det är en felaktig beskrivning att det inte har varit några som helst förberedelser. Jag vill påminna Berit Andnor om att vi satt tillsammans under en lång förmiddag just för att gå igenom Fredrik Reinfeldts svar på vilka förberedelser som har förekommit. Jag vet att Berit Andnor är ovan vid koalitionsregeringar, ovan vid samarbete mellan fyra olika partier. Jag vill därför peka på det som lyfts fram, det som är det uppenbara, att statsministern är regeringsbildare och ansvarig för samtliga statsråd. Tittar man på den historia som finns av koalitionsregeringar är det förstås så att ett stort ansvar för statsråden faller på dem som är partiledare för respektive parti.

Det är klart för oss att den här processen har föregåtts av mycket öppna samtal mellan partiledare där statsministern, just som regeringsbildare, har vinnlagt sig om vilka frågor som har ställts och om hur diskussionerna har varit. Jag vill också påminna Berit Andnor om att det här är personer som känner varandra, som har jobbat tillsammans, som har utformat politik tillsammans. Så visst har förberedelser skett. Vi satt som sagt en förmiddag och pratade om detta. Vi har gjort mycket mer. Vi har fått in skriftligt material. Förberedelser har skett.

Jag bollar tillbaka till Berit Andnor. Det här är som sagt vår första granskning. Det är viktigt att den sker utifrån just en rättslig grund med konstitutionell karaktär på det. Vilka regler är det som har överträtts? Vilka regler är det som inte har uppfyllts? Har det varit så är det vår uppgift att kunna rikta kritik. Då är det konstitutionsutskottets roll att

peka på just detta och framföra kritiska synpunkter. I det här ärendet kan det vara ett upphetsat tonläge och retorik i luften, absolut. Det är väl för att det är just en rättslig granskning i en politisk miljö. Men, Berit Andnor, vilken regel är det som har överträtts? Vilket brott mot regeringsformen är det som har begåtts? Det är svårt att hitta det.

Anf. 147 BERIT ANDNOR (s) replik:

Herr talman! Jag ställde en enkel fråga, Henrik von Sydow, och fick detta mångordiga svar om att det visst hade gjorts förberedelser. Jag vill bara hänvisa till den utfrågning som vi faktiskt gjorde med statsministern och detta att han inte ens hade haft samtal med de statsråd som han skulle utse. När man ser på bestämmelserna i regeringsformen och det ansvar, det förtroende, som ju riksdagen ger statsministern finns det ett utrymme för tolkningar. Saker och ting står inte exakt i någon enda paragraf i grundlagen. Det finns inte detaljer som innebär att man reglerar varje given situation. Men att det kräver beredning, att det kräver förberedelser på något sätt av statsministern att utse sina statsråd, torde väl ändå vara något som man kan läsa ut av regeringsformens bestämmelser även om det inte i detalj framgår exakt hur detta ska gå till. Det är det ingen som kräver.

Men när man får svaret från statsminister Fredrik Reinfeldt att han inte har ägnat en enda minut, några sekunder, inte ens ett litet samtal, åt dem som han ska utse till statsråd, då kan man väl inte rimligtvis hävda att det har skett enligt regeringsformens krav, Henrik von Sydow?

Anf. 148 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Herr talman! Återigen lyser ju ovanan att forma allianser, att ha koalitionsregeringar, igenom. Förberedelserna för det här regeringsskiftet går som sagt lång tid tillbaka. Som jag nämnde i mitt anförande fanns det till och med en hel arbetsgrupp som hade till uppgift just att se över departementsstruktur och hur detta med statsråd skulle organiseras. Så visst fanns det förberedelser. Där spelar Berit Andnor bara på retoriken. Och som sagt, i en koalitionsregering har partiledarna ett särskilt ansvar. Mellan dem fördes öppna diskussioner om namn där statsministern förstås som regeringsbildare tilläts ha synpunkter och komma med kommentarer.

Det som är intressant här är ju, om jag får pressa lite grann på den reservation som är skriven, att man här öppnar upp för att fylla ut med checklistor, och referenser ska inhämtas. Jag tror att det är jättesvårt för ett konstitutionsutskott eller en riksdag att ta sig an att försöka formulera hur sådana här samtal ska föras, hur de ska drivas, vad de ska innehålla. Det som är av så djupt personlig och politisk karaktär tror jag är mycket svårt för ett konstitutionsutskott och för en riksdag att reglera.

Skulle man ha någon fråga som kunde vara med skulle det vara just denna: Är det något som regeringsbildaren ska känna till är det just om det finns någonting i bakgrunden som kan drabba förtroendet och respekten för ämbetet. Och vi vet också, om vi minns tillbaka till vår utfrågning, att den frågan ställdes av Fredrik Reinfeldt.

Anf. 149 STEFAN TORNBERG (c):

Herr talman! Om föregående debatt hade en principiell bredd och ett djup är detta en betydligt enklare fråga. Det är enkelt att komma till slutsatsen att statsministerns beslut om förordnande av statsråd inte faller under beredningstvånget i regeringsformen.

Det är ändå en viktig fråga att belysa av konstitutionsutskottet, inte minst för att belysa och ta vara på de erfarenheter som finns från tidigare regeringsbildningar och att föra erfarenhet vidare till kommande regeringsbildningar.

Regeringsformen ställer formella krav som ska uppfyllas. De kraven är helt klart uppfyllda här.

Det är viktigt att slå fast att det är statsministern och ingen annan som utser statsråd. Det är självklart viktigt med en beredning, men det är statsministern som ska avgöra formen för den. Ingen ska ta ifrån statsministern det ansvaret. Därför vänder jag mig emot att vi på något sätt skulle formulera checklistor eller dylikt för hur tillsättningen ska gå till. Det är statsministern som ska utse statsråden.

Det är skillnad mellan hur en enpartiregering i majoritet eller minoritet, och en flerpartiregering i majoritet gör. Självklart är processerna olika. Regeringsskiftet grundades på ett utbrett förtroende i alliansen. Det förtroendet fanns självklart också mellan partiledarna när regeringen skulle tillsättas.

Av KU:s handlingar framgår att i de utfrågningar som skedde 1984 var vikten av förtroendet mellan partiledarna och gentemot parlamentet något som den dåvarande statsministern Thorbjörn Fälldin hänvisade till. Vi har nu en regering som är unik i sin parlamentariska förankring. Det är också en viktig utgångspunkt.

Många av reservationerna bygger på det faktum att Fredrik Reinfeldt inte har haft personliga samtal med samtliga statsråd. Det har han också lyft fram.

Som Mikael Johansson konstaterade i sitt inlägg fungerade den modellen onekligen. Det fanns onekligen kvalitet i processen. De statsråden fanns inte bland de exempel som har förts fram.

Man kan fråga vad som gick fel den här gången och andra gånger. I den långa utfrågning som vi hade med statsministern fanns också ett mått av självkritik och erfarenhet att bygga vidare på när det gäller att ställa de rätta frågorna och att understödja en process som leder fram till att man får de rätta beskederna.

Jag ser inte något egenvärde i att statsministern personligen tillfrågar alla. Det viktiga är säkra kvaliteten. Det har också fungerat i det här fallet. De frågor som statsministern ställde var helt relevanta i det här sammanhanget.

Herr talman! Jag tycker att majoritetens yttrande är helt klagörande. Statsministerns beslut att förordna statsråd faller helt under det vi har att pröva enligt regeringsformen.

Anf. 150 MARIANNE BERG (v) replik:

Herr talman! Det du, Stefan Tornberg, tog upp och som vi tidigare har påpekat, är att det är en jätteviktig uppgift för statsministern att utse statsråd. Du nämnde att det kanske fanns brister. Det håller jag med om.

I andra sammanhang har du tagit upp vikten av att utse statsråd. Menar du att det bara gäller att statsministern står för det formella, eller saknar du något i statsministerns sätt att tillsätta statsråd?

Anf. 151 STEFAN TORNBERG (c) replik:

Herr talman! Den redogörelse som vi har fått från statsministern om hur processen har gått till och de frågor som har ställts är jag helt tillfreds med. Jag är helt nöjd med hur processen har gått till när det gäller att tillsätta regeringen. Jag finner ingen anledning till anmärkning.

Anf. 152 MARIANNE BERG (v) replik:

Herr talman! Frågan om lag betonade du, Stefan Tornberg, men du tycker alltså inte att det är anmärkningsvärt att statsministern inte personligen träffade alla eventuella statsråd för samtal utan överlät det till partiledarna i respektive parti. Är det inte något som är lite skevt med tanke på att det är ett så viktigt uppdrag?

Du sade vid ett annat tillfälle: Kvaliteten ska säkras.

Jag blir lite fundersam. Hur kan kvaliteten säkras om man inte har någon checklista, tar referenser eller pratar med andra? I det här fallet var det så att statsministern inte själv hade pratat en enda gång med flera av de statsråd som vi har i dag.

Anf. 153 STEFAN TORNBERG (c) replik:

Herr talman! Det är en mycket viktig princip att det är statsministern och ingen annan som ansvarar för processen just för att man ska kunna forma laget.

Hur processen verkställs med ytterligare kontakter måste skifta beroende på utgångsläget. Det tycker jag är en mycket viktig principfråga. Jag ser det inte som nödvändigt att statsministern har ett personligt samtal med de tilltänkta statsråden. Det viktiga är att han försäkras sig om att allt som kan påverka förtroendet för statsrådet kommer till hans kännedom innan regeringen tillsätts.

Anf. 154 AGNETA BERLINER (fp):

Herr talman! Konstitutionsutskottet ska granska statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning för att se till att grundlagarna följs. De orden har återkommit ett antal gånger med lite olika formuleringar under debatten. De kanske kommer igen senare också.

Konstitutionsutskottet är inte ett forum för partipolitisk debatt. Konstitutionsutskottet är inte heller en arena för att knipa politiska poäng. Konstitutionsutskottet är inte rätt plats för allmänt tyckande och tolkande – så borde det åtminstone vara.

Berit Andnor framhöll nogsamt i sitt inledningsanförande att KU:s granskning inte ska styras av partibok. Flera av de ärenden som konstitutionsutskottet har granskat i år har trots detta behandlats på ett helt annat sätt av oppositionen. Jag vill påstå att konstitutionsutskottet har använts för att spegla ett allmänt missnöje med en borgerlig regering.

Inte ens i sitt inledningsanförande i dag kunde konstitutionsutskottets ordförande, Berit Andnor – som jag tror har lämnat kammaren för tillfället – avhålla sig från politiska kommentarer.

Herr talman! När det gäller det ärende som vi nu debatterar, statsminister Fredrik Reinfeldts förordnande av statsråd, har vår uppgift varit att granska om det faller under regeringens beredningsskyldighet. Granskningen har väldigt tydligt visat att så inte är fallet. Det finns inte någon beredningsskyldighet när det gäller regeringsbildningen. Det finns inga särskilda krav i grundlagen för hur en statsminister ska gå till väga när han eller hon utser ministrar.

Regeringsformen ger statsministern i övrigt stor frihet att själv bilda sin regering på det sätt som han eller hon anser vara bäst. Det är många som har tagit upp det. Någon praxis för hur detta ska gå till finns inte heller. Olika statsministrar har använt olika metoder för att utse sina regeringar. Det finns alltså ingen mall, ingen lathund eller något standardformulär 1 A. Ansvar för regeringen är statsministerns, och ansvaret för hur regeringen utses är statsministerns. Punkt! Att sedan Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet vill ha detta på annat sätt är inte relevant. Det är klart att det inte föreligger något beredningskrav. Det är också klart att det finns olika arbetsmodeller. Granskningen av ärendet ger därför ingen anledning till något särskilt yttrande från utskottets sida.

Herr talman! Ändå väljer oppositionen att reservera sig. Jag kan bara konstatera att de krav som oppositionen hänvisar till i sin reservation inte finns uttryckta i vår grundlag. Det är något som oppositionen har kommit på under granskningen. Reservationen saknar därför konstitutionell bäring. Om reservationen är ett uttryck för Socialdemokraternas besvikelse och frustration över valresultatet och över att det inte är en socialdemokratisk statsminister som utser regering är deras reservation inte desto mindre att beklaga. Konstitutionsutskottet är inte och ska inte användas som ett forum för allmänt tyckande eller tolkande. Låt oss hålla oss till vårt uppdrag.

I detta anförande instämde Mauricio Rojas (fp).

Anf. 155 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tänkte ta upp det allmänna resonemang Agneta Berliner förde här om att det inte är relevant om oppositionen vill ha det på annat sätt. Du uttryckte dig i de termerna i slutet av ditt anförande.

Jag har ändå tolkat det så att KU:s roll är just att via utvecklingen av praxis fånga in vad vi menar i de olika grundlagarna. Det är en av uppgifterna för konstitutionsutskottet. Menar Folkpartiet att vi ska dra oss tillbaka från den rollen och under en fyraårig mandatperiod strikt titta på vad lagen säger i dag och vad den har sagt tidigare och inte utveckla oss på något sätt i någon fråga som helst?

Anf. 156 AGNETA BERLINER (fp) replik:

Herr talman! Jag kan inte känna att det skulle vara fel med ett allmänt resonemang. Jag har också förstått att ett sådant ska föras. Däremot har jag inte sett det som vår roll att recensera utan snarare att granska och föra resonemang.

Anf. 157 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! I det konkreta fallet om hur nuvarande statsministern Fredrik Reinfeldt har utsett sin regering, vill vi från oppositionen i s-v-mp-reservationen utveckla den praxis som syftar till att det ska vara ett personligt samtal från statsministerns sida när ett sådant uppdrag ska utföras. Det ska åtminstone vara en lägstaribba för hur vederbörande ska agera när statsråd ska utses, oavsett om det är en egen regering eller en koalitionsregering – som det är i det här fallet. Det är vad vi i oppositionen ger uttryck för i reservationen. Det gäller utvecklande av hur praxis ska tillämpas i de konkreta fallen vi har eftersträvat och efterlyst. Jag försökte belysa på ett – hoppas jag – tydligt sätt att det behövs en direktkontakt om ett lagarbete, ett lagspel, ska fungera.

Anf. 158 AGNETA BERLINER (fp) replik:

Herr talman! Ändå sade Mikael Johansson tidigare att ett par av de ministrar som statsministern hade talat med inte är kvar. För en del av de ministrar som han inte hade talat med fungerar det uppenbarligen väl.

Anf. 159 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Jag vill tacka oppositionen för denna reservation från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

I lördags eftermiddag satt jag en stund i solen och slöade lite. Men så tänkte jag att jag måste göra något nyttigt, och därför började jag läsa reservationerna. Jag blev riktigt upplyft! Egentligen borde jag tycka att det från utskottets synpunkt är pinsamt eftersom jag inte borde ha blivit upplyft, men jag tänkte att det kunde bli en rolig debatt.

När jag var ung kunde man få betyget C om man hade missuppfattat ämnet i en uppsats. Den här reservationen kvalificerar sig för betyget C. Konstitutionsutskottet gör en rättslig kontroll. Vi tittar på grundlag, lag och regelverk. Granskningen görs utifrån det. Har lagarna och reglerna uppfyllts på ett korrekt sätt?

Det står i reservationen att utseende av statsråd är en central och grannlaga uppgift. Ja, det kan man tycka. Men det finns inte reglerat hur. Det står att man ska upprätta en plan. Men vem har sagt det? Det finns inte några regler som säger att en plan ska upprättas.

Vidare står det att det är självklart att utnämningar föregås av personlig kontakt. Vem har sagt det? Det finns inte heller specificerat. Dessutom framgår det att man rimligen bör kunna ställa vissa krav. Vem har ställt dessa rimliga krav? Det har oppositionen gjort här och nu. Det finns inte i regelverket.

Om utseende av statsråd enligt 6 kap. 1 § i regeringsformen konstaterar grundlagskommentaren följande, kort och torrt: Detta är alltså statsministerns sak. Här försöker nu oppositionen göra detta till KU:s sak, men det är det inte.

Berit Andnor sade i sitt inledningsanförande att utskottsmajoriteten inte orkade ända fram. Orkade ni i oppositionen inte ända fram till lagtexten i frågan? Mikael Johansson var inne på något märkligt om att KU ska utveckla en praxis. Nej, det är inte en granskningsuppgift. Vi ska inte säga hur saker och ting bör vara utan vi ska granska om man har skött sig enligt gällande och vedertagna regler. Så enkelt är det.

Anf. 160 MORGAN JOHANSSON (s):

Herr talman! Ingvar Svensson försökte raljera över vår reservation om de krav som kan ställas på en statsminister när han bildar regering. Han menar att man inte kan ställa några krav över huvud taget. Det har han också gett uttryck för under processen. Ingvar Svensson menar att en statsminister kan göra precis hur han vill när han bildar regering eftersom det inte finns några som helst formella krav.

Men några krav finns. Vi har till exempel regeringsformen 6 kap. 9 §. Där framgår det att ett statsråd inte får lov att ha kopplingar till eller intressen i organisationer och i ekonomi som kan rubba förtroendet för honom.

Förklara för mig, Ingvar Svensson, hur i hela världen statsministern ska reda ut om ett tilltänkt statsråd har sådana förbindelser, ekonomiska intressen eller är delaktig i organisationer om han inte ens pratar med sina tilltänkta statsråd? Hur ska det gå till? Hur ska han leva upp till regeringsformens 6 kap. 9 §? Förklara det, Ingvar Svensson. Det är den konstitutionella delen.

Sedan går det att föra ett lite längre resonemang om vilka krav som kan ställas. Mikael Johansson drog paralleller med fotbollsvärlden. Vi skulle kunna se på näringslivet. Vilken chef för ett stort företag skulle utse sina 20 närmaste chefer utan att prata med dem? Vilken chef skulle göra det? Är det gott ledarskap, Ingvar Svensson?

Jag vill lägga till att när majoriteten inte vill eller vågar ställa krav på sina egna statsråd finns det en risk att praxis flyttas. Plötsligt blir det andra regler som gäller. Nu är praxis satt så att om en statsminister ska bilda regering behöver han inte ens prata med sina tilltänkta statsråd. Det är den nya praxis som KU-majoriteten har valt att sätta.

Anf. 161 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Det är riktigt att statsministern bör kolla om statsråden uppfyller kraven i regeringsformen 6 kap. 9 §. Det är rimligt, och det har vi också skrivit i majoritetstexten. Men det finns inte någon bestämmelse eller något regelverk som säger hur han ska göra denna kontroll. Det finns ingenting i den vägen. Det är klart att han ska visa gott ledarskap, men det finns inga regler om hur detta ledarskap ska utövas, och det är det vår granskning går ut på.

Jag har full förståelse för själva reservationstexten i sig, bara det inte hade varit just här i konstitutionsutskottet. Man kan ha synpunkter på regeringstillsättandet och de statsråd som utnämns. Jag kan berätta för Morgan Johansson att jag oavsett regering har funderat på vad det är för kvalitetskrav man ställer på sina statsråd. Jag ska inte ta några alltför djupa exempel, eftersom Morgan Johansson har varit berörd i det sammanhanget också.

Statsministern ska se till att det som står i regeringsformen 6 kap. 9 § är uppfyllt, men det finns inga som helst regler eller krav på vilket sätt det sker på. Så enkelt är det.

Anf. 162 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Då blir huvudfrågan: Kontrollerade Fredrik Reinfeldt detta med de statsråd som han inte pratade med själv? Om han inte

gjorde det kanske ni borde ha vågat ha en kritisk synpunkt på det. Men något sådant finns inte. Ni har inte ens brytt er om själva frågan.

Ingvar Svensson hängde upp sig på att det minsann inte finns några konstitutionella krav och att vi inte har någonting som vi kan hänga upp en reservation på. Jo, det har vi visst! Överensstämmelsen med 6 kap. 9 § i regeringsformen ska kontrolleras. Det handlar bland annat om att se till vilka ekonomiska intressen personen har och vilka organisationer eller företag personen kan tänka sig ha engagemang i. Sedan tycker jag att man åtminstone i ett sådant samtal måste fråga om personen har begått några brottsliga gärningar. En sådan sak måste man faktiskt kunna ställa frågor om. Det är ett minimikrav.

Det handlar alltså om regeringsformen 6 kap. 9 §. Ingvar Svensson säger att det inte finns några krav på *hur* man ska göra en sådan kontroll. Men gjorde Fredrik Reinfeldt en sådan kontroll över huvud taget med de statsråd som han skulle tillsätta? Det är det som är frågan. Om han inte gjorde det borde du kanske ha vågat påpeka det för statsministern.

Anf. 163 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Man kan ha de synpunkterna rent allmänpolitiskt. Men det är inte en granskningsuppgift att ha de synpunkterna. Morgan Johansson säger att regeringsformen 6 kap. 9 § är tillämplig. Jag ska bara notera att regeringsformen 6 kap. 9 § över huvud taget inte nämns i oppositionens reservation. Däremot nämner vi i majoritetstexten att man ska ta hänsyn till regeringsformen 6 kap. 9 §.

Jag upprepar: Det finns inget regelverk som säger hur man ska göra den kontrollen. Det är där KU kommer in. Vi ska granska hur man har agerat utifrån gällande regelverk, grundlagar, lagar och föreskrifter. Man kan tycka allt detta. Det är helt okej att man tycker det, men det har ingenting med KU:s granskningsuppgift att göra.

Anf. 164 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Ingvar Svensson har förstås rätt i att vi går längre. Vi ställer högre krav på statsministern än ni gör. Men vad jag påpekar är att även det krav som ni ställer borde ha föranlett en kritisk kommentar från er. Men någon sådan har ni inte vågat göra. Det var med det resonemanget jag också ville bemöta påståendet att det inte fanns något som helst krav och inga som helst grundlagsbestämmelser som man kunde hänga upp en kritisk syn på. Det finns det, och det finns faktiskt i er egen text. Där borde ni ha vågat löpa linan ut.

Anf. 165 MORGAN JOHANSSON (s):

Herr talman! Vi är framme vid konstitutionsutskottets utlåtande om utrikesminister Carl Bildt, ett ärende som har fått stor uppmärksamhet både i Sverige och internationellt. Det beror på att de frågor som berörs i utredningen i stor utsträckning är kontroversiella. Det gäller till exempel hur Bildts inställning till folkmordet i Sudan hänger ihop med hans ekonomiska intressen i Lundin Oil och hur hans agerande i det ärende som

handlar om en mycket omstridd planerad gasledning i Östersjön hänger ihop med hans optioner i Vostok Nafta och kontakter med det ryska storföretaget Gazprom, för att bara nämna något. Det är kontroversiella och därför också väldigt uppmärksammade frågor.

Nu ska vi gå igenom vår syn på de här sakerna. Vi socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister har en gemensam reservation. Tyvärr, får jag säga, har det inte varit möjligt att diskutera detta ärende med majoritetspartierna. De har inte varit intresserade av att ha en sådan kontakt. Jag ska komma in på det också i slutet. Men först tar vi själva saken.

Vi kan väl börja med Vostok Nafta. Här är sakförhållandet det att Carl Bildt under hösten 2006 tog emot optioner för närmare 5 miljoner kronor av Vostok Nafta, som han tidigare suttit i styrelsen för. Vid samma tid, den 9 november 2006, var han med om att fatta beslut om förlängt tillstånd för prospektering av den tilltänkta gasledningen i Östersjön, ett projekt som Vostok Nafta har stora intressen i.

För att förstå de förbindelserna måste man också förstå vad Vostok Nafta är för slags företag. Det startades en gång av Adolf Lundin med huvudsaklig affärsidé att segla på vågen när det gäller rysk olja och gas. 90 procent av Vostok Naftas tillgångar är aktier i den ryska olje- och gasjätten Gazprom. När Gazprom går upp går också Vostok Nafta upp. Syftet är alltså att göra Vostok Naftas andelsägare stenrika på att Gazprom öppnar nya oljefält eller bygger nya gasledningar. Det är deras affärsidé.

Man registrerade företaget på Bermuda, så att man inte behövde följa svensk bolagskod, vilket bland annat minoritetsägare har klagat på. Det fanns säkert också skatteskäl till det, men jag tror att bolagskoden var huvudsaken. Företaget tycks ha skötts nästan som ett familjeföretag, trots att det är börsnoterat. Man har delat ut dusörer till gamla styrelseledamöter utan stöd i de optionsprogram som man har haft.

Det var en sådan dusör på 5 miljoner kronor som Carl Bildt begärde ut och också fick. Han borde då för det första enligt vår uppfattning ha förstått att man inte kan ta emot något sådant när man är utrikesminister. När jag var minister fick jag lära mig att man fick ta emot gåvor på upp till 300 kronor – där gick gränsen, så att säga – inte på 5 miljoner kronor.

För det andra: När han väl begärt ut sina pengar borde han ha förstått att det var olämpligt att i samma skede sitta på ett regeringssammanträde och besluta i ärenden som är viktiga för Vostok Nafta och för Gazprom. Men det gjorde han alltså den 9 november 2006 när det gällde gasledningen som Gazprom vill bygga i Östersjön. Vi kan diskutera vilken form av jäv det var, om det var intressejäv eller delikatessjäv, men att det var jäv är solklart. Man sitter inte och fattar beslut i ärenden som har stor betydelse för ett enskilt företag om man samtidigt förväntar sig att ta emot stora pengar från just det företaget. Då är det jäv.

Så långt Vostok Nafta. Den andra frågan gäller Lundin Oil. Det är precis som med Vostok Nafta fråga om ett av Lundins företag, men i detta fall Lundins huvudföretag. Carl Bildt satt i styrelsen också i Lundin Oil under en rad år.

Lundin och Carl Bildt har fått mycket tung kritik från människorättsorganisationer och biståndsorganisationer, framför allt för Lundin Oils verksamhet i Sudan. Anklagelserna som formulerats av Human Rights Watch och Christian Aid ser ut ungefär så här: Sudans regering har ägnat

sig åt folkfördrivning i stor skala för att göra det möjligt för Lundin Oil att leta efter olja ostört. Det har, menar man, skett med Lundins och Carl Bildts goda minne. Det är förstås en oerhörd anklagelse, eftersom det rör sig om grova kränkningar av mänskliga rättigheter.

Human Rights Watch står bakom det. Jag kan inte uttala mig om de anklagelserna är sanna. Det har inte gått att bringa klarhet i vad Carl Bildt egentligen gjort i Afrika för Lundin. Men vi vet att han har träffat Sudans president och utrikesminister. Det är två personer som varit djupt indragna i de krig och också folkmord som har pågått i ett annat område i Sudan i Darfur.

Vi vet också att Carl Bildt inte är särskilt omtyckt av de organisationer som jobbar för mänskliga rättigheter i Sudan. De misstror honom djupt. Det var till och med så att biståndsorganisationen Christian Aid, som jobbar med utbildning och hälsovård för de fattiga i södra Sudan, krävde att Bildt skulle välja antingen engagemanget i Lundin Oil eller uppdraget för FN. Så småningom valde också Carl Bildt, han valde Lundin Oil.

Mot den bakgrunden borde Carl Bildt ha förstått att när han blev statsråd skulle han klippa alla band till företaget. Det gjorde han inte. Han behöll sina ekonomiska intressen där. Det är den stora delen i vår reservation. Vostok Nafta och Lundin Oil är huvudfrågorna. Men det finns fler.

Bildt har 10 miljoner kronor i optioner i Legg Mason trots att de etiska reglerna för statsråd säger att man inte ska placera i optioner. Bildt står kvar som kopplad till en rad lobbyorganisationer trots att han påstår att han har av sagt sig allt det. Det finns egentligen mycket att gå på. Men det är ändå Vostok Nafta och Lundin Oil som är huvudfrågorna. Så långt när det gäller vår reservation.

Vad har då de borgerliga sagt om detta? Ingenting, får man väl säga. Det är inget jäv, säger man om Vostok Nafta. Det är inget konstigt med Bildts aktieportfölj, säger man om Lundin Oil. Nej, tvärtom, säger man, är Bildts agerande klanderfritt, och hans engagemang beskrivs med en famös omskrivning som "berikande". Bildt tog emot 5 miljoner kronor, så visst är det kanske rätt ord att använda.

Nu säger de borgerliga egentligen inte ett ont ord om några av sina statsråd. Det tycks nästan vara en generell princip. Jag vill påpeka att det verkligt uppseendeväckande med betänkandet totalt sett är att KU har lyckats ena sig om hur man ska se på de socialdemokratiska statsråden. Där finns en enighet.

Men när vi kommer till de borgerliga statsråden har vi mötts av ett totalt ointresse från de borgerliga ledamöterna att säga någonting som ens kan tolkas som kritik. Det har speciellt gällt Reinfeldt men också Bildt.

Det verkar nästan som att det har utdelats något slags fribrev från majoritetspartierna. Bildt och Reinfeldt kan göra ungefär som de vill utan att riskera påpekanden från KU. Man förstår varför när man har lyssnat på utfrågningarna.

Det tycks nästan finnas en borgerlig idoldyrkan av Bildt. Det kom tydligast till uttryck från majoritetsledaren själv, Per Bill. I utfrågningen jämförde han rekryteringen av Carl Bildt till regeringen med rekryteringen av Henke Larsson till HIF, Helsingborgs IF. Man rekryterade en stjärna, som han uttryckte det.

När jag hörde det tänkte jag: Stackars Henke Larsson, att bli jämförd med Carl Bildt! Jag är från Nordvästskåne. Jag har följt Henke Larsson i 15 år. Jag kan bara säga en sak. Henke Larsson är inte girig och inte arrogant. Jag vill bara ha det sagt.

Sedan följdes detta upp också av tv. Per Bill stod i TV 4 och försäkrade att han tycker att Carl Bildt verkligen är en stjärna. Då börjar man faktiskt undra. En sådan sak kan vara ett misstag. Men flera sådana saker gör att man börjar undra.

Hur ser egentligen majoriteten på sitt uppdrag? Hur tror ni medborgarna uppfattar konstitutionsutskottet när de hör sådant? KU är en av statsmakternas viktigaste kontrollfunktioner. Då anstår det inte en majoritetsledare att uttrycka sig på det sättet.

Dessutom är detta första gången på 25 år som regeringspartierna har majoritet i KU. Det var inte så under de socialdemokratiska regeringarna. Vi hade aldrig majoritet i konstitutionsutskottet. Det var inte heller så 1991–1994, för då var Ny demokrati vågmästare.

Det är första gången på 25 år som regeringspartierna har majoritet i KU. Det ligger då ett särskilt stort ansvar på dem som sitter i KU från majoritetspartierna att kunna visa integritet i förhållande till sina egna statsråd. Ni kan kontrollera granskningens resultat fullständigt.

Det är då särskilt viktigt att just ni visar den integriteten att ni förmår att hävda er också mot era egna partikamrater. Annars kommer KU:s arbete att falla i vanrykte.

Nu står ni där med ett betänkande som har den här kraftiga slagsidan. Jag kan konstatera att ni inte har vågat ta er ton mot era egna, och särskilt inte mot Bildt. Det är sorgligt. Med det yrkar jag på godkännande av anmälan i reservation 3.

Anf. 166 MARIANNE BERG (v):

Herr talman! Morgan Johansson har som tidigare talare varit inne på hur detta ärende om utrikesminister Carl Bildts finansiella intressen väckt stor uppmärksamhet. Det har varit ett stort mediepådrag. Det har verkligen varit enormt. Vi har kunnat läsa olika typer av yttranden och inställningar till vad som är av vikt och inte i detta ärende.

Samma diskussioner har naturligtvis förts i utskottet, där olika tolkningar har gått på tvärs med varandra. I utskottsmajoritetens ställningstagande kan vi bland annat läsa hur majoriteten tolkat Carl Bildts deltagande i ett regeringsbeslut den 9 november 2006.

Ett av besluten som fattades den dagen rörde att förlänga tillstånden att utforska den svenska kontinentalsockeln, det som vi i vardagstal och som brukligt kallar för gasledningen i Östersjön.

Utskottsmajoriteten ansåg att Carl Bildt inte hade några direkta ekonomiska intressen i Peter Gaz och att beslutet inte heller kunde bedömas påverka hans ekonomiska intressent. Något jäv i denna fråga har enligt majoriteten inte förekommit. Samtliga partier i majoriteten ställde sig bakom denna tolkning.

Man kan undra hur det kan komma sig att man så lojalt stöttar utrikesministern. Det finner jag märkligt. Det beslut som fattades den 9 november är till förmån för företaget Peter Gaz, som i sin tur är nära knutet till ett företag som heter Gazprom.

Tillgångarna i Gazprom utgör 90 procent av tillgångarna i Vostok Nafta i vars styrelse Carl Bildt har ingått. Vid tidpunkten för regeringsbeslutet hade utrikesministern optioner i bolaget. Utrikesministern satt med och beslutade om en förlängd gasledning när han själv var involverad.

Optionerna till aktierna löste Carl Bildt ut i december månad, det vill säga en månad efter det att beslutet var fattat. Att bringa klarhet i utrikesministerns värdepappersinnehav är över huvud taget svårt. Olika tolkningar av betydelsen av att tillståndet gick till Peter Gaz har framkommit.

Det har bland annat framkommit att en utbyggnad var viktig för Gazprom och därmed också viktig för Vostok Nafta. Gazprom utgör, som jag tidigare tog upp, nästan 90 procent av tillgångarna i Vostok Nafta.

När KU sedan hade sin utfrågning med vd:n för Vostok Nafta sade han att tillståndet om förlängning att utforska gasledningen hade en obefintlig betydelse för Gazpromaktien. Hur det egentligen ligger till går i dag inte att få fram eller få en klar bild av.

Det gäller om utrikesministerns optioner och värdepapper steg i värde. Kanske var det ingen förändring alls. Kanske rörde det sig om en femhundring, kanske tusentals kronor, och så vidare. Det vet vi inte i dag.

Oavsett det är det enligt min tolkning – och det finns också med i reservationen – en klar jävssituation. Om det sedan är sak-, intresse- eller delikatessjäv kan vara svårt att se. Men det är en jävssituation. Jag tycker att det är skrämmande att utrikesministern, som har varit aktiv så länge, under så många år, i politiken i Sverige och tillika en gång i tiden har varit Sveriges statsminister deltog i ett beslut där hans opartiskhet kan ifrågasättas. Vad står det för?

I en intervju i Dagens Industri kort efter detta nonchalerade Carl Bildt det hela och menade att han inte kunde hålla ordning på vilka ärenden som fördes fram den 9 oktober.

Herr talman! Detta är en klar jävssituation. Jag tycker att det är sorgligt att alliansen inte har kunnat se det. Jag yrkar därmed på godkännande av anmälan i reservation nr 3.

Anf. 167 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Herr talman! Jag tänker belysa frågeställningen kring Carl Bildts finansiella intressen i olika perspektiv.

Jag börjar med Carl Bildts perspektiv och hur han har sett på frågeställningen. Jag går tillbaka till den offentliga utfrågning vi hade där Mauricio Rojas ställde frågor till Carl Bildt. Jag citerar frågeställningen:

”Beträffande jävssituationen, som vi har diskuterat, finns det två olika saker som man skulle kunna ta upp. Det är först den juridiska jävssituationen och sedan ett mer politiskt övervägande. Vi har fått väldigt klart för oss att det inte föreligger någon juridisk jävssituation. Har du någon kommentar om det politiskt lämpliga, så här efteråt, i att du var med på det möte där man förlängde det här tillståndet?”

Mötet avsåg alltså regeringsbeslutet i november. Då svarar utrikesminister Carl Bildt följande:

”Fru ordförande! Nej det har jag inte, och jag tror att det är viktigt att man håller sig till regelverket så att man inte hamnar i olika typer av

gråzoner. Nu är ju det regelverk som gäller lite vidare än bara det strikt juridiska. Det tror jag att Christina Weihe också redogjorde för.

Därför är jag lite återhållsam med att kommentera. Jag tror att det var Peter Eriksson som sade att utskottet ytterst ska bedöma det här. Så är det ju på ett eller annat sätt. Konstitutionsutskottet sätter ju lite av konstitutionell praxis. Så ska det vara, och de ska göra det med stor noggrannhet. Men Christina Weihe har dels sysslat med dessa frågor under olika regeringar, eller åtminstone två. Dels har hon på Statsrådsberedningen tillgång till andra personer, som hör till de ledande experterna i landet i detta avseende. Jag tycker att det är bra att man har ett säkerhetsavstånd.”

Carl Bildt fortsätter:

”Det var ju också mot den bakgrunden, inom parentes sagt, som jag sålde mina aktier i Vostok Nafta, för att inte diskussionen skulle kunna uppkomma. Det är fullt möjligt, om jag hade legat kvar med de där aktierna, att den bedömning som gjorts hade varit att det inte uppkommit någon jävssituation. Men jag tyckte att jag där ville ta ut säkerhetsavståndet, och det gjorde jag genom försäljningen.

Det är väl svaret på frågan. Man ska följa det juridiska regelverket men det *är* något vidare än bara juridiskt. Där är Christina Weihe's bedömning betydelsefull för mig.”

Herr talman! Carl Bildt avslutade frågeställningen med följande:

”Jag tycker att det är bra att man har ett visst säkerhetsavstånd.”

Om man ser det i ett annat perspektiv tycker jag att misstanken ändå kvarstår. Om nu den svenska regeringen hade tagit ställning i frågan tidigare under hösten hade det sannolikt blivit en annan diskussion än den som varit nu. Om man till exempel som en rad andra länder vid Östersjön hade tagit ställning och sagt att det inte ligger i svenskt intresse att gasledningsprojektet genomförs eller att vi till varje pris ska försöka göra allt som går för att se till att värna miljön i den här frågan hade vi sett en annan utveckling. Då hade sannolikt också Europeiska investeringsbanken tidigare under hösten sagt att man inte kommer att medfinansiera projektet. Då hade det blivit en helt annan och vidare diskussion. Men regeringen och Carl Bildt valde att vara passiva och defensiva och snarast formulera sig själva som ett slags miljömyndighet i frågan.

Jag tycker, herr talman, att det är ovanligt för Carl Bildt att inte vilja ha en inställning i en sådan stor fråga som berör hans verksamhetsområde.

Frågeställningen blir med det här perspektivet, herr talman: Var det inte i själva verket så att Vostok Nafta genom optionsavtalet hade en hållhake på den svenske utrikesministern under hösten 2006? Jag tycker som sagt också att det är bra att man har ett visst säkerhetsavstånd.

Anf. 168 PER BILL (m):

Herr talman! Granskningen av Carl Bildt har rönt stort intresse och fått mycket tid i KU:s allmänna utfrågningar. Vi har ägnat mycket tid åt att titta på Carl Bildts uppdrag och de finansiella intressen som Carl Bildt har haft.

Det har framför allt handlat om optionsinnehavet i företaget Vostok Nafta och risken för jäv i samband med ett regeringsbeslut den 9 november 2006. Den borgerliga alliansen anser att det inte är fråga om jäv eftersom Carl Bildt inte har haft något direkt ekonomiskt intresse av Peter

Gaz. Det är det företaget det här handlar om. Vi har också gott stöd från juridisk expertis för detta.

Man kan lägga till att detta var en prolongation av ett ärende som i första vändan togs av den gamla socialdemokratiska regeringen med Morgan Johansson och Berit Andnor. Morgan brukar säga: Vi fick inte några 5 miljoner för att göra detta. Men det fick inte Carl Bildt heller.

Granskningen av Carl Bildt handlar också om hur Carl har skött den ekonomiska redovisningen gentemot Statsrådsberedningen. Här är vi tydliga och klara med att Carl Bildt inte har levt upp till de krav som man bör ställa. Vi är tydliga när det gäller att han inte fullt ut har redovisat sitt innehav, vilket gör att vi påtalar detta. Carl Bildt har själv också medgivit att han har förbisett ett antal av optionerna i Legg Mason. Dessbättre har detta inte haft någon betydelse för själva jävsdiskussionen.

Men, herr talman, det här är viktigt. Den information som finns *skall* vara korrekt. Det är just då som vi kritiskt kan granska framför allt människor som kommer från näringslivet och från organisationslivet, på vilket sätt de har olika bindningar eller när de har avvecklat dessa. Det är därför viktigt, anser vi i konstitutionsutskottet – ett enigt konstitutionsutskott på denna punkt – att de här sakerna redovisas korrekt.

Framför allt för mig, som vill att vi ska få människor som går in och ut ur politiken, är det här viktigt. Det här gör ju att man inte behöver gå från sin fädernesgård ifall man råkar bli jordbruksminister och att man kan bli forskningsminister trots att man har jobbat på Karolinska Institutet eller någonting annat. Det är därför det är viktigt att vi håller koll på detta. Och det är därför det är viktigt att man inte slarvar med redovisningarna.

Herr talman! Oppositionen har även ifrågasatt Carl Bildts engagemang utanför politiken. När jag försöker titta på de engagemangen handlar det om fredsskapande arbete, arbete för frihandel, arbete med MR-frågor, utvecklande av vårt svenska näringsliv och uppmuntrande av IT-entreprenörer, för att ta några exempel.

Herr talman! Jag tycker inte att det är någonting som man behöver skämmas för när man kommer till konstitutionsutskottet och berättar om det.

Anf. 169 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Per Bill försöker göra stor sak av att det faktiskt finns ett påpekande mot Carl Bildt i ert betänkande, nämligen när det gäller optionerna. Han glömde ju optioner för ungefär 1 miljon kronor. Jag tror att han under utfrågningen hänvisade till att det hade fastnat i semesterposten eller hur det var. Det glömde han, och det har han medgett. Det vore mycket knepigt om ni inte hade påpekat det. Om ni hade slagit dövörat till och inte vågat säga ifrån när ni såg honom med handen i syltburken hade verkligen skam gått på torra land. Det får man kanske säga.

Där gör ni ett sådant påpekande, men i allt annat flyttar ni praxis på många sätt. Det blir följderna när man har majoritetsföreträdare som inte vågar ta sig ton gentemot sina egna ministrar. Då blir följderna att man flyttar praxis. Vi såg i det förra ärendet att ni redan har flyttat praxis. Nu för tiden behöver statsministrar inte ens prata med sina statsråd innan man utser dem. Det är en ny praxis. Nu för tiden kan man besluta i ett ärende som ett enskilt företag har intressen i samtidigt som man väntar

stora pengar från det företaget utan att man behöver anteckna sig som jävig.

Låt mig för tydlighetens skull säga att man inte kan skylla på någon annan expertis på Statsrådsberedningen eller i övrigt. Det är alltid man själv som statsråd som har ansvar för jävsbedömningen i de situationerna. Det är ingen annan som har det ansvaret, ingen rättschef på Statsrådsberedning och ingen jurist i övrigt. Det är alltid man själv som ska göra den bedömningen.

Min direkta fråga till Per Bill i det här skedet är: Är han inte orolig för hur han nu flyttar konstitutionell praxis därför att han är så förfärligt rädd för att kritisera sina egna?

Anf. 170 PER BILL (m) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att svara rakt och enkelt på den frågan. Nej, det är jag inte. Jag har sagt att vi i alla ärenden sätter upp ribban på samma nivå. Vi vill att man ska ha överträtt någon regel. Vi vill att man inte ska ha ett säkerhetsavstånd. Vi vill att det ska vara tydligt och klart att man har överträtt någonting. Det är det inte här när det gäller jävssituationen.

Jag har fått kritik för att jag har kallat Carl Bildt en stjärna. Det är farligt med sportklyschor, men det är flera som tycker om sportklyschor. Att använda sportklyschor är ett sätt att nå ut till en bred allmänhet. Jag hörde Morgan väsa under min utfrågning när jag nämnde Henrik Larssons namn. Morgan Johansson pratar ganska högt ibland, kan jag säga, när vi har våra utfrågningar. Men det är ganska kul och trevligt.

Jag tycker att Carl Bildt är en stjärna, men det innebär inte att han har någon annan regelbok att rätta sig efter än den som samtliga andra statsråd ska rätta sig efter. Att tro det är likadant som att tro att Henrik Larsson i HIF har någon möjlighet att få färre gula kort eller bli mindre utvisad på grund av att han har kommit tillbaka till svensk fotboll. Det är en absurd idé. Det finns ingen domare i Sverige som skulle komma på idén att behandla Henrik Larsson på ett annat sätt än vad man behandlar övriga duktiga spelare i elitserien.

Anf. 171 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill ta upp två saker. Per Bill säger att det ska vara tydligt och klart om man har överträtt någonting, i annat fall tänker man inte säga ett ord av kritik. Nu menar jag självfallet att det var tydligt och klart. Väntar man sig att få 5 miljoner kronor av ett företag bara tre veckor senare när man fattar beslut i ett ärende där detta företag har stora intressen är det klart att det är tydligt och klart.

Men det står i motsats till det vi annars brukar tala om, nämligen begreppet betryggande säkerhetsavstånd, det vill säga att vi ska ha en sfär, ett säkerhetsavstånd i förhållande till vad vi gör, som vi hävdar. Det ska inte alls vara tydligt, klart och belagt med både livrem och hängslen, utan det ska finnas ett betryggande säkerhetsavstånd. Det har vi sagt hittills. Är det också nu plötsligt en förskjutning av praxis? Tidigare pratade vi om betryggande säkerhetsavstånd. Nu pratar ni i majoriteten om att allt ska vara tydligt och klart, och helst ska det vara dömt i domstol också innan man vågar säga någonting. Den diskrepansen finns där väldigt tydligt.

Prot. 2006/07:129
19 juni

*Gransknings-
betänkande*

*Utrikesminister Carl
Bildts uppdrag och
finansiella intressen*

Det jag väste under utfrågningen var: Stackars Henke Larsson! Jag tyckte att det var tråkigt för honom att råka ut för den jämförelsen.

Jag tror att Per Bill inte ska ta den här metaforen alldeles för långt. Jag tror att han kommer att placera sig fel på fotbollsplanen. Nu verkar Per Bill uppfatta sig själv som en av tränarna i ett av lagen. I själva verket är han en av domarna. Han ska vaka över reglerna. Jag har aldrig under en pågående fotbollsmatch hört en domare berömma enskilda spelare och gå fram och klappa dem om axeln och säga: Du är minsann en stjärna. Det har jag aldrig gjort. Och om jag skulle ha gjort det från åskådarläktaren hade jag verkligen sagt: Ut med domaren!

Anf. 172 PER BILL (m) replik:

Herr talman! Jag känner att sportklyschorna nu börjar hamna på djupt vatten. Jag tror att jag avstår från att fortsätta. Det är nog klokt.

Det har, som Mikael Johansson har vidimerat, varit en skillnad i klimatet när vi har försökt att nå kompromisser när det har gällt den gamla regeringen och när det har gällt den nya regeringen. Man kan naturligtvis säga att det är några som inte vågar ta sig ton mot den nya regeringen. Eller också kan man säga att det inte har funnits några öppningar, några möjligheter till kompromisser och att det redan var skrivet i sten att man skulle rikta kritik mot vissa ministrar.

Jag avstår från att recensera minoriteten, men jag har verkligen försökt att, precis som Ingvar Svensson, titta på de fem reservationer som finns och se om det är någon av dem där jag tycker att det finns en ordentlig substans, där vi verkligen skulle ha kunnat komma varandra närmare. Jag vill inte att vi går mot en praxis där man till exempel ska fundera över om det är någon minister som äger ett visst antal aktier i ett investmentbolag i Sverige. Nu måste vi bums titta på vilka bolag som detta investmentbolag äger. Sedan måste vi kontrollera samtliga dotterbolag till dessa bolag som ägs av investmentbolaget. Det leder alldeles för långt. Avståndet till det som ska anses vara jäv är för stort. Vi skulle dra i gång en jätteapparat för någonting som inte skulle tjäna något syfte.

Anf. 173 STEFAN TORNBERG (c):

Herr talman! Det är viktigt att statsrådets ekonomiska förhållanden redovisas och granskas. Men det är också viktigt att poängtera att den granskning som det nu handlar om gäller Carl Bildts uppdrag och ekonomiska förhållanden under hans tid som utrikesminister. Det är det vi i konstitutionsutskottet har att granska. Det är också viktigt att vi granskar det. Det står i regeringsformens 6 kap. 9 § att statsråd inte ska inneha uppdrag eller utöva verksamhet som kan rubba förtroendet för honom eller henne.

Detta är också en fråga som har varit föremål för en rad tidigare granskningar i tidigare regeringar. Det har också kommit fram, både i de granskningarna och i skrivelser från både socialdemokratiska och borgerliga regeringar, att det är omöjligt att ha ett strikt regelverk i denna fråga.

Samtidigt har det utvecklats en etablerad praxis när det gäller detta. Det innebar att regeringen den 16 oktober förra året beslutade om en anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument som i sak överensstämmer med det beslut som den socialdemokratiska rege-

ringen fattade 1997. Statsråden i alliansregeringen kom överens om rutiner som stämde överens med de rutiner som gällde före regeringsskiftet.

Det finns en lite bakvänd argumentation, upplever jag, från reservanterna. Man hävdar att eftersom Carl Bildt är en del av alliansregeringen borde vi ha lättare för att kritisera honom. Morgan Johansson hävdade till och med att så fort det handlar om statsråd i den nuvarande regeringen fanns det inte några enhälliga uttalanden. Men så är inte fallet. Både när det gäller Andreas Carlgren, Mats Odell och Anders Borg är det ett enhälligt utskott som uttalar sig, och i samtliga fall finns det också påpekanden i utskottets ställningstagande.

Herr talman! Jag tycker att det är helt klart att KU:s granskning visar att Carl Bildt inte var jävig i regeringsbeslutet den 9 november. Han hade inte ekonomiska intressen i Peter Gaz, och beslutet hade ingen inverkan på hans ekonomiska intressen i övrigt.

Det är också viktigt att påpeka att de uppgifter som lämnats till Statsrådsberedningen är korrekta. Vi konstaterade ju i ett enigt utskott att Carl Bildt har underlåtit att anmäla sitt totala innehav av optioner i Legg Mason. Samtidigt är inte detta något som påverkar jävsfrågan på något sätt.

Herr talman! I en tidigare debatt här påpekade jag att den sittande regeringen är ett undantag på grund av sin starka parlamentariska förankring. Det är bra, men det är också viktigt med andra perspektiv i en regering. Vi diskuterar också i utskottets betänkande värdet av att kunna gå in i och ut ur politiken. Precis som Per Bill sade förutsätter det också att vi har en tydlig granskning av statsrådets ekonomiska förhållanden och uppdrag i övrigt.

Detta har varit ett omfattande ärende både i antalet sidor och när det gäller konstitutionsutskottets arbete. Carl Bildt hade ju ett osedvanligt stort engagemang när han kom tillbaka som utrikesminister. Samtidigt var också det engagemanget och de stora kontaktytorna en stark anledning, antar jag, till att statsminister Fredrik Reinfeldt utsåg honom till utrikesminister.

Herr talman! Jag konstaterar att det i detta ärende inte förekommer någon anledning att rikta kritik mot utrikesminister Carl Bildt.

Anf. 174 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Stefan Tornberg sade att Carl Bildt hade ett osedvanligt stort engagemang, och det var väl kanske ett understatement. 56 uppdrag listade han till att börja med när han gick in som utrikesminister och skulle avsäga sig allt detta. En del har han dock kanske missat, i alla fall om man får tro en del av organisationerna själva som uppger att han faktiskt finns kvar hos dem.

Jag hade tänkt ställa en annan fråga till Stefan Tornberg. I Centern brukar man ju ändå vara känslig för frågor när det gäller etiska överväganden och när det rör sådant som till exempel vilka ekonomiska intressen man kan ha och i vilka företag.

En av de aktieportföljer som Carl Bildt hade var den i Lundin Oil. Stefan Tornberg vet ju hur kontroversiellt det företaget är. Han har följt med under utfrågningarna, och han har säkert tagit del av Human Rights Watch-rapporten som ju är oerhört kritisk mot just Lundin Oil och mot Carl Bildt i detta läge, men framför allt mot Lundin Oil.

Jag tror att vi kan vara överens om att man som minister inte ska äga vissa aktier. Om man är finansminister ska man inte äga aktier i bank, om man är försvarsminister ska man inte äga aktier i Bofors. Här har vi ett företag som anklagas för att i maskopi med Sudans regim ha blundat för men kanske också rent av varit inblandade i, eller i vart fall inte slagit larm om, folkfördrivningen och grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Det är det som är kritiken. Jag vet inte vad som ligger i den, men det är det som är kritiken från Human Rights Watch.

Min fråga till Stefan Tornberg är: Tycker han att en utrikesminister ska ha aktier i ett sådant företag?

Anf. 175 STEFAN TORNBERG (c) replik:

Herr talman! Det vi har provat nu är Carl Bildts engagemang under hans tid som utrikesminister. Det har ju under utskottets granskning kommit fram tydligt att han har avvecklat den aktiva förvaltningen av sin aktieportfölj sedan han tillträdde som utrikesminister. Jag tycker att det är viktigt att man håller sig till att det är en aktiv förvaltning av aktier som inte ska vara tillåten – inte en värdering av vilka aktier som finns i portföljen.

Jag har förstått – och det kom också fram tydligt under utfrågningen – att inte ens Carl Bildt har kunskap om vilka aktier som finns i portföljen. Jag kommer inte ihåg om det var Vostok Nafta eller Lundin Oil som han hade fått rapport om inte var kvar i portföljen dagarna innan den senaste utfrågningen i konstitutionsutskottet.

Det viktiga är alltså att det inte sker någon aktiv förvaltning av aktier, inte vilka aktier det handlar om.

Anf. 176 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Då kanske våra synsätt skiljer sig lite åt när det gäller detta. Först och främst ska man återigen säga att bestämmelsen i regeringsformen 6 kap. 9 § säger att man inte ska ha sådana engagemang som kan rubba ens förtroende. Det är viktigt att hålla på.

Här gäller också resonemanget om betryggande säkerhetsavstånd. Där har man kunnat göra olika som statsråd. Ett exempel är när Leif Pagrotsky blev handelsminister. Då lade han också över sitt aktieinnehav till en diskretionär förvaltare som tog hand om det. Han sade dock en sak, och det var att han inte ville ha några aktier i enskilda företag för att det alltid kommer att påverka förtroendet för honom på olika sätt, bland annat för att sådana här frågor kan komma att ställas. Därför placerades allting i olika former av fonder, i ett mer spritt ägande så att säga.

Någon sådan formulering hade Carl Bildt över huvud taget inte. Han verkar inte alls ha haft något intresse av att den som tog över förvaltningen skulle göra sig av med aktierna i Lundin Oil, utan han lät dem ligga kvar under en stor del av hösten.

Här har vi alltså ett företag som är oerhört ifrågasatt i ett område som har stor utrikespolitisk relevans – hela folkmordsdiskussionen i Darfur och hela krigssituationen. Sudan utnämndes i går till världens mest instabila land.

Hur ska en utrikesminister kunna agera med bibehållet förtroende i de frågorna om han hela tiden kopplas samman med de ekonomiska förbindelser han har? Handen på hjärtat, Stefan Tornberg, hade det inte varit bättre att han hade sagt till sin förvaltare att placera var som helst men göra sig av med aktierna i Lundin Oil? Om han hade klippt alla band till det företaget, hade inte det varit att iaktta det betryggande säkerhetsavstånd som man bör ha?

Anf. 177 STEFAN TORNBERG (c) replik:

Herr talman! Det är viktigt att komma ihåg att det inte är Lundin Oil som vi i denna kammardebatt har att diskutera, utan det är Carl Bildts ekonomiska förhållanden under hans tid som utrikesminister. Det viktiga där är att det inte sker någon aktiv aktieförvaltning och att han inte personligen är med och påverkar innehavet i sin aktieportfölj.

Jag tycker att KU:s granskning på ett tydligt sätt visat att han tydligt lever upp till det beslut som regeringen har fattat och den överenskommelse som finns mellan statsråden i den sittande regeringen.

Anf. 178 MARIANNE BERG (v) replik:

Herr talman! Min första fråga är: Om detta inte är jäv, var går då gränsen för att ha ett betryggande säkerhetsavstånd? Det är en fråga i detta ärende när det gäller beslutet den 9 november.

Utrikesminister Carl Bildt har det yttersta ansvaret för att redogöra för sina uppdrag, sina värdepapper och sina intressen. Vi kommer då till det ärende som hänförs till beslutet den 9 november. Man ska vid utskottsutfrågningarna redovisa allt. Inte ens rättschefen Christina Weihe hade en aning om de kopplingar som fanns mellan Peter Gaz, Gazprom och Vostok Nafta. Detta hade Carl Bildt glömt eller låtit undanhålla för att det inte skulle komma upp i dagen. Det tycker jag är skrämmande. Hon fick frågan vid ett par tillfällen men svarade inte på frågan. Hur ser Stefan Tornberg på det?

Min sista fråga är återigen: Om detta inte var jäv, var går då gränsen för att ha ett betryggande säkerhetsavstånd?

Anf. 179 STEFAN TORNBERG (c) replik:

Herr talman! Jag ska inte svara för rättschefen i Statsrådsberedningen, Christina Weihe, men jag kan konstatera att hon på samma sätt som jag har konstaterat att Carl Bildt inte hade några ekonomiska intressen i Peter Gaz. Det är väl det som den här granskningen handlar om. Det beslutet påverkade inte heller på något annat sätt hans ekonomiska intressen i övrigt. Då förekommer inget jäv. Då är det ingen jävssituation.

Anf. 180 MARIANNE BERG (v) replik:

Herr talman! Då har jag en fråga till – det förekommer inget jäv. Men då finns det en annan KU-utfrågning under samma tema som vi hade den 19 april med statsministern. Då kom samma fråga upp: Kände statsministern till kopplingarna mellan Peter Gaz, Gazprom och Vostok Nafta?

Jag fick inget svar den gången heller. Jag frågade två gånger. Då blir jag lite fundersam. Om man hade känt till kopplingarna men inte tycker att det var ett jäv kunde man ha sagt det klart och tydligt: Javisst, jag kände till de kopplingarna, men det förekommer inget jäv.

Men ingen vidhöll att man kände till det och svarade inte tillräckligt på frågan, varken, som jag begärde, med ett ja eller ett nej. Så då är min fråga åter till Stefan Tornberg: Anser du att Carl Bildt skulle ha informerat både Christina Weihe och statsminister Fredrik Reinfeldt om kopplingarna mellan bolagen? Om det inte är jäv tycker jag att det är väldigt konstigt att man inte rakt ut kan säga: Jo, vi kände till kopplingarna, men vi bedömer det inte som jäv.

Anf. 181 STEFAN TORNBERG (c) replik:

Herr talman! Jag ska inte svara för statsministern heller i den här frågan. Jag kan konstatera att det inte förekom några ekonomiska intressen. Jag kan göra bedömningen att de kopplingar som fanns mellan Peter Gaz och de övriga bolagen inte påverkade Carl Bildts ekonomiska intressen. Därför var det inget jäv i den här situationen.

Anf. 182 MAURICIO ROJAS (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med en liten reflexion över den person som vi diskuterar i dag, Carl Bildt. Olof Palme och Carl Bildt är de politikerpersonligheter som är de i särklass mest erkända som Sverige har producerat under de senaste 30 åren. Dessa människor har en förmåga att alstra en hel del negativa känslor. Hatet mot Palme är mycket välkänt. De briljerar för mycket. De kanske tjänar för mycket. De sitter i alldeles för många styrelser. De är helt enkelt ett hot mot jantelagen.

Jantelagen är en mycket hård lag. Den smakar surhet och bitterhet. Någonstans frågar man sig: Varför inte jag? Vem tror han att han är, Olof Palme eller Carl Bildt?

Jag tror att mycket av den här granskningen har utvecklats till en process över ett liv, Carl Bildts liv. Vi går in i tidigare skeden, vi tittar på uppdragen som inte har något med hans nuvarande ställning som utrikesminister att göra. Man försöker utmåla en man som med Morgan Johanssons ord är girig. Man skulle kunna jämföra den mannen med en känd fotbollsspelare, men jag ska inte gå in på fotbollen. Stackars fotbollsspelaren, sade Morgan Johansson. Det finns surhet, bitterhet, något som smakar illa i det här.

Det hindrar inte att vi ska behandla en Olof Palme eller en Carl Bildt på samma sätt som alla andra statsråd. Men vi ska inte glömma vilka de är och vilka känslor de provocerar fram. För de är viktiga, också i det här sammanhanget.

Vi har sett att för att kunna klandra eller smutsa ned Carl Bildt har man gjort något mycket ovanligt, jag skulle vilja säga alldeles nytt, i KU-praxisen. Man ger sig på några företag, försöker i KU-sammanhang brännmärka företag. Det har vad jag vet aldrig inträffat tidigare. Men nu har vi en ny praxis som jag skulle vilja kalla för Morgan-Johansson-doktrinen. Som han sade för några minuter sedan: Vissa aktier ska man inte äga.

När kommer listan, Morgan Johansson, över aktier man inte ska få äga? Och varför ska vi i detta sammanhang, i konstitutionsutskottet,

diskutera dessa frågor? Vad har vi att göra med detta? Är det möjligt att du i din iver att smutskasta Bildt överträder en praxis i konstitutionsutskottet och omvandlar utskottet till en brännmärkande maskin mot de företag som du ogillar och som du har rätt att ogilla?

Någon annanstans har du rätt att säga att man inte får äga dessa aktier eller att man inte får äga några aktier alls – för det är kapitalism, vad vet jag – men inte i ett KU-sammanhang. Vi har inte rätt att börja röra oss i den riktningen. Det har vi gjort, och det är klandervärt. Det är inte bra för konstitutionsutskottet.

Det är många andra mer patetiska inslag som måste lyftas fram. Det handlar om listan med Bildts olika uppdrag som leder till att det i reservationen från oppositionen står att han ska rätta eller dementera alla de hemsidor som har hans namn någonstans. Jag trodde att man skulle föreslå att man skulle censurera vissa hemsidor, men som tur är finns det inte censurkrav här. Mina vänner, någon måtta måste det finnas.

Det finns två relevanta konstitutionellt viktiga frågor: Har utrikesminister Carl Bildt någon koppling till uppdrag, något som kan rubba förtroendet för utrikesministern, med de här företagen som vi har pratat om eller med andra? Svaret är nej. Det svarade Carl Bildt mycket tydligt och rakt.

Det handlar om jävsfrågan. I den frågan vill jag att vi lyssnar noggrant till vad den högsta juridiska experten i Regeringskansliet, Christina Weihe, upprepade fem gånger. Tre av dessa gånger var med anledning av frågor från Morgan Johansson som har en viss förmåga att ifrågasätta de svar som ges, också av experter som är opolitiska, som har varit i samma ställning under socialdemokratisk regering och som då inte ifrågasattes givetvis.

Men nu frågar man samma sak tre gånger och får samma nekande svar, och man envisas med att konkludera: Ja, men det var jäv.

Jag tillåter mig att citera vad Christina Weihe säger: ”Jävsbestämmelserna är ganska tydliga, och jag bedömer det vara klart att det inte förelåg jäv i det här ärendet.” Återigen. ”Vid den genomgången gjordes bedömningen att det inte fanns misstanke om jäv i det här ärendet. Jag kan bara konstatera att jag gör ingen annan bedömning i dag.”

Det säger Christina Weihe med alla korten på bordet. Hon hade ingen anledning att göra någon annan bedömning.

Om vi kallar experter till konstitutionsutskottet tror jag att man åtminstone ska försöka lyssna till vad de säger.

Anf. 183 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Ju längre kvällen lider, desto sämre blir argumenten. Det hänger kanske ihop med att vi börjar bli lite trötta, så också Mauricio Rojas, som har varit uppe mycket under debatten. Det är klart att det är ett tecken när man griper efter halmstrån och börjar göra de här jämförelserna.

För Per Bill är Carl Bildt som Henke Larsson. För Mauricio Rojas är Carl Bildt som Olof Palme. Vem blir det närmast? Nelson Mandela? Jesus? Finns det inget stopp någonstans på personkulten av Carl Bildt, på denna idoldyrkan?

Förstår inte Mauricio Rojas att han som ledamot av konstitutionsutskottet måste kunna lyfta sig från sina enkla argument? Även om han

*Gransknings-
betänkande*

*Utrikesminister Carl
Bildts uppdrag och
finansiella intressen*

tycker att Carl Bildt är alldeles för bra måste han alltid se till själva handlingarna och inte till själva personen.

Olof Palme hade väl aldrig tagit emot 5 miljoner kronor från Vostok Nafta och samtidigt suttit och bestämt i regeringsärenden som berörde Vostok Nafta. Olof Palme hade väl aldrig engagerat sig i ett företag som Lundin Oil, som inom parentes sagt under Adolf Lundin gjorde affärer med Sydafrika under apartheidtiden. Skulle Olof Palme ha engagerat sig i det företaget?

Jag tycker att vi ska lugna ned diskussionen lite. Det är inte jag som har gått fram med några nya doktriner. Däremot är det Mauricio Rojas som har gått fram med något slags Rojasdoktrin, nämligen att det kvittar vilka aktier ett statsråd har – han kan ha aktier var som helst.

Då är min fråga: Tycker han att en finansminister kan ha aktier i bank? Tycker han att en försvarsminister kan ha aktier i Bofors? Om han svarar ja på de frågorna har han lanserat en ny doktrin. Om han svarar nej på de frågorna måste han också bedöma relevansen i olika aktieportföljer som statsråd har.

Anf. 184 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Vår trötthet ska vi försöka att inte recensera, och inte minst argumentera att det blir sämre argument. Det är ett ganska märkligt sätt att argumentera – kanske för att du är trött.

Jag vill verkligen erkänna Olof Palme som en stor politiker. Men det är inte vi som erkänner detta. Dessa människor får ett erkännande som vi inte kan förneka. Sedan början av 70-talet finns det två politiker i Sverige som har fått ett internationellt erkännande – de har inte några paralleller under den tiden – och det är Olof Palme och Carl Bildt. Hur ska man ifrågasätta en sådan sak?

Jag säger detta för att vi ser ett drag i kritiken mot dessa personer, dessa personligheter, som smakar surt och bittert. Du sade i en av dina frågor till Carl Bildt: Jag får aldrig sådana brev med 1 miljon kronor i min post. Nej, det får du inte, Morgan Johansson.

Listan: När kommer konstitutionsutskottets lista över de aktier som man ska få äga? När ska vi brännmärka dessa företag som du tycker – och jag kan tycka och många andra kan tycka – inte är bra? Under inkvitionens tid kallades detta Index. Där satte man de böcker som skulle brännas och brännmärkas. Det är inte vår roll, Morgan Johansson, inte alls.

När man ger sig in på dessa företag på det vis som du gör missbrukar man konstitutionsutskottets roll.

Anf. 185 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Mauricio Rojas vecklar in sig mer och mer i sin personkult. Jag behöver inte ta det vidare, men jag kan bara konstatera att jag nog inte tycker att en socialdemokratisk ledamot av KU skulle ha uttryckt sig på det sättet om socialdemokratiska statsråd under den förra mandatperioden. Då hade jag också reagerat som statsråd, som jag var vid den tidpunkten. Som socialdemokratisk ledamot ska man stå fri i förhållande till sina statsråd och inte ägna sig åt den typ av idoldyrkan som Mauricio Rojas verkar göra. Jag tycker inte att det anstår ledamöter av KU.

Mauricio Rojas frågar: När kommer listan? Vill jag brännmärka företag? Vill jag bränna böcker? Är jag som man var under inkquisitionen? Kan vi inte lugna ned diskussionen lite?

Jag ställde två enkla frågor till Mauricio Rojas: Tycker han att en finansminister ska ha aktier i en bank? Tycker han att en försvarsminister ska ha aktier i Bofors? Det är väldigt enkelt. Jag tycker inte det. Har man väl sagt det måste man också vara beredd att diskutera vilka jävssituationer som kan uppkomma, med de innehav som man har.

Jag konstaterade i det förra replikskiftet att man har löst det olika för olika statsråd. Man har en särskild förvaltare därför att man inte vill ha med det här att göra. Man har också varit tydlig inför den förvaltaren att man inte vill ha en viss typ av aktier. Jag hänvisade till Leif Pagrotsky, som hade gjort så som handelsminister, bland annat med ansvar för vapenexporten och de frågorna. Man ville inte ha någon befattning alls med det.

Min fråga var: Tycker Mauricio Rojas att man kan ha vilka aktier som helst som ansvarig minister utan att bli ifrågasatt och utan att KU ska få säga någonting om det, till exempel finansministern och försvarsministern? Tycker han det?

Anf. 186 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Nu har vi fått en början på Morgan Johanssons lista. Det är Bofors om man är försvarsminister, och det är bankerna – Nordea och alltihop – om man är finansminister. Det borde kanske också gälla näringsministern, och varför inte statsministern?

Tänk om man är statsminister i Sverige och råkar äga aktier i något företag någonstans i Sverige? Är det inte jäv, Morgan Johansson, man hamnar i då? Är det så vi ska diskutera saken, det vill säga att statsministern inte får äga aktier någonstans därför att han är jävig eftersom han styr över hela landet? Så är inte fallet. Kanske det är så med ditt sätt att tänka, men ditt sätt att tänka är rätt apart i det avseendet.

Vi har vissa krav. De aktier man har ska läggas i en viss förvaltning. Det har Carl Bildt gjort. Det har också ministrar i den socialdemokratiska regeringen som har haft aktieinnehav gjort.

Jag har inga ambitioner, och jag skulle tycka att det vore något mycket negativt om vi i konstitutionsutskottet skulle fortsätta med det du har initierat: Kalla hit företagsledare och sätta deras företag och deras gärning inför skranket i konstitutionsutskottet – det gjorde du med Lundin Petroleum och med Vostok Nafta – och börja gå igenom företagets historia: Vad gjorde ni i Afrika då? Vad gjorde ni här? Vad gjorde ni där?

Det är inte vår roll. Det är inte konstitutionsutskottets uppgift. Du har missbrukat vår mycket viktiga ställning i vårt konstitutionella system.

Anf. 187 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Vi har hört tre olika uttal av namnet på rättschefen i Statsrådsberedningen. Det är Mauricio Rojas som har rätt om namnet. Hon heter Weihe.

De här frågeställningarna är intressanta när det gäller jävsfrågan. Vad som inte framgått så mycket i debatten här – i och för sig har jag kanske lyssnat dåligt; så blir det lätt när man börjar bli trött efter en lång dags debatterande – är att det egentligen inte finns några motsättningar mellan

*Gransknings-
betänkande*

*Utrikesminister Carl
Bildts uppdrag och
finansiella intressen*

oppositionen och majoriteten när det gäller sakägarjäv och intressejäv. Vi är överens om att det inte kan vara klarlagt att något sådant föreligger.

I reservationen säger oppositionen att det kan förekomma ett delikatessjäv. Det är fullständigt klart, säger man. Vi har inte gjort en närmare analys av det där i vår text.

Det intressanta med delikatessjävet är att det bygger på att det finns en särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för Carl Bildts opartiskhet i ärendet. Här kan man finna ett utrymme för tyckande i sammanhanget. Jag medger att det finns ett utrymme för tyckande när det gäller delikatessjäv. Men på något sätt uppfattar jag att man tar 6 kap. 9 § regeringsformen baklänges. Sedan kan man kritisera Carl Bildt i sammanhanget. Det finns alltså ett utrymme här.

Etiktkommittén säger att det är möjligt för utskottet att göra den bedömningen utifrån de regler som regeringen satt upp. Ytterst tillkommer det utskottet att göra det, säger man i sina papper.

Jag har några frågeställningar som det är intressant att belysa här. Jag blir nämligen lite konfunderad när jag läser reservationen där man säger: ”Etiktkommittén har i sina rekommendationer för statsråds placeringar uttalat att statsråd bör avhålla sig från optioner.”

Men så står det faktiskt inte! Det står att statsråd bör avhålla sig från placeringar i aktier och optioner. Det är en helt annan sak, för det är ett aktivt handlande. Jag tycker att man där byggt upp ett resonemang omkring något som inte riktigt stämmer.

Per Bill var inne på frågan om innehavet av optioner i Legg Mason. Jag kan bara notera att oppositionen över huvud taget inte kritiserar detta. Majoriteten kritiserar dock Carl Bildt. Man säger att uppgifter ska vara korrekta och heltäckande.

När det gäller aktieinnehavet i Lundin Petroleum – den debatten har Rojas tidigare här fört med Morgan Johansson – står det i reservationen: ”Aktieinnehavet var därför enligt utskottets uppfattning olämpligt, och Carl Bildt borde omedelbart vid tillträdet som utrikesminister ha gjort sig av med det.”

Ja, det är en ganska intressant frågeställning. Konstitutionsutskottet ska alltså skaffa sig kompetens att bedöma kvaliteten på aktier. Detta är en innovation. Vi skulle alltså göra en materiell prövning av aktier.

Här säger Etiktkommittén och även både tidigare och för den delen nuvarande regering att det kan finnas en jävssituation eller problem i sammanhanget. Men om man överför det här innehavet till extern förvaltning har man löst problematiken.

Sedan kan jag inte låta bli att notera att man avslutar reservationen med att säga:

”Utskottet noterar det vidare som anmärkningsvärt att Carl Bildt underlåtit att svara på frågor från utskottet i den form som utskottet begärt.”

Vilken grund för kritik ligger egentligen i det? Vi fick faktiskt svar på frågorna även om det inte var i den form som utskottet av rent arbetsmässiga skäl helst ville ha.

Anf. 188 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Den 20 oktober förra året anmälde jag utrikesminister Carl Bildt till konstitutionsutskottet. Jag ville att konstitutionsutskottet skulle granska huruvida utrikesminister Carl Bildt kunde vara eller

hamna i en jävssituation med anledning av hans aktieinnehav och de optioner han har, hade, bland annat i energibolaget Vostok Nafta. Bildt har också andra värdepapper, bland annat i det amerikanska bolaget Legg Mason och i Lundin Petroleum.

Carl Bildt var tidigare ledamot i styrelsen för just Vostok Nafta men avsåg sig detta uppdrag när han blev utrikesminister. Dock valde han att till exempel behålla sina 2 000 aktier och 15 000 optioner i bolaget Vostok Nafta.

Som sagts tidigare får statsråd enligt 6 kap. 9 § andra stycket regeringsformen inte utöva allmän eller enskild tjänst och inte heller inneha uppdrag eller utöva verksamhet som kan rubba förtroende för honom eller henne.

Etikkommissionen har sagt att statsråd bör iaktta ett betryggande säkerhetsavstånd till gränsen för vad som kan vara ägnat att skada tilltron till dem.

Utrikesminister Carl Bildt har betydande privatekonomiska intressen i olika bolag. Det intressanta är att bolagen har en sak gemensamt: Alla har de verksamhet i andra länder än Sverige. I rollen som utrikesminister är detta klart besvärande.

Bildt hade före inlösen optioner i Vostok Nafta för närmare 5 miljoner kronor. Företaget har 90 procent av sina aktier i det ryska Gazprom, ett företag som man brukar benämna som ett maktverktyg för Moskva. Gazprom köper upp tidningar och byter ut redaktioner för att få Putintrogna på posterna. Gazprom stänger också gasledningar till andra länder för att utöva politisk makt.

Vad är det för företag som utrikesministern äger aktier och optioner i?

Utrikesministern är Sveriges röst i världen. Frågan är vilken röst Bildt tillhör. En sak är dock säker: Utrikesminister Bildt har ett privatekonomiskt intresse i att företaget Vostok Nafta går bra. Därmed är Gazproms intresse i gasledningen mellan Ryssland och Tyskland av stort intresse.

Gasledningen är politiskt omstridd såväl utifrån miljöhänsyn som utifrån säkerhetspolitiska aspekter. Ändå ansågs Bildt inte jävig när han den 9 november 2006 satt vid regeringsbordet och fattade beslut om Gazproms bolag Peter Gaz som fick förlängt tillstånd för att utforska den svenska kontinentalsockeln just för gasledningen på Östersjöns botten. Jag tycker att det är märkligt.

Genom ett särskilt beslut från ledningen i Vostok Nafta fick Bildt också behålla optionerna i bolaget trots att rätten till optionerna enligt bolagets optionsplan förfallit – optioner till ett värde av 5 miljoner kronor.

Enligt Åklagarmyndighetens bedömning ”skulle förmånen till Carl Bildt kunna utgöra en muta objektivt sett med hänsyn till att tjänsten som statsråd kräver särskilt integritetsskydd”.

Men sedan gör åklagaren Christer van der Kwast en samlad bedömning av läget och kommer då fram till att ”risken för att Carl Bildts tjänsteutövning som statsråd konkret skulle påverkas till följd av den erhållna förmånen måste sammanfattningsvis bedömas som mycket begränsad” – ”mycket begränsad”, men risken finns alltså enligt Åklagarmyndigheten.

Själv förstår jag mig inte på den politiska bedömning som gjorts från åklagarhåll, men det får stå för dem.

Utrikesminister Carl Bildt äger aktier i Lundin Petroleum och har också suttit i styrelsen för Lundingruppen – Lundin Oil tror jag. Det var för att agera dörröppnare åt företagsgruppen, bland annat i Sudan.

Återigen är det ett kontroversiellt företag som Bildt säljer sig till och försöker tjäna pengar på. Verksamheten i Sudan är starkt kritiserad av Human Rights Watch och andra organisationer för mänskliga rättigheter.

70 procent av Sudans intäkter från olja går till krigsindustrin – en krigsindustri som skördar människoeffter, hjälper diktaturen att sitta kvar och tillåter folkmorden i Darfur.

Sedan förra hösten uppmanas företag att bojkotta oljeindustrin i Sudan. Detta verkar inte bekymra utrikesministern. Tvärtom hyllas oljeindustrin av Bildt. Några betänkligheter kring att Lundin Petroleum äger företag tillsammans med den sudanesiska regeringen för att leta olja i södra Sudan finns inte.

Med vilken kraft hörs den svenske utrikesministern när frågan om folkmordet i Darfur förs på tal?

Utrikesministern har ekonomiska intressen i frågan och har inga problem med att ha ett ekonomiskt samarbete med regimen. Är detta trovärdigt? Nej, jag tycker inte det.

Utrikesministern har intressen i investmentbolaget Legg Mason, ett stort företag som bland annat har investerat stora summor i krigsindustrin – till exempel i Lockheed Martin. Legg Mason har fonder, till exempel Zenix Income Fund som har aktier i företaget Alliant Techsystems, ett företag som har levererat 1,2 miljoner klusterbomber som Israel sommaren 2006 släppte över södra Libanon.

Är någon förvånad över att utrikesminister Carl Bildt har ekonomiska intressen i detta företag? Det tycks ligga helt i linje med hans investeringsprincip. Utrikesministern behöll de optioner han fått – till ett värde av närmare 10 miljoner.

Är det verkligen lämpligt av utrikesministern att göra så?

Etikkommissionen har i sina rekommendationer för statsråds placeringar uttalat att statsråd bör avhålla sig från optioner för att inte riskera att hamna i beroendeställning i förhållande till bolaget. Det bryr sig utrikesministern inte om. Jag är inte förvånad. Däremot är jag bekymrad.

Dock är jag förvånad över att majoriteten i konstitutionsutskottet tar så lätt på detta faktum. Därmed ser jag ett mycket stort problem i att riksdagens konstitutionsutskott har politiserats så som skett. Ett stort ansvar ligger här på nämndens ledamöter, framför allt de borgerliga ledamöterna.

Konstitutionsutskottets vice ordförande, moderaten Per Bill, sade efter det att KU-granskningen var klar: ”Vi ser Bildts internationella engagemang som en stor tillgång för svensk politik.” Därför ville de borgerliga ledamöterna inte pricka Carl Bildt.

Visst har utrikesministern ett stort internationellt engagemang, framför allt därför att han kan tjäna pengar på det. Men kan det vara en tillgång att ha en utrikesminister som har ekonomiska kopplingar till rysk mediecensur i ett allt mindre demokratiskt Ryssland? Kan det vara en tillgång att ha en utrikesminister som har kopplingar till diktaturen i Sudan och den stora oljeutvinningen där som tycks generera pengar bara till krigsindustrin eller som har kopplingar till vapenindustrin?

Det är alltmer uppenbart att de nya moderaterna är desamma som de gamla moderaterna. Men så går det kanske när de nya moderaterna hämtar in personen som tydligt har personifierat de gamla moderaterna. Att de borgerliga ledamöterna i konstitutionsutskottet inte kan se problemen är ledsamt. Att KU inte kan uttala att det vore klädsamt om utrikesministern gjorde sig av med sitt aktieinnehav och avstod från optionerna när han tillträdde kommer att vara ett stort misstag, inte bara för de borgerliga ledamöterna utan också för svensk utrikespolitik eftersom vi inte vet vilka intressen som styr och gynnas.

Slutligen, herr talman, vill jag säga att jag inte tycker att det är fel av vare sig statsråd eller riksdagsledamöter att äga aktier. Tvärtom anser jag att detta är mycket bra för alla i Sverige och borde uppmuntras. Dock bör just statsråd iakttä ett betryggande säkerhetsavstånd till gränsen för vad som kan vara ägnat att skada tilltron till dem, precis som Etikkommissionen slagit fast – detta därför att statsråd har betydande makt såväl vid regeringsbordet som i att företräda Sverige i utlandet.

Vid debatten här i förmiddags, herr talman, om EU-konstitutionen valde de borgerliga ledamöterna – jag kan inte låta bli att nämna det – att lyfta fram framför allt klimatfrågan men också till exempel frågan om mänskliga rättigheter som viktiga i EU-konstitutionen. Man lyfte fram att statsministern i EU verkat för en målsättning för att koldioxidutsläppen ska minska som ett bevis på att EU är bra. Men är det då inte konstigt att deras egen utrikesminister mest äger aktier, fonder och optioner i företag som sysslar med att utvinna och tjäna pengar på en ökad försäljning av just olja och gas, just de fossila, det som aktivt motverkar en minskning av koldioxidutsläppen och som är ett klart klimathot för framtiden? Att då ha en utrikesminister som hyllar oljans viktiga funktion för fred och säkerhet rimmar mycket dåligt. Det luktar de gamla moderaterna som giriga miljonärer som inte har några etiska eller moraliska invändningar mot att tjäna pengar på klimatförstörande verksamhet och vapenindustri. Jag beklagar detta.

Regeringens beredning av ärenden (avsnitt 3.5) och Upphandlingen av PR-uppdrag om nystartsjobb för Ams (avsnitt 3.7)

Anf. 189 PHIA ANDERSSON (s):

Herr talman! I regeringsformens 7 kap. 2 § regleras beredningskravet som en del i en demokratisk process som syftar till att säkerställa kvaliteten i regeringsärenden. Det är mycket viktigt, för människor berörs av de beslut vi fattar i denna riksdag. Det kan gälla försäkringar i ekonomin genom ökade kostnader eller att man helt enkelt blir arbetslös på grund av en nedläggning av den myndighet man arbetar för eller att någon får ett uppdrag som inte kan göras på rätt sätt för att det ska ske så snabbt.

Aldrig någonsin har en regering lagt fram så omfattande förslag på så kort tid med så bristande beredning och bristande kvalitet i beslutsärenden. Det gäller förändrade regler i arbetslöshetsförsäkring, nedläggning av Arbetslivsinstitutet och Djurskyddsmyndigheten, slopad förmögenhetsskatt, fastighetsskatt, upphandling av nystartsjobb där Ams inte gavs förutsättningar att upphandla enligt gängse regler.

Vid utfrågningarna den 19 april frågade jag statsministern vilket svar han hade som regeringschef för beredningen av ärenden, om det var

*Regeringens beredning
av ärenden och
Upphandlingen av
PR-uppdrag om
nystartsjobb för Ams*

ny praxis för regeringen som vi nu ser växa fram, inga offentliga utredningar, korta remisstider, ingen hänsyn till Lagrådets kritik och så vidare. Jag frågade om politiken måste genomföras oavsett beredningens resultat och konsekvenser eller om det bara var en tillfällighet byggd på brådskan och orsakad av regeringsskiftet.

Vad gäller ansvaret för beredning av ärenden svarade statsministern att ansvaret i första hand ligger på föredragande statsråd. Men det finns också ett kollektivt ansvar i regeringen för beslutsfattande. Statsministern betonade att detta var en avvikande situation jämfört med vad man har upplevt tidigare som var kopplad till att vi fick ett regeringsskifte för första gången sedan introduktionen av den nya budgetordningen. Statsministern hänvisade även till valrörelsen, där de borgerliga partierna talat om för väljarna vad man tänkt göra om man kom till regeringsmakten.

Både Riksdagskommittén och Lagrådet har anfört att en regering inte får ge avkall på den grundlagsfästa beredningsskyldigheten på grund av regeringsskifte trots den nya budgetordningen. Det är dessutom uppenbart att en valrörelse aldrig kan liknas vid en beredning.

Drygt en månad efter utfrågningen kom Riksrevisionens rapport om utförsäljningen av statliga bolag med svidande kritik mot beredningen av det ärendet. Det visar att trots att statsministern betonade att det var en avvikande situation och att det därför var bristande beredningar visste statsministern troligtvis inte hur många bristande beredningar som det fanns, eller så förde han KU bakom ljuset.

Ett mönster av slarv och hafsverk är vad man ser, inte den noggrannhet som man har rätt att förvänta sig av en regering. Risker är att en majoritetsregering vid sin maktfullkomlighet kan missbruka det grundlagsfästa beredningskravet för att man vet att man har majoritet i riksdagen.

Konsekvensen av denna nonchalans blir ett demokratiskt underskott som direkt påverkar kvaliteten i besluten, som drabbar de människor som berörs av dessa beslut. Att få genomslag för sin politik blir då viktigare än konsekvenserna av besluten.

Herr talman! Regeringen borde inte ha låtit intresset av att få snabbt genomslag för sin politik gå ut över behovet att uppfylla beredningskravet i regeringsformen. KU bör dessutom noga följa kommande beredningar av ärenden så att regeringsformen och den svenska beredningstradition som varit rådande under väldigt lång tid inte urholkas för att vi nu har en majoritetsregering.

Med detta sagt vill jag yrka på godkännande av anmälan i reservation 4.

Anf. 190 MARIANNE BERG (v):

Herr talman! Jag väljer att i detta anförande lägga vikten vid regeringens beredning av arbetslöshetsförsäkringsärendet. Som tidigare talare tog upp ska enligt 7 kap. 2 § regeringsformen beredning av ett regeringsärende behövliga upplysningar och yttranden inhämtas från berörda myndigheter. I den omfattning som behövs ska tillfälle lämnas till sammanlutningar och enskilda personer att yttra sig.

Det är verkligen viktigt att man tittar på regeringsformens 7 kap. 2 §. Att remisstiden beträffande a-kassan var en vecka är skrämmande. I propositionshandboken står det mycket klart och tydligt att som huvudregel bör remisstiden inte sättas till kortare än tre månader. Och det är ganska stor skillnad mellan en vecka och tre månader.

Det som är angivet i regeringsformen och i propositionshandboken struntade regeringen fullständigt i.

Lagrådet har också yttrat sig. De tar upp följande: ”Särskilt vid sådana tillfällen då ett allmänt val lett till regeringsskifte finns det ett intresse, från rent politiska utgångspunkter, av att valresultatet så snart som möjligt får genomslag i den förda politiken.” Ja, så kan det vara. Men de påpekar också att sådana strävanden inte får leda till att grundläggande bestämmelser om beredningen av lagstiftningsärenden sätts åsido.

Allt detta som jag tagit upp har regeringen inte tagit någon som helst hänsyn till. Det är skrämmande att vårt lands regering på ett så nonchalant sätt genomfört förslaget om ändringar i lagen om arbetslöshetskassan, som berör så många människor i negativ bemärkelse – jag vill då speciellt poängtera kvinnor.

Regeringen vill framstå som den genom tiderna bästa regeringen ur ett jämställdhets- och diskrimineringsperspektiv. Hoppsan, hoppsan, säger jag. Det är stora ord som verkligen förpliktar men som i praktiken har visat sig bara vara luft.

Att det är tomma ord går att finna i regeringens egen proposition 2006/07:15 *En arbetslöshetsförsäkring för arbete*. I sjunde kapitlet under rubriken Konsekvenser kan vi läsa följande: ”Att ta bort studerandevillkoret och ändra arbetsvillkoret från 70 till 80 timmar innebär att antalet personer som kvalificerar sig för arbetslöshetsersättning minskar. Det går dock inte att närmare bedöma i vilken utsträckning de som inte får arbetslöshetsersättning i stället kommer att få försörjningsstöd.”

Lite längre fram i texten citerar jag följande: ”Vissa av de i sig neutralt utformade förslagen i denna proposition kan sedda var för sig anses medföra konsekvenser som inte är helt neutrala ur ett jämställdhets- eller diskrimineringsperspektiv.”

Herr talman! Efter detta som regeringen själv tagit upp i sin proposition genomdrev man dessa så stora förändringar av a-kassan med en remisstid på en vecka. Om man hade berett ärendet enligt praxis, tre månader, hade man kunnat inhämta fler yttranden, fler synpunkter och eventuellt också kunnat göra en konsekvensanalys av vad det skulle innebära att förändra denna lagstiftning.

Statsministern anser, som tidigare talare också sade, att valrörelsen är en typ av beredningsprocess. När blev valrörelsen en del i beredningen av regeringsärenden? Det var för mig en nyhet.

Beredningskravet är ur ett demokratiskt perspektiv otroligt viktigt. Då räcker det inte med en remisstid på en vecka.

Efter vad jag här har tagit upp anser jag inte att regeringen följt 7 kap. 2 § i regeringsformen vid beredningar av regeringsärenden.

Jag vill härmed, herr talman, yrka på godkännande av anmälan i reservation 4.

Anf. 191 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Herr talman! Jag vill belysa de anmälningar som konstitutionsutskottet nu behandlar med anledning av regeringens beredning med den anmälan som miljöpartisten Helena Leander gjorde i höstas efter att hon hade läst regeringens budgetproposition som kom till riksdagen den 16 oktober. I den skriver hon så här: I budgetpropositionen aviserade regeringen att man avsåg lägga ned Djurskyddsmyndigheten den 1 juli 2007. Hur nedläggningen skulle hanteras och vad som skulle hända med de frågor som Djurskyddsmyndigheten i dag hanterar skulle utredas genom en särskild snabbanalys. Denna snabbanalys presenterades först den 13 december, vilket innebar att miljö- och jordbruksutskottet i riksdagen helt saknade möjlighet att beakta denna när man justerade sitt betänkande.

Förvisso bestämmer regeringen själv hur man vill lägga upp myndighetsorganisationen, men när man samtidigt stryper anslagen till Djurskyddsmyndigheten från halvårsskiftet, utan att överföra pengarna till något annat anslag, innebär det i praktiken att riksdagen beslutar om nedläggning.

Att besluta om nedläggning av en myndighet utan något utförligare beslutsunderlag än några rader om att regeringen önskar effektivisera den statliga administrationen och därför avser att lägga ned Djurskyddsmyndigheten och inordna verksamhetsområdet djurskydd under Jordbruksverket kan svårligen anses uppfylla kraven på tillräcklig beredning.

Så långt anmälan. Svaret på den sistnämnda frågan från Helena Leander är väl ganska klart: Nej, det kan inte betraktas som tillräcklig beredning. Och det är *en* del av den kritik som oppositionen har i den reservation som är avlämnad.

Anf. 192 ANNA BERGKVIST (m):

Herr talman! I den här delen av konstitutionsutskottets granskningsbetänkande har utskottet att granska regeringens beredning av regeringsärenden.

De anmälningar som ligger till grund för granskningen har föregående talare redovisat, men de berör alltså förändringar i reglerna för arbetslöshetsförsäkringen, förändringar i skattelagstiftningen och avvecklingen av Djurskyddsmyndigheten och Arbetslivsinstitutet.

Jag vill börja med att betona det som utskottet tar upp i sitt betänkande och understryka utrednings- och remissväsendets viktiga ställning i den svenska politiska beslutsprocessen.

Utskottet har flera gånger tidigare tagit upp frågan om beredning av regeringsärenden och enats om att ett skriftligt remissförfarande är och alltid bör vara det normala sättet att inhämta synpunkter. Planeringen av ett ärende bör vara så god att regeringen inte behöver ta till remissmöten på grund av tidsbrist. Ett remissmöte kan däremot vara ett bra komplement till det skriftliga remissförfarandet.

Remissbehandlingen utgör enligt utskottet ett viktigt inslag i arbetet med att upprätthålla en god kvalitet i lagstiftningen. Att inte genomföra en fullgod remissbehandling medför risk för att lagförslag inte uppnår tillräcklig kvalitet och att den fortsatta beredningsprocessen försvåras.

Herr talman! I utskottet har vi nu haft att granska och bedöma huruvida regeringen i de aktuella fallen har följt de lagar och regler som finns uppställda för beredning av regeringsärenden. Jag tycker att

granskningen har varit mycket spännande, då flera konstitutionellt intressanta och viktiga områden har ställts mot varandra.

I de aktuella fallen har regeringen att ta hänsyn till en rad olika aspekter, dels beredningskravet, som jag har redogjort för tidigare, dels budgetlagen och vallagen. Samtidigt måste regeringen också respektera väljarna och det mandat som man faktiskt har fått i valet att genomföra den politik som man gick till val på. Situationen är alltså inte helt okomplicerad.

En ny budgetprocessordning infördes den 1 januari 1997. Denna nya ordning innebär att regeringen ska avlämna budgeten till riksdagen senast en vecka efter riksdagens öppnande, det vill säga tre veckor efter valet. Men sker det ett regeringsskifte, såsom i höstas, ska budgeten överlämnas tio dagar efter skiftet.

Den nya budgetprocessordningen innebär således att regeringen får mycket kort tid på sig att lägga fram sitt budgetförslag. Har det då skett ett regeringsskifte, såsom i höstas, blir tiden än mer knapp. Detta var något som lagstiftaren uppmärksammade och kritiserade redan när riksdagen införde den nya lagen men som vi i praktiken inte fick erfarenhet av förrän i höstas, då det var ett valår med ett regeringsskifte.

Herr talman! Det framstår enligt utskottet, eller majoriteten i utskottet i alla fall, som naturligt att den nya regeringen ville få ett snabbt genomslag för sin politik. Regeringen ville också undvika att budgeten för påföljande år i allt för stor utsträckning skulle präglas av den gamla regeringens ställningstaganden och politik.

I och med detta står det klart att det föreligger ett visst demokratiskt dilemma. Vikten av att regeringen får genomslag för den politik man gick till val på står mot beredningskravet.

I valrörelsen framförde alliansen de aktuella förslagen, och de debatterades flitigt under hela valrörelsen och var väl kända. Utskottet vill dock poängtera att detta på intet sätt kan ses som en del av beredningsprocessen.

De nu granskade ärendena bereddes under en mycket kort tid. Samtidigt går det inte att bortse från att tiden för beredning av budgetpropositionen är mycket begränsad för en ny regering, vilket också var en insikt när den nya budgetordningen infördes men som man valde att bortse från.

Utskottets granskning visar att regeringen har gjort ett så grundligt beredningsarbete som var möjligt utifrån den tidsram som fanns. Med tanke på de särskilda förhållanden som regeringen hade att ta hänsyn till vid regeringsskiftet finner utskottet alltså ingen anledning att rikta någon invändning mot regeringen. Granskningen väcker dock åter frågan om tidsutrymmet för avlämnande av budgetpropositionen kan anses tillräckligt – en fråga som vi kanske får tillfälle att återkomma till en annan gång i konstitutionsutskottet – samt om valdagen är optimalt placerad.

Anf. 193 PHIA ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Det är riktigt som Anna Bergkvist säger. Det är svårare vid ett valår.

Detta har också tagits upp. Riksdagskommittén med instämmande av Författningsutredningen ansåg att budgetprocessen kan klaras även under valår. En ny majoritet hinner lägga in flera av sina prioriterade frågor i

Prot. 2006/07:129
19 juni

*Gransknings-
betänkande*

*Regeringens beredning
av ärenden och
Upphandlingen av
PR-uppdrag om
nystartsjobb för Ams*

budgetpropositionen. Därutöver är det under valår möjligt att lämna budgetpropositionen något senare än annars. Vidare kan smärre ändringar i budgeten göras i riksdagen, till exempel under utskottsberedningar. Om den nya regeringen inte hinner få med allt kan den återkomma med förslag under våren efter valet, till exempel i tilläggsbudgeten.

Denna fråga är faktiskt utredd, men regeringen har inte kommit till samma ståndpunkt som ni, utan man har valt att prioritera politiken före de människor som berörs av besluten. Varför?

Anf. 194 ANNA BERGKVIST (m) replik:

Herr talman! Det är helt enkelt en fråga om att väga två viktiga saker mot varandra. Med den tidsram som man hade och under de förutsättningar man hade med den nya budgetlagen och så vidare gjorde regeringen ett fullgott arbete när det gäller beredningen.

Det handlar om att respektera väljare och det demokratiska mandat man fick i valrörelsen och att även respektera beredningskravet. Det finns ingen tidsangivelse i regeringsformen. Det finns en praxis på tre månader, men det finns inga regler uppsatta.

Anf. 195 PHIA ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Är det då en ny praxis vi ser där politiken går före de människor som berörs av politiken? Är det så att om man får ett förtroende i fyra år så behöver man hantera det på detta sätt?

Det skrämmande är att detta fortsätter. Det var det som jag försökte peka på med Riksrevisionen. Detta är ett mönster som börjar växa fram. Vi får inte ens yttra oss i utskotten för att man i kraft av sin majoritet kan rösta bort det. Vad är det vi ser?

Det är särskilt det jag vill peka på. Och de som drabbas är inte några partier utan människorna som omfattas av besluten.

Anf. 196 ANNA BERGKVIST (m) replik:

Herr talman! Nej, Phia Andersson, jag tror inte att det är en ny praxis. Konstitutionsutskottet har haft uppe dessa frågor flera gånger tidigare. Jag är förvisso ny i riksdagen, men vi såg i det utredningsarbete som vi hade när vi tog ställning till detta ärende att det har förekommit många gånger tidigare. Man har haft en vecka eller två veckor, och det har kritiserats både från borgerligt och socialdemokratiskt håll tidigare.

Det är ingen ny praxis. Eftersom det inte finns lagstadgat en specifik tidsram handlar det om att man utifrån de förutsättningar man har gör på bästa möjliga sätt.

När vi i dag tittar på detta ärende finns det inga lagstadgade felaktigheter som regeringen har begått.

Anf. 197 ANNIE JOHANSSON (c):

Herr talman! Konstitutionsutskottet har granskat en rad anmälningar rörande beredning av förslag om förändringar såsom lyfts fram av tidigare debattdeltagare.

Jag vill understryka KU:s roll som granskare av den formella processen runt förslagen och inte själva sakfrågan. KU granskar inte det poli-

tiska sakinnehållet utan hur statsråden agerat gentemot svenska grundlagar.

Regeringsformen 7 kap. 2 § beskriver den beredning som ska ske av regeringsärenden. Behövliga upplysningar och yttranden ska inhämtas från berörda myndigheter, och sammanslutningar och enskilda kan yttra sig i den omfattning som behövs. Denna beredningsskyldighet är ett viktigt inslag i svensk demokratisk beslutsprocess.

Regeringsformens remissregel gäller alla typer av regeringsärenden. Dock kan man varken av regeringsformen eller av förarbetena till grundlagen läsa ut hur ett remissförfarande bör gå till. Däremot finns det en propositionshandbok med anvisningar om hur remissbehandlingen bör arrangeras och vilka undantagsmöjligheter från den sedvanliga remissbehandlingen som finns. Det är med denna handbok som stöd för tolkning av aktuell paragraf som regeringen sedan en lång tid agerat.

Från den 1 januari 1997 finns det en ny budgetprocessordning som innebär att budgetåret sammanfaller med kalenderåret. I 16 § budgetlagen står det också att regeringens förslag till statsbudget ska omfatta alla inkomster och utgifter med vissa angivna undantag. Riksdagskommittén som tillsattes av talmannen 1998 utvärderade dessa arbetsformer och anmärkte då särskilt på problemen vid valår då det blir regeringsskifte.

Då detta inträffar blir det, för att citera Riksdagskommittén ”svårt för en tillträdande regering att hinna forma sitt budgetalternativ. Eftersom den avgående regeringen i praktiken redan gjort nödvändiga förberedelser för att kunna lägga fram en budget, hänvisas i stort sett den nya regeringen till att lägga fram den gamla regeringens budgetförslag. Kritikerna menar att det är ett odemokratiskt inslag. En ny majoritets vilja måste kunna få utslag i den tillträdande regeringens första budget.”

Det är viktigt att understryka att det år 2006 var första gången som ett regeringsskifte ägde rum efter den nya budgetlagen. Lika viktigt är det att understryka att de farhågor som under flera år har lyfts fram efter reformen nu visade sig då regeringen enbart hade tio dagar på sig att lägga fram sin budget.

En utväg för att möjliggöra en längre beredningsprocess även vid en regerings första sammanhängande budget vore att man i Grundlagsutredningen nu överväger möjligheten att ha valdag på våren eftersom budgeten ska följa kalenderåret. Författningsutredningen tryckte på detta, liksom att utskottsinitiativ, enligt regeringsformens 3 kap. 7 §, blir ett viktigare inslag det år det är val för smärre förändringar under själva utskottsberedningen.

Jag vill i mitt anförande understryka vikten av att förslag som läggs fram av regeringen måste rymmas inom ramen för beredningsskyldighet enligt regeringsformens 7 kap. 2 §.

Jag vill också understryka det som konstitutionsutskottets majoritet påpekar, nämligen att valrörelsen och det man där säger över huvud taget inte ligger inom ramen för vad som är beredningstid.

Jag vill slutligen också understryka att Lagrådet ansåg att den aktuella beredningen var godtagbar, precis det som KU:s ställningstagande meddelar. Lagrådet säger att förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen inte är särskilt omfattande men att de kommer att beröra ett stort antal människor. Man menar att tiden är knapp men att remissinstanserna är många

Prot. 2006/07:129
19 juni

*Gransknings-
betänkande*

*Regeringens beredning
av ärenden och
Upphandlingen av
PR-uppdrag om
nystartsjobb för Ams*

och rimligt avvägda. Lagrådet anser därmed att beredningen var godtagbar.

Regeringen har ett betydande ansvar för att upprätthålla god kvalitet i lagstiftningsprocessen och för att man följer de riktlinjer som finns. Samtidigt är det viktigt att se till de farhågor som man redan i utredningens förslag till ny budgetlag förutspådde. Lagstiftaren godtog också genom denna lag att en sådan situation skulle kunna komma att hanteras på ett särskilt sätt.

Med detta, herr talman, vill jag yrka på godkännande av utskottets anmälan.

Anf. 198 MARIANNE BERG (v) replik:

Herr talman! Annie Johansson tog i sitt anförande upp att regeringen har propositionshandboken som stöd och hjälp när det gäller beredningen av regeringsärenden. Om den ska vara ett stöd för regeringen kanske man borde läsa den också. I propositionshandboken är det en praxis, en huvudregel, att ett beredningsärende ska vara på tre månader, inte en vecka. Då undrar jag en sak, Annie Johansson. Om man nu har denna som stöd, handboken, hur kan det då komma sig att beredningstiden endast var en vecka?

Anf. 199 ANNIE JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Marianne Berg tar upp en viktig fråga, som jag också belyste i mitt inledningsanförande, nämligen att den nuvarande budgetordningen som instiftades 1997 innebär att en ny regering får mycket kort tid på sig för att lägga fram ett budgetförslag. Den nuvarande budgetordningen prövades också för första gången nu i höstas, vid regerings-skiftet. De farhågor som presenterades i slutet av 90-talet av Riksdagskommittén besannades nu också. Det var saker som inte minst borgerliga partier framförde vid det tillfället.

Den borgerliga sidan tyckte också att det var viktigt att ha valdagen på våren, något som den dåvarande majoriteten inte heller ville ställa sig bakom. Den dåvarande majoriteten kom fram till att det var viktigt att ha kvar valdagen på hösten alldeles oavsett att det skulle leda till stora svårigheter att få till en budget vid ett regeringsskifte. Då detta var en förutsedd situation torde också detta kunde ersättas med andra beredningsformer, precis som det står i propositionshandboken, i vad som kan kallas undantagssituation i de anvisningar som finns.

Anf. 200 MARIANNE BERG (v) replik:

Herr talman! Tack för det svaret. Men faktum kvarstår: en veckas beredningstid. Då har jag en fråga till Annie Johansson. Ni skriver själva i er proposition, som jag tidigare tog upp, att det kan få konsekvenser som inte är helt neutrala ur ett jämställdhets- och diskrimineringsperspektiv. Man tar själv upp detta i propositionen. När denna insikt har kommit driver man bara på – snabbt, snabbt. Den insikten var faktiskt positiv. Men den betyder ju ingenting. Det är just många kvinnor i dagens samhälle som är de stora förlorarna på att arbetslöshetsförsäkringen har förändrats, försämrats. Det finns många kvinnor i dag som inte ens kan kvalificera sig för försäkringen. Så min fråga till Annie Johansson är: Med handen på hjärtat, när ni själva tar upp konsekvenserna ur just jäm-

ställdhets- och diskrimineringsperspektivet, anser Annie Johansson fortfarande då att en vecka, ur en demokratiaspekt, är godtagbart för beredning av dessa ärenden?

Anf. 201 ANNIE JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! I budgetpropositionen för år 2007 aviserade regeringen ett antal förändringar av arbetslöshetsförsäkringen. Dessa ändringar var en del av en större reform för att stärka arbetslinjen men också öka sysselsättningen. Man ansåg från regeringens sida att de skulle träda i kraft samtidigt. Men detta är sakinhåll och inte det som konstitutionsutskottet hanterar, eftersom vi ser på de formella bitarna.

Jag vill påpeka i min slutreplik att Lagrådet ansåg att den aktuella beredningen var godtagbar. Lagrådet säger att förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen faktiskt inte är särskilt omfattande men att de kommer att beröra ett stort antal människor. De säger också att tiden är knapp men att remissinstanserna var många. De var väl avvägda. Således anser Lagrådet att beredningen var godtagbar.

Anf. 202 MAURICIO ROJAS (fp):

Herr talman! Jag tycker att Anna Bergkvist i uttrycket ”demokratiskt dilemma” har sammanfattat mycket väl vad det handlar om. Det är ett dilemma som vi själva frivilligt har försatt oss i. Så här har vi velat ha det. Vi har velat ge en ny majoritet tio dagar efter maktskiftet för att få fram en ny budget. Det här är ingenting som den nya majoriteten hittade på. Det är de regler som finns. När riksdagen för tio år sedan antog de här reglerna, den nya budgetlagen, visste man att det här skulle inträffa.

Så vi vet att om Socialdemokraterna vinner nästa val tillsammans med Vänstern kommer det att inträffa en liknande situation. Vi kommer också då att få se en regering som har mycket bråttom, och det är mycket begripligt. För man har fått ett mandat för en förändring. Och då står man där just i ett demokratiskt dilemma. För det är klart att kravet från väljarna – gör någonting, sätt i gång med ett omfattande reformarbete! – och kravet på beredning, tio dagar, är svåra att få ihop. Det är inte omöjligt, men man måste förstå att sådana är villkoren. Det finns inget annat.

I argumenteringen mot dessa så kallade snabba förändringar, som också en ny regering skulle vara tvungen att genomföra, sägs det ofta att det berörde många människor. Många drabbades, brukar det sägas. Ja, det berörde många människor. Alla de människor som socialdemokratin hade lämnat i utanförskap berördes, över en miljon människor som en kapsejsad ekonomisk politik hade lämnat utanför. Skulle vi fortsätta med det? Hur skulle en ny regering kunna gå till nationen, folket, och säga: Vi fortsätter med en budget som vi har ärvt från den regering som ni har gett oss mandat att skicka någon annanstans för att vi skulle ta över och göra något annat. Hur skulle vi kunna göra det? Det är en omöjlighet.

Ja, det är många som berördes. Det var oerhört viktigt att få igenom de reformer som skulle sätta fart på sysselsättningen, och det har vi gjort. Vi är stolta över det, och nu ser vi resultatet. Nu pratas det om att det kanske i stället är för mycket jobb som skapas. Det är ett angeläget problem som vi har fått. Vi måste hantera det. Det kan också bli problematiskt om det går för bra, vilket det kan göra. Vi hade ett mycket tydligt mandat för sysselsättningen som förutsatte, i och med att budgeten är en

Prot. 2006/07:129
19 juni

*Gransknings-
betänkande*

*Regeringens beredning
av ärenden och
Upphandlingen av
PR-uppdrag om
nystartsjobb för Ams*

helhet, att vi givetvis skulle finansiera de jobbskapande, jobbupp-
munt-
rande reformer som vi hade föreslagit. Vi fick mandat för en politik för
mindre bidrag och mer jobb. Det var den politiken som vi, så gott det
gick, försökte genomföra.

Jag förstår att man från Socialdemokraternas, Vänsterns och Miljö-
partiets sida betonar de personer som av olika anledningar drabbas av det
här. Men ni ser inte det stora hela; de som är värst drabbade av alltihop,
de som aldrig fick en chans att få ett jobb. Det handlar om att vända på
den processen, skapa hopp och möjligheter. Och jag ser det i dag. Jag ser
det bland de ungdomar som jag träffar så ofta. Vilken efterfrågan på
deras arbetskraft! Vilken skillnad gentemot för ett år sedan, två år sedan!
Då gick de runt och hittade ingenting. I dag hittar de.

Nu är det arbetsgivarna som måste slåss. Vi har till och med fått en
bekymmersam löneutveckling, kanske finansministern kan tycka, för att
konjunkturen är av den sorten som gynnar de människor som arbetar.

Den här regeringen har skapat bästa möjliga villkor för dessa männi-
skor. Det var det som budgetprocessen syftade till. Vi gjorde det. Vi har
klarat det mycket bra inom de budgetramar som vi har fått i budgetlagen.

Anf. 203 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Klockan börjar bli mycket så jag ska försöka fatta mig
kort.

Man kan tycka att vi egentligen borde ha kommit överens när det gäl-
ler beredningskraven. Här finns ett problemområde. När man lägger
utskottsmajoritetens text bredvid reservationen upptäcker man att det
knappast är ljusår mellan dem. Man skulle ha kunnat hitta gemensamma
beröringspunkter och diskuterat problematiken.

Grunden är regeringsformen 7 kap. 2 §. Det beror på hur man läser
det. Vid beredningen av regeringsärenden ska upplysningar och yttran-
den inhämtas, läser man gärna. Det står faktiskt inte så. Det står: Vid
beredningen av regeringsärenden ska *behövliga* upplysningar och yttran-
den inhämtas från berörda myndigheter.

Jag vill notera vem som bestämmer över ordet ”behövliga”. Jag ska
tala om vad departementschefen sade 1973 i proposition nr 90 om 7 kap.
2 §:

Rent allmänt vill jag emellertid framhålla att det förhållandet att rege-
ringen måste bära det slutliga ansvaret för utformningen av och innebör-
den i förslag som läggs fram för riksdagen bör föra med sig att det ytterst
får ankomma på regeringen att avgöra hur den utredning bör bedrivas
som anses behövlig som grundval för förslagen.

Det är just behövligheten som är det centrala. Här finns det alltså en
del problem. Det pekar vi också på i majoritetstexten med korta remissti-
der och så vidare.

Till slut vill jag säga att det har åberopats att Riksrevisionen nu går in
och kritiserar ett pågående ärende i riksdagen. Jag vill anföra att det
kunde vara intressant för utskottets ledamöter att läsa vad Leif Pagrotsky
sade inför utskottet i en liknande fråga 2004. Pagrotsky gjorde då samma
bedömning som den nuvarande regeringen gör.

Anf. 204 BJÖRN LEIVIK (m):

Herr talman! Inledningsvis vill jag uttrycka mitt stöd för uppfattningen att KU måste bli mer granskande utifrån det regelverk som regering och riksdag har att följa och mindre partipolitiskt. Det är inte någon ensidig kritik mot oppositionen, utan det gäller oss alla.

Herr talman! Jag kommer nu att uppehålla mig vid det ärende som betecknas 3.7 och handlar om upphandling av informationstjänster om nystartsjobb. När det gäller detta ärende har utskottet konstaterat att upphandlingen var en fråga för Ams och således inte föranleder något uttalande i övrigt om regeringens handlande.

Bakgrunden till granskningen är en anmälan om att regeringen skulle ha gett Ams ett fribrev att slippa upphandling. Om så varit fallet skulle regeringen naturligtvis ha fått kritik för det.

Av de svar som utskottet har fått på sina frågor till Regeringskansliet framgår att alla inblandade var medvetna om den korta tid som stod till förfogande inför ikraftträdandet, men när Ams fick uppdraget att informera om nystartsjobben överläts alla bedömningar av informationsinsatsernas utformning, tidsåtgång och eventuella upphandlingar åt Ams.

Inom parentes kan man konstatera att nystartsjobben har blivit en stor framgång och gett tusentals människor en ny möjlighet på arbetsmarknaden.

Man kan hänvisa till lagen om offentlig upphandling, tidsfrister, belopp med mera som självklart ska följas, men det är en fråga för dem som granskar Ams och inte en fråga för KU som granskar regeringens agerande.

I KU-anmälan refereras till tidigare uttalanden från KU som då riktade sig mot den tidigare regeringen. Skillnaden nu mot då var att Regeringskansliet under den socialdemokratiska regeringen genomförde upphandlingar som inte följde gällande regelverk och lag. I detta fall är det inte Regeringskansliet som har upphandlat en tjänst utan Ams.

Herr talman! Jag kan ha förståelse för den uppfattning som kommer till uttryck i reservationen, nämligen att regeringen i beredningen av frågan borde ha beaktat möjligheterna att med kort varsel genomföra stora informationsinsatser, antingen med myndighetens egna resurser eller genom upphandlade tjänster. Men för KU:s del är detta av underordnad betydelse.

Herr talman! Avslutningsvis yrkar jag på godkännande av utskottets anmälan.

Regeringens handläggning av presstödet (avsnitt 3.6)

Anf. 205 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s):

Herr talman! Detta avsnitt i granskningen handlar om regeringens handläggning av presstödet. Det är ett mycket intressant ärende med många speciella inslag. Ärendet omfattar tre kulturministrar från två regeringar, varav två har blivit anmälda till KU. Det omfattar en tid under expeditonsministär och ett regeringsskifte. Det omfattar också Sveriges förhållande till åtagande mot EU-kommissionen och vilka befogenheter ett enskilt statsråd har utifrån instruktion och arbetsordning.

Riksdagen beslutade om förändringar i presstödet innan riksmötet avslutades 2006, alltså för ungefär ett år sedan. Den 20 juni anmäldes för-

ändringarna till kommissionen. Vi var och är överens över blockgränserna och partigränserna om att detta är en nationell verksamhet som är skraddarsydd för Sverige. Presstödet var anmält som ett befintligt stöd vid anslutningen till EES och EU. Nu anmälde förändringarna.

Att hantera och ansvara för en notifiering ligger på regeringen. Även om hanterandet delegeras till en tjänsteman har statsrådet alltid det yttersta ansvaret. Detta har utskottet också understrukit i sitt ställningstagande till den förra regeringens hanterande. Den kommunikation som förekom förra sommaren var av upplysningskaraktär och fordrade inget ställningstagande av ministern. Således blev inte Leif Pagrotsky informerad om skriftväxlingen.

Den 11 september ändrar kommunikationen med kommissionens tjänsteman karaktär. Efter att tidigare ha varit formellt skriftlig börjar nu en mejlväxling som övergår till en muntlig kommunikation mellan kommission och departement. Med utgångspunkt i denna muntliga kommunikation tar statsrådet Stegö Chilò beslutet att avnotifiera hela ärendet.

Här kommer det allvarliga, herr talman.

För det första: Sverige har en öppenhet och en offentlighet som det är viktigt att slå vakt om. Därför är skriftlig dokumentation och skriftlig kommunikation en självklarhet och en förutsättning för att allmänheten och KU, som är riksdagens kontrollmakt med uppgift att granska regeringen, ska kunna följa ett ärendes hantering fullt ut.

Det är inte acceptabelt att utifrån ett telefonsamtal ta ett beslut som avbryter en påbörjad process mellan Sverige och EU som baseras på ett riksdagsbeslut. Det fanns ingen skriftlig dokumentation från kommissionen. Det efterfrågades heller inte av statsrådet Stegö Chilò. Om vi börjar acceptera detta, herr talman, kommer vi, inte bara KU utan också andra kontrollfunktioner i samhället, mycket snart att få problem med att följa, följa upp och granska ärenden.

För det andra: Hade statsrådet Stegö Chilò själv befogenhet att fatta detta beslut? Nej, säger vi. Det var första gången en avnotifiering skedde i ett ärende som riksdagen fattat beslut om. Av instruktion och arbetsordning för Regeringskansliet framgår det inte uttryckligen att beslutsbefogenheten även omfattar rätten att återkalla en notifiering. Det var första gången. Nu godkänner majoriteten i KU den praxis som faktiskt utvecklats i Regeringskansliet eftersom det också har skett ytterligare en gång under hösten i ett annat ärende, som i och för sig inte är anmält till konstitutionsutskottet men där notifiering har skett innan riksdagen har fått säga sitt. Detta tycker vi också är mycket allvarligt. Det här innebär att KU sanktionerar och accepterar att regeringen sätter sig över riksdagens beslut utan att först inhämta och följa riksdagens uppfattning.

Enligt regeringsformen 7 kap. 3 § ska alla frågor som kräver ett ställningstagande från någon i regeringskretsen behandlas som ett regeringsärende. Vi tycker inte att det är acceptabelt att ett enskilt statsråd tar sig den befogenheten när grunden var ett redan fattat riksdagsbeslut. Det går inte heller att skylla på tidsbrist. Det hade gått att återkomma till riksdagen i andra former än i just budgetpropositionen.

Per Bill tog i sitt inledningsanförande upp höstens administrativa granskning i KU och att notifiering och avnotifiering särskilt skulle belysas. Vi från KU kanske ska påtala att i framtiden bör regeringen tänka igenom sina beslut om just detta.

Varför i framtiden? Om Moderaterna känner en tvekan huruvida det är ett korrekt fattat beslut bör väl inte KU sanktionera det sätt som denna avnotifiering har hanterats på? På sina åtta–tio dagar som kulturminister hann Cecilia Stegö Chilò fatta en hel del beslut. Frågan är om KU i efterhand ska sanktionera det sätt och de grunder besluten fattades på och göra detta till legitim praxis. Nej, säger vi som har reserverat oss från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Vi kan inte godkänna telefonsamtal som beslutsunderlag för att ta tillbaka notifieringen av de förändringar som riksdagen har fattat beslut om. Vi anser inte heller att kulturministern som enskilt statsråd hade befogenhet att avnotifi- era det till kommissionen anmälda riksdagsbeslutet.

Med detta, herr talman, vill jag yrka på godkännande av anmälan i reservation 5.

Anf. 206 MARIANNE BERG (v):

Herr talman! Mycket är sagt, och nu kör jag en kortvariant. Det är också sent.

Som tidigare talare har tagit upp är detta ett intressant ärende, men det är också lite knepigt. Det är ett ärende med tre ministrar inblandade under en så kort period, och det kan inte sägas tillhöra vanligheten.

Jag vill ge en liten tillbakablick. Våren 2006 beslutade, precis som Helene Petersson i Stockaryd sade, riksdagen om förändringar i presstödet, varpå den socialdemokratiska regeringen anmälde förändringen till kommissionen. Om kommissionens behandling av ärendet skulle innebära att tidpunkten för ikraftträdandet behövde ändras avsåg regeringen att återkomma till riksdagen. Det var klart och tydligt vad som kan förväntas vid en markering från kommissionen.

I denna fråga, likt många andra, har den nuvarande regeringen rusat på och sagt att tiden är knapp. Det gäller att skynda. Skynda gjorde verkligen dåvarande kulturministern Cecilia Stegö Chilò. Hon sprang snabbt vidare och avnotifierade de förändringar som den dåvarande regeringen meddelat kommissionen och som fem partier hade ställt sig bakom i riksdagsbesluten våren 2006. Detta gjorde hon efter något mejl och några telefonsamtal. Det var alltså ingen skriftväxling.

Kulturministerns agerande medförde att det tidigare beslutet om förändrat presstöd inte kunde genomföras. Detta är ett märkligt förfarings- sätt eftersom Cecilia Stegö Chilò i sitt agerande satte sig över vad riksdagen hade beslutat. Hon skulle naturligtvis, likt den socialdemokratiska regeringen hade gjort, inte fatta beslut förrän hon först inhämtat riksdagens uppfattning i frågan. Detta gjordes inte utan allt presenterades i efterhand – i budgetpropositionen.

Regeringen satte sig här klart och tydligt över ett riksdagsbeslut.

Därmed, herr talman, vill jag yrka på godkännande av anmälan i reservation 5.

Anf. 207 EVA BENGTSO SKOGSBERG (m):

Herr talman! Det är mitt första år i konstitutionsutskottet och även i riksdagen, men jag har förstått att granskningen av regeringens handläggning av presstödet är ovanlig såtillvida att det handlar om tre ministrar från två olika regeringar – som tidigare har nämnts i kammaren.

Att utöka presstödet beslutades under första delen av förra året. Det är viktigt att påpeka att detta beslut inte ifrågasätts av den nuvarande regeringen. När beslutet hade fattats skickades en anmälan till EU-kommissionen angående förändringen, och en skriftväxling skedde under sommaren 2006 med förtydligande frågor och svar.

När man på Kulturdepartementet fick underhandsinformation om att kommissionen inte kunde godkänna utökningen av driftsstödet, och eventuellt inte heller det befintliga stödet, drogs anmälan tillbaka. Orsaken till detta var, enligt det aktuella statsrådet, att hon ville undvika parallella granskningsprocedurer från kommissionen. Hon ville inte heller riskera att svenska tidningsföretag skulle bli återbetalningsskyldiga, vilket kunde bli fallet om det utökade stödet hade införts innan det blev godkänt av EU-kommissionen.

Detta inträffade under ett omtumlande skede i svensk politik, då vi var mitt uppe i ett regeringsskifte. Valet i september ledde, som bekant, till att vi fick ny regering. Det telefonsamtal som kom att betyda så mycket i denna fråga kom till Näringsdepartementet tre dagar efter valet. Varför det dröjde 13 dagar innan Kulturdepartementet fick informationen är en fråga som fortfarande inte är riktigt klarlagd, men den har kanske inte så stor betydelse för själva granskningen.

Under dessa veckor hade vi, som bekant, en expeditonsregering. Denna ansåg tydligen att informationen om att kommissionen inte godkände förändringen i presstödet kunde vänta till dess att den nya regeringen tillträtt. Därför blev det också ont om tid.

Budgetordningen är inte anpassad till maktskiftet. Detta berörde Anna Bergkvist närmare i ett tidigare ärende. Budgeten skulle föreläggas riksdagen tio dagar efter det att en nya regering tillträtt. Detta var ett av skälen till att frågan inte togs upp för samråd med övriga regeringen. Beslutanderätten har i det här fallet delegerats till kulturministern, och det föreligger inte något formellt krav på beredning för den typen av ärende.

Herr talman! Enligt alliansen föranleder inte granskningen något uttalande för något av de tre inblandade statsråden. Däremot är det av intresse för konstitutionsutskottet att under hösten titta på hur expeditonsministärer fungerar och bör fungera. Utskottet vill även titta närmare på det lämpliga i att EU-kommissionen under sin arbetsprocess har muntliga kontakter med medlemsstaten och att dessa samtal sedan kan utgöra beslutsunderlag. Från offentlighetssynpunkt är skriftligt underlag att föredra framför telefonsamtal.

Anf. 208 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Herr talman! Jag vill fråga Eva Bengtson Skogsberg om hon känner tveksamhet inför frågan om ett statsråd har rätt att avnotifiera. En sådan tveksamhet tycker jag att andra moderata företrädare har gett uttryck för i olika sammanhang.

Anf. 209 EVA BENGTSON SKOGSBERG (m) replik:

Herr talman! Nu har jag inte papperen med mig, men rättschefen har i sina svar skrivit att hon hade rätt att avnotifiera. Det har vi fått besked om i våra handlingar.

Anf. 210 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Herr talman! Rättschefen skriver så och gör den tolkningen, och det är den tillämpningen man har haft i Regeringskansliet. Men min fråga är: Tycker Eva Bengtson Skogsberg att vi ska sanktionera att det är rätt? Utskottet har självt under sin utredning kommit fram till att det inte någonstans uttryckligen står att ett statsråd har rätt att avnotifiera. Detta är en tolkning som regeringen har gjort.

Man har också tillämpat den på två sätt. Två ärenden har vi haft nu under hösten. Det ena var flygskatten, och där vet vi att inställningen var att man inte ville ha den. Där avnotifierade man också innan riksdagen hade fattat beslut.

Det andra var presstödet. Eva Bengtson Skogsberg säger nu att regeringen står bakom presstödet, men vi vet vilka kommittémotioner Moderaterna har lagt fram under alla år, senast för ett år sedan, om att presstödet ska avvecklas. Det skulle öka pressfriheten. Att öka driftsstödet är att sätta in konstgjord andning, menar Moderaterna. Så Moderaternas inställning till presstödet är väl inte okänd här. Men ska ett statsråd få ta sig denna rätt? Det är den frågan det gäller.

Eva Bengtson Skogsberg nämner också tidsbristen. Anser ni att regeringen kunde ha återkommit på ett annat sätt än genom budgetpropositionen?

Anf. 211 EVA BENGTON SKOGSBERG (m) replik:

Herr talman! Jag tror att det var viktigt att göra avnotifieringen just för att man annars hade behövt ta tag i frågan. Nu gjorde man den och kunde skjuta upp det här, så att det började vid årsskiftet, och i lugn och ro titta över frågan. Det hade varit värre om EU-kommissionen hade gjort kontroller och kanske inte godkänt någon av delarna. Det var ju därför vår kulturminister tog tillbaka det.

Jag förstår att det kunde ha varit annorlunda om vi hade haft en annan kulturminister, som inte var moderat. Just att hon var moderat och att ni känner till Moderaternas syn på presstödet har väl gett lite extra intresse för detta hos oppositionen, kan jag tänka mig. Men det är ju så att vi har en alliansregering, och regeringen har aldrig sagt annat än att presstödet ska finnas kvar.

Anf. 212 ANNIE JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag vill börja med att gratulera kammarens ledamöter. Vi är nu inne på vår 13:e debattimme i dag. Det känns skönt.

Den socialdemokratiska regeringen lämnade under våren 2006 ett förslag om nya driftsstödsregler för start den 1 januari 2007. Samtidigt förvarnade också den socialdemokratiska regeringen riksdagen om att ändringarna och ikraftträdandet var beroende av kommissionens godkännande. Till följd av de ändringar som då gjordes av den dåvarande majoriteten tillsammans med Centerpartiet och Kristdemokraterna anmäldes dessa förändringar den 20 juni till kommissionen i sedvanlig ordning.

Regeringen skulle återkomma i ärendet om kommissionens behandling visade sig kräva en ändring. Den nuvarande regeringen avnotifierade, precis som tidigare talare också har sagt, de föreslagna ändringarna och meddelade genom budgetpropositionen i oktober förra året riksdagen

att det tidigare riksdagsbeslutet om ikraftträdande i januari 2007 skulle äga rum vid ett senare tillfälle.

Som skäl för detta angavs – och det är viktigt att ha med det i debatten – att kommissionen den 20 september, under expeditionsministärens tid, meddelat att man skulle inleda en fördjupad granskning av det svenska presstödssystemet och om stödet var förenligt med gemenskapsrättens konkurrensbestämmelser. Denna granskning skulle ta stora delar av 2007 i anspråk, och att genomföra de ändringar som riksdagen beslutat om innan denna process var slutförd skulle enligt regeringen medföra att de tidningsföretag som skulle få ett ökat driftsstöd blev återbetalningsskyldiga för det de hade erhållit från och med den 1 januari 2007.

Konstitutionsutskottet har innevarande år haft den delikata uppgiften att granska två regeringar. Det är viktigt för att förstå helheten att det är en och samma tidslinje, en och samma fråga.

Detta sträcker sig från den 20 juni, då den socialdemokratiska regeringen och Leif Pagrotsky notifierar förändringarna, över sommaren, då Pagrotsky inte en enda gång blir underrättad, utan all kommunikation sker mellan tjänstemännen, och fram till det att kommissionen den 20 september under expeditionsministärens tid per telefon meddelar att man inte kan godkänna det svenska presstödet. Den 9 oktober får dåvarande kulturminister Cecilia Stegö Chilò rådet att återkalla notifieringen från den 20 juni och gör detta. Rutinerna på departementet gjorde att Leif Pagrotsky inte underrättades under sin tid som minister, och när det var nära till den nya regeringen valde man att invänta ett större formellt granskningsförfarande. Det är också någonting som ett enigt konstitutionsutskott står bakom.

Statsråden kan delegera arbetsuppgifter, men inte sitt konstitutionella ansvar. Tidigare granskningar av konstitutionsutskottet visar att man hållit statsråd ansvariga för brister i handläggning trots att det inte är själva statsrådet som handlat bristfälligt. Det har till och med varit fall då KU ansett att bristerna varit av sådan art att man inte kunnat kräva av statsrådet att denne personligen skulle ha kontroll över dem.

Utskottet konstaterar att Leif Pagrotsky inte har gett särskilda instruktioner för att säkerställa att han blev underrättad. Han förblev då omedveten. Det är också ett enigt konstitutionsutskott som står bakom de formuleringarna. Han gav inte särskilda instruktioner, trots att det fanns ett riksdagsbeslut, vars ikraftträdande var beroende av kommissionens ställningstagande, och trots att man kunde förvänta sig vissa invändningar från kommissionen.

Dåvarande kulturminister Cecilia Stegö Chilò fattade ett beslut om att avnotifiera anmälningen till kommissionen. Hon fattade beslutet enligt bestämmelserna i förordningen med instruktion för Regeringskansliet och arbetsordningen för Regeringskansliet efter det att tjänstemännen redogjort för ärendet. Det var exakt samma tjänstemän som Leif Pagrotsky hade haft dagen tidigare. Jag håller med Helene Petersson om hennes resonemang om kommunikation mellan kommissionen och departementen.

I Sverige har vi en stolt tradition av att värna offentlighetsprincipen och att den kommunikation som sker med myndigheter ska vara offentlig. Kommissionen har en annan praxis, vilket blev påtagligt just i detta ärende. Det är, tycker jag, beklagligt att det skedde genom ett telefonsamtal och inte genom ett skriftligt förfarande enligt den svenska offentlighetsprincipen. Detta torde vara en sak för KU att under hösten se över formerna kring.

Att inte ens tjänstemännen på departementen reagerade på formen för kontakten är också ett bevis på att det är en väl inarbetad praxis. Samtidigt är kommissionens kortfattade rutiner per telefon beklagliga, då det är ett beslut som får stor inverkan på den svenska mediemarknaden. Det tolkades som ett underhandsbesked, samtidigt som det också fungerade som ett viktigt beredningsunderlag för beslutsfattande i svensk politik.

Herr talman! Jag yrkar på godkännande av konstitutionsutskottets anmälan.

Anf. 213 MAURICIO ROJAS (fp):

Herr talman! Ärendet handlar om tre saker. Det första är att minister Leif Pagrotsky på ett för mig obegripligt sätt frigjorde sig från ärendet mycket tidigt i processen. Det andra är märkliga kommunikationsrutiner mellan EU-kommissionen och de olika nationella regeringarna. Det tredje är att praxis för avnotifieringsprocessen är oklar eller obefintlig, någonting som egentligen är det på lång sikt viktigaste. Jag tror att det framgår att vi måste kunna reglera det här eller åtminstone få regler som är med genomtänkta.

Det började med riksdagsbeslutet under försommaren 2006 om en förändring av driftstödet. Det är en del av vårt presstöd. I det beslutet gjorde riksdagen klart att man kunde förvänta sig invändningar från kommissionen. I det fallet skulle regeringen återkomma till riksdagen.

Att det skulle kunna bli komplicerat var ingen nyhet. Det visste man. Det man inte visste då var hur komplicerat det skulle kunna bli. Som det visade sig blev det otroligt komplicerat och egentligen ett hot mot hela vårt presstödssystem.

Här finns Leif Pagrotskys ansvar. Han frigör sig från ärendet och delegerar hela den fortsatta processen till tjänstemännen. Det är den normala rutinen. Men med tanke på ärendets betydelse och att man redan vid beslutet kunde förvänta sig invändningar tycker jag att Leif Pagrotsky här gjorde en missbedömning.

Den missbedömningen ledde till att han inte gav några särskilda instruktioner och inte blev inblandad i ärendet trots att det under hela sommaren pågick en viktig kommunikation med EU-kommissionen. Hade ministern gjort annorlunda hade han antagligen redan den 14 juli förstått när man fick ett frågeformulär från kommissionen som tydligt antydde att hela det svenska presstödet skulle granskas.

Då hade ministern antagligen fattat andra beslut och satt i gång en process för att försvara presstödet. Det gjordes inte. På det viset blev det väldigt bråttom när den nya regeringen tillträdde. Bland de första om inte det första ärende som den nya kulturministern fick ta tag i var just detta.

Tjänstemännen hade förberett ett beslutsunderlag som ministern kom att följa, och det var Cecilia Stegö Chilò i det här fallet. Man hade fått det märkliga samtalet den 20 september. Det verkar vara rutin inom kommissionens arbete. Där aviserade man att om Sverige inte avnotifierade beslutet från riksdagen skulle två parallella granskningsprocesser inledas. Den ena gällde hela presstödet från början till slut, och den andra gällde förändringarna i det.

Hade man inte gjort någonting hade vi kanske i dag suttit i det mycket besvärliga läget att hela vårt presstöd hade hamnat i en formell granskningsituation. Vi hade kanske på ett sätt som varit mindre fördelaktigt fått förändra hela vårt system.

Som Cecilia Stegö Chilò påpekade under utfrågningen gjorde hon detta som bästa försvar för att undvika en sådan situation. Tjänstemännen gav henne inga andra rekommendationer än att göra så. Som vi har konstaterat är det kanske den första avnotifieringen av ett beslut från riksdagen.

Vi kan inte klandra Cecilia Stegö Chilò för någonting vi inte har regler om. Vi kan säga att det är en brist och en ny situation som vi måste tänka på.

Helene Petersson i Stockaryd frågar om det är rätt eller inte rätt. Vi måste diskutera det i vanlig politisk ordning här i kammaren. Jag är faktiskt inte säker på svaret i det här fallet. Att Cecilia Stegö Chilò skulle ha brutit mot obefintliga, icke existerande regler, är givetvis någonting som trotsar all logik.

Vi kan sammanfatta detta på två sätt. Ministrarna får inte frigöra sig från sådana ärenden på det vis som Leif Pagrotsky gjorde. Det var en missbedömning, och han bär ansvaret för detta. Å andra sidan måste vi inleda ett politiskt samtal om hur vi ska göra med avnotifieringsprocessen.

Herr talman! Med detta slutar jag mitt anförande. Jag vill tacka alla debattörer, kombattanter, vänner och kanske också ovänner för den långa men mycket intressanta debattomgången.

Anf. 214 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Det här är ett intressant ämne, men kvällen är sen.

Först ska jag säga något om Pagrotsky. Han hade ansvaret för kommunikationen med kommissionen i det första inledande skedet. Där kan man fundera på om han var tillräckligt aktiv utifrån frågans vikt och så vidare. Det har vi också haft gemensamma synpunkter på från alla i utskottet.

Sedan gäller det den intressanta frågan om avnotifieringar och notifieringar som dyker upp i reservationen. När det gäller frågor som presstödet är det regeringen som bestämmer presstödsförordningen men den gör det efter föreskrifter från riksdagen.

Har man väl en gång börjat på det sättet måste man fortsätta med föreskrifter från riksdagens sidas innan regeringen fattar beslut om ändringar av presstödsförordningen. Det är alltså inte i den meningen absoluta beslut från riksdagens sida utan föreskrifter.

Det förutsattes att det ändrade förslaget till presstöd skulle notifieras. Men det är inte riksdagen som notifierar eller beslutar om notifiering utan det hanteras av regeringen.

Det är därför intressant att konstatera vad som sägs i reservationen. Jag får ta på mig mina läsglasögon, eftersom mina ögon börjar bli trötta.

Det sägs att den beslutsbefogenhet som ”tillkommer ett enskilt statsråd kan under inga omständigheter anses innefatta befogenhet att besluta på ett sätt som åsidosätter av riksdagen fattat beslut utan att först inhämta och följa riksdagens uppfattning i frågan”. Det är ett ganska intressant konstaterande.

Hade reservanterna pekat på att avnotifieringen egentligen borde vara föremål för ett regeringsbeslut skulle man ha kunnat diskutera om det borde vara på det sättet i instruktionerna.

Här talar man om att åsidosätta av riksdagen fattat beslut. Det har man inte gjort. Man har inte åsidosatt riksdagens beslut. Liksom angavs i propositionen har man blivit tvungen att uppskjuta ikraftträdandet av beslutet.

Det här är en intressant frågeställning. Helene Petersson i Stockaryd säger att man inte har denna befogenhet. Jag läser i recittexten på s. 198 i utskottets betänkande om Ulrica Messing och stormen Gudrun och de ärenden som skulle notifieras där.

Där står: ”Beslutet att återkalla delar av notifieringen fattades av dåvarande statsrådet Ulrica Messing efter det att kommissionens tjänstemän tydligt påtalat att behandlingen skulle underlättas om delar av notifieringen återtogs.” Förlåt en okunnig yngling, men var inte också detta i strid med de befogenheterna, om man har de åsikter som man i sammanhanget har i reservationen?

När det gäller telefonsamtalet är vi överens om att det inte är lyckligt att man vidarebefordrar uppgifter utan skriftlig dokumentation. Det har KU påpekat ett antal gånger. Det påpekandet gör både reservanterna och utskottsmajoriteten.

Samtidigt kan man fråga sig: Var uppgiften som lämnades den 20 december felaktig eller har det bekräftats i efterhand att denna tjänsteanteckning var korrekt?

Jag kan också erinra utskottet och kammaren om att utskottet självt ett antal gånger har tagit tjänsteanteckningar som underlag för sina beslut, så det är inte helt fel.

Men samtidigt är det rimligt att kräva att den här typen av kommunikationer sker skriftligt och att man har en sådan dokumentation när man ska fatta beslut.

Anf. 215 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Herr talman! Jag vill beröra några saker som Ingvar Svensson tog upp. Jag börjar med ett utdrag som jag hittade i Medievärlden, där Ingvar Svensson själv i november säger: Jag är formalist. Jag kan inte acceptera att ett beslut bygger på ett telefonsamtal.

Men det är ju precis det Ingvar Svensson gör med majoritetens ställningstagande. Ingvar Svensson säger också att Cecilia Stegö Chilò fattade beslutet om att dra tillbaka stödet för snabbt. Ingvar Svensson är kritisk till detta. Men nu sanktionerar ni hanterandet när ni ställer er bakom majoritetens text.

Ingvar Svensson tar också upp notifieringarna med Ulrica Messing. Det är fyra notifieringar som vi har hittat under 2000-talet. Det är två från den gamla regeringen och två från den nya regeringen. För den

gamla eller förutvarande regeringen är det två beslut som inte har föregåtts av riksdagsbeslut. Båda var under beredning. Båda gällde ett nytt stöd. Det ena var stödåtgärderna till Gudrun och det andra var ett funktionstest av lantbrukssprutor, som man till och med helt och hållet drog tillbaka. Man fick ett klart besked om att det inte ens var lönt att försöka med. Då plockade man tillbaka det.

Men inget av stöden hade beslutats om av riksdagen. Båda notifieringarna som har dragits tillbaka från den nuvarande regeringen hade riksdagsbeslut i ryggen. Så visst är det skillnad på dessa avnotifieringar.

Anf. 216 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Det kan vara så om vi tittar på bakgrunden. Men den intressanta frågeställningen här gäller befogenheterna för ett statsråd att avnotifiera eller inte. Det är en central fråga i sammanhanget för att man ska kunna följa med i resonemanget i reservationen. Om detta att man inte har rätt att avnotifiera gäller i det ena fallet gäller det också i det andra. Då kan man inte bara ägna sig åt bakgrundsresonemang om huruvida det har beslutats av riksdagen eller inte. Har man befogenheten eller inte? Det är den väsentliga frågan i sammanhanget.

Om man sitter i konstitutionsutskottet måste man vara formalist. Annars har man hamnat i fel utskott. Jag är fortfarande kritisk till den situation som uppstod. Enligt min bedömning står inte presstödet i strid med de statsstödsregler som finns i artikel 87 och 88. Det tror jag också kommer att visa sig i det fortsatta arbetet i förhållande till kommissionen. Det kommer inte att vara något problem eftersom de här frågorna inte står i strid med konkurrensreglerna mellan medlemsstaterna. Det är fortfarande min åsikt.

Anf. 217 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Herr talman! När det gäller avnotifieringen finns det två olika tolkningar. Regeringen och Regeringskansliet har gjort en tolkning av något som inte klart uttrycks. Det står inte att ett statsråd också har befogenhet att avnotifiera. Vi tycker definitivt inte att man kan lägga den beslutsbefogenheten på ett enskilt statsråd.

Jag tog upp i mitt anförande att ett ställningstagande ska vara ett regeringsbeslut. Man kan också fråga sig om detta inte är en form av ställningstagande där man faktiskt drar tillbaka ett helt ärende och avgör att man inte ska fullfölja det.

Man flyttar fram tidpunkten för presstödet. Man säger fortfarande att man kommer att jobba för att det ska kunna införas. Men vi har våra tvivel i dag när vi ser vartåt det bär. Det krävs förändringar som man kanske måste återkomma till.

Men här gäller det ett enskilt statsråd. Ingvar Svensson sanktionerar detta genom att skriva att utskottet inte har någon annan uppfattning. Om jag kommer ihåg rätt var det till och med Ingvar Svensson som lade in den meningen i utskottets majoritetstext.

Anf. 218 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Om Stegö Chilò var fel ute var också Ulrica Messing det när det gäller befogenhet.

Men jag läser ingenstans i reservationen att det handlar om att det borde vara ett regeringsbeslut. Det står ingenting om det i reservationen. Man kan diskutera befogenheterna och om det ska vara ett kollektivt regeringsbeslut eller om ett enskilt statsråd ska kunna hantera detta eller inte. Inom Regeringskansliet har man tolkat det som att det är möjligt eftersom man har rätt att anmäla författningar och så vidare till kommissionen.

Det kan diskuteras, men det sägs ingenting om det i reservationen. Det är en intressant frågeställning. Varför tar man inte upp den ganska spännande diskussionen om att regeringen kanske borde ha fattat ett kollektivt beslut i frågan i stället för att låta ett enskilt statsråd göra det?

Man kan mycket väl införa de rutinerna. Men det bör som sagt gälla samtliga statsråd, även tidigare socialdemokratiska.

Övrigt – Regeringens granskning av Osmo Vallo-fallet (avsnitt 3.3)

Anf. 219 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Herr talman! Jag vill belysa Osmo Vallo-fallet – det som utskottet enligt har ställt sig bakom när det gäller vilket ställningstagande utskottet ska göra.

Jag tar tillfället i akt att belysa frågan från en kulturarbetares synvinkel. Det är en kulturarbetare som 1999 på plattan *Elsinore* gav uttryck för vad frågan handlar om. Kammaren bör kanske särskilt notera utvecklingen av refrängen. Det handlar om låten *Vem dödade Carlos?* Text och musik är skrivna av Björn Afzelius. Jag läser upp den för er.

Carlos var stökig, berusad och dum.
Han blev inte insläppt för att han var full.
När dörrvakten bad honom gå utan gnäll
så gav Carlos vakten en smäll.

Vakten var utsliten, stressad och varm,
och urlless på diskots förbannade larm,
och trött på att ständigt bli kallad för gris;
Så han lät skicka efter polis.

Polisen i Stockholm en sen lördagsnatt
har annat att göra än hjälpa en vakt.
Därute sker misshandel, knivrån och dråp
i en takt snuten aldrig rör på.

Men dom tog sej till klubben och gjorde sin plikt;
Och att lägga ner Carlos var gjort på ett kick.
Han domnade bort av ett omänskligt tryck
när snutarna klev på hans rygg.

*Gransknings-
betänkande*

*Regeringens
handläggning
av presstödet*

*Övrigt – Regeringens
granskning av
Osmo Vallo-fallet*

Carlos är död, ingen vet vad som hänt.
I gryningen låg han där kall i sin cell.
Man fann inget blod och man fann inga sår;
Ett dödsfall som ingen förstår.

Polisläkar'n skrev en summarisk attest
över Carlos som dog i polisens arrest.
Man antog att ynglingen kvävde sej själv
när han sov i sin ensamma cell.

För ordningens skull blev det dock obduktion.
Den bestod denna gång i att inget blev gjort.
Man godkände det som polisläkar'n sagt,
och Carlos var nu blott en akt.

Man ringde till Carlos mor på Södermalm,
och bad henne snarast se till att ta hand
om sonen som låg med en lapp om sin fot
i bårhusets kyl under jord.

Men mamman som flytt från en svart diktatur
hon kände till allt om polisens tortyr.
Hon svara': "Här blir det ingenting gjort
Förr'n jag vet hur min ende son dog."

Carlos är död, ingen vet vad som hänt.
I gryningen låg han där kall i sin cell.
Man fann inget blod och man fann inga sår;
Ett dödsfall som ingen förstår.

Kristina från Kungsholmen satt i sitt kök,
med halvljummet kaffe och hemrullad rök,
och tänkte på det hon bevittnat i går
på en klubb dit hon brukade gå.

Hon såg för sitt inre hur Carlos slogs ner,
och bakbands och sen hur poliserna klev
omkring på hans rygg tills man hörde ett kras
när nånting i pojken bröts av.

Hon måste få veta om allt slutat väl,
så hon ringde till sist till arrestens befäl.
Och när det stod klart att det gått som hon trott
så fråga' hon var Carlos bott.

Hon for hem till mamman och sa som det var,
att Carlos blev dödad när ryggen gick av.
Tillsammans beslöt de att hjälpa varann,
för här måste sanningen fram.

Carlos är död, någon vet vad som hänt.
I gryningen låg han där kall i sin cell.
Man fann inget blod och man fann inga sår;
Men någon har börjat förstå.

När en anmärkning mot en polis kommer in
behandlas den som om den alls inte finns.
En invandrarkvinna som stämt en polis
får vänta tills någon har tid.

Processen i tingsrätten gick på en kvart,
och rätten slog fast det som läkarna sagt.
Kristina var en, men poliserna två,
och det fanns inga fler vittnesmål.

Kristina och mamman beslöt att få fatt
på flera personer som varit på plats.
Så Carlos fick stanna i bårhusets kyl,
för nu börja' tiden bli dyr.

När dörrvakten hörde hur allting var fatt
så nämnde han andra som varit på plats.
Och snart fanns det flera som kunde gå ed
på det som dom alla fått se.

Carlos är död, många vet vad som hänt.
I gryningen låg han där kall i sin cell.
Man fann inget blod och man fann inga sår;
Men många har börjat förstå.

Hovrätten krävde en ny obduktion,
och Carlos kom äntligen upp ovan jord.
Och snart stod det klart hur man miste sitt liv,
och mamman fick äntligen frid.

Men vem ska man döma, vem bär denna skuld?
Är det Carlos som bråkade när han var full?
Är det dörrvakten eller en våldsam polis,
eller gästerna som stod bredvid?

Är det läkar'n på häktet, eller vakterna där?
Kan det va' obducenten som undvek besvär?
Är det tingsrätten som gick på läkarnas ord?
Eller var det ett kollektivt mord?

När svenskar blir mördade undersöks allt,
men när svartskallar omkommer tar man det kallt.
Och med Carlos kom sanningen äntligen fram
först när folk börja' hjälpa varann.

Prot. 2006/07:129
19 juni

*Gransknings-
betänkande*

*Övrigt – Regeringens
granskning av
Osno Vallo-fallet*

Carlos är död, alla vet vad som hänt.
I gryningen låg han där kall i sin cell.
Man fann inget blod och man fann inga sår;
Men äntli'n kan alla förstå.

Carlos är död, alla vet vad som hänt.
I gryningen låg han där kall i sin cell.
Man fann inget blod och man fann inga sår;
Men alla kan ändå förstå.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 juni.)

8 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Proposition

2006/07:128 Ny lagstiftning om offentlig upphandling och upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster

Framställning

2006/07:RRS26 Riksrevisionens styrelses framställning angående beredskapen för kärnkraftsolyckor

Motioner

med anledning av prop. 2006/07:118 En jobbgaranti för ungdomar
2006/07:A37 av Sven-Erik Österberg m.fl. (s)
2006/07:A38 av Josefin Brink m.fl. (v)
2006/07:A39 av Ulf Holm m.fl. (mp)

med anledning av prop. 2006/07:119 En effektivare lag om elektronisk kommunikation

2006/07:T16 av Kent Persson m.fl. (v)

Konstitutionsutskottets betänkanden

2006/07:KU26 Sekretess för uppgifter i vissa säkerhetskopior
2006/07:KU25 Prövning av fråga om tillämpligheten av 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen i visst fall (bet. 2006/07:FöU10)

9 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 19 juni

2006/07:1387 Övervältring av LSS-kostnader
av *Fredrik Olovsson* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2006/07:1388 Åtgärder för renovering av miljonprogramsområdena
av *Carina Moberg* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

Prot. 2006/07:129
19 juni

2006/07:1389 Ohållbar situation på ambassader
av *Yilmaz Kerimo* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:1390 Svenskar i etiopiskt fängelse
av *Thomas Bodström* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:1391 Sjukgymnasternas framtid i den offentliga vården
av *Carina Moberg* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2006/07:1392 Skattekontorens service i glesbygden
av *Marie Nordén* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2006/07:1393 Tillstånd för tobaksförsäljning
av *Lennart Axelsson* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2006/07:1394 Sveriges deltagande i internationell rymdforskning
av *Yvonne Andersson* (kd)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2006/07:1395 Oberoende instans för forskningsfusk
av *Yvonne Andersson* (kd)
till utbildningsminister Lars Leijonborg (fp)

2006/07:1396 Skatteamnesti
av *Lars Johansson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2006/07:1397 Waldemarsuddes ekonomiska framtid
av *Lars Wegedal* (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2006/07:1398 Barns och ungdomars utsatthet inom vården
av *Maria Lundqvist-Brömster* (fp)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 18 september.

10 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 19 juni

2006/07:1316 Kärnkraftssäkerheten
av *Peter Jeppsson* (s)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2006/07:1367 Samhällets samlade resurser mot terrorism
av *Johan Pehrson* (fp)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

Prot. 2006/07:129
19 juni

2006/07:1371 Psykologstöd för våldtagna kvinnor

av *Carina Adolfsson Elgestam* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:1372 Ratificering av konventionen mot människohandel

av *Carina Hägg* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 september.

11 § Kammaren åtskildes kl. 22.02.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 6 §
anf. 29 (delvis),
av talmannen därefter till och med anf. 58 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 101 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.57
av förste vice talmannen därefter till och med anf. 178 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan	1
3 § Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden hösten 2007.....	1
4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	1
5 § Förnyad bordläggning.....	1
6 § EU:s fördrag.....	2
Sammansatta konstitutions- och utrikesutskottets betänkande 2006/07:KUU1	2
Anf. 1 PERNILLA ZETHRAEUS (v).....	2
Anf. 2 MAX ANDERSSON (mp).....	5
Anf. 3 GÖRAN LENNMARKER (m)	7
Anf. 4 MAX ANDERSSON (mp) replik.....	9
Anf. 5 GÖRAN LENNMARKER (m) replik	10
Anf. 6 MAX ANDERSSON (mp) replik.....	10
Anf. 7 GÖRAN LENNMARKER (m) replik	10
Anf. 8 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik	11
Anf. 9 GÖRAN LENNMARKER (m) replik	11
Anf. 10 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik.....	12
Anf. 11 GÖRAN LENNMARKER (m) replik.....	12
Anf. 12 BERIT ANDNOR (s)	13
Anf. 13 MAX ANDERSSON (mp) replik.....	15
Anf. 14 BERIT ANDNOR (s) replik.....	15
Anf. 15 MAX ANDERSSON (mp) replik.....	16
Anf. 16 BERIT ANDNOR (s) replik.....	16
Anf. 17 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik.....	16
Anf. 18 BERIT ANDNOR (s) replik.....	17
Anf. 19 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik.....	17
Anf. 20 BERIT ANDNOR (s) replik.....	17
Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (c).....	17
Anf. 22 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik.....	20
Anf. 23 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	20
Anf. 24 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik.....	21
Anf. 25 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	21
Anf. 26 MAX ANDERSSON (mp) replik.....	22
Anf. 27 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	22
Anf. 28 MAX ANDERSSON (mp) replik.....	23
Anf. 29 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	23
Anf. 30 CARL B HAMILTON (fp)	24
Anf. 31 MAX ANDERSSON (mp) replik.....	26
Anf. 32 CARL B HAMILTON (fp) replik	26
Anf. 33 MAX ANDERSSON (mp) replik.....	26
Anf. 34 CARL B HAMILTON (fp) replik	27
Anf. 35 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik.....	27

Anf. 36	CARL B HAMILTON (fp) replik	28
Anf. 37	PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik	29
Anf. 38	CARL B HAMILTON (fp) replik	29
Anf. 39	INGVAR SVENSSON (kd)	29
Anf. 40	MAX ANDERSSON (mp) replik	31
Anf. 41	INGVAR SVENSSON (kd) replik	31
Anf. 42	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	31
Anf. 43	MAX ANDERSSON (mp) replik	34
Anf. 44	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik	35
Anf. 45	MAX ANDERSSON (mp) replik	36
Anf. 46	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik	36
Anf. 47	KENNETH G FORSLUND (s)	36
Anf. 48	MORGAN JOHANSSON (s)	37
Anf. 49	CARL B HAMILTON (fp) replik	42
Anf. 50	MORGAN JOHANSSON (s) replik	43
Anf. 51	CARL B HAMILTON (fp) replik	43
Anf. 52	MORGAN JOHANSSON (s) replik	44
Anf. 53	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik	44
Anf. 54	MORGAN JOHANSSON (s) replik	45
Anf. 55	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik	45
Anf. 56	MORGAN JOHANSSON (s) replik	46
Anf. 57	SUSANNE EBERSTEIN (s)	46
Anf. 58	ANNA KINBERG BATRA (m)	47
Anf. 59	PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik	50
Anf. 60	ANNA KINBERG BATRA (m) replik	50
Anf. 61	PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik	51
Anf. 62	ANNA KINBERG BATRA (m) replik	51
Anf. 63	MAX ANDERSSON (mp) replik	52
Anf. 64	ANNA KINBERG BATRA (m) replik	52
Anf. 65	MAX ANDERSSON (mp) replik	53
Anf. 66	ANNA KINBERG BATRA (m) replik	54
Anf. 67	HOLGER GUSTAFSSON (kd)	54
Anf. 68	PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik	55
Anf. 69	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	56
Anf. 70	PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik	56
Anf. 71	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	57
Anf. 72	BJÖRN VON SYDOW (s)	57
Anf. 73	HILLEVI LARSSON (s)	58
Anf. 74	ULF HOLM (mp)	60
Anf. 75	ANNA KINBERG BATRA (m) replik	63
Anf. 76	ULF HOLM (mp) replik	63
Anf. 77	ANNA KINBERG BATRA (m) replik	64
Anf. 78	ULF HOLM (mp) replik	64
Anf. 79	CARL B HAMILTON (fp) replik	65
Anf. 80	ULF HOLM (mp) replik	65
Anf. 81	CARL B HAMILTON (fp) replik	66
Anf. 82	ULF HOLM (mp) replik	66
Anf. 83	SVEN BERGSTRÖM (c)	67
Anf. 84	MAX ANDERSSON (mp)	68

Anf. 85 ANNA KINBERG BATRA (m) replik	69
Anf. 86 MAX ANDERSSON (mp) replik	69
Anf. 87 ANNA KINBERG BATRA (m) replik	69
Anf. 88 MAX ANDERSSON (mp) replik	70
Anf. 89 INGVAR SVENSSON (kd)	70
Anf. 90 BJÖRN VON SYDOW (s) replik	70
Anf. 91 INGVAR SVENSSON (kd) replik	71
Anf. 92 BJÖRN VON SYDOW (s) replik	71
Anf. 93 INGVAR SVENSSON (kd) replik	71
Anf. 94 ANNA KINBERG BATRA (m)	71
Anf. 95 BJÖRN VON SYDOW (s) replik	72
Anf. 96 ANNA KINBERG BATRA (m) replik	72
(Beslut skulle fattas den 20 juni.)	72
7 § Granskningsbetänkande	72
Konstitutionsutskottets betänkande 2006/07:KU20	72
<i>Inledning (allmänna synpunkter)</i>	<i>72</i>
Anf. 97 BERIT ANDNOR (s)	72
Anf. 98 PER BILL (m)	75
Anf. 99 BERIT ANDNOR (s) replik	77
Anf. 100 PER BILL (m) replik	77
Anf. 101 BERIT ANDNOR (s) replik	77
Anf. 102 PER BILL (m) replik	78
Anf. 103 STEFAN TORNBERG (c)	78
Anf. 104 MAURICIO ROJAS (fp)	80
Anf. 105 BERIT ANDNOR (s) replik	82
Anf. 106 MAURICIO ROJAS (fp) replik	83
Anf. 107 BERIT ANDNOR (s) replik	83
Anf. 108 MAURICIO ROJAS (fp) replik	84
Anf. 109 INGVAR SVENSSON (kd)	84
Anf. 110 MARIANNE BERG (v)	86
Anf. 111 MIKAEL JOHANSSON (mp)	88
Anf. 112 MORGAN JOHANSSON (s)	90
Anf. 113 MAURICIO ROJAS (fp) replik	91
Anf. 114 MORGAN JOHANSSON (s) replik	92
Anf. 115 MAURICIO ROJAS (fp) replik	92
Anf. 116 MORGAN JOHANSSON (s) replik	93
<i>Utrikesminister Laila Freivalds och regeringens roll vid</i>	
<i>stängningen av en hemsida (avsnitt 1.1)</i>	<i>93</i>
Anf. 117 MAURICIO ROJAS (fp)	93
Anf. 118 HENRIK VON SYDOW (m)	96
Anf. 119 ANNIE JOHANSSON (c)	98
Anf. 120 INGVAR SVENSSON (kd)	99
Anf. 121 MAURICIO ROJAS (fp) replik	100
Anf. 122 INGVAR SVENSSON (kd) replik	100
Anf. 123 MAURICIO ROJAS (fp) replik	101
Anf. 124 INGVAR SVENSSON (kd) replik	101
Anf. 125 MARIANNE BERG (v)	102
Anf. 126 MAURICIO ROJAS (fp) replik	103

Anf. 127	MARIANNE BERG (v) replik.....	103
Anf. 128	MAURICIO ROJAS (fp) replik	104
Anf. 129	MARIANNE BERG (v) replik.....	104
Anf. 130	MIKAEL JOHANSSON (mp)	104
Ajournering.....		105
Återupptagna förhandlingar		105
7 § (forts.) Granskningsbetänkande (forts. KU20).....		105
Anf. 131	MAURICIO ROJAS (fp) replik	105
Anf. 132	MIKAEL JOHANSSON (mp) replik	105
Anf. 133	MAURICIO ROJAS (fp) replik	106
Anf. 134	MIKAEL JOHANSSON (mp) replik	106
Anf. 135	CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp)	107
Anf. 136	TOMMY WAIDELICH (s).....	109
Anf. 137	MAURICIO ROJAS (fp) replik	110
Anf. 138	TOMMY WAIDELICH (s) replik	110
Anf. 139	MAURICIO ROJAS (fp) replik	110
Anf. 140	TOMMY WAIDELICH (s) replik	111
<i>Statsminister Fredrik Reinfeldts förordnande av statsråd (avsnitt</i>		
<i>1.2).....</i>		<i>111</i>
Anf. 141	BERIT ANDNOR (s).....	111
Anf. 142	MARIANNE BERG (v).....	112
Anf. 143	MIKAEL JOHANSSON (mp)	113
Anf. 144	HENRIK VON SYDOW (m).....	114
Anf. 145	BERIT ANDNOR (s) replik.....	115
Anf. 146	HENRIK VON SYDOW (m) replik	115
Anf. 147	BERIT ANDNOR (s) replik.....	116
Anf. 148	HENRIK VON SYDOW (m) replik	116
Anf. 149	STEFAN TORNBERG (c).....	117
Anf. 150	MARIANNE BERG (v) replik.....	117
Anf. 151	STEFAN TORNBERG (c) replik	118
Anf. 152	MARIANNE BERG (v) replik.....	118
Anf. 153	STEFAN TORNBERG (c) replik	118
Anf. 154	AGNETA BERLINER (fp).....	118
Anf. 155	MIKAEL JOHANSSON (mp) replik.....	119
Anf. 156	AGNETA BERLINER (fp) replik.....	119
Anf. 157	MIKAEL JOHANSSON (mp) replik.....	120
Anf. 158	AGNETA BERLINER (fp) replik.....	120
Anf. 159	INGVAR SVENSSON (kd).....	120
Anf. 160	MORGAN JOHANSSON (s)	121
Anf. 161	INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	121
Anf. 162	MORGAN JOHANSSON (s) replik	121
Anf. 163	INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	122
Anf. 164	MORGAN JOHANSSON (s) replik	122
<i>Utrikesminister Carl Bildts uppdrag och finansiella intressen</i>		
<i>(avsnitt 1.3).....</i>		<i>122</i>
Anf. 165	MORGAN JOHANSSON (s)	122
Anf. 166	MARIANNE BERG (v).....	125
Anf. 167	MIKAEL JOHANSSON (mp)	126

Anf. 168 PER BILL (m).....	127
Anf. 169 MORGAN JOHANSSON (s) replik.....	128
Anf. 170 PER BILL (m) replik.....	129
Anf. 171 MORGAN JOHANSSON (s) replik.....	129
Anf. 172 PER BILL (m) replik.....	130
Anf. 173 STEFAN TORNBERG (c).....	130
Anf. 174 MORGAN JOHANSSON (s) replik.....	131
Anf. 175 STEFAN TORNBERG (c) replik.....	132
Anf. 176 MORGAN JOHANSSON (s) replik.....	132
Anf. 177 STEFAN TORNBERG (c) replik.....	133
Anf. 178 MARIANNE BERG (v) replik.....	133
Anf. 179 STEFAN TORNBERG (c) replik.....	133
Anf. 180 MARIANNE BERG (v) replik.....	133
Anf. 181 STEFAN TORNBERG (c) replik.....	134
Anf. 182 MAURICIO ROJAS (fp).....	134
Anf. 183 MORGAN JOHANSSON (s) replik.....	135
Anf. 184 MAURICIO ROJAS (fp) replik.....	136
Anf. 185 MORGAN JOHANSSON (s) replik.....	136
Anf. 186 MAURICIO ROJAS (fp) replik.....	137
Anf. 187 INGVAR SVENSSON (kd).....	137
Anf. 188 ULF HOLM (mp).....	138
<i>Regeringens beredning av ärenden (avsnitt 3.5) och</i>	
<i>Upphandlingen av PR-uppdrag om nystartsjobb för Ams</i>	
<i>(avsnitt 3.7).....</i>	<i>141</i>
Anf. 189 PHIA ANDERSSON (s).....	141
Anf. 190 MARIANNE BERG (v).....	142
Anf. 191 MIKAEL JOHANSSON (mp).....	144
Anf. 192 ANNA BERGKVIST (m).....	144
Anf. 193 PHIA ANDERSSON (s) replik.....	145
Anf. 194 ANNA BERGKVIST (m) replik.....	146
Anf. 195 PHIA ANDERSSON (s) replik.....	146
Anf. 196 ANNA BERGKVIST (m) replik.....	146
Anf. 197 ANNIE JOHANSSON (c).....	146
Anf. 198 MARIANNE BERG (v) replik.....	148
Anf. 199 ANNIE JOHANSSON (c) replik.....	148
Anf. 200 MARIANNE BERG (v) replik.....	148
Anf. 201 ANNIE JOHANSSON (c) replik.....	149
Anf. 202 MAURICIO ROJAS (fp).....	149
Anf. 203 INGVAR SVENSSON (kd).....	150
Anf. 204 BJÖRN LEIVIK (m).....	150
<i>Regeringens handläggning av presstödet (avsnitt 3.6).....</i>	
Anf. 205 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s).....	151
Anf. 206 MARIANNE BERG (v).....	153
Anf. 207 EVA BENGTON SKOGSBERG (m).....	153
Anf. 208 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik.....	154
Anf. 209 EVA BENGTON SKOGSBERG (m) replik.....	154
Anf. 210 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik.....	155
Anf. 211 EVA BENGTON SKOGSBERG (m) replik.....	155

Anf. 212 ANNIE JOHANSSON (c).....	155
Anf. 213 MAURICIO ROJAS (fp)	157
Anf. 214 INGVAR SVENSSON (kd).....	158
Anf. 215 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik	159
Anf. 216 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	160
Anf. 217 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik	160
Anf. 218 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	161
<i>Övrigt – Regeringens granskning av Osmo Vallo-fallet (avsnitt</i>	
<i>3.3).....</i>	<i>161</i>
Anf. 219 MIKAEL JOHANSSON (mp)	161
(Beslut skulle fattas den 20 juni.).....	164
8 § Bordläggning.....	164
9 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	164
10 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	165
11 § Kammaren åtskildes kl. 22.02.	166

Tryck: Elanders, Vällingby 2007